СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА.

DR
303
.S75
V.6.

ЗБОРНИК

ЗА ИСТОРИЈУ, ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ СРПСКОГА НАРОДА.

ПРВО ОДЕЉЕЊЕ.

КЊИГА VI.

ЧЕТИРИ ДУБРОВАЧКЕ ДРАМЕ У ПРОЗИ

ИЗ КРАЈА XVII. ВИЈЕКА.

ИЗДАО

МИЛАН РЕЛЕТАР.

У БЕОГРАДУ.
ШТАМПАНО У КР. ЗЕМАЉСКОЈ ТИСКАРИ У ЗАГРЕБУ.
1922.

ЦЕНА 16 ДИНАРА.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА.

ЗБОРНИК

ЗА

ИСТОРИЈУ, ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ СРПСКОГ НАРОДА.

ПРВО ОДЕЉЕЊЕ.

СПОМЕНИЦИ НА СРПСКОМ ЈЕЗИКУ.

КЊИГА VI.

У БЕОГРАДУ.
ШТАМПАНО У КР. ЗЕМАЉСКОЈ ТИСКАРИ У ЗАГРЕБУ.
1922.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА.

Četiri dubrovačke drame u prozi

ЧЕТИРИ ДУБРОВАЧКЕ ДРАМЕ У ПРОЗИ

ИЗ КРАЈА XVII. ВИЈЕКА.

ИЗДАО

МИЛАН РЕШЕТАР.

У БЕОГРАДУ.
ШТАМПАНО У КР. ЗЕМАЉСКОЈ ТИСКАРИ У ЗАГРЕБУ.
1922.

Graduate Library
Kubon + Sagner
1347582-235
3-5-30

САДРЖАЈ.

Страна

Увод: I. Неколико ријечи о овим драмама VII
II. Рукописи и издање XII

Текст: Јерко Шкрипало 3
Пијеро Музувијер 34
Бено Поплесија (Робиња) 89
Вучистрах (Крунослава) 147

Рјечник 211
Исправци VI

ИСПРАВЦИ.

На стр. XVI у ретку 1 одоздо мјесто „*sebravaz*“ треба да је „*scbrauaz*“;
„ XXI „ 2 одозго „ „за̀ о̀собит“ „ „ „особит“;
„ 11 „ 13 „ „ „,госпару,“ треба да је „госпару“;
„ 17 „ 4-5 одоздо треба избрисати напомену 13;
„ 28 „ 11 „ може можда остати „фреско“, јер и М. Држић има *фресак* (*Стари писци хрв.* VII, 332);
„ 35 „ 2 одозго мјесто „конрòбâнти“ треба да је „контрòбâнти“;
„ 54 „ 13 „ „ „прàсовинê“ „ „ „прàзòвинê“;
„ 59 „ 1 одоздо „ „затвори“ „ „ „вýци“ (в. у рјечнику *цýрмати*);
„ 67 „ 4 „ „ „живога“ „ „ „живота“;
„ 69 „ 8 одозго „ „фрàкâм“ „ „ „фрàнкâм“;
„ 96 „ 10 одоздо „ „нарура“ „ „ „наруга“;
„ 99 „ 4 одозго „ „см ти“ „ „ „смрти“;
„ 129 „ 5 „ „ „и] иде“ „ „ [и] иде“;
„ 148 „ 2 „ „ „михниту“ „ „ „махниту“;
„ 162 „ 15 одоздо „ „кòлâјну“ „ „ „колàјину“;
„ 173 „ 1 „ „ „пустити“ „ „ „пустити А“;
„ 183 „ 15 „ „ „иностванцом“ „ „ „иностранцом“;
„ 185 „ 19 одозго „ „ичиним“ „ „ „учиним“;
„ 213 „ 7 одозго (десно) мјесто „**гòворак, -ôрка*“ треба да је „*говóрак, -óрка*“;
„ 216 „ 12 одоздо (лијево) мјесто „*иншèресâн*“ треба да је *интèресâн*“.

УВОД.

I.

Неколико ријечи о овим драмама.

Добро је позната ствар да је стара дубровачка литература, која је тако богата пјесмама сваке руке, врло сиромашна литерарном прозом; управ имамо само неколико драма што су прозом написане, а од којих су најпознатије из XVI. вијека Држићеве комедије а из XVIII.-ога пријеводи неколико Молијерових комедија. За XVII. вијек можемо слободно казати да се није готово ни знало да је и он донио неколико драма у прози: А. Павић у својој *Хисшорији дубровачке драме* могао је само да спомене на стр. 198, по каталогу фрањевачке библиотеке у Дубровнику, неколико имена̂, међу њима и имена ових четирију што се сада износе на свијет, а на стр. 195—197 и преглед садржаја из једне од њих (из *Вучишраха* којега он зове *Крунославом*), али је био склон да ову задњу држи млађом од Глеђевићевијех драма; мислио је дакле да спада прије у XVIII. вијек неголи у XVII-сти. Чудно је пак да Павић ни ријечју не спомиње комедија̂ Петра Канавеловића, који би баш по његову рачуну спадао сасвим у XVII. вијек — и Павић наиме узимље (стр. 40) да је овај пјесник умро већ г. 1690 (уистину умро је тек г. 1719) — премда му је, наравски, морало бити познато да је већ стари Апендини (у II. књ., стр. 250) рекао да Канавеловић „componeva, e recitava drammi in lor compagnia“, т. ј. да је писао и представљао драме у друштву с књижевницима својега времена. Без сумње по тијем ријечима Апендиновијем Љубић је у својему *Dizionario* (Задар 1856, стр. 72) казао да је Канавеловић написао и „una raccolta di drammi e comedie di vario genere“, т. ј. збирку драмâ и комедија̂ разне врсте. Нешто конкретнија вијест о тијем К.-ћевијем драмама налази се тек у уводу Ј. Јурковића к изданју К.-ћева *Свешога Ивана* (Осијек 1858, стр. V), гдје се међу његовијем дјелима спомиње и „. . . skup igrokazah, izmedju kojih broji se *Andro*

Stitikeca, smiešna narodna poviest, koju napisà u dubrovačkom pučkom nariečju.“ Ову вијест понавља опет Љубић у својему *Огледалу* (Ријека 1868, II. књ., стр. 407), само што за комедију *Андро Шишшикеца* додава да „u njoj podaje živu sliku ondašnjih dubrovačkih plemića“. Послије тога, колико је мени познато, спомињао је К.-ћиве комедије тек В. Вулетић Вукасовић (*Il Testamento di Pietro Canavelli,* Спљет 1893, стр. XVI): по једној биљешци из год. 1827. један је насљедник имања К.-ћева заимао некому двадесет К.-ћевих комедија. Јесу ли се гдје те комедије сачувале, а особито одакле је Јурковић црпао ону вијест о њима а напосе о *Андру Шишшикеци,* не могу казати, само знам да их није било ни у Гајевој ни у Кукуљевићевој библиотеци, како се види из њихових штампаних каталога, а да их нема ни данданас ни у Загребу, па ни у Дубровнику ни у Задру. Није се дакле чудити што наши новији литерарни хисторичари (Поповић, Гавриловић, Водник, Богдановић) не умију ништа више да кажу већ да је Канавеловић написао и једну комедију *Андро Шишшикеца* (сви четворица пишу тако са *Ш-*), по чему се види да су сви црпли из истог извора и да нико од њих није завирио ни у Љубића ни у уводу *Св. Ивану* гдје се изријеком говори да је К. оставио цијелу збирку драма, од којих је *Андро Шишшикеца* само једна.

А опет ја мислим да је лако могуће да се нијесу изгубиле све К.-ћеве драме прозом писане, јер би могло бити да су све наше четири баш његове. Истина, доказâ за то нема, али се може наслућивати! Прије свега може се по композицији и по језику казати да су све од једнога истога писца: све четири су, као драме, тако слабе, да се ни једној не чини криво, ако се припишу једному истому аутору; а у језику има само у толико нека разлика, у колико су прве три пуне ријечи позајмљених из талијанскога језика, штавише баш талијанских ријечи и реченица, док у четвртој *(Вучистраху)* оних првих има врло мало а нема ни једне баш на талијанском језику изречене ријечи[1]. Али та разлика у језику зависи о различитом карактеру ових драма: прве су три комедије, па су зато написане у правом дубровачком говору, у којему су већ у Држићево доба ријечи позајмљене из талијанскога језика врло обична ствар; а према правом говору образованијех Дубровчана је и то што се у српски говор уплићу баш талијански изречене ријечи или краће реченице; *Вучистрах (Крунослава)* је напротив озбиљна драма која је написана дубровачким књижевним језиком, што је већ од времена првијех пјесника за-

[1] Што се неколико пута налази у њој талијанско *si* (дä), то није никакав изузетак, јер се баш по томе види да се та ријеч није осјећала као талијанска.

зирао од талијанизама, па ето одакле та разлика у језику која никако не смета да узмемо једног истог аутора за све четири драме. Колико је аутор пазио на то како говоре лица у његовијем драмама, види се по томе што она лица што нијесу Дубровчани, или нијесу уопће Срби, друкчије говоре од Дубровчана: Саламун Жудио у *Јерку Шкришалу*, Алфонсо Бенвенути астролог и Кола Пуљиз — оба Талијанци —, па опет Натан Жудио у *Пијеру Музувијеру*, Панкрацијо доктур — Талијанац — у *Бену Поилесији*, сви ти, ако не говоре талијански (доктур и астролог говоре и латински!), чине свакојаке више или мање крупне погрешке против граматике српскога језика! С те стране је за нас најинтересантнији Ђуре Кужиновић Пераштанин у *Бену Поилесији:* он и српски и талијански говори друкчије од Дубровчана; што се српскога језика тиче највише упада у очи да овај Бокељ има на крају још непромијењено *-л*, н. пр. *дал*, *чул* мјесто *дао*, *чуо*[1], а талијански он не говори књижевним (тосканским) језиком како Дубровчани већ млетачким (венецијанским) дијалектом како што збиља говоре Далматинци.

Можемо дакле, поред те разлике у језику, слободно узети да су све четири драме од једног истог писца, на што нас донекле упућује и то, да су све четири сачуване у једном истом рукопису и да су све приказиване исте године 1699. Ако су пак збиља од једног истог аутора, онда ја не знам кому би се прије могле приписати до Канавеловићу: за њега ето знамо да је писао у другој половици XVII. вијека драме у прози, а ове четири су баш из тога времена: написане су најкасније године 1699., јер су се те године приказивале (в. стр. 1), а опет свакако послије Гундулића, како се јасно види по језику а особито по томе, што се у *Вучиштраху* спомињу и неки стихови из Гундулићевијех *Суза сина размешнога*[2], а по свој прилици

[1] Ја сам у Јагићеву Архиву, XIII. књ., стр. 372, свратио пажњу на то, да и у Држићевијем комедијама Которани друкчије говоре од Дубровчана; и тамо ови Бокељи говоре *-л* мјесто дубровачкога *-о*; па опет, поред тога слагања, мени је тешко вјеровати да су Бокељи још у другој половици XVII. вијека тако говорили, јер по свему што иначе знамо треба да се је језик у Боки још прије ‚подмладио' неголи у Дубровнику!

[2] То су стихови на стр. 153 који су узети из првога *Плача*, стих. 355—360, и на стр. 197, који су из другога *Плача*, стих. 163—168; Павић напротив говори (*Hist. dubrov. drame*, стр. 197) да се у овој драми често спомињу стихови из Палмотића; то су стихови на стр. 151, 159, 171, 173, 178, 182, 186 и 192, за које ја не умијем казати јесу ли Палмотићеви ни уопће чији су, али неће бити сви од истога пјесника, јер на стр. 186 за прва четири стиха говори: „то је што говори они спијевалац", а за друга четири: „вели о н и д р у г и спијевалац". Иначе може врло лако и то бити да их је, барем дијелом, испјевао и сам аутор драме.

*

и послије Палмотића, јер је *Вучистрах* очита имитација фантастичних драма Палмотићевих[1]. За Канавеловића говори и то што натписи *Јерко Шкрипало*, *Пијеро Музувијер* и *Бено Поплесија* лијепо пристају уз натпис *Андро Стипчикеца*. Него Канавеловића ја само тако спомињем као евентуалног писца, а иначе требало би ствар тек испитати а прије свега испоредити његову технику и дикцију и његов језик с техником, дикцијом и језиком овијех драма.

Него, дали су ове драме Канавеловићеве или нијесу, то није толико важно колико то, што их уопће имамо: оне прве три су готово једине драме из дубровачкога живота што нам је оставио XVII. вијек, управо што су нам од тога вијека остале, а *Вучистрах (Крунослава)* је уопће једина озбиљна драма старије дубровачке литературе која је написана прозом. Па у томе баш и јест готово цијела њихова унутрашња вриједност; иначе налазимо у њима по шаблони израђена стереотипна лица старе дубровачке комедије: заљубљенога старца и расипнога момка, преваренога мужа и невјерну жену, лукавог слугу и безобразну слушкињу, охолог Бокеља и смијешног научника — нови је тип само хвастав војник (капетан Громињало у *Бену Поплесији*). Карактери су врло слабо цртани, особито у *Бену* и још више у *Вучистраху*, гдје нека главна лица мијењају у један час сасвим карактер — као што прави људи мијењају хаљине! И у предметима има мало оригиналности: у *Јерку* невјеран муж хоће да вара жену, а она се брани, док им син тражи да однесе новаца; у *Пијеру* момак хоће да се жени а отац му не да, а с друге стране старац и смијешан иностранац ашикују с невјерном женом; у *Бену* се већ појављују и мотиви талијанске „замршене“ комедије: романтичке авантире двоје младих што се воле долазе одатле што један за другога мисли да је погинуо, а остала — обична и смијешна — лица дају повода свакојаким заплетајима тиме што навлаче туђе хаљине; иначе и у овој комедији главна су лица заљубљен старац и раскалашен син. Сасвим је по начину Палмотићеве *Цвијиславе* и *Бисернице* четврта драма *Вучистрах (Крунослава)*: то је страшно романтична и фантастична прича о Вучистраху, брату угарске краљице Круноставе, и о самој Круностави, која се свршава, како што се обично свршавају Палмотићеве драме, тако да се сва главна лица пожене и поудавају те при крају заметну весело коло — дакле права „трагикомедија“! *Вучистрах* одступа од сличних

[1] За вријеме када је написан *Јерко Шкрипало* могло би нам послужити и име ‚жудјела‘ Арона Коена (стр. 8) и ‚канцилијера‘ Мара Руга (стр. 17, напом. 14), ако су то, како је сва прилика, имена једног жидова, који је у то доба збиља живио у Дубровнику, и ондашњега писара дубровачке канцеларије.

Палмотићевих драма само у томе, што у њему нема виленицâ ни виленикâ што утјечу на развој драме.

Како је слаба концепција и композиција ових драма, тако су и слабо обрађене: баналне ситуације у шаљивим сценама а потпуна недраматичност у драматичним (исп. н. пр. трећи призор у III. акту *Бена* или 16.-сти у II. акту *Вучистраха*), па плитки дијалог у једнима и другима — све нам то доказује да наш аутор није био баш никакав драматичар; још су му релативно најбоље успјеле неке сцене у шаљивијем комедијама гдје нам приказује реалне сличице из живота народа. Иначе фали му и оно чега баш у комедијама највише треба — здравог неприсиљеног хумора! Шале има доста, али понајвише је врло масна а слабо духовита, а особито у псовкама, које сваки час сипље, језик је аутору јако развезан.

Вриједност је дакле овијех драма сасвим релативна — оне су готово једине представнице своје врсте у дубровачкој и уопће у српскохрватској литератури XVII. вијека, па је зато сигурно вриједно да се изнесу на свијет, тим више што чисти дубровачки говор у комедијама врло нам добро долази да ухватимо везу међу дубровачким дијалектом XVI. вијека (у Држића) и нашега времена. — Иначе за *Јерка* исп. чланак проф. Павла Поповића у XXIX. књизи *Чубинићеве Годишњице:* „Дубровачка комедија *Јерко Шкрипало*“.

За све ове четири драме посвједочено је (в. стр. 1) да су приказиване године 1699. *грид двором,* т. ј. на пијаци, која се још данданас тако зове, пред *двором* (палачом) гдје је живио *кнез* (предсједник) дубровачке републике; то је, колико ја знам, задња година за коју се у рукописима биљежи да се представљало на отвореној пијаци. Него у Дубровнику се је представљало и у затвореним локалима: како нам је познато по Држићевијем комедијама, у XVI. вијеку представе су се давале и у приватним кућама, а и у сали већега вијећа (в. Јагићев *Архив* XXV. књ., стр. 286); најкасније крајем XVII. вијека удешено је позориште у *брсану*[1], јер је дубровачки сенат 12. фебруара 1682. одлучио да унапријед само сенат може допустити (са

[1] *Брсан* (биће од грч. ἀρσενᾶς) значи управ ‚арсенал‘, па се је тако звао у Дубровнику државни арсенал, гдје су се градиле и опремале државне галије; тај је *брсан* био иза зграде већега вијећа (садашње општинске зграде), баш ондје гдје се г. 1867. саградио садашњи ‚Бундићев театар‘; ваљда је почетком XVIII. вијека арсенал премјештен у Груж, свакако се негдје у то доба у њему удесило позориште и тамо се представљало све до г. 1816., када је изгорјела и зграда већега вијећа и сам орсан. Послије те године, али не знам које, удешено је позориште у Зузериној улици у згради гдје је сада пјевачко друштво *Слога,* па се је у њему представљало до г. 1867. — Данданас је у Дубровнику *брсан* подрум у кућама што су уз море, у којему се чувају чамци.

7 осмина свих гласова!), да се представе тамо дају. — Али *Вучистрах* се је године 1699. представљао барем два пута, јер се у почетку (првога) *пролога* (стр. 147) говори: „ево нас опета . . . . гдје смо били у четвртак, с оном истом композицијони“, дакле послије пар данâ давала се иста представа, и то у вечер („добар вечер, господо“ у почетку првога пролога, „вечерас“ стих 75 другога пролога); у вечер су се представљале и остале три, зато на крају *Пијера* глумац поздравља публику ријечима „добар вечер, господо“ а на крају *Бена* им довикује: „можете отит на вечеру, како и ми идемо“. Представљала су дилетантска друштва — *дружине;* она што је играла *Пијера* моли, при крају комада, да јој публика не замјери, ако представа није сасвим успјела, јер јој је то први пут што је „мòнтала нà палак“ (ступила на позорницу), али не каже својега имена. Напротив спомињу се у пролозима *Вучистраха* двије дружине: у првоме дружина *Недобишнијех* (одмах у почетку) а у другоме дружина *Разборни* (стих 60); то је чудно, јер се у почетку првога пролога изријеком говори да су „исти речитанти“ представљали и први и други пут; ваља дакле да су *Недобишни* играли год. 1699. *Вучистраха* оба пута, док су *Разборни* били дружина која је представила ту драму први пут када је уопће представљана и за који је написан првашњи (по реду други) пролог, док је по реду први пролог састављен за *Недобишне* г. 1699. (исп. још стр. XX). Из овијех пролога *Вучистраху* дознајемо за једну ситницу у погледу овијех дубровачкијех позоришнијех дружина — свака је имала не само своје име него и свој знак, као грб, који се ваљда истављао на позорници: *Недобишни* су имали као знак *пâлму* (палму) а *Разборни* камен (хрид) а под њим кључ и мач, чему се значење тумачи у стих. 31—40 другога пролога.

II.

Рукописи и издање.

За ове четири драме главни је рукопис Чулићев, који се овдје, гдје треба, и биљежи словом Ч. Он је сада у мене, а набавио сам га г. 1910[1]. Писан је (латиницом), како је казано на натписном листу

[1] То истичем зато, што је могуће да је овај мој рукопис онај исти што се спомиње у штампаноме каталогу фрањевачке библиотеке у Дубровнику под бр. 183 (старим); мени је одмах пало у очи да се натпис и садржај мојега рукописа сасвим слаже с натписом и садржајем тога фрањевачкога, па сам зато и питао чувара фрањ. библиотеке је ли њихов рукопис на мјесту, на што ми он одговори да га је одавна нестало; и доиста Павић у својој *Historiji dubrov. drame,* која је изашла год. 1871., спомиње и тај рукопис (стр. 198) међу онима којих више нема. Или је дакле овај мој рукопис тај негдашњи фрањевачки, или је тај фрањевачки био преписан с овога који је сада у мене.

(в. стр. 1), од фрањевца О. Иноченца Ча́лића, који је био родом из Спљета, али је већи дио својега вијека провео у дубровачком манастиру [1]. Рукопис је писан, како сам могао констатовати испоредивши га с неким Чулићевим писмима што имам, баш руком Чулићевом, дакле у првој половици прошлога вијека, врло читко и пажљиво, на цијелом листу и броји 206 пагинованих страница (Чулић их је побиљежио само 196, јер се преварио за 10, будући да је послије странице 180 опет почео писати 171 итд. мјесто 181 итд.). Доцније је друга нека рука којешта у рукопису исправљала, т. ј. управ кварила, јер је понајвише старије облике замјењивала новијим а ријетко када исправљала коју праву преписивачку погрешку; исправци се те друге руке готово увијек лако распознавају већ по тамнијему црнилу, а готово се увијек и види што је био написао Чулић, али опет гдјегдје се по које слово прве руке не може више да сигурно прочита. Како је Чулић преписивао не може се сигурно казати, јер нам није позната његова матица; али већ по томе што је почешће сам исправљао свој пријепис, види се да је настојао да тачно преписује. Још је важније што мислим да се може слободно казати да није уносио у свој пријепис никаквих особина својега (икавског чакавског) спљетског говора; само на једном мјесту (стр. 73, напом. 5) записао је Чулић своје *каришад* (са *д*) мјесто дубровачкога *каришаш* (са *ш*), док је на другом мјесту (стр. 86, напом. 3) сâм исправио своје *факултади* у дубровачко *факулташи;* а може бити да на његов рачун иде и по гдјегоји од онијех, иначе врло ријетких, икавских облика што се налазе у овијем драмама, премда ту ствар није никако сигурна, јер може лако бити да ти икавски облици потјечу од Канавеловића — ако је он аутор овијех драма! — који је родом био икавац. Да је пак Чулић добро преписивао види се и по томе што се његов пријепис врло добро слаже с друга два рукописа у којима нам је сачувана по једна од ове четири драме, па је важно да у једноме од њих налазимо, како ће се одмах рећи, много више икавских облика неголи у Чулићеву пријепису, а и других недубровачких особина.

Имамо наиме још један рукопис *Јерка Шкрипала* и још један пријепис *Вучистраха (Крунославе)*. Од *Јерка* се је сачувао још један рукопис у фрањевачкој библиотеци у Дубновнику, и то под старим бр. 38 а новим 258, што га спомиње и Павић у својој *Historiji dubrovačke drame* на стр. 198, гдје је криво казано да је под старим бр. 58; још мање одговара истини што Павић зањ говори да је то само „мали комадић“ од *Јерка Шкрипала*, па да је и тај „жалибоже

[1] Дошао је у Дубровник г. 1806., кад су му биле 24 године, и умро је тамо г. 1852.

нечитљив", јер уистину је сачувана готово цијела комедија а и готово се све може прочитати, иако потеже. Добротом управе фрањевачке библиотеке, на чему јој и овдје са свим срцем захваљујем, ја сам могао за ово издање употријебити и овај рукопис те га у напоменама под текстом биљежим словом *Ф*. Рукопис је писан на осмини и броји сада 27 листова; прва два су доцније додани (други је папир!) и празни су, само што је позније рука на предњој страници првога листа записала великим крупним словима ‚Jerko Scripalo | Komedia'; оних осталих 25 листова припада оригиналном рукопису и сви су исписани, осим најзадње странице која је такођер празна. Нажалост рукопис није потпун: фали му сприједа натпис комедије (који је без сумње био), па имена лицâ и готово цијела прва сцена првога акта; биће дакле да сприједа фале три листа (један за натпис, други за имена лицâ а трећи за прву сцену), јер у првоме табаку рукописа, какав је сада, иду, послије она два листа што су доцније додана, четири двострука листа па три половична којим баш фали предња половица. Доцније је неко нумерирао листове оригиналнога рукописа, па је почео с првим сачуваним, тако да се види да већ тада није било оних првих трију, али се помео, јер је два пута забиљежио број 3, тако да је по његовом рачуну изашло да су само 24 листа, док их је управ 25. Рукопис је писан нелијепом руком, тако да се поједина слова тешко разабиру, особито се тешко разликује *а* од *о* и *и*, па *о* од *е* а *е* од *с*, затим *и* од *п*, *b* од *t* итд.; често је пак по неколико слова тако заједно сплетено, да се једва може прочитати, па кад не би било Чулићева рукописа, било би подоста мјестâ неразумљивих или барем несигурних. Ортографија је у рукопису стара дубровачка, онака каква је обично била прије И. Ђорђића, то јест не разликује се *с* и *ш* од *з* и *ж* већ се једнако пише ‚*ſ*' и ‚*ſc*' за оба гласа; исто се тако редовно не разликује *и* од *ј* ни *у* од *в*, већ се опет за оба гласа пише *і*, односно *и*; ријетко се налази и *ј*, обично у почетку ријечи пред самогласнником (н. пр. *ја, један*), а *v* се пише само у почетку ријечи као велико слово (н. пр. *Vuragh* = враг); опет према старој дубровачкој ортографији је и то што се за глас *г* пише врло често *gh* и пред тврдим самогласницима или на крају ријечи н. пр. *ghouori, rogh*, па и то што се и за глас *ч* пред тврдим самогласницима пише каткада и само *с*, н. пр. *couiek* (човјек). Али рукопис је писан не само нелијепо већ и брзо, па зато има у њему и подоста исправака (прве руке) те ријечи доданих (од прве руке) над ретком, под ретком и са стране; сигурно одатле је и то што у њему нема никакве интерпункције. У рукопису је којешта мијењала и нека млађа рука, чије је додатке и исправке обично (али не увијек!) лако познати

од онога што је додавала или исправљала прва рука, јер се обје руке међу собом разликују и писмом и мастилом, а и тиме што друга рука има и мало *v* и много чешће *j* — једно и друго не само у почетку ријечи; на неколико је мјестâ друга рука напросто коју нечитку ријеч прве руке још једном над ретком написала, да би се могла лакше прочитати. По писму и по ортографији ја бих рекао да је фрањевачки рукопис *Јерка Шкрипала* из прве половице XVIII. вијека, тако да ће бити за каквих сто година старији од Чулићева.

Али он је не само старији од овога другога него и бољи, па редовно, гдје се оба рукописа не слажу, ту Ф има или старији облик или бољи текст, а врло је ријетко обрнуто. Иначе, и у главноме и у детаљу, Ф и Ч се добро слажу, тако да би било најлакше помислити да је Ф комад од онога „старог рукописа“ с којега је преписан Ч (в. стр. 1); али се опет то не може вјеровати, јер су на више мјеста разлике међу оба рукописа превећ велике. Још бисмо могли разумјети што у Ч фали неколико масних ријечи и реченица, јер бисмо могли лако узети да је фрањевац Чулић те ријечи и те реченице изоставио као непристојне, премда би тада морао испустити још многе ствари што је без страха преписао! Могли бисмо разумјети и разлике у језику, јер то су старији преписивачи врло радо и обично чинили, да старије облике и ријечи замјењују новијим; али Чулић је иначе без сумње вјерно преписивао, јер није преписивао зато да се *Јерко Шкрипало* представља, него само за то да се чита; а зашто би онда уносио толике разлике у тексту, какве се, гдје више а гдје мање, налазе у цијелој комедији а особито у почетку? С друге стране опет има у Ч и таквих мјеста што се слажу с текстом у Ф како га је исправила или допунила друга рука: н. пр. на стр. 18, напом. 8, у Ф је најприје било написано boghmemi па је друга рука над тим написала *ſ*cintimi како што је и у Ч; или мало даље (стр. 18, напом. 16 и 17) у Ф је најприје било kuruinieh magariza па је друга рука превукла прву ријеч а иза друге уметнула jednieh — опет како је у Ч! И тога има још доста; него и то се може овако довести у склад с тиме што се иначе, због одвећ великих разлика, не може вјеровати да је *Јерко Шкрипало* у Ч преписиван баш с рукописа Ф: по својој прилици Ф је исправљан другом руком према ономе истоме „старом рукопису“ с којега је преписан Ч, и тако се тумачи што се исправци у Ф слажу с текстом у Ч.

Ја знам још за два рукописа *Јерка Шкрипала:* један је имао пок. Дум Иван Стојановић, од којега је дошао пок. Антуну Фабрису, уреднику *Дубровника*, али се сада не може да нађе у његовој оста-

вини; исто тако не може да се нађе други рукопис што га је имао проф. Перо Будмани — заметнуо се у његовој библиотеци!

И од *Вучиштраха-Крунославе* позната су ми, осим Чулићева приписа, још три, али се од њих опет сачувао само један, и то у рукопису Југославенске академије под сигнатуром *I. c. 70.* То је зборник на цијелом листу, писан у главноме истом руком око средине XVIII. вијека, у којему се, како је био увезан, налазе ове драме: 1. *Даница* Ц. Палмотића; 2. *Раклица* (у дванаестерцима) непознатога пјесника XVI. вијека; 3. *Ермиона* А. Глеђевића; 4. *Алчина* Ц. Палмотића; 5. *Радмио* Ц. Ш. Гундулића; 6. наша *Крунослава*, и 7. *Комедија* без другог натписа (у прози). Него, како је рукопис пагинован од самог преписивача, ред је требао да буде сасвим друкчији; поједини листови носе наиме ове бројеве: 1. л. 1—52 *Ермиона*, 2. л. 53—86 *Алчина*, 3. л. 87—112 *Крунослава*, 4. л. 113—134 *Комедија*, 5. л. 135—186 *Даница*, 6. л. 187—224 *Радмио*, 7. на 32 листа без пагинације *Раклица*. Свака је драма сачињавала управ самостални свешчић, па су зато при крају сваког свешчића остале празне по неколике странице: на крају *Данице* три, *Раклице* двије, *Ермионе* пет, *Алчине* три, *Крунославе* двије, *Комедије* једна, то јест управ три, али је задњег листа (134.-тог) нестало; само је код *Радмила* испуњен текстом цијели свешчић баш до дна задње странице. *Радмио* пак утолико одваја од својега друштва што он једини има на првој страници потпуни натпис: „*Радмио* спјеван по госп. Циву Шишка Гундулића, властелину дубровачкому, годишта 1700, приказан од дружине *Смешени* годишта 1701 у орсану"; остале драме имају само у врху прве странице пред текстом само име драме, без имена ауторова и без другог каквог додатка.

Крунослава је овога рукописа (што га биљежим словом А) писана готово цијела од главне руке, само је свршетак 9. сцене и 10. сцена 2. акта (в. стр. 177) писана од друге руке; она је *Вучиштрах* Чулићева приписа, с којим се готово свуда слаже од ријечи до ријечи[1], а разликује се од њега само тиме што нема ни првог ни другог пролога а нити пописа лицâ; по свој прилици свега тога није било ни у матици одакле је А преписиван, јер иначе не би преписивач ни код *Крунославе* изоставио пролога, кад га није изоставио код *Данице* ни код *Алчине* ни код *Радмила;* можда пролога уопће није ни било из почетка, него је тек доцније додан најприје онај, по реду, други, а послије (тек г. 1699.) онај, по реду, први. Ваљда је према првашњој

[1] Заједнички извор рукописа А и Ч лијепо се доказује и тиме што оба имају на стр. 159, напом. 4, *не види се* мјесто *не видиш*, а на стр. 160, напом. 15, мјесто *себравац* А има *sbraиaz* а Ч *sebravaz*.

раздиоби и то да су у А само три акта, док су у Ч четири: што су наиме у Ч трећи и четврти акт, то је све у А трећи, али с једном сценом мање неголи у Ч, јер је задња сцена у А раздијељена у Ч на двије. То је без сумње Чулић тако нашао у својему „старом рукопису“ одакле је преписивао, па је ваљда ту промјену учинио сам аутор опазивши да су трећи акт и његова задња сцена предуги. Том су приликом ваљда извршене још неке мале промјене: име драми *Крунослава* (какво је у А и у још два рукописа) окренуто је на *Вучистрах* или *Вуцистрах* (јер се у А и у Ч пише овако и онако), попуњаване су дидаскалије (напомене о развитку радње на позорници), па су и „ати“ (акти) претворени у „сказања“ а „шене“ (сцене) у „говоре“; иначе се та „националистичка тенденција“ испољила још само тиме да је у попису лицâ и у 2. сцени 1. акта „Филозоф“ Селомир постао „мудрољубником“.

Што се самога текста тиче, А се и Ч, како је већ казано, готово увијек од ријечи до ријечи слажу, али се гдјегдје и добро попуњују а катkада и исправљају, премда то задње ређе бива, јер је у њима, а особито у Ч, текст сасвим тачан. Што пак на пар мјестâ имају међу А и Ч неке мање разлике, и то по свој прилици иде на рачун преписивачке нетачности, како што сигурно на тај рачун иде у главноме и то што се у детаљу језик разилази. У томе погледу може се уопће казати да А има старије облике, н. пр. он има редовно завршетке *-ој* у 3. и 7. падежу једнине женскога рода замјеничне и придјевске деклинације а *-ши* у инфинитиву, док Ч има доста често, уз те нормалне облике, и завршетке *-ом* и *-шиш* (н. пр. *у овом кући, плесиш* мјесто *у овој кући, плеши*); А надаље има готово увијек код именица што се данданас свршавају на *-ње* старији завршетак *-ње* (н. пр. *имање, гоњење*), док Ч има готово увијек *-ње*; готово увијек има А и *краљевство* (са *в*) и *угарски*, а Ч напротив готово увијек *краљество* (без *в*) и *унгарски* (са *н* према тал. *Ungaro*); има доиста и обратно: у Ч је готово увијек *вријеме* и *овди* (са *в*) а у А новије (али, истина, дубровачко) *бријеме* (с новијим *б*) и *оди* (без *в*). То је све, барем од чести, и одатле што је Ч готово за 100 година млађи од А; али има и таких разлика у језику које се не могу тумачити ни преписивачком нетачности ни разликом времена већ јасно показују на дијалект друкчији од дубровачкога.

Амо узимљем прије свега прилично велики број икавских облика који се у другој половици XVII. вијека у Дубровнику нијесу говорили а нијесу ни писали; ако дакле А има *увријђен* (стр. 154), *рити*, *вридњијех* (стр. 156), *бримена* (стр. 157), *мисто* (стр. 158), *најлипшијех* (стр. 159) итд., нема сумње да је то дошло у А од некога икавца

који није Дубровчанин. То нам потврђује даља околност да је тај икавац, хотећи писати јекавски, окретао на јекавски изговор и неке облике гдје нема *ѣ* него је етимолошко *и* (или *ꙗ*), па тако налазимо *podniesceniem* (стр. 151) мјесто *подниженијем*, *hiep* (стр. 172) мјесто *хип*, *niescta* (стр. 175) мјесто *ништа*, *brietki* (стр. 181) мјесто *бришки*, *bieti* (стр. 177) мјесто *бити*, *bieli* (стр. 184) мјесто *били* (од *бити*); с истога је разлога окренуо на јекавски изговор и неке облике гдје је он доиста изговарао *и* а у Дубровнику у то доба није (више) био јекавски изговор већ икавски или екавски, па је тако начинио *prieko* (стр. 201) мјесто *прико*, *brietena* (стр. 203) мјесто *бремена*, *krieposti* (стр. 152) мјесто *крепости*. Али није само то — има још и ово: он има и неколико пута *j* мјесто дубровачкога *ђ*, тако редовно *госпоја* мјесто *госпођа*, премда би се могло рећи да је то дубровачки архаизам, док је то много мање вјероватно за облике *међу* (стр. 208) мјесто *међу*, *погрјен* (стр. 179) мјесто *погрђен*, *дође* (стр. 173) и *дојемо* (стр. 177) мјесто *дође — дођемо*, уз које можемо одмах узети и *најти* (стр. 205) мјесто *наћи;* ако напокон још видимо да он пише неколико пута и *gi* за *j*, *s'giedignuie* (стр. 195) за *сједињује*, *Braniuogia* (стр. 207) за *Бранивоја*, чега Дубровчани нијесу — барем у то доба — никако чинили, а јесу Далматинци, то онда све заједно сигурно доказује да је сам А, или његова матица писана од Далматинца икавца чакавца. То би дакле врло јако говорило за то да је Канавеловић писао барем *Вучистраха*, кад би се могло узети да су те недубровачке особине биле у оригиналу те драме, али тешко је казати је ли то тако и било. Има нешто по чему би се могло наслућивати да су те особине већ биле барем у матици с које је преписиван А: облик *дојемо* (мјесто *дођемо*) налази се у оном малом комадићу што га је исписала друга рука, с чега би требало казати да је не само главни преписивач, него и онај што је попунио *Вучистраха*, био из краја гдје се говори *дојем* мјесто *дођем*, — што би напокон могло и бити. С друге стране и остале драме што су у А имају свакако за дубровачки говор онога времена необичних икавских облика, па би то напротив показивало да су, барем они у *Вучистраху*, дошли од преписивача; тако н. пр. у почетку Палмотићеве *Алчине* А има *сиверни* 25, *напридују* 100, *дривима* 126, *сивера* 142, *побигне* 272 итд., а још је важније што има и неколико погрешних јекавских облика: *brietke* 19, *вјеленица* 292, *вјеловиша* 293 итд. Биће дакле да је у цијеломе рукопису А, дакле и у његовој *Крунослави*, преписивач (који је н. пр. могао бити с полуострва Рата код Дубровника) уносио из својега дијалекта којешта чега у матици није било. Питање дакле о ауторству и *Вучистраха* и осталијех трију драма што се овдје из-

дају моћи ће се поуздано ријешити кад се критички издаду и добро проуче дјела Канавеловићева а ш њима и цијели рукопис А који је мени за таки посао прекасно дошао у руке.

И од *Вучиштраха* је био негда посебан рукопис у фрањевачкој библиотеци у Дубровнику под бр. 316 (новим, а 185 старим), који није имао натписног листа, па у штампаном каталогу стоји под именом *Кронослава* (тако са *о* у првоме слогу!); то је име, у правилном облику *Крунослава*, задржао и Павић, који је тај рукопис још имао у рукама и у *Historiji dubrov. drame* дао на стр. 195—196 преглед садржаја а на стр. 197 штампао први пролог готово у цјелини. Како тај рукопис стоји према Ч, не могу казати, јер је богу хвала и њега нестало из фрањев. библиотеке! Али по ономе што прича Павић види се да им се садржај потпуно слаже, док је напротив и у томе Павићеву рукопису *Вучиштрах* био раздијељен на три акта као у А, а не на четири као што је у Ч. Регби пак да је тај Павићев рукопис бољи од Ч, јер барем у прологу има на једном мјесту једна цијела реченица које у Ч нема а која је на свом мјесту, а опет, при крају, има у њему цијели комад мјесто којега Ч има само пар ријечи. Гдје у издању напомињем из овога (Павићева) рукописа *Вучиштраха* какве разлике, ту га биљежим са *Па*.

Али највише је жалити што је из фрањевачке библиотеке у Дубровнику нестао рукопис под бр. 235 (новим, а 14 старим), — и он је пропао прије г. 1871., јер га Павић (*Histor. dubrov. drame*, стр. 198) није више нашао. По штампаноме каталогу у њему су биле ове драме: „Приказање сложено од Марина Држића, приказано на пиру Влаха Сркочевића. — Друга комедија истога. — Кронослава, комедија у прози. — Комедија речитана на први марца 1696 од дружине Разборнијех. — Комедија названа Робиња и Ствари модерне (1699).“ Особито нам је тешко прегорјети што су се тако изгубиле двије Држићеве комедије: прва је позната и издана, али је ли она друга која од познатих или од непознатих комедија дубровачкога Молијера? *Кронослава* (опет тако штампано!) без сумње је наш *Вучиштрах-Крунослава;* „Комедија названа Робиња“ то је опет наш *Бено Поилесија*, којему је у самом тексту баш таки исти натпис (в. стр. 89) — слаже се и година 1699, јер нам је Чулић за *Бена Поилесију* забиљежио ту годину. Али у садржају тога рукописа остају нам двије ствари нејасне: што су прије свега те „ствари Модерне“ (тако је баш наштампано у каталогу: *stvari Moderne*)? је ли то наставак натписа „комедија названа *Робиња*“ или је то натпис једне друге комедије која с *Робињом* нема посла? Ја бих прије рекао да ће бити ово друго, јер бисмо иначе очекивали да би натпис гласио „Робиња

или ствари модерне". Не смијемо наиме сметати с ума да је Казначићев каталог прилично површан и нетачан, па не би било никакво чудо да је он овдје натписе двију комедија овако саставио као да је једна. Зато не знам није ли му се поткрала још једна погрешка у погледу треће и четврте драмс овога рукописа; могло би наиме бити да је ријечи „комедија у прози" послије *Кронослава* додао сам Казначић, па да реченица што слиједи („Комедија речитана на први марца 1696 од дружине *Разборнијех*") није натпис неке друге комедије него додатак натпису *Кронослава*; на тај би начин изашло да је *Крунославу (= Вучиштраха)* представила (за први пут?) дружина *Разборнијех* 1.-ога марта г. 1696., а то би лијепо пристајало уз оно што већ знамо (в. стр. XII) по другоме прологу *Вучиштраха*, да су *Разборни* збиља прије г. 1699. приказивали ову драму.

* * *

За издање ове четири драме узет је као темељ за *Јерка Шкрипала* рукопис Ф, а за остале три Ч. Из Ф су узети и сви исправци и додаци друге руке, јер се ти сви тичу самога текста и приказују особиту редакцију нашега *Јерка Шкрипала*, можебит и старију од оне која се види у Ч. Напротив мало сам се обазирао на исправке друге руке у Ч, јер нема готово никакве важности да знамо како је неко негдје око половице прошлога вијека мијењао неке облике и ријечи дубровачкога говора; за *Јерка Шкрипала*, наравски, спомињу се у напоменама под текстом све разлике између Ф и Ч. Што сам пак и за *Вучиштраха-Крунославу* узео као темељ млађи рукопис Ч, то оправдавам тиме да је Ч коректнији и потпунији од А, а представља и новију редакцију драме, коју је можда сам аутор провео; него, разумије се, гдје је требало дао сам у тексту предност старијему рукопису А, а свакако сам у напоменама забиљежио све његове разлике осим очевидних бесмислених преписивачких погрешака. Текст рукописâ је дабоме сасвим вјерно преписан ћирилицом, а гдје сам поисправљао очите преписивачке погрешке, или покушао да повратим првашњи текст на нечитким или неразумљивим мјестима, сваки је пут у напоменама казано како баш пише у рукопису[1]. У ортографију је рукописâ врло мало дирано: гдје они (а тако обично Ф) пишу само *і* или *ј* мјесто садашњега ‚ij, ji' или ‚iji', ту сам преписивао како се данас пише а нијесам тога спомињао у напоменама;

[1] Гдје се у напоменама биљежи два пута исти број с цртицом по сриједи н. пр. 3-3, то значи да се напомена тиче свијех ријечи у тексту што иду од броја 3 опет до броја 3; тако на стр. 4 под напоменом ‚3-3' ријечи што се тамо спомињу из Ч (‚што ... купљицом') стоје у Ч мјесто ријечи од ‚нека[3] до ‚куплицом[3]' у тексту.

према данашњему начину писања преписивао сам *је* или *ије*, док Ч има без разлике *је* или *ie* а Ф и А редовно само *ie*; за особит глас дубровачкога дијалекта који се чује н. пр. у *зора*, *Лазар*, и који се у рукописима пише словом ‚*z*‘ (дакле као и глас *џ*), писао сам са *дз* (*дзора*, *Ладзар* итд.). Будући да рукописи редовно пишу „Фонетским“ правописом, није ми требало с те стране ништа мијењати, да правопис буде као што је садашњи, али у онијем ријетким случајевима гдје рукописи пишу „етимолошки“, ја тога нијесам окретао на фонетски осим овог једног догођаја: код ријечи састављених с приједлозима *из* и *раз* Ч редовно (али не увијек!) пише *iſ* и *raſ* и пред муклим сугласником (н. пр. *iſtjerati*, *raſkinuti*), а то по новијему (Ђорђићеву) дубровачком правопису значи *из* и *раз*, јер и Ч разликује прилично редовно *с-ш* од *з-ж* пишући оно прво са *s-sc* а ово друго са *ſ-ſc*; ту сам преписивао *ис-* и *рас-* а нијесам тога ни спомињао у напоменама, јер се то често понавља, а опет не може бити сумње да су и писац и преписивачи изговарали тамо *ис-* и *рас-*. Гдје сам у тексту ја додавао које слово или коју ријеч што је остала преписивачу у перу, то сам све метао у угласте заграде [ ]. — Велика је невоља с талијанскијем ријечима и реченицама у првијем трима комедијама! њих је толико да ко не зна талијански не може да добро разумије што се у комедијама говори. Ја сам то удесио овако: ријечи и реченице што су баш изговорене на талијанском језику, уз њих сам у самом тексту одмах додао српски пријевод у угластијем заградама; то исто сам чинио и с онијем ријечима, позајмљеним из талијанскога језика, које су узете као да су српске, па се према томе и мијењају по правилима српскога језика, али које се у тексту врло ријетко налазе (један или два пута) а говоре их образовани људи а не људи из простога народа; њих некако не можемо сматрати дијелом језичнога блага дубровачкога дијалекта, јер до назад мало времена образовани Дубровчани, који су прошли кроз талијанске школе, умјели су на тај начин посрбљавати готово сваку талијанску ријеч коју нијесу знали из својега дијалекта. Напротив, оне из талијанскога позајмљене ријечи које говоре људи из простога народа и које су због ушле у дубровачки дијалект, па се или у нашим комедијама почешће налазе или су уопће у језичном погледу интересне, јер кажу како су се талијански гласови и облици мијењали прелазећи у дубровачки дијалект, њих сам узео у *рјечник* при крају самијех драма. Да пак читалац зна коју ријеч може наћи у рјечнику, оне су акцентоване а понајвише и штампане у тексту растављено; акценте сам им пак пометао готово свима онако како се сада у Дубровнику изговарају, или како мислим да би се у Дубровнику изговарале. Има

иначе подоста талијанских ријечи у овим комедијама које се данданас у Дубровнику више не говоре, па сам њих у рјечнику обиљежио звјездицом. Осим тих посрбљених талијанских ријечи узео сам у рјечник и све оне старије или провинцијалне ријечи домаћег или туђег извора које у нашим источним крајевима или нијесу познате или имају друго значење; с те стране ове нам комедије много помажу, јер у њима имамо прави народни говор XVII. вијека о предметима свагдашњега реалнога живота, чега у маси литерарних дјела тога времена не налазимо; зато у овијем комедијама налазимо подоста ријечи̑ и облика̑ којих нема ни у рјечнику Југославенске академије, или су тамо посвједочени из каснијега времена или из којег другог краја. Ја сам зато узео у рјечник и све те ријечи, да тиме и помогнем читаоцима који нијесу Дубровчани, или нијесу вјешти старијему дубровачкому говору, па и зато, да приложим нешто историчкому лексикону српског језика. Ради потпуности унио сам напокон у рјечник и ријечи које су ми сасвим непознате а од којих су неке можда само преписивачке погрешке.

У Загребу 19. јануара 1922.

М. Решетар.

[*Натписни лист, предња страна:*]

КОМЕДИЈЕ СЛОВИНСКЕ ЧЕТИРИ

ПРИПИСАНЕ ИЗ ЈЕДНОГА СТАРОГА РУКОПИСА ОД О. Ф. ИНОЧЕНЦА ИЗ СПЛЈЕТА. ОД КОГА СУ СЛОЖЕНЕ РЕЧЕНИ РУКОПИС НЕ КАЖЕ, ЗНА СЕ САМО ДА СУ БИЛЕ ПРИКАЗАНЕ ПРИД ДВОРОМ НА 1699.

1. ЈЕРКО ШКРИПАЛО.
2. ПИЈЕРО МУЗЎВИЈЕР.
3. БЕНО ПОПЛЕСИЈА.
4. ВУЧИСТРАХ[1].

[1] Vuzistrah.

[*Напишни лист, стражња страна*:]

Dionysius Major, Siciliae tyrannus, tragoediam laudibus evehebat, a comoedia vero abhorrebat, eo quod ad risum tantum accomodata esset.

Aelian., l. 13 de var. hist.

Inter fabulas adeo est comoedia abjecta et illepida habita apud Athenienses, ut lege sancitum sit, ne quis comoediam componeret Areopagita.

Plut., De glor. Athen.

ЈЕРКО ШКРИПАЛО, КОМЕДИЈА.

Имена која улазе:

Јерко Шкрипало.
Пёра, његова жена.
Маруша мала, дјèвôјка.
Прхун, дјèтић.
Синко, зàпостат.
Милета Стрâвчанин, пудар.
Милица.
Маро, син Јерков.
Саламун, Жȕдио.
Кате Лòпутка.

АТ ПРВИ.

Шена прва: Јерко Шкрипало и Пера, његова жена.

ЈЕРКО: *Signor no* [не, господине], *signor no*, не окòрâ твога свјета! ако је ноћаска росило, толико ће, лудно, веће вина бити; хоћу да се ончас јутрос тр̑гâ како сам синоћ наредио.

ПЕРА: Све је то тако, али с твоје аваричијȇ [скупости] у ничијему се стрâњу, него у нашему, по све годиште блȕта потеже.

ЈЕРКО: Блута! тад се најбоље ȉнтрâта [љетина] прода, то су кôнти *dare e avere* [дати и имати]! Ти се у то не разумијеш; зато ја нејмам потребе од мештра: ја знам што чиним. (Срце ми је давало не водит је са мном!)

ПЕРА: Толико сам ја сита твога у свему нескладна живота, да ми се не хаје, ако ће црна Ријèка однијети и вино и баштину; само ми је жô што сам хтјела шес кошâ гроздја у град послат — неће ваљат за објесит.

ЈЕРКО: Шес кошâ гроздја! не дам ни шес гроздâ! Âли си заборавила што те сам у граду углавио, да ако ћеш дȍћ са мном на јèмâње, нећу àрбитрија [самовоље]? *Per vita mia* [тако ми живота] држим да ове наше жене, кад ово изиду на јемање, *item* у мâнталу, *item* у вино варено, *item* у гроздје &c, суфȉчȇнте су овако пô интрате прокренут; зато, јес' ме чула, нећу ни твога свјета ни твојијех арбитрија.

*

ПЕРА: Да кад нећеш, пàцијенција! Да хоћеш ли да Милицу вјеримо за пудара и њега[1] упишеш[2] на соду, нека[3] изведе из наше куће Милицу с интијерном кô се ваљада[4] [?] пристоји, да се једном рече: „Изишла је из куће Јерка Шкрипала дјевојка с куплицом[3].“

ЈЕРКО: На, на! ови рог теби, а ови рог дјѐвôјци; најбоља је то прћија[5] два рога, шупаљ котлић и буклија.

ПЕРА: Пи, пи! рђавче[6] од ништа, сад[7] бих ти ову мањицу[8] [?] око образа[7].

Шена друга[9]: ти[10] исти и Маруша мала.

МАРУША: Госпо, донијели су месо[11] за јемáчâ — ходи да наредиш; немо'[11] госпара рабȋјат.

ПЕРА: Смрдећи грди[12] образе, пàрâ га и ти дифѐнцâш[13]. Кад дођем дома, све[14] ти ћу тê[14] грȋнтаве пи́љке искупстит[15].

МАРУША: Узовај[16], госпо, свеђ ли ти су те смрдећице на памети[17]! дѐбото бих рекла: осмрдила[18] се жива на свијету. *(Бјежи[19] дома[19].)*

ПЕРА: Чека' ме, споркуљо[20], на вјеру ћу ти[21] чинит[19] ставит тȋ језик у процијеп. *(Иде[19].)*

Шена трећа: старац[22] сам извирива[22].

ЈЕРКО: О[19], о[19]! Пођи с врагом! бог ти ме скапȕлô од ње; *cazzo* [к . . . ц] не да ми нигђе[23] ногâ развестит: свуд[24] за мном[24], свуд ме тражи, свуд ме спȉјâвâ, свеђ ми грȋнтâ, а[25] нада све у њој велик свјет и велике кòнсȕлте [савјети]; и зато[25] ономадне, идући у Шȕмêт, навлаш сам је био усадио на màску[26] прȕцавицу, једа њом баци низ Кòнô, и[27] *per vita mia* бјеше се јо'[19] потакла[28] нога[28], ма се опет валента[29] — види[30] се[30] и враг је помага! Е[19], е[19], ма нека захвали богу за ону нову узду коју[31] су ми донијели кад сам био[31]

[1] да Ф; [2] упише се Ф; [3–3] што мало прћије, што им даш, може живукат, а пак нека се једном рече: „Изишла је из куће Јерка Шкрипала [Skripala] дјевојка с интијерном и с купљицом“ Ч; [4] ‚valafada‘ [?] Ф; [5] ‚parccia‘ Ф; [6] ‚argiauce‘ Ф; [7–7] да ме није срам од мога образа, видио би што бих сад учинила Ч; [8] ‚magnizu' [?] Ф; [9] *редни број призорâ исписан је ријечима само у* Ч, Ф *пише само односни арапски број, па се то даље не биљежи;* [10] *исправком од* ‚ta‘ [?] Ф, Ч *нема;* [11–11] меса из Ријеке што сте наредили синоћка за јемачâ, зато ходи да платиш и немој Ч; [12] ‚garddi‘ *исправком од* ‚gardni‘ [?] Ч; [13] дифенжаш (‚difenſgiasc‘) Ч; [14–14] имам ти те све Ч; [15] iſkubstit Ч; [16] ‚Uſouai‘ Ф, ‚Uſova‘ Ч; [17] ‚pamet‘ [?] Ф; [18] усмрдјела Ч; [19] Ф *нема*; [20] ‚chetino [?]‘ Ф; [21] ‚te‘ Ф *па послије тога превучено* ‚naucit‘; [22–22] Јерко, Прхун, Милета пудар и Синко запостат Ф, *тако да су у натпис 3-га призора узети и Прхун, који се јавља тек у 4-том призору, па Милета и Синко који се јављају тек у 5-ом;* [22] нигдје Ч; [24–24] Ф *нема*; [25–25] Ф *нема*; [26] мазгу Ч; [27] е Ч; [28–28] нога потакла Ч; [29] у Ч *је исправљено у* ‚valento‘ *па је над ретком додано* ‚уздржала‘; [30–30] ‚vidisc‘ Ч; [31–31] Ч *нема.*

кнêз[1] дечембра[1]. Ма ја знам што ћу учинит: први пут дође са[2] мном у Кòнâвле[3], ставићу је на ону òмбрôзу [плахирну] сјерепиту[4] [?] Луке Пестоша, нашега кмѐта из Мрдòља, и повестићу је на највише пречѝпицијо [урвину] òд Љȳтê, нека њом врже у ријеку — веће ми је моском[5] прокопала! Што[6]? да ми није мојијех àманâцâ, с којијем се тратѐњâм и[6] отегнем[6], гȳчула би ми ш њом[7] пала.

Шена[8] четврта: исти и Прхун његов дјѐтић.

ПРХУН: Госпару, ја сам их звô; ето ти ободвојица иду: ево их мало ниже потока.

ЈЕРКО: Добро, добро, још је рано. — Ну ми сад, мој драги Прхуне, пођ' ми у Кате, моје старе àмâнцê, — оно је Лòпутка, ш њом се знам још кад сам био *viceconte delle tre isole* [поткнез трију острва], и ш њоме ми веће наћи начин како ћу се ш њом вечерас састати и говорит кријући од оне деведȳшицê[9] змије пепѐљухê моје жене[8].

ПРХУН: Госпару[10], ја сам човјек и дȳт и кòват; ма без добра пива и бȍкȳна не шљи[11] на посô твога Прхуна.

ЈЕРКО: *Orsù, mora*[12] *l' avarizia* [дедер, нека умре скупост]! почи́таћу те *da prencipe* [као кнеза], само ти мени оправи *da valentomo*[13] [као ваљан човјек], а нâ ти за капару два днâра.

ПРХУН: Хвала ти; ма ме су тòкали[14] четири, ма се контѐнтâм и од два. Ну[15] дошла ми је на памет једна фина инвенцȉјôн [мисао] за отит у Кате: фȉнгâ'[16] да ћеш пођ пухе[17] ловит. Ти ћеш носит бâњестар а ја зубљу, и чинићу да те дочека[18] Кате[18] под орахом на води, дје[19] ћеш се ш[20] њом[20] састат; ја ћу вам свијетлити и држат бàтȳту [типар], а ви ћете се[21] играт — нека 'е[22] мени![23]

ЈЕРКО: Ах, ах, мâријôлу! делѐктâ ме та од пухâ! Ма, *cazzo*, оно под орахом говоре да се виле купе — страх ме да ми што не учине.

ПРХУН: Госпару, ја ћу бит с тобом; гдје сам ја не смиједу ни присмрдјет.

[1–1] Ч *нема*; [2] ‚fa' Ч; [3] Конавље Ч; [4] ‚fierepitu' [?] Ф, ‚fiezepizu' Ч; [5] мозгом Ч; [6] Ф *нема*; [7] niom Ф; [8–8] *мјесто свега овога од* Шена *до* жене Ф *има, као наставак онога што Јерко говори у 3-ој сцени, само ово:* Пођ' ми у Кате моје старе аманце, мој драги Прхуне, и нађи ми начин да ми је ш њом [‚niom'] вечерас говорит кријући од оне деведушице змије пепељуке моје жене; [9] ‚devetduscize' Ч; [10] Ч *нема*; [11] ‚scli' Ф; [12] muora Ч; [13] valentuomo Ч; [14] токала Ч; [15] Ф *нема*; [16] фингај Ч; [17] ‚puke' *исправком* Ф; [18] Кате дочека Ч; [19] гдје Ч; [20–20] ‚fcom' Ф; [21] Ф *нема*; [22] је Ч; [23] *у* Ч *додала друга рука* за то.

ЈЕРКО: Пођи ти због̀ом: ма ми чини прије вечера ш[1] њом[1] говорит, ја ћу заговарат[2] за̀постата, и по̀тежи[3] се[4].

ПРХУН: Муч'[5], муч'[5], о̀во[6] ти и запостата и пудара. *(Иде*[7]*.)*

Шена пета: Синко[8] запостат и Милета Стравчанин пудар и исти[8].

ЈЕРКО[9]: Цу̏сто[10] сам их ободвојицу хотио[10]. — Амо ход'те, мäријо̑ли!

СИНКО: Пäте, госпару, о̀во[11] нас.

ЈЕРКО: Ну, хоће ли бит[12] ду̏пло веће вина нег[13] лани?

СИНКО: Госпару, веле ти[14] си се напео! страх ме да не буде мање нег[13] лани трећијем дијелом.

ЈЕРКО: Лажеш ко̑ пас! Кад си пито̑, јарче, мје̏ди за по̀коп[15], говорио си: „Оволика је ка̀нтула, госпару; овега се годишта надај[16] вину, и справи[17] бачве, или нигда!“

МИЛЕТА: Па̀рја̑ј[18], госпару, те мисли једа буде и побоље нег ли[14] лањске[19] године; лани ти је било покрадено, а сад не ма̀њка̑[20] нигдје[21] ни чѐкуља. Ја сам ти добро оправио што ми[22] си[22] наредно: у твому винограду нијесам[23] ни јагоде изобо̑, него у сусједа, како ми си ти наредио[24], а богме[25] и ту мало; ако не вјерујеш, пођи по свијем потоцим[26], хоћеш ли наћи[27] мрве гнусобе.

ЈЕРКО: Тако се говори! одахох[28] по душу моју! Сварити ћу савише[29] обједу пе̏чу јетре говеђе, нека можеш боље мечит. Режи у бат све крошње; немо'[30] да ми тегне ни жена ни син, ни дјѐво̑јка ни дјѐтић, ёр те враг узе[31], *ve*[32] [пази]!

МИЛЕТА: Госпару, ја ћу тебе вјерно послужит, ма те молим да ми веће спрäвиш Милицу коју си[33] ми[34] обећо̑ за моју — да простиш — до̀ма̑ћу̂[35], и дадеш[36] то[36] мало пр̏ћије што те је заслужила.

ЈЕРКО: Прћије?! Из моје се куће нигда није дјевојка с прћијом одвела; доста ти је, свињо, да није с млијеком. Ну зови на јѐма̑ње; а ти, Синко, ход'[37] са мном да ми је о̀би̏т[38] баштине[39].

Шена шеста: Милета и Милица.

МИЛЕТА: Ходи ко ће на јемање! Ходи овамо, дијете! — Ај пусте бра̏тковине̑, врла ми[40] ти[40] је дошла проте́завица праторска[41] у̏ скӣну[42]. Ај, Милица[43], Милица[43], да те[44] сад на ме среће

[1] ‚fcnom' Ф, ш њоме Ч; [2] ‚fagouorit' [?] Ф; [3–4] *у* Ф *три нејасна слова;* [5] Ф *нема*; [6] ево Ч; [7] Ф *нема*; [8–8] Ф *нема*; [9] Ф *нема*; [10–10] Ч *нема*; [11] ево Ч; [12] бити Ч; [13] него Ч; [14] Ф *нема*; [15] ‚kôp' Ч; [16] ‚nada' Ч; [17] справљај Ч; [18] ‚parja' Ч; [19] ланске Ч; [20] мајнка Ч; [21] Ч *нема*; [22] си ми Ч; [23] *пред* у твому винограду Ч; [24] рекô Ч; [25] жинти Ч; [26] потоцијем Ч; [27] нађ Ч; [28] одахнух Ч; [29] ‚favisce' Ч; [30] немој Ч; [31] *над ретком* Ф; [32] Ф *нема*; [33–34] ми си Ч; [35] домаћицу Ч; [36] јој даш што Ч; [37] ходи; [38–39] баштине обит Ч; [40–40] ти ми Ч; [41] ‚Pratorska' Ф, Ч *нема*; [42] шкину Ч; [43] ‚milacia' Ф; [44] те хоће Ч.

намакне[1], брзо би ти[2] истијештила из[3] мене ово[3] непрокисле мàстовинê! Ах[4] да се хоћ опет припет на ову тӣјермулицу тер скакајући[5], како и онда, с гране на грану и хӣтајӯћи смокве, а ја ти се привукох нàпрцâн смочне јухе [?][6] недопечене [?][6] тер те почех одизада прежати и упазих оволике ноге дебеле, а спријед једну јасну мјесечину. Ој ноге, ноге дебеле, врло ти ме сте занијеле![7] — Ходи[8] ко ће на јемање[9].

МИЛИЦА: Милета[10], што си ту? што нијеси на јемању?

МИЛЕТА: А[11], Миле, моја Миле, мени без тебе није јемања[11]! ај да те хоће госпар са[12] мном[12] ставит у бàдањ али у кòнич[13], врло би ти смо мечили!

МИЛИЦА: Била[14] би свиња, кад би 'ој могло бит![14] мени је још наштесрца, а ти си се наждро и напио, то ти су и удриле те[15] ријечи.

МИЛЕТА: Овако ти се сит и хоћу; да што би од мене гладна? мој трèбидрâже, мој љёполйсте[16], моја брäтковино, мој[17] зелени винограде, кад ће доћ то бријèме да ти прободем[18]? ну јеси ли се, моја жӣгерице[17], спрàвила да веће пируjемо, докле[19] је ово[20] у мени братковине и докле сам пун сока? ер[21] ако те не поведем на ово ново вино, неће[22] никада!

МИЛИЦА: О тему ја[23] веће[23] мислим него ти; да ми се прије скапӯлат из ове вражје куће гдје се не може ни госпару ни госпођи угодит, не пристајући[24] госпар напастоват ме, како се научио и[25] госпођу[25]; а госпођа цијеħ цилòзијê[26] на сваки час скâндале чини: све што је оринàлâ било у кући разбила ми је око образа. Зато ме води ди[27] знаш, ако[28] сам ти мила и драга.

МИЛЕТА: Милија òд лâрда, дража од масла а слађа од меда, угоднија од груде. Ах, лијепе ти имаш дојке! таке су цӯсто у пусте[29] Јелице. Ах, да ми те се прије .....[30] нацеливат и нàмласкат! Врло ти ми је припрло! ај, да ме хоћ припуштат, а богме бих ти чинио попрдòват[28].

МИЛИЦА: Сјетна[31]! Бјежи[32] одовле[32]! òво[33] госпође[34]: немо'[35] да нас види.

---

[1] намакнут Ч; [2] ме Ф; [3–3] ово из мене Ф; [4–7] *ријечи од* ах *до* занијеле *нема* Ч; [5] ‚fkakajuchia' Ф; [6] ‚juhe nedopecene' Ф, *гдје није сигурно ни* ‚ju' *ни* ‚... dope ...'; [8–9] Ф *нема*; [10] *у* Ч *послије* што си ту; [11–11] Ето видиш гдје зовем, а мени није без тебе, моја Миле, јемања Ч; [12–12] Ч *нема*; [13] ‚konich' Ф *и* Ч; [14–14] Потокочи жаба ногу Ч; [15] Ф *нема*; [16] ‚liepo liscze' Ф; [17–17] *мјесто* мој — жигерице Ч *има само* ну, моје лијепо лишце, јеси ли се; [18] *прво* о *несигурно* Ф; [19] доклен Ч; [20] *послије* у мени Ч; [21] јер Ч; [22] већ Ч; [23] веће ја Ч; [24] пристајућ Ч; [25] Ч *нема*; [26] целозије Ч; [27] гдје Ч; [28–28] *од* ако *до* попрдоват Ч *нема*; [29] *мјесто* тусте? [30] *под ретком 2-3 нечитке ријечи* ‚па podte na di ...' Ф; [31] ‚Suietna' Ф; [32–32] али ајмех бјеж' Ч; [33] Ч *исправком*; [34] Ч *исправком од* госпођа? [35] немој Ч.

Шена седма: Пера и Милица.

ПЕРА: Милица, што чиниш ту? ходи овамо.

МИЛИЦА: Ӧво[1] ме, госпо, што велиш?

ПЕРА: Поӈ'[2] ми нађи дваес тӧвâрâ, ербо ћу данас прико подне, кад они лакомац[3] успи, источити песет вједар вина и послат[4] их Мари[5] Коси [?] или &[5], да ми их продаду[6], што[7] ћу теби наложит скриӈу; ово[8] је мâнтала и вино варено[8].

МИЛИЦА: То те, госпо, бог учи! да, пођу до[9] Кнéжицê[9].

Шена осма: Пера сама.

ПЕРА: Шӣмија [мајмун], неће ме кјарӣшкат[10] како је намислио! ако неће[11] он[11] да да дјевојци прћије, даћу 'о'[12] је ја на његову срамоту. Неће му реӯшкат сваку редом с пуниjем трбухом а с празном скриӈом из куће одправљат[13]; или је бâба или је гòдишница, или кмётица или тòвијернарица — ништа не оста цијело прид њиме. На вјеру, младице, да имате компасӣӯн [милосрђе] који ми је живот у кући. Ма сам се веће у дуго брijèме[14] обикла на његову злу ћӯдину, и страх ме је да се и данас с којомгоди не договори. Ма му неће реӯшкат; замитићу Ивана малога да му украде вêнтриг, без кога се не може кренут — лисица веле зна, ма веће они који[15] је ӯхитӣ!

Шена девета: Маро и Мердохаин.[16]

МАРО: Мердохаине, на велик се мој прèпозит намијераш у Шумéту[17]; ну ми реци јеси ли колико продô робе ономадне нà фијери [вашару у[18] Ријеци[18], да ме сèрвâш динаром, а ја ћу теби вина *a buon mercato* [јефтино].

МЕРДОХАИН: Госпару, ја сам овди дошло у Дубровник за учинит које *qualche* [какво] користо *con buon partito in galera* [с добрим добитком у галији (?)]; имам дваес дуката што сам продô робе, а молио ме Арон[19] Коен[19] да му купим 30—40[20] видар вина, а Пико *altretante*[21], *ma però di bona posta* [исто толико, али од добра положаја].

---

[1] ево Ч; [2] пођи Ч; [3] ‚lakomoſ' Ф; [4] послати Ч; [5–5] Марији Кучати Ч, *знак & у* Ф *значи да се је према приликама могло узети и које друго име*; [6] продa Ч; [7] од чеса Ч; [8–8] *у* Ф *додано под ретком, а послије* ово *превучено је* ‚mu' *(другом руком ?)*; [9] *у* Ф *додано под ретком другом руком;* [10] ‚chiariscat' Ф; [11] он неће Ч; [12] јо' Ч; [13] одправљат Ф *и* Ч; [14] вријеме Ч; [15] ко Ч; [16] *а повише тога (другом руком ?)* Саламун Ф, *док* Ч *и овдје и свуда иначе у I. и II. акту има само* Саламун, *а у III-ем има и* Ч Мердохаин; [17] *написала друга рука преко* ‚Gradu' Ф; [18] *другом руком над ретком* Ф; [19] *у* Ф *то прецртано те написано (другом руком ?)* неки Жудјело, *у* Ч веле Жудјело; [20] *у* Ч trenta quaranta [тридесет четрдесет]; [21] altrettanto Ч.

МАРО: Ово је наше вино од најбоље по̏сте [положаја] од Шумета. Ма ну ми реци јесу ли ти̂ дукати у тебе; ако ми их вечерас не даш, заутра[1] није говора од па̀ртӣту[2] [погодбе]: поручила ми је њека моја госпођа да ку̏рӣм на врат и на ногу и да је соко̀рâм динаром, ер је обећава хранит Иван Тешо[3], кому би боље стало у руци весло него радит од а̀мâнцах.

МЕРДОХАИН: Госпару, ја не имам у руци него[4] 2 дуката, а остало сам дô да ми храни Кате Јагода, ваша за̀постатица, *che è mia fidata, perchè, a dirvela il vero, non son sicuro* [која је моја поузданица, јер, да Вам речем истину, нисам сигуран] и страх ме да ме не би заклало ово *villano* [простак].

МАРО: Дану, мој драги Мердо[5] *pulito, galante* [уљудни, пријазни], да'[6] и та два дуката, а ја ћу наредит Прхуну, нашему дјетићу, и Кати Јагоди да ти даду вина осамдесет вједара с оне старине коју[7] ћемо заутра[8] тр̏гат; а ти справи остале дукате.

МЕРДОРАХ: Госпару, *V.*[9] *S.* [= Vostra Signoria] *sarà servito*[9] [Ваше Госпоство биће служено], ма немо'[10] да ме ухити *in trapola l'*[11] *Ill*^{mo} *suo Sig*^{r} *padre* [у ступицу Пресвијетли Ваш господин отац].

МАРО: Од тега не дубѝтâ'[12] [сумњај]; мој отац има друзијех мисли на памети: сва[13] му је република на̀ скӣни[13], а зна да му ја свако годиште дижем вино и продавам под твоје руке.

МЕРДОХАИН: *Orsù* [дедер], госпару, бићеш служен како хоћеш; поћу штогоди продати робе за ставит ове динаре *in orden*[14] [у ред], а ти се мисли вином.

МАРО: *Andè felice, misser Merdohain*[15]*: sono vostro* [иди срећно, господине М., твој сам].

МЕРДОХАИН: Збогом, госпаро[16].

МАРО: *A rivederci* [до виђења]. — *Cazzo,* веће ми је дошô луч до ноката — не имам нѝ мӣнцê! ономадне бијах ти скро̀кô њеке триес ŷнгâрâ — то ми их њеки враг и[17] дигну[17] на ба̀шете[18] *in dua*[19] *colpi* [у два часа]. Враг узео и игру која ми чини чинит оваке виљакарије [ниска дјела] и ата̀кат [пригнути] до Жудјела! Ма ни ту се не сврши моја несрећа! чу ово[20] моја а̀мâнца да не имам мјё̏ди: тако[21] ме не хтје[21] упустит! Или требује[22] провѝџат[23]

---

[1] сутра Ч; [2] партите Ч; [3] ‚Tesco' [?] Ф, *мјесто тога у* Ч *тачке;* [4] нег Ч; [5] *у* Ф *друга рука превукла и написала повише тога* ‚Salo', Сало Ч; [6] дај Ч; [7] које Ф; [8] сутра Ч; [9–9] sarà servita V. S. Ч; [10] немој Ч; [11] Ф *нема;* [12] дубитај Ч; [13–13] Ч *нема;* [14] ordene Ч; [15] *у* Ф *друга рука превукла и написала повише тога* ‚Salomon'; [16] госпару Ч; [17] дигнуо Ч; [18] башетâ *исправком од* башету? Ч; [19] due Ч; [20] *у* Ф *повише друге превучене ријечи;* [21–21] *исправком прве руке* Ч, у Ф ‚takoie [?] netie'; [22] требаје Ч; [23] провижат Ч.

динаре на којимудраго начин или *saltar in mare* [скочити у море] или учинит с Теслом[1] кумпàнију [друштво] *in pace et in caritȁ* [у миру и у љубави]. Ах да могу какогоди овому[2] псу Мердохаину измакнут му динаре а не дат му вина, платио[3] би ми[3] она два днȁра од дуката што ми је изио на мисец[4] у толико годишта.

Шена десета: Прхун, Јерко и Кате.

ЈЕРКО: То те хоћу, Прхуне, да ми си све оправио како сам ја хотио. *Per vita mia* [тако ми живота] имам те учинит или усћебудеш[5] бити здȗр или мафàтȗр[6] или капȕрô [капрал]; ер сам ја од првијех и балòтâм[7] *per cento* [за стотину].

ПРХУН: Госпару, што ћу ја од тијех òфицијâ [службȋ]? Стави ме &[8] међу[9] врата òд Пôнтê[9]. Ма ти òво[10] Кате — гȕстâ јȕ[11] с тобом говорити.

ЈЕРКО: О[12], то сам и ктио[13]! Уклони се ти с[14] стране и чува'[15] да нас ко не види. — *Olà* [хеј], брȁче, љепȕшице, мекȕшице, нека те мало покарèцâм [помилујем] и попипам по сисицам. Што ти је ово у њедријем?

КАТЕ: Два јајца фрёшка[16] и јабучица[16], која ти носим, да се покријепиш њима[17].

ЈЕРКО: То те хоћу, браче, да ми носиш јајца: òнчас ћу их шмркнут[18] за твоју љубав обадва жуманца а Прхуну бијелац и[19] коре је ли ти[20] драго? а ову ћу јабуку сад изјестит[19].

КАТЕ: Јес, госпару; што је теби[21] то је[21] и мени.

ЈЕРКО: Ну хоћ ме довечер дочекат под орахом кô[22] тије Прхун рекô?

КАТЕ: Хоћу, госпару; ма немо'[23] да ми то обазна муж, ер је оно охоло звијèрче.

ЈЕРКО: Он ће бит ȕ стрању, а ја ћу с тобом[24] мечит, а бићеш сàтисфâна [задовољна]. Ма јомех[25], њешто ми режи по трбуху: страх ме да ми није наудила она јабука.

ПРХУН: Госпару, није ништа; биће вентозȉта[26].

ЈЕРКО: Аха, чеса вентозита[26]?! дошло ми се ... са[д] ћу се ȕ гаће ... Кате, одријепи ми најбрже гаће, да ми[27] је[27] цȕцнут.

---

[1] с Стеклом Ч; [2] овему Ч; [3–3] наплатио бих Ч; [4] мјесец Ч; [5] ‚uſchietbudesc' Ч; [6] малфатур Ч; [7] балотавам Ч; [8] Ч *нема;* [9–9] *у* Ф *додала друга рука на празном простору послије знака & прве руке, који значи да се ту према приликама има да спомене нека служба;* [10] ево Ч; [11] Ф *нема;* [12] 0, о Ч; [13] хтио Ч; [14] Ф *нема;* [15] чувај Ч; [16–16] *у* Ф *додано над ретком, у* Ч јабучица и два јајца фрешка; [17] ш њима Ч; [18] ‚fmarknut' Ч; [19–19] *у* Ч а ову ћу јабучицу сад изјестит, Кате, је ли ти драго? *у* Ф *ријечи* а ову ћу јабуку сад изјестит *другом руком доцније уметнуто;* [20] ‚to' Ф; [21–21] *у* Ф *додано над ретком;* [22] како Ч; [23] немој Ч; [24] *у* Ф *најприје* ‚i ti', *па је преко* ‚ti' *написано* ‚ſtobom'; [25] ајмех Ч; [26] вентозитат Ч; [27] ‚me' *исправљено у* ‚mie' Ч.

КАТЕ: Госпару, замршено је — не може се.

ЈЕРКО: Зубим, зубим, браче! На, на, ајмех, — испустих — даровах гаће! нос'те ме у страњ[1], да не обазна она вйпера [змија љутица] моја жена.

ПРХУН: Носимо га, Кате, сочице[2]; богме[3] је даровô капару аманци. — Хоћемо ли те однијет, госпару[4], на Кнéжицу[5], да те òплâчêмо? ер страх ме, ако те однесемо у страњ, да не би оћућела[6] по кому врагу госпођа[7] али по вољу[7].

ЈЕРКО: Носите[8] макар у Колòрйњу.

Сврха[9] првога ата[9].

АТ ДРУГИ.

Шена прва: Иван[10] дјет[ић] с вентригом и Вицко, син Кате Јагоде, с врјећом[10].

ИВАН[11]: Ја ти лàшках, госпару, вêнтриг, како ме госпођа научи, која ми да за ову лупештину лијепу ужину: један куљен надјевен сŷхвам и крвим који ми сâм пође[12] низ грло. Ах, да ме хоће сваки дан овако чи́тат, давô бих јој на знање све госпареве мàгање.

ВИЦКО: Иване, Иване, дје[13] идеш?

ИВАН: Идем ти у курве матере[14]; је ли ти драго? Хоћ[15] јој понијет ови вентриг од госпареве стране и рећ[16] јој: „у Шумету кашу мету“?

ВИЦКО: Онамо опр̀дŷј; немо'[17] да ти омлатим ову врећу око главе.

ИВАН: Нека ти лажу, нека ти говоре је ли — јес! Нека ти за ти глас ставим ови вентриг на нос мјеште оћáлâ, да боље видиш, и нека ти учиним брке; а сад си прави мäшкар[18] од поклада.

---

[1] ‚stram‘ Ф; [2] ‚focize‘ Ф, ‚sorize‘ Ч; [3] *у* Ф *повише тога другом руком* ‚fcintie‘, жинти Ч; [4] Ч *нема;* [5] *у* Ф *другом руком над прегученим* ‚touiernu [?]‘; [6] оћутјела Ч; [7–7] или по вољу госпођа Ч; [8] нос'те ме Ч; [9–9] Ф *нема*; [10-10] *у* Ф *испрва само* Иван и Вицко, *па око тога додано оно остало; у* ‚с врјећом‘ *било је најприје написано мјесто р слово ј, тако да се чини да је преписивач гријешком хтио најприје да напише* ‚[с] свијећом‘, *неће дакле бити да је овдје сачуван старији облик* ‚врјећа‘; *у* Ч Иван дјетић с вентригом и Вицко син Кате Јагоде; [11] Ф *нема;* [12] проће Ч; [13] гдје Ч; [14] *у* Ф *испрва* непуче, *па је то прегучено и повише тога написано другом руком* матере; [15] *у* Ф *испред тога још* ‚hochier‘ *без сумње мјесто* ‚hochiesc‘ (= хоћеш), *у* Ч хоћеш; [16] ‚rech‘ [?] Ф, ријет Ч; [17] немој Ч; [18] ‚mafkar‘ Ф.

ВИЦКО: К[1] себи руке, ја ти вељу! немо'[2] да ти зовем госпођу.

ИВАН: Муч', ево пудара, наводи се, џан је кô реп. Да'[3] ту врећу; сад ћу му кàлат једну бȳрлу љепшу од свијета. — Пудару, кучка[4] ти у винограду: „Гдје идеш? у пударину! Одкле[5] идеш? из пударине!“

Шена друга: Милета пудар и *essi*[6] [они].

МИЛЕТА: Хи[7], печена мàстовино[8], мало се не удуших у оному[9] бàдњу измећући дроп у кòнич[10]; удрио ми је пȳм у главу, да ми се чини да се вас Шумет око мене врти. Ај, да ми се добавит мало Кнежице, да ми изагнат[11] ову иньòрâнцију из главе: врло ти ми су се мождани разгријали!

ИВАН: Пудару, кучка ти у винограду.

МИЛЕТА: Онамо, брȅчâди[12], једа сте угледали магарца оца? Ако[13] ми допадете[13] до шака, истијештићу вас горе него се вино тијешти.

ИВАН: Немо', драги пȳдо, тер ћу те научит како се вабе чурлúни[14].

МИЛЕТА: Хи[7], прикажи[15] који су то чурлини.

ИВАН: Једне ѝтице које серу[16] ујутро дукатâ[17] а побјед цекинâ[17].

МИЛЕТА: Бре чуда! тога нијесам досада ни чуо ни видио! Ну ме научи како се то звјèрȇње лови.

ИВАН: Нека ти наврҗем ову врећу на главу, а ти вика': „хуи, хуи“; ако ти још што упаде у руке, стисни тврдо.

МИЛЕТА: Ну да' ту врећу, нека се нагледам чуда. *(Ставља*[18] *врећу на главу*[18]*).* Јесам ли је добро ставио?

ИВАН: Јеси ечȅлẽнто [изврсно]. — *(Полагахно*[18] *говори Иван*[18]*:)* Узми, Вицко[19], тер га побија'[20] дрòпинôм, а ја ћу му ȳмјеште чурлинà утакнут ови вẽнтриг у шаке. — Хуи, хуи! удри, удри!

МИЛЕТА: Ови ми чурлини лете око главе, ма неће ни један да ми упаде у шаке. Хуи, хуи! Мучи, добре среће! ево ми једнога — благо си мени, Милета!

---

[1] Ч *нема;* [2] немој Ч; [3] дај Ч; [4] ‚kufcka‘ *с исправком* Ч; [5] одкле Ф *и* Ч; [6] иети Ч; [7] ај Ч; [8] Ч *исправком од* ‚masctovino [?]‘; [9] онему Ч; [10] ‚konic‘ Ф, ‚konich‘ Ч; [11] пзагне Ч; [12] ‚brechiadi‘ Ф *и* Ч; [13–13] ‚a tomi[?] dogorte[?]‘ Ф; [14] *у* Ф ‚ciurlini‘ *исправљено* (*другом руком?*) *у* ‚chjurlini‘; [15] ‚Prikafui [?]‘ Ф; [16] *у* Ф ‚habe‘ *над превученим* ‚seru‘, *у* Ч *само* хабе; [17–17] дукате а по објед цекине Ч; [18–18] Ф *нема;* [19] Виеко Ч; [20] пробијај Ч.

ИВАН *(полагахно[1] говори[1]):* Пàрâ излази госпàр из куће — бјеж'мо[2] тја[2]!

ВИЦКО[3]: Јес, излази — бјеж'мо̀, да нас не би видио! Смијешна ти ће бит комедија, кад га нађе овако мàшкарâна!

Шена трећа: Јерко, Прхун и пудар.

ЈЕРКО: *Cazzo,* Прхуне, дѐбото се смркло; нијесам нигда овако слатко спô кô данаска.

ПРХУН: Мислиш, госпару, сладуњжат[4], то и спиш слатко; и ја бих тако, да имам поћ у àмâнцê.

ЈЕРКО: Ах, мäријôлу, смијем се, кад ми дође на памет она од пухâ. Ма ну ми реци, ко је они мäшкар? што ће ово бит? да ми није ко дошô вино крастит? Ну, виђ ко је.

ПРХУН: Госпару, мени колач а теби пудар[5] у врећи.

ЈЕРКО: Пудар[6] у врећи?! *Tradimento in botega* [издајство у дућану]! Да што му је[7] то у руци јарцу?

ПРХУН: Вêнтриг, госпару; сйкŷро су[8] му, кô и теби, клйнци[8].

ЈЕРКО: Амо га досмуца' курвина магарца!

ПРХУН: Ево ти га, госпару.

ЈЕРКО: Дигни му ти вентриг и ту врећу с главе.

ПРХУН: Госпару, не могу — задјела му се за роге, а по[9] ране бòрê[9] једва одмрсих[10].

ЈЕРКО: Курвин овне, што си имô с том врећом чинит и с тезијем вентригом?

МИЛЕТА: Ево, госпару, вабијах њеке чурлйне који ми су рекли да хäбê[11] цекине.

ЈЕРКО: Које чурлине, јарче? које цекине? Ти ме си покрô! са[д][12] ти ћу вас ови вентриг обит око главе, или конфѐсâ' [исповједи], јарче, што си намислио. *(Бије[13] га[13].)*

МИЛЕТА: Ајмех, ајмех! помага', не удара'!

ПРХУН: Удри, госпару, удри јаче.

МИЛЕТА: Ајмех, ајмех! прйбй[14] ми леђа! не ударај по врату.

---

[1] Ф *нема;* [2] *у* Ф *ово је одвојено као да говори* ‚Viz' (= Вицко); [3] *у* Ф *грчешком мјесто тога истакнута је прва ријеч* ‚Jef' *као име онога што говори задње ријечи у овој сцени;* [4] ‚fladunifciat' Ф *и* Ч; [5] *у* Ф ‚pudar' *над превученим* ‚touiernar', *а послије* врећи *опет превучено* ‚pudar', *у* Ч а теби у врећи пудар; [6] *у* Ф ‚pudar' *преко* ‚Touiernar'; [7] 'е Ч; [8–8] ће му бит клинац, кô и теби Ч; [9–9] ‚porane bore' Ф, ‚poraneborre' Ч; [10] ‚odmarfih' Ч *па* .....ih *некако исправљано;* [11] ‚habe' *са исправљаним* h Ф; [12] сад Ч; [13] Ф *нема;* [14] преби Ч.

ЈЕРКО: Амо, јарче, да ми придаш кȍнат од вина; а ти, Прхуне, чека'[1] ту докле дођу јемàчице.

Шена четврта: Милица и Прхун.

МИЛИЦА: Нѐбого! Прхо, што је та вика? послала ме одзгар госпођа, да видим што је.

ПРХУН: Враг је и његов отац! Нашȏ је госпар, по њекој[2] несрећи, пудара у врећи и у руци му вентриг — не знам одкуд[3] му је! Да му нијеси ти килу набила?

МИЛИЦА: Пи, пи, узовај[4]; што се бȗрлâш, Прхуне? вазда ли ти[5] су[5] бȗрле на памети! Реци ми што је?

ПРХУН: Е, што је? Знаћеш и ти и госпођа који[6] сте му пошли вино крастит; што цијениш да вам ће снȏм[7] пàсат [проћи]? Страх ме да и мене и тебе не плати добријем батима.

МИЛИЦА: Ако му је госпођа крива, што му је нѐбог Милета крив? душа ме боли[8] њим[8].

ПРХУН: Ако тебе боли душа, а њега боле леђа; назбиљ их је имȏ добријех, да ће теби моћ удијелити[9].

МИЛИЦА: Ти се ругаш, а мени је дошло и до суза.

ПРХУН: Остави те сузе, драга, за продават[10] их àмântом[11], кад отвориш бȗтȋгу, кȏ чине садашње гòдишнице кад се удаду. Ма ну, како ћемо изит из овега йнтрȋга [неприлике]? то ме научи сада!

МИЛИЦА: Ако ти то[12] не намислиш који си мештар од глäмâзâ, ко ће други?

ПРХУН: Ја ћу намислит, ма хоћу да ми ваља: хоћ ме учинит, кад се удаш, кумом вјенчанијем[13] и да ја вртим месо и да га ја све акомòдâм [уредим]?

МИЛИЦА: Биће што срећа да; да[14] тако ти вјере, немо'[15] да је скàндала, знаш да сам ја твоја.

ПРХУН: Па[16] кад си ти моја, ја сам твој! „Мир баба, мир дједе, пеци лој те[17] се гој, куљенова јуха“. Ја ти ћу ово све замазат да ћу чинит да ми реку: „Ни лȕка ио ни лȕком воњȏ“. — Ма ево одовуда[18] госпара[19]; пођи ти у кућу и реци госпођи што је.

Шена пета: Јерко и Прхун.

ЈЕРКО: Ајмех, пòкраден сам! ајмех, ашàшинân[20] сам [убише ме]! сад ми ће гȕчула пастит, по душу моју!

[1] чекај Ч; [2] њеком Ч; [3] ‚odkud' Ф *и* Ч; [4] ‚uſouai' Ф, ‚uſovaj' Ч; [5] су ти Ч; [6] које Ч; [7] ‚ſnom' Ф, ‚snom' Ч; [8–8] за њим боли Ч; [9] удијелит Ч; [10] продавати Ч; [11] ‚amanzom' *исправљено од* ‚amantom' Ч; [12] што Ч; [13] ‚uiencianem' Ф; [14] Ф *нема;* [15] немој Ч; [16] ‚orsu' Ч; [17] тер Ч; [18] одовуд Ч; [19] *у* Ф *додано са стране*; [20] ‚aſciaſcinan' Ф, ‚assassinam' Ч.

ПРХУН (*сам*[1] *у себи*[1]*:* Муч', фи̏нгаћу да не знам ништа). — Госпару, једа ти је гӱта али фла̏нак?

ЈЕРКО: Горе, горе!

ПРХУН: Једа су си̏нигле?

ЈЕРКО: Горе, веле горе!

ПРХУН: Једа нехоте[2], гди[3] на теби није вêнтрига, пала ти је кила?

ЈЕРКО: *Peggio* [го̏рê!], *peggio!* од деведесет крошњâ што су били на младини, није изишло него четрес вједара вина.

ПРХУН: Не рабѝјâ' сс, госпару; то ће бит остало у дропу — ти̏јес[4] ти ће[4] изврћ.

ЈЕРКО: Мала[5] је спѐрâнца [нада] у дропу! Покраден сам, и ову ми бӯрлу није нитко други учинио него она рђа[6] моја жена заједно с оном рàбуљôм[7] и с онијем Стрâвчанином који ми[8] је[8] био вентриг укрô. И страх ме је да ми није и[9] син у овему ба̏лу [игри]; залуду га[10] сам[10] релѐгô [отјерао] у град — да се није по кому врагу довукô овди?

ПРХУН: Госпару, немо'[11] тега цијенит — он од другому мисли. Нигда му није боље него кад је сам; он би узô[12] да се нигда и не вратиш, нека може на[13] либѐријê [слободније] скурлáват бӯрдио. А то да те жена покрала, то би се било усрат у своје га̏ће.

ЈЕРКО: Ајмех, она је — није нитко други! Нигда ми ово[14] није[14] интравѐњало кад сам сâм ишô[15] на јѐмâње! боље би било да ми је гра̏д и шијӯнâта [олуја] сву баштину однијела него да је она дошла за мном! По душу моју по мому кôнту мàњкâ[16] ми веће од осамдесет вједар[17] вина — волио бих да ми је браду оскубла, да ми је кӯтњи̂[18] зуб извадила, и макар да ме ушкопила!

ПРХУН: То би ти и говорили: „Је ли правде? је ли суда? одкинула[19] му је жена — да[20] простиш — & курац и[20] муда[21]".

ЈЕРКО: Ну пусти[22] те бӯрле — није то мени сад на памети. Реци ми, једа знаш ко ме је[23] покрô?

ПРХУН: Да си̏ су то њеке[24] виле ноћне које су на толико мјеста покрале њекому капуне[25], њекому свијеће[26] а њекому бурад[27].

[1–1] Ф *нема;* [2] *у* Ф ‚nehode' *исправљено у* ‚nehote'; [3] гдје Ч; [4–4] ‚tieschie' Ч; [5] ‚malla' Ч; [6] ‚Argia' *или* ‚Arpia' [?] Ф; [7] ‚robuglom' Ф, ‚rabugliom' *исправком* Ч; [8] ме Ч; [9] Ч *нема;* [10] сам га Ч; [11] немој Ч; [12] узео Ч; [13] Ч *нема;* [14] није ово Ч; [15] изишô Ч; [16] мајнка Ч; [17] вједара Ч; [18] у Ч ‚kuchni(?)' *исправљено на* ‚kutgni'; [19] одкинула Ф *и* Ч; [20–20] Ч *нема;* [21] курац и муда *у* Ф *надодано послије знака* &; [22] пушти Ч; [23] Ф *нема;* [24] неке Ч; [25] индиоте Ч; [26] *у* Ф ‚fuiechie' *превучено па са стране другом руком* ‚idijote[?]', *у* Ч патке; [27] *у* Ф ‚burad[?]' *или* ‚perad[?]' *превучено па другом руком додано са стране* ‚capune', *у* Ч ‚kapune'.

ЈЕРКО: *Per vita mia l'havete detto* [тако ми живота, рекао си]! Ма ну ми реци, ко би могô знат јесу ли то виле покрале?

ПРХУН: Јес овди једна виленица која[1] умије врло гонетат[1]; отићу ти је довестит. А ӧво[2] ти јемàчӣцâ — ти се ш њима[3] тратѐњâ'[4] докле ја дођем.

Шена шеста: Јерко, Синко[5] зàпостат, Пера с фӯњестрê, пудар и јемачице.

СИНКО[6]: Госпару, добар вечер! ја сам ти отргô ону младину; било ти је доста захвáлê богу — је ли ти ӯгодно?

ЈЕРКО: Врага је било доста! нијесу ми изврғли ни трећи дио што су имали.

СИНКО: Не рабӣjâ' се! биће вино на сриједи. Ако ти је драго, плати јемачице: нијесам им дô ни чѐхуљê[7] гроздја; дати им ћеш по два днӑра, како је закон.

ЈЕРКО: Дат[8] им ћу[8] по два рога, и теби и њима! доста су се најели гроздја. А довео ми си њекијех[9] попрдуша које не мирйтајӯ[10] ни оно што су изобали[11]. Зӣвни[12] пудара тер обидите сваку редом.

СИНКО: Милета, ход' овамо.

МИЛЕТА: Ево ме, госпару, пӑте; што велиш?

ЈЕРКО: Обиди све ове јемàчице.

МИЛЕТА[13]: Хоћу ли, госпару, под скут?

ЈЕРКО: Обиди свуда. Ма ну, да'[14] мени ону прӣтилӯ[15] — њешто се набубрила, — нека[16] је ја обидем. — Амо ти, рӣбôдо[17]; што ти је то у њедријех[18] и под скутом?

ЈЕМАЧИЦА 1.[19]: Узовај[20], госпару; нигда нас то нијесу пипали; пàрâ ће[21] се ти закон оставит, нови[21] заметат.

ЈЕРКО: Неборе, извӯци ти сòклӣн испод скута, или те[22] чиних[22] завратит.

ПЕРА (*с*[23] *фӯњестрê*[23]): Сјетан[24] килавче, сјетан[24] шугавче[25], сјетан[24] ӯђâвче, сјетна[26] махнӣштино, пи, пи, рђа[27] те убила! Да ти то син чини, што би рекô? Висиш с једном ногом нàд греб, а завлачиш и шмӯдâш[28] часнијем дјевојкам под скут! Рђа

[1–1] *у* Ф ‚koja ghoneta' *па доцније додано* ‚umije varlo'; [2] ‚oui' Ф, ево Ч; [3] ‚nima' Ф; [4] тратењај Ч; [5] Ч *нема;* [6] *у* Ч *увијек мјесто тога* запостат; [7] чехуља Ч; [8–8] дати ћу им Ч; [9] њекијех Ч *исправком прве руке;* [10] мерштају Ч; [11] изобале Ч; [12] *у* Ф ‚foui' *друга рука исправила у* ‚fivni'; [13] *у* Ф *нема, него се наставља као да Јерко даље говори;* [14] дај Ч; [15] претилу Ч; [16] да Ч; [17] рибалдо Ч; [18] њедријем Ч; [19] јемачица прва Ч; [20] ‚Ufouai' Ф, ‚usova' Ч; [21–21] пара ћеш ти нови закон Ч; [22–22] се чини Ч; [23–23] *у* Ф ‚fvugniestre' *додала над ретком друга рука;* [24] свјетан Ч; [25] *у* Ф *исправљано и нечитко* ‚fciurauce [?]'; [26] свјетна Ч; [27] ‚argia' Ф; [28] смрдаш Ч.

вам руке убила које му не омлатите те кȍшȋце око главе! Да нијесам рàскосмâна[1], сад бих сишла доли и учинила не знам што од тебе.

ЈЕРКО: Забила би ми нос — то би ми[2] то учинила од мене!

ЈЕМАЧИЦА 2.: Госпару, да хоћ[3] нам дат то плате[4] жљȅ[4]?

ЈЕРКО: Платите ви мене, курвине магарице, што ме сте покрале и рàскриле[5] по баштини и по потоцијех[5]; ако послах пȍ кмете, чиних[6] вас свијех ставит на ȍсла.

ЈЕМАЧИЦА 3.: Ходи, ходи — веће ти се нигда не родило, све ти прȕгови попасли, грȁд ти сву баштину потукȏ, ни лозе не оставио! све ти се учинила блȕта, а[7] теби дошла гȕта[7], не имȏ[8] мира ни на дому ни на двору!

ЈЕМАЧИЦА[9] 4.[9]: Нека ти нами младијех који нам натискају пунѐ кȍшȋце гроздја и пуне руке динарâ. Ја вићу: све[10] што ми за њега боље, све он за нас[10] хуђе!

ЈЕРКО: Опрдȕјте, ја вам прȁју, докле нијесам почео манȉџат[11] штапом! — Амо, пудару, пођ'[12] ми по канцилијȅра[13], да ми је учинит лàменат [тужбу] на ове лупежице.

ЈЕМАЧИЦА 5.: Ти ћеш нас на канцилијера[14], а ми ћемо тебе на сȋндике[15] и на фȍнтâну [чесму] дје[16] се свак умива.

ЈЕРКО: *Tengo in culo* [држим у задњици] и вас и синдике и фонтану *e tutti quanti che sono*[17] [и све који год су]! Ја сам фонтана, ја сам синдик, ја сам кȅлȏмна[18] од града.

Шена седма: Јерко, Прхун и виленица.

ПРХУН[19]: Госпару, ȍво[19] ти сам довео виленицу[20].

ЈЕРКО: Ходи овамо, добра жено; одкле си, како ти је име и што умијеш чинит[21]?

ВИЛЕНИЦА: Ја сам султана из влашке земље, чак с Дробњакȁ име ми је Љељена Рогоева[22]; умијем среће вадит.

ЈЕРКО: Дану, прије нег те упитам зашто сам те довео, угонени ми колико ћу живјет и хоће ли ми жена брзо умријет.

---

[1] ‚rafkofana' Ф; [2] *у* Ф *као да је превучено,* Ч *нема;* [3] *у* Ф ‚neka' *исправљено у* ‚hoch'; [4] жље плате Ч; [5–5] што ме сте асасинале Ч; [6] чинићу Ч; [7–7] Ч *нема;* [8] Ч ‚ima' *доцније исправљено на* ‚imȏ'; [9] *у* Ф *додано другим мастилом, тако да је испрва и све што слиједи говорила 3-ћа јемачица;* [10–10] ‚fveſce [?] on ugne [?] ſue' Ф; [11] ‚manigit' Ф, ‚manisgat' Ч; [12] пођи Ч; [13] *у* Ф *другом руком* ‚Cangiliera' *над двије превучене нечитке ријечи* ‚maća [?] ruga [?]'; [14] *у* Ф *другом руком* ‚Cangiliera' *над превученим али доста читким* ‚mara Ruga'; [15] синдика Ч; [16] гдје Ч; [17] *у* Ф *повише* tutti quanti *додана другом руком једна подужа нечитка ријеч;* [18] колона Ч; [19–19] *у* Ф *уметла друга рука;* [20] ево Ч; [21] чинити Ч; [22] *у* Ф *нечитко.*

ВИЛЕНИЦА: Госпару, позлати ми ручицу, ако ћеш да ти угоненем.

ЈЕРКО: Жӣми[1] душа не имам у тобоцу ни мӣнцê — нијесам ни јемачицâ платио; ма ти ћу сутра вједрицу вòдницê дат[2].

ВИЛЕНИЦА: Ну да'[3] руку. Грбав ћеш стар умријет, ма те ће жена на[д]живјет.

ЈЕРКО: Како[4], што прӓјӣш[5]? то да мене укопа она махнӣштина и да ми се, како[6] говоре[6], усере нà греб? Неборе, ну вић боље!

ВИЛЕНИЦА: Или сад или нигда, или ја или нитко! По другој руци пàрâ да ћеш ти веће живјет од жене три годишта.

ЈЕРКО: Ах курвине кӯчкê! Тужни Јерко, дӯнкве [дакле] си ти усилован дуг живот жељет[7] онему врагу, ако хоћ дуго живјет?! Нека и с врагом, кад се не може ӣнâко; ма богме[8] ми[8] не стӓвӣ узде да не идем у àманâцâ. — А сада хоћу да ми угоненеш ко ми је покрô вино.

ВИЛЕНИЦА: Вино ти[9] су[9] покрали[10] њеке грàјскê виле које се зову сотоне петòноге.

ЈЕРКО: Да хоће ли ми га вратит?

ВИЛЕНИЦА: Што у њих руке упаде, то се веће не враћа!

ЈЕРКО: Богме[11] ја видим да си[12] сагàчијâ пèрсôна [бистрије чељаде] нег[13] Стијепо шáвац[14] између Пôнтê[13]. Ма, *cazzo*, тога тê виле нијесу могле учинит у моје прејӯдицијо[15] [штету]. Ах[16] магарица једнијех[17]! Ма жими ја[18], све[19] ће ми[19] све рèфат пук и цариник[20]: колико ми је покрадено вина[21], толико ћу ја *bellamente* [на лијепи начин] улит вòдницê[22] и продават крijући из медзáна и не плаћат[23] царине. — Пођи ти, добра жено, због; доћи заутра[24], да те платим, ма ну вечерас мећи те среће, једа мож узазнат именом те виле које су ме покрале, ёр ћу учинит да си честита. — *Oldа* [дедер] зави[j]те јако, и[25] ја бих за скрôву &[26]. — Прхуне, ход'мо[27] да се справимо у лов од пухâ, или остани бӯжек[28] на стражи докле се ја справим.

---

[1] жива ми Ч; [2] дати Ч; [3] дај Ч; [4] *у* Ф *нечитко;* [5] ‚preifc' Ф *и* Ч; [6] *мјесто тога у* Ф *надодано над ретком а другом руком* ‚ve[?] nafcive'; [7] жудјет Ч; [8] *у* Ф *над* ‚boghmemi' *другом руком* ‚fcintimi', *у* Ч ‚fcintimi'; [9] су ти Ч; [10] покрале Ч; [11] *у* Ф *над превученим* ‚Boghme' *другом руком* ‚fcinti', *у* Ч ‚fcinti'; [12] *у* Ф ‚fi' *другом руком исправљено у* ‚je ù tebbi', *у* Ч је у теби; [13–13] *у* Ч *нема, а у* Ф *превучено па са стране записано* ‚Parh' *т. ј.* Прхун; [14] ‚fciauaf' Ф; [15] прецудицијо Ч; [16] *у* Ф *иза тога превучено* курвинијех; [17] *у* Ф *надодано другом руком;* [18] *у* Ф *послије тога превучено* ‚mi'; [19] *у* Ф *додала друга рука;* [20] *у* Ф господа *исправљено другом руком у* цариник; [21] вино Ф; [22] водице Ф; [23] платит Ч; [24] сутра Ч; [25] *у* Ф *додано другом руком;* [26] Ч *нема*; [27] ход' Ч; [28] ‚barfceh' Ч.

ПРХУН: Пођи, госпару, ја те чекам.
ЈЕРКО: Је ли *in orden* [у реду] зубља?
ПРХУН: Не брини се, госпару, пун их је стра̀ња.

Шена осма: Прхун, Маро и Мердохаин[1].

ПРХУН: Ови је мој госпар залудио и удрио у љубав како и то̀вар на младој трави, кад га дође воља љубит[2] тер стане трубит, да такога глас сла̀вйца[3] чује и гу̑ста̂ свака[4] о̀слица. Нути лудости у слабости! мало се није јутрос у гаће, а хоће се намура́ват! Бит стар, лаком говногризац[5] и цјепидлака а хтјет[6] ходит у госпоја, то је цу̑сто ко̂ да се вјетром пасе а димом хука. И хоће да његов син Маро не чини што он чини! што мачка[7] коти, све мише лови. Ма да ми није госпара Мара, зло бих ја по оној старој грѝвеши проходио, ер кад је у њега тоболац[8] пун[8], сит је и пјан тад Прхун. Требује ми натегнут са све дваес ноката онему псу Мердохаину[9] дукате за помоћ га у потребу[10], а знам да ми неће ма̀њкат[11] сансà рија; обећаћу му вино, а пака му[12] ћу[12] учинит рѝмесу [мјеницу] у Јерка Точка на Кнежици. А прём их ево одовуда — кога хтио, тога срио! — *Bonasera* [добарвечер], *Sig.* [= Signor] *Merdohaino*[13], јес вла̀шко̂ го̀диште да те нијесам видио.

МЕРДОХАИН[14]: *Bonasera, Misser* [господине] *Parhun;* ја сам контрà тало [погодио се] с твојо[15] госпаро дати му дукате и он мени вино. — *Sicchè* [тако да], *Sig.r Marino,* ја ћу заутра[16] донијети[17] су̑де; јеси ли контенто?

МАРО: *Sig.r Merdohaino, io son contentissimo quel che volete voi* [ја сам сасвим задовољан што ти хоћеш]. Даћу ти 25 барјела вина; то је *quinta essenzia*[18] [најфиније] од тр̀бљана — по два дуката барио! тега вина нијеси у твој живот гу̑сто̂. Је ли, Прхуне? реци му.

ПРХУН: Мердохаине, кад га огледаш, облизиваћеш[19] прсте — то је ма̂нтала! Зато, *misser compare* [куме], донеси су̑де и ш њима[20] динаре.

МЕРДОХАИН: Хоћу *volentieri* [драге воље]; ма вас молим *per carità* [за љубав], немо'[21] да то узазна старо госпаро, *per che intendo che sia molto collerico* [за којега чујем да је јако љутит].

---

[1] У Ч Саламун, *па тако и даље;* [2] *у* Ф *превучено, а у* Ч *нема;* [3] славиња Ч; [4] *у* Ф *нечитко слово* к; [5] гнусничина Ч; [6] *у* Ф *нечитко* ‚ti t'; [7] машка Ч; [8] *у* Ф *најприје* пун тоболац, *па друга рука превукла* ‚pun' *пред* ‚tobolac' *и опет послије тога над ретком записала* ‚pun'; [9] *у* Ф *избрисано па написано другом руком* Саламуну; [10] потреби Ч; [11] мајнкат Ч; [12] ћу му Ч; [13] *у* Ф *превучено па написано другом руком* ‚Salamun', *у* Ч Саламуне; [14] *у* Ф *окренула друга рука на* ‚Sal'; [15] твојом Ч; [16] сутра Ч; [17] донијет Ч; [18] ‚essenza' Ч; [19] облививат Ч; [20] ‚nima' Ф; [21] немој Ч.

*

МАРО: Не брини се, има у новому стрàњу осам сâт вједар вина; кад му дигнем шесет-седамдесет вједара, неће се ни познат. А ја те асикўрâвâм *da gentilomo che*[1] *sono*[1], *che non trovarete nissun intoppo* [као племић какав сам, да нећеш наћи никакве запреке]; волио бих да ми нос одпаде[2] него да моја ријеч дође нàмањê[3].

МЕРДОХАИН: Госпару, велика Вам хвала! Сутра ће бити динари у руци, а Ви ми дохраните вино, нека га могло дèлôнго однијет.

МАРО: *Andè con Dio, misser Merdohain; servitevi di me dovunque volete — son homo*[4] *da potervi ajutar* [иди због, госп. М., обрати се на ме гдје год хоћеш; човјек сам који ти може помоћи].

МЕРДОХАИН: *Orsù, Sig.r Illu.mo* [= *Illustrissimo,* пресвијетли], *bonasera a V. S.* [= *Vostra Signoria,* Вашему Господству].

Шена девета: Маро и Прхун.

МАРО: Прхуне, ми смо веће оправили[5] посô, а сад *man*[6] *a far*[6] [руке на посао]! измамисмо од њега мјёди а да му не дамо вина ни капље. Намисли којигоди[7] начин, нека видим јеси ли човјек од инвенцијóни [лукавства].

ПРХУН: Знаш ти да сам ја мештар од глàмâзâ и да би ми бàстало[8] сву[9] гёту пјàнтат[9] [превàрити] а него ли њега једнога! Јес овди њека виђеница коју ти је отац јутрос дозивô, да му гонета ко му је покрô вино што ти је мати источила, и рекô ти 'о'[10] је да му дође и заутра[11] гонетат. Рекла му је данас, како[12] сам је ја научио[12], да му су њеке[13] виле покрале, које ће се заутра[14] *bellamente* [лијепо] обратит у Мердохаина, а остало ћу ти &.

МАРО: Прхуне, сад познам да ми си прави слуга! Кад уљезем[15] у мацѝстрâт [државну службу], чинићу ти дати све што је òфицијâ . . .[16] Веће се овди нећу тратѐњат, да ми не би [отац] узазнô да се овди находим; отићу на алоцàмênт[17] њекога[18] мога драгога пријатеља[18]. Чини да си човјек на послу!

ПРХУН: Бићеш сёрвâн, не брини се. Ако ми ова реўшкâ што сам намислио учинит Мердохаину, ја сам фелѝчијî [сретнији] човјек него га[19] је у граду. Пођу вићет је ли се госпар справио у лов од пухâ, ер ми је рекла Кате Јагода да га чека под орахом.

---

[1] Ф *нема;* [2] ‚odpade' Ф *и* Ч; [3] *у* Ф ‚па' *а повише тога некакав знак као* Θ; [4] uomo Ч; [5] управили Ф; [6–6] mano all' affare [руку на посао] Ч; [7] којигод Ч; [8] баштало Ч; [9–9] вас гет импјантат Ч; [10] Ч *нема;* [11] сутра Ч; [12–12] *у* Ф *надодано другом руком;* [13] *у* Ф *надодано другом руком;* [14] сутра Ч; [15] улјезем Ч; [16] *у* Ч *само једна тачка;* [17] ‚alogiamenat' Ф; [18–18] *у* Ф ‚moga draga' *па друга рука преко* ‚draga' *написала* ‚Bratichia[?]'; [19] Ч *нема.*

Шена десета: Иван мали сам[1].

Послала ме госпоћа да стојим на стражи, ер се госпар његдје справља, и дала ми је пёчу мâнталê и обећала ме најестит до грла, да га спӣјâвâм што говори, гдје мисли поћ. А прём га ево одовуда[2] и прид њиме Прхун зубљу носи; поћу се скрит овди.

Шена једанаеста: Јерко и Прхун иду у лов, на[3] màски с бâњештром а Прхун [с] зубљом[3].

ЈЕРКО: Прхуне, немо'[4] да се та зубља удуне; овди говоре да се врте њеке пустòловице — немо'[4] да нас асàлтајӯ [нападну].

ПРХУН: Госпару, не[5] брини се[5], добро гори; макар би у тебе био овако разгорјен цинцибио.

ЈЕРКО: Ну ми реци, мầријôлу, је ли ми се Кате лијепо направила?[6] је ли ми весела, је ли?

ПРХУН: Госпару, веселија нег игда, màхнӣтâ за тобом!

ЈЕРКО: То је хоћу да махнита за мном! Има и за кијем: још сам млад и јаки, а нијесам ни груб. По ране моје, Прхуне, у моје младе дни нигда се нијесам кретô с Прӣјекôга; био сам од финијех àманâтâ — скакали су за мном низ фӯњестру. Ма ну ми сада[7], Прхуне, закàнтâ'[8] двије стâнције[9], ер хоћу да ми и прид Катом заканташ, уколико се ја ш њоме[10] устратѐњâм.

ИВАН МАЛИ[11] (*сам*)[11]: Ахâ, узазнô сам све! сад ћу отит[12] све госпоћи ријет како се договарају с Катом Јагодом: неће ми мàњкат[13] ни овди колач.

Прхун кàнтâ:

ПРХУН[14]: Госпар иде у пухе,
напео је бâњестар;
згоди му се смијешна ствар —
не ухити[15] ни мухе[16].

ЈЕРКО: Пàрâ ми тӣ зло аугӯрâш[17] [слутиш] да ја нећу ухитит ништа; заканта'[18] ми што фиње и слађе.

ПРХУН: Госпар иде у пухе,
коњиц му се потаче
од велике задухе,

---

[1] Ф *нема;* [2] одовуд Ч; [3-3] *у* Ф *надодано другом руком, у* Ч *натпис сцене гласи:* Јерко на мазги с бањестром а Прхун [с] зубљом; [4] немој Ч; [5-5] *у* Ф *над ретком;* [6] *у* Ф *најприје* ‚nacinila', *па је* ‚cinila' *превучено и даље исписано* ‚pravila', *у* Ч начинила; [7] сад Ч; [8] закантај Ч; [9] станце Ч; [10] ‚nome' Ф; [11] Ф *нема;* [12] отић Ч; [13] мајнкат Ч; [14] Ч *нема;* [15] *у* Ф *прва рука* ‚uhit' *а друга додала с краја* ‚i'; [16] *у* Ф ‚Buhe [?]' *друга* (?) *рука исправила у* ‚muhe'; [17] аугураваш Ч; [18] закантај Ч.

и[1] сједоше нањ мухе[1];
носите га кркаче,
да се госпар не плаче.

ЈЕРКО: Курвин мäријôлу, пàрâ се ти мноме ругаш — хоћ[2] се не бȳрлат? Фино штогод, прифино у alamirè.

ПРХУН: Госпар иде у пухе,
слаба му је ножица.
Сиди доли, Милица,
тер му мало да' јухе,
да се тужан покријепи,
ер га љубав заслијепи.

ЈЕРКО: Добра је та од љубави, ма лажеш да су ми слабе ноге! Још што боље, ер ми нијеси удрио у тäс гдје ја хоћу.

ПРХУН: Хоћу ли овако, госпару? —
Госпар иде у пухе,
ноге су му све сухе;
на màску[3] је узјахô,
хоће јахат он[4] плахо
и стигнути баздȳхе,
а тад госпар ослаби
и[5] у гаће се пòхабȋ.

ЈЕРКО: Ах, а, мäријôлу, немо'[6] говорит прид свакијем што си видио јутрос у сèкрêту [потајно]. Заканта'[7] ми овако гласом од слäвȋца[8]: „хаха, хаха[9], љубави", како[10] је прилично овакому[11] госпару.

ПРХУН: Госпар иде у пухе,
срела га је рȋбôда,
лијепа Кате Јагода;
и чијем госпар справљаше[12]
да се ш њоме[13] пројаше,
она њему вељаше:
„Пусти љубав, госпару,
слиједи пуну бокару."
Одговори тад госпар:
„Не брини се да сам стар,
с тобом ћу се помладит,
ер[14] ћеш драги мој пух бит[14]".

[1–1] Ч *нема;* [2] ‚hoc' Ф; [3] мазгу Ч; [4] *у* Ч *доцније додала прва* (?) *рука;* [5] Ч *нема;* [6] немој Ч; [7] закантај Ч; [8] славића Ч; [9] хуха Ч; [10] *у* Ф ‚ka-' *при крају ретка;* [11] оваком Ч; [12] ‚ſprauiaſce' Ф; [13] ‚niome' Ф; [14–14] ‚er [?] cheſc draghi [?] moi puh bit' Ф, Ч *нема.*

ЈЕРКО: О, сад ми си лијепо! то ми је на прйпозит, ту ми свеђ канта'[1] уколико се ја ш њом[2] устратѐњâм.

Шена дванаеста[3]: Пера, Иван[4] и[5] пети.

ПЕРА: Који пуси? које Јагоде? Све сам чула, све сам узазнала дје[6] си се упутио, свјетна[7] лŷдôријо. Што ће те зубље? што ће ти лов? Ход' овамо најбрже, прије него те досмуцам мојом руком у кућу.

ЈЕРКО: Нути врага! *tradimento in bottega! semo scoperti* [открили су нас], Прхуне. — Што ме си дошла спијáват, неслана дугоњо? Идем у пухе, ер ми је тако драго; нећу с тобом стат, ер ми није драго: веће ми си додијала! Нађу àмâнцу на мој начин, а тебе ћу оставит с тисућу врагова.

ПЕРА: Курвин[8] зáпрче[9], курвин[8] пŷдâвче, курвина[10] стá-режино од ништа! није у теби шака душе[11], а то ћеш радит од аманцах!

ЈЕРКО: Радићу на твој дѐспет, а нећу свеђ стат привезан уз ту квйнтâну којој смрди фјâт [дах] да се не може с[12] њом[13] у одар лећ.

ПЕРА: Курвин[8] псе од ништа, курвин[14] смраде! кому смрди фјат? Воњаш чађом и сметлиштом од огњишта[15], а мој[16] ти[16] фјат смрди! Са[д][17] ти ћу омлатит ову куђељу око главе тер ћу ти указат како се лудо и без памети говори.

ЈЕРКО: Не акòстâвâ' се близу мене, ја ти прäју[18], ер ти омлатих сад ови бàњестар око главе! Дуга основа — памет од слова[19], дуго тегло а озебло! *Per vita mia* иштетила је нарав у теби двије жене.

ПЕРА: А у теби није довршила ни пô човјека! Управ ти се може ријети: нѐдочињењâче, килавче, махниче, крни[20] кŷтлу[21] без ручице, не мирйтâш оваке младице који ми нијеси за рйлицê.

ЈЕРКО: Лàнкројо[22], тресендала[23] дуга личино, нијеси ти мени за рилице! *Per vita mia*, да си у Шпањи, ваљала би за рáља од пећи.

ПЕРА: А ти не би вàљô ни зà метлê, смрдећи гаде, пŷздро од ништа могла би те сакрит[24] у цревљу али у шпаг — не би ми[25] се ни видио.

---

[1] кантај Ч; [2] ‚niom' Ф; [3] *у* Ф *најприје* ‚jedane:' (*т. ј. једанеста*) *па пред тим уметнуто* ‚12:'; [4] Ч *нема;* [5] Ф *нема;* [6] гдје Ч; [7] стара Ч; [8] *у* Ф *друга рука превукла и повише тога написала* ‚Otole', *у* Ч отоле; [9] махниче Ч; [10] отоле луда Ч; [11] од душе Ч; [12] ш Ч; [13] ‚nom' Ф; [14] грдећи Ч; [15] ‚ogniſcta' Ф; [16] мени Ч; [17] сад Ч; [18] Ф *и* Ч ‚preju'; [19] *биће мјесто* ослова (= магареће); [20] *у* Ч *најприје* ‚karrni' (?), *па друга рука исправила у* ‚kàrni'; [21] кутле Ч; [22] ‚lanhrojo' Ф *и* Ч; [23] ‚treſendala [?], Ф, Ч *нема;* [24] ‚ſakit [?]' Ф, ставит Ч; [25] Ф *нема.*

ЈЕРКО: Могла би ме скрит не знам гдје — дѐбото бих рекô! шалàрâндо, *tira via* [носи се ћа], опрдӯј тја! ако ми се акòстâш, потéгнућу ти ову пистòлâту — скрòках је! *allarga, allarga* [на страну], потегнух, скроках!

ПЕРА: Ја те[1] се не бојим — ни тебе ни тезијех твојијех пи̏стôлâ [кубура], колико сметлишта. (*Бије*[2] *га*[2].) Нä, нä, курвин[3] псе од[4] ништа[4], нека знаш на кога спàрâвâш пистоле.

ЈЕРКО: А[5] нä и теби, тӯрицо кукòноса[6], нека знаш кога кућељом бијеш. — (*Овди га*[7] *бије*[7].) Ајмех, ајмех, освети, Прхуне, свети[8] најбрже — паде ми пи̏стôла на тле.

ПРХУН: Не бој се, госпару, яво[9] ме уза те, не бој се.

ПЕРА: Нä[10] и теби, вјешало[11], манӣгôдо од ништа, који му оправљаш; да не гледам моје части, сад бих ти дала фӣјерчу овом бритвицом од уха до носа. — Отоле ми ходи најбрже, старежино, дома; веће су ми ове дѐзêртине[12] мӧском[13] прокопале[14].

ЈЕРКО: Ајмех, ајмех, не смуца'[15]! пусти, пусти, паде ми вêнтриг[16], ри́кну[17] ми кила!

ПЕРА: Пукни, крепа', цркни! нећ[18] се кренут из куће; свезаћу те одсад унаприједа за столић од одра, да се не мож кренут.

Сврша[19] *ата другога*[19].

АТ ТРЕЋИ.

Шена прва: Маро и Прхун.

МАРО: Прхуне[20], веле ми си[20] рекô од ћаће и од мајке. Ја видим да су дошли до густе, ма га[21] је мајка кјарӣшкала[22]; не знам јесу ли се умирили[23].

ПРХУН: Е[24], госпару[24], муж се и жена ласно умири, ако се и сваде: дан их[24] размири, а ноћ умири кад један другога гола завири.

МАРО: Пустимо то; други ћемо пут бӯрлат. Дођимо сад на моје нѐгоцијо [посао]; ну јеси ли ми донио дукате од Мердохаина[25]?

---

[1] *у* Ф *превучено?;* [2] *у* Ф *додано другом руком;* [3] *у* Ф *друга рука над превученим* ‚kuruin' *написала* ‚ludorio', *у* Ч лудорију; [4] Ф *нема;* [5] на Ч; [6] дугоноса Ч; [7] се бију Ч; [8] освети Ч; [9] ево Ч; [10] *у* Ф *се не види;* [11] *у* Ф *пред тим превучено* ‚kuruin'; [12] старежине Ч; [13] мозгом Ч; [14] прекопале Ч; [15] смуцај Ч; [16] *у* Ф *пред тим превучено* ‚killa'; [17] *у* Ф *исправљано;* [18] нећеш Ч; [19–19] Ф *нема;* [20–20] Велик си ми, Прхуне, догађај Ч; [21] се Ч; [22] ‚ciariſckala' Ф, ‚schiariſckala' Ч; [23] помирили Ч; [24] Ч *нема;* [25] *одавле даље и у* Ч *пише* Мердохаин *мјесто* Саламун.

ПРХУН: Ò в о [1] ти сам донио петнес [2] дуката [2], а остало ти р и м ѐ н ч â в â [3] у Кате Јагоде; или их [4] ти узми, или га почека' [5] докле [6] му их врати.

МАРО: Добро је и ово, ма да ми си све донио, већи би ми п ј à ч ê р [7] учинио.

ПРХУН: А ти узми чеса није, п à с â' [8] с е засадара [9] од овему — други ће [10] пут бит боље. Кад веће л à ш к â м о [11], веће ће бит и м ј е д ȋ, *però* [но ипак] ако нам р е ў ш к â, ер ме страх да нам не и н т р а в ѐ њ â кô онему на Ш и п а н у кому је мати обазнала да је укрô 3 [12] барјела вина [13].

МАРО: Ово ми није [14] ни за зуб доста, а [14] знаш да ми се хоће веле: ја [15] сам [15] од првијех властела од града.

ПРХУН: Ево одовуда Мердохаина и Кате Јагоде. Пођи ти у виленице и реци јој [16] да онако све учини и [17] рече [17] како сам је ја научио, а ја сам Кати рекô како ће се с [18] Жудјелом владат. Ја ћу пођ госпара старога известит, да их нађе на јајим, уколико [19] се они у с т р а т ѐ њ а ј ȗ [19] — нека је мени!

Ш е н а д р у г а: Кате и Мердохаин.

КАТЕ: Хвала ти, мој драги Мердохаине, ёр ме ћеш почекат за она три дуката; назбиља [20] ћу ти [20] за ти дуг чинит дати [21] добра вина кога нијеси [22] у живот [22] пио.

МЕРДОХАИН: Кад је тако, моја Кате, ја сам к ò н т ê н т [23]; ја те хоћу дòбро [24], ма не знам како ти кћело [25] мене.

КАТЕ: Да [26] знаш како ја тебе добро хоћу, мој драги Жȕдјелићу, у душицу би ме [27] ставио [27]! Л ј ѐ п а х а н ти ве [26] ми си: нути му прорезане [28] р ȳ л и ч и ц ê, нути [26] му [26] помурокијех [29] [?] очица; је ли гријех да нијеси крстјанин? ништа ти друго не м à њ к â [30] до [30] добра човјека него то.

МЕРДОХАИН: Кате моја, ја сам *pronto* [приправан] за твоју [31] љубав скочити у огањ [32]! ма бих узео с тобом говорити [33] насами, моја душица, а ò в о ти к о р д ȳ н и ћ а нȁ чȃс: носи га *per amor mio* [за моју љубав].

---

[1] ево Ч; [2] петнаес дукат Ч; [3] ‚rimenciaua' Ф, ‚vimenciava' Ч; [4] Ч *нема;* [5] почекај Ч; [6] док Ч; [7] пјадер Ч; [8] пасај Ч; [9] садар Ч; [10] ‚sie' Ф; [11] лажемо Ч; [12] три Ч; [13] Ч *нема;* [14–14] ‚nechie ni po grigna obreske [?]' Ф; [15] *у* Ф *двапут записано;* [16] 'ом Ч; [17] Ч *нема;* [18] Ф *нема;* [19–19] утодико се овди устратењај Ч; [20–20] *у* Ф ‚naſbiglia' *исправљано, ћу нема а* ти *над ретком;* [21] дат Ч; [22–22] ‚nie' Ф; [23] ‚contento' Ч; [24] Ф *нема;* [25] ‚kcielo' Ф, ћело Ч; [26] Ч *нема;* [27] те ставила Ч; [28] *у* Ч *исправком ребри прве руке;* [29] ‚pomurokieh' Ф, црнијех Ч; [30] мајнка за Ч; [31] твоје Ч; [32] ‚oghgan' Ч; [33] говорит Ч.

КАТЕ: Хвала ти, бра̏че! ја сам справна гдје хоћ говорити с тобом, ма се не може прије подне докле госпар не заспи а муж ми буде над путем. Ја ћу те дочекат, и ту ће ти бит што ти̂ хоћ[1], да знам у Пуљу поћ!

МЕРДОХАИН: Сад бих те пољубио у подплат[2] од нога за то гласо! Да'[3] ми твоја вјера само да ме нећеш приварити[4], а на заповијед твоја[5] све што ми си дужна, и још, ако ти је од потребе.

Шена трећа: исти, Прхун и Јерко.

ПРХУН: *Olà* [хеј!], Мердохаине, ту сте! Ȍво[6] госпара; страх ме[7] да вас није оћу́тио[8]; бјежи и ти и Ка̏та гдје знате!

КАТЕ: Јаох мени, да ме не види! утећу, а ти чини, Мердо, од тебе што боље знаш.

МЕРДОХАИН: *Oimè, son assassinato*[9] [јаох, убише ме]! страх ме[7] од њега *come dal*[10] *diavolo* [као од врага].

ПРХУН: Скри' се под ову[11] бачву, не бој се! са[д] ће[12], са[д] ће[12] он одовле[13] поћ, то[14] ћеш ти и изит.

МЕРДОХАИН: *A, povero Merdohaino, dove sete capitato* [Ах, јадни М., у што си упао]?! Требу'е[15] се скрит *per non far peggio* [да не буде горе].

ЈЕРКО: По ране куљенове, Прхуне, једва сам ушикô онега базѝљишка[16] — моју жену! инкàнтô [обајао] јо'[17] сам[17] да заспи: бјеше оволики хŷхор надигла, да ме пекне[18], ма јој се нијесам дô — нашô јо'[19] сам контравѐнêн [лијек против отрова].

ПРХУН: Оно је, госпару, врла змија љутица! дарнула је и мене оном[20] зубљом, да ми ће се знат и за веле данâ.

ЈЕРКО: Пустимо[21] је, испригàће се у свому салу! *Orsù*, да се иде у Кате Јагоде: ноћаска[22] ми је сву ноћ био напет бàњестар од толике[23] мисли љувене. Видиш, ја сам у ова дјела јачи од лава, а враг сам на мачу и на овој[24] алàбâрди [копљу]. Ну подржи ову алабарду. — А[25] што је ова бачва овди[26]?

ПРХУН: Госпару[27], изнио је је овди тòвијернâр, да је застàњâ; вари се котô воде за њу[28].

ЈЕРКО: Прије него отидемо, чини донијет ту воду, да је застањамо. Зови[29] да воду носе[29].

ПРХУН: Милета, да'те[30] ту воду најбрже, да се застања ова бачва.

---

[1] ‚hoc' Ф; [2] ‚podplat' Ф, поплат Ч; [3] дај Ч; [4] приварит Ч; [5] твоју Ч; [6] ево Ч; [7] ме је Ч; [8] *у* Ф ‚uidio' *исправљено у* ‚ochiutio'; [9] ‚faſinato' Ф; [10] ‚da' Ф; [11] ону Ч; [12–12] сад ће Ч; [13] одовлен Ч; [14] тад Ч; [15] требује Ч; [16] базилишка Ч; [17] сам је Ч; [18] упекне Ч; [19] Ч *нема;* [20] твојом Ч; [21] пуштимо Ч; [22] ‚nociaſka' Ф; [23] толико Ч; [24] оној Ч; [25] Ф *нема;* [26] оди Ч; [27] *у* Ч *послије* изнио је је; [28] њ Ф; [29–29] Ф *нема* [30] дај Ч.

Шена[1] 4[1].

МИЛЕТА: Ὃво је, госпару; хоћу ли је излит?

ЈЕРКО: Изли'[2]; чини да је стäња кô гòстара.

МЕРДОХАИН: *Son*[3] *morto* [мртав сам], *oimè, son*[3] *assassinato!*

МИЛЕТА: Госпару, жива је ова бачва! да није неман[4] у њој?

ЈЕРКО: Неман, Прхуне! амо[5] да' ту алабарду и стани уза ме[5].

ПРХУН[6]: Госпару[1], пàрâ је они Чйпут[7]; по кому је врагу дошô овди?

ЈЕРКО: Чифут[8], је ли? Амо га јарца за главу и за роге! — *Olà, misser becco fututo*[9], *chi t'*[10] *a*[10] *condotto qui? Adesso ti voglio con questa alabarda romper lo dente e passar da banda a banda* [хеј, господине ј....й јарче, ко те је амо довео? Сад ћу ти овим копљем разбити зуб и пробошћу те са стране на страну].

МЕРДОХАИН: Немо'[11], драги госпаро; нијесам дошô[12] овди за ниједно зло. Немо'[11] да ме овако страшйнâ [повлачи] ни страпàцâ [злостављања] твојо[13] товијернаро.

ЈЕРКО: *Confessa, perfido Ebreo* [признај, проклети Чифуте], што си дошô овди? имам[14] ти[15] *per forza di bastonate* [на силу батинâ] чинит да приповиједаш *le vostre farfantarie* [твоје лоповштине]. — Ноћ'те[16] ми доведите рôнду [стражу], да га одвуку у тамницу и да ти ставе четрста лйтâрâ гвоздја на ноге, а пака *alla tortura* [на муке], да приповиједаш што си овди дошô, *assassino Israelita, hahano*[17] *merdoso, ladro trincato*[17] [разбојниче Чифуте, ... говнени, лупежу .....].

ПРХУН: Ево ти виленице; нека ти она сповије[18] што је овди дошô и како.

ЈЕРКО: Виленице? то ја и[19] хоћу!

Шена пета: исти и виленица.

ЈЕРКО: Ход' овамо, Јељена[20] Рогоева; јеси ли ми нашла ко ми је покрô вино?

ВИЛЕНИЦА: Госпару, сву сам ноћ трудјела[21] цйјеħ тега посла и метала хамалије, и не могући нађ ништа, заспах под онезијем орахом на води. Ту ми се приказа така прилика каква је у тега човјека ту и дје[22] говори и хита руку с[23] Катом Јагодом &[24].

---

[1] Ч *нема;* [2] излиј Ч; [3] sono Ч; [4] ‚nemagn' Ф; [5–5] стан' уза ме, амо алабарду Ч; [6] ‚Peſto' Ф; [7] Чифут Ч; [8] *у* Ф ‚Cifut' *с несигурним* ‚f'; [9] ‚futugo' Ф; [10] ti ha Ч; [11] немој Ч; [12] дошло Ч; [13] твоје Ч; [14] ‚imam' *с несигурним* ‚m' *при крају* Ф; [15] Ф *нема;* [16] пођите Ч; [17–17] јарче рогати, becco fututo Ч; [18] сповједи Ч; [19] Ч *нема;* [20] Љељена Ч; [21] трудила Ч; [22] Ч гдје *исправком;* [23] Ф *нема;* [24] Ч *нема.*

ЈЕРКО: *Cazzo*[1], велик си ми пȅлаг [морску пучину] одкрила[2]: крастит вино и говорит с Катом Јагодом! Да реци ми, је ли ти се снјело да је је пољубио, уштинуо ȁли[3] што друго?

ВИЛЕНИЦА: Није, госпару; он тијаше[4], ма му она не да.

ЈЕРКО: *Orsù*, кад је тако, вуците га јарца и[5] пса некрштена Самаритана у обор међу праце, и наби'те[6] му бокȁглије[7] од мȁскȇ[8] на ноге, да не утече, докле дође ронда да га[9] поведе у тамницу. Чинићу га ужеч у пакљеној бачви.

МЕРДОХАИН: *Ecc.mo* [= *Eccellentissimo*, пресвијетли] *Sig.r*, клечим ти на кољена, не учини[10] те страмоте[11] синагози[11]! Ја нијесам крив[12] од овега ништа — све ти лажу! Што ће ријети[13] *scribi*, *rabbini e*[14] *sacerdoti et il nostro Rab*[15] &[15] [књижевници, учитељи и свећеници и наш Раб.....]?

ЈЕРКО: Лупежу, ȁшашȉне[16] [разбојниче], са свом синагогом и с гȅтом! — ја ћу вас кјарȉшкат[17] врагȍлове! — Одведите га најбрже гдје сам ти рекȏ. Мало ми гȕчула не паде, по[18] душу моју[18]! ослободио сам се толике[19] пасијȏни [муке]. — Ход'мо, Прхуне, да ми се промијенит[20]. — А ти, добра жено, пођи због; кад ми донесу оно вȍдницȇ, послаћу ти вȁс дроп и њеке цревље вȅтхе[21] за плату.

Шена шеста: Иван и Вицко[22].

ИВАН: Богме се мој стари госпар Јерко Шкрипало[23] бјеше[24] справио с Катом Јагодом ловит пухе, ма му ја сметох све његове мȁлȉције [зломе], како ме[25] госпођа научила. Послала ме[25] да још спȉјȃвȃм његовијех мȁгȃњȃ.

ВИЦКО[22]: Иване[26], Иване, је ли ти устȏ госпар стари[26]? Послала ме[25] маје да заимљен[27] у њега[28] кȍнич, што ћемо учинит један тȉјес &[29].

ИВАН: Да је ли му послала маје по теби фрȅшко[30] јаје и да му зарофȉјȃш у ње?

---

[1] Ч *нема;* [2] Ф *и* Ч одкрила; [3] или Ч; [4] хтијаше Ч; [5] Ф *нема;* [6] набијте Ч; [7] ‚Bokaghlie' *с несигурним* ‚o' Ф, букаглије Ч; [8] мазге Ч; [9] се Ч; [10] чини ми Ч; [11] срамоте синагоги Ч; [12] криво Ч; [13] ријет Ч; [14] ‚i' Ф; [15] *у* Ф *двије неразумљиве ријечи, у* Ч *послије* ‚Rab' *знак & значи да је ту требало казати име Јевреjина који је у оно доба био на челу дубровачке синагоге;* [16] асасине Ч; [17] ‚ciarifckat' Ф, ‚schiarifckat' Ч; [18–18] Ф *нема;* [19] *у* Ч *прије тога* од, *а и у* Ф *је дебело превучено једно слово или два;* [20] је проминут Ч; [21] ‚uetke' Ф; [22] Виско Ч; [23] ‚fcripalo' Ф, Скрипало Ч; [24] *иза тога у* Ч *опет* се; [25] ме је Ч; [26–26] *у* Ф *доцније уметнуто, у* Ч *само један пут* Иване; [27] ‚famgliem' Ф; [28] госпара Ч; [29] Ч *нема;* [30] ‚frefko' Ф, фреско Ч.

ВИЦКО[1]: Лажеш, кô таке наказне[2] курве син, да је моја госпођа мајка[3] од[4] тега[4] дјела! зна се кому је мати курва: Иване гуљи̏мане[5], спу̏ре ликатац укрô мајци тоболац!

ИВАН: По чем знаш ти, стророга[6] јарца сину, да сам ја спурјан? једа ме[7] твоја курва мати окотила?

ВИЦКО: Хоћ[8] не[9] курвàцат, рофијански сину? ер ти сад отидох у госпара и тужих се све што ми говориш, и чиних да ти дâ батâ докле те свега прибије и притуче.

ИВАН: Немо'[10], драги Вице, тако ти свијетле[11] биле[11] курве госпође сисице[12], које[13] не брани ни Жудјелу ни дјетићу, ни госпару ни гнусному кòмâрдâру; гдје[14] се виде[14], *paga in soldo* [плаћа једну пару].

ВИЦКО[15]: Нä ти, нä, неотрена магарца сину, нека знаш ко су шу̏мêскâ дјеца. Ако си ти враг, ја сам два, и ако ми још што проговориш, расцијепи[т] ти ћу главу до мождани, курве сину од ништа.

ИВАН: Нä и теби, ослòгôнскй[16] сину, нека се имаш чијем курви мајци[17] и госпару похвалити[18].

ВИЦКО[15]: Ајмех, ајмех! са[д ћу ти ја госпару ријести да ти дâ јегуљâ, јарца[19] сину!

ИВАН: Мало се ја хајем и тебе и госпара. Носи ти те сливе под очима докле дâ мени госпар јегуљâ; ја ћу поћ мој посô чинит.

Шена седма: Тврдокур (носи госпара у коничу), Пера и Прхун.

ТВРДОКУР: Ти[20] помага'[21], тежак ти је ови кòнич, колико да је вäс тй̏јес у њему! ја[22] цијењу[22] се и он напио мäста кô[23] и ми! са[д][24] ћу рй̏нут њим — толико ми је дотрудио.

ПРХУН: Ја ти вељу, носи га добро; ако га метну, отиде[25] ти глава зањ &[26].

ПЕРА: Амо, Прхуне, амо, Тврдокуре! Куд носите ти конич? Ставите га ту најбрже, прије нег сам врага учинила од вас.

ПРХУН: Госпо, носимо га у зàпостатицê, тако[27] је госпар наредио.

ПЕРА: Курвин манй̏гôдо, то ја не знам што си намислио? Сад га метни ту најбрже!

---

[1] *у* Ч Виско *исправљено у* Вицко; [2] ‚vkaſane [?]' Ф; [3] Ф *нема;* [4] такога Ч; [5] сулимане Ч; [6] старога Ч; [7] ме је Ч; [8] ‚Нос' Ф; [9] ме Ф; [10] немој Ч; [11] *у* Ч *задње* е *исправком, у* Ф свијетло било; [12] лишце (?) Ф; [13] која Ф; [14–14] кн (*мјесто* гди?) се виде (?) Ф; [15] Виско Ч; [16] јарашки Ч; [17] матери Ч; [18] похвалит Ч; [19] курве Ч; [20] ‚Ti [?]' *или* ‚Ai [?]' Ф, Ч *нема;* [21] придржи Ч; [22] а на вјеру Ч; [23] *у* Ф *исправљано-па нечитко, у* Ч како; [24] ја Ч; [25] иде Ч; [26] Ч *нема;* [27] како Ч.

ТВРДОКУР: Нȁ, госпо; кад хоћ да га вржем, ја ћу га врћ, а по ране[1] боре[1] бјеше[2] ми и додијȏ.

ЈЕРКО: Ајмех, ајмех! увриједи ли сте ме у фонтȁњелу[3] [малу чесму]! сад[4] душу пустих[5]!

ПЕРА: Је ли, смрдећи[6] псе од ништа? Спијȁвала сам те крȍз сȏрту од пода све што мислиш; ма ти неће реȕшкат, да се знаш ту мртав протегнут, зановéштино једна!

ЈЕРКО: Ти си враг, ти си сотона, ти си антикрс, ти си Луцифер! што ћеш од мене? пођ'[7] с врагом!

ПЕРА: Пођи ти с тисућу, махниче од верига! Што ће рећи[8] властели, кад обазнаду твој оваки живот? скȁртаће [избрисаће] те[9] и изагнат из вијећа!

ЈЕРКО: Нȁ ти за ти глас рог[10], нѐсмотрнȋ[11] дундȕрило[11]! Веће нећу с тобом стȃт ни[11] живјет[11], враже ȉнкарнȃнȋ [прави]! учинићу с тобом дȉвȏрцијо [развод] а довестит вȁс бȕрдио у кућу; а ти остани с оном кућом[12] обореном уз Прȍвȃљенȗ улицу и с оне десет долац[13] земље над градом под Бȓгатом, на којијех не може ни чéпчег родит, што ми си донијела у пȓћију.

ПЕРА: Лȕдȏријо, веће ваља моја галантȁрија [финоћа], бидзȁрија [живахност] и грȁција [милина] него све твоје имање.

Шена осма: исти и Маруша мала.

МАРУША: Госпо, ну ходите овамо ȕ страњ, да видите како Милета учи Милицу тијештит; привукȏ се к њој у бадањ и навалио се на њу, да јој не да одахнут, а она нѐбога вика: „Ȕдȗшȋ ме!“

ЈЕРКО: Амо, Прхуне, одведи све кмёте, и доведите их амо најбрже! *cazzo*, које[14] ардȉшкајȕ срамоте[15] чинит у мојој[16] кући?! Учиниће ми се све блȕта: веће не ваља у ону бачву вино улијеват[17]. — Ето, Пера, узми то: умијеш чуват мене[18], а не умијеш Милицу и пудара[19].

ПЕРА: Узми ти то! то су од тебе научили: уз каква мештра стоје[20], таку скȕлу уче. — о[д][21] часа кȕтȏ, о[д][21] тега и ручица! ти држиш[22] зле жене, тако су и они по злу посегли. Ако не пушташ

---

[1] ‚mane bone‘ Ф, ‚More bone‘ Ч; [2] бијаше Ч; [3] фонтанелу Ч; [4] ч Ч; [5] пустит Ч; [6] ‚ſmardech‘ Ф; [7] пођи Ч; [8] ријет Ч; [9] ‚ti‘ Ф; [10] Ф *нема, него мјесто тога је послије* дундурило *навртана рука што каже рог;* [11] Ч *нема;* [12] кућином Ч; [13] долаца Ф; [14] *у* Ф ‚koje‘ *исправљано;* [15] тремоле Ч; [16] мојом Ч; [17] уливат Ч; [18] *у* Ф *најприје* ‚ghoſpara‘ *а затим повише тога* ‚mene‘, *па обоје превучено;* [19] *у* Ф *преко друге нечитке ријечи;* [20] ‚sctoje‘ Ч; [21] од Ч; [22] ‚dardiſc‘ Ф.

те дѐзêртине[1] и не одречеш се тега живота, чинићу да се по свем[2] Дỳбрôвни̂ку говори[3] што сам ја, што ли си ти[4].

ЈЕРКО: Докле ти не пуштиш[5] кŷндурице и ревѐрêндê [часне] рофѝјâне, с којијем[6] си расула сву кућу и еве имање, нећу се оставит од а̀манâцâ[7], ер ми није драго, и нека видим ко ће кога надјахат. А ко ми је почео рофѝјат него те твоје кундурице које те потежу за нос?

ПЕРА: Да буде све[8] то[9] како ти хоћеш! нека видим јеси ли ти[10] властелин од ријечи; ја ћу пустит кундурице, а ти пусти дезертине, и ко кому узмањка[11] од ријечи, да се један другому сподѐстâ [одрече] за живота и запише све своје имање.

ЈЕРКО: По душу моју, Пера, ко̀нтен[12] сан[12]! да потегнемо скрѝтŷру пŷбликŷ [спис јавни], ма без[13] прејỳдиција од онијех којијем сам то̀дŷр и ѐпитроп.

Шена девета: исти; Прхун води Милицу и пудара.

ЈЕРКО: Курвини пси од ништа! таку срамоту ардѝшкат[14] чинит у мојој кући и стрању! Да не гледам што гледам, сад бих[15] вам главу осјекô[16], по̀лтрŷни[17] ѝнфâми[18] [кукавице срамотне]!

МИЛЕТА: Госпару, немо'[19] се рабѝјат; Милица је све[20] како[20] моја. А нико ми од овега није узрок него — да простиш! — твоје госпоство који ми приби леђа онезијем[21] ѝнтри̂гом[21]; удри ми њека болес ỳ ски̂ну[22], тако и пођох у Милице, да ме мало протре. То су и просỳмали на зло, а није друго међу нами слиједило, тако се не утопио у морској пучини!

МИЛИЦА: Назбиљ ти сиромах право говори! није ништа небог крив, није тегô у мене, тако се не продевéтила и тако ме срдобоља[23] не задушила! А оволике му су модрице биједну биле по скини[24] што га сте Ви избили; да га нијесам ја по̀бахорила[25] на бријеме[26], ва̏с би удрио на гуке.

ПЕРА: Смрдећа смрдѐћицо, побљувана побљỳвâндо, сѝкŷро си пјана била, и још имаш а̏нимо говорит! За̏утра[27], про̀гнâнице, најбрже да изидеш из куће и да веће нијеси ми дошла на очи!

---

[1] Ч ‚desertane' *с несигурним* а, *а друга рука исправила у* ‚desertune'; [2] свему Ч; [3] зна Ч; [4] Ф *нема;* [5] *у* Ф *исправљено од* ‚puſctaſc', *у* Ч пушташ; [6] кијем Ч; [7] аманац Ч; [8] ‚ſe' Ф, Ч *нема;* [9] *у* Ф *над ретком;* [10] Ф *нема;* [11] узмајнка Ч; [12] контенат сам Ч; [13] *у* Ф *пред тим превучено* ‚oſuem oneſieh'; [14] ардишкате Ч; [15] би̂ Ч; [16] одсјекô Ч; [17] *у* Ф *послије тога превучено* ‚jedni'; [18] poltroni infami Ч; [19] немој Ч; [20] свакако Ч; [21] онијем интригима Ч; [22] шкину Ч; [23] ‚sartobogla' Ф; [24] шкини Ч; [25] *у* Ч *исправком (прве руке?) од* ‚pobakoriela' [?]; [26] вријеме Ч; [27] сутра Ч.

МИЛИЦА: Госпо, ја ћу сад отит, кад је теби драго, само ми да'[1] моју плату; а бог ми је свједок да нијесам ништа крива нег[2] ако ер[2] сам жива.

ЈЕРКО: Даћу вам за плату врага да вас задуши, иеопрана магарицо! Мало ме држи[3] да вам не[4] чиним дати по сто батâ и теби и тему магарцу; зато[4] *tira via* [иди ћа] и ти и[5] он, *tira via!*

Шена десета: Прхун, Јерко[6] и Пера[6].

ПРХУН: Госпару, немо'[7] колорѝжат[8]! молим те, прости онему врагу Мердоханну; кога ћеш врага од њега? Нä, послô[9] ти је кâрту бјâнку [лист бијели, *carte blanche*], да га облѐгâш колико хоћеш а да га пустиш.

ПЕРА: На вјеру ти добро, Јеро[10], наспомѐнйвâ[10] — то је најбоље, нека нас не кòстајӯ[11] вјенчања[11]! Áнци, кад је тако, не удава'мо[12] засад Милицу — можебит да су налагали на њу. Хоћу учинит, кад је удам — смр̀дуљу[13]! — три пјäта [јела] и довестит твоје и моје пàрênте [рођаке], да нам провеселе кућу, а[4] све на туђе спênдзе.

ЈЕРКО: Ну да', Прхуне, ту скрѝтӯру [спис], нека је видим је ли се добро подписô[14]: „*Io* [ја] *Merdokanina* . . .“ — није ово[15] његово[15] име!

ПРХУН: Јес, госпару; ја сам стô ту, кад је писô! зато стави оћáле[16] и прочисти их, нека боље видиш. О, *cazzo*, госпару, и ја нијесам мали доктур?

ЈЕРКО: О[17] сад ми се с оћалима[18] не блијешти! „*Io, Merdohaino, affermo quanto di sopra* . . .“ [потврђујем што је горе . . .] — О сад је добро, сй да је ово његово име. А сад ћу ти га облѐгат *ducento zecchini* [двјеста дуката] — нећу мање!

ПРХУН: Госпару, веле је толико, доста је *cento* [сто], а[19] да[т] ти ће[19] још и[17] триес пäнêтâ [глава] цукара.

ПЕРА: Доста је, Јеро[20]! на вјеру ће нам ваљат то[17] цукара[17] за тõрâтâ и за цукàрат [шећерити] печено, кад се Милица уда; а што нам остане, оставићемо[17] кад нам се акобогда Маро вјери, а штогође[21] ћемо продат, ако нам успàрâ.

---

[1] дај Ч; [2-2] нег нег ако Ч; [3] не држи Ч; [4] Ч *нема;* [5] Ф *нема;* [6-6] Ф *нема;* [7] немој Ч; [8] ‚kolorifat‘ Ч; [9] послао Ч; [10] Јерко, наспомењива Ч; [11] *у* Ф ‚kosta a[?] d . . . . . *[двије нечитке ријечи];* [12] удавајмо Ч; [13] смрдећицу Ч; [14] ‚podpiso‘ Ф *и* Ч; [15] његово ово Ч; [16] ‚occiale‘ Ф; [17] Ч *нема;* [18] ‚ocialima‘ Ф, ‚ochialim‘ Ч; [19-19] даће ти Ч; [20] Јерко Ч; [21] штогоди Ч.

ЈЕРКО: Прхуне, кòнтêнт[1] сам! Држи ту скритуру докле дођемо дома, да га облѐгâмо, а за ову ти сенсàрију[2], нѐто[м] ме учине &[3], учинићу те гвардијáном [чуваром] за Јàкйн; и нећу да ми даваш половицу од добити, ма хоћу да ми донесеш коју салчйчâту[4] и бешкòта. Чини утолико пустит[5] Жудјела, ма да ми веће не дође на очи. Ти утолико, Прхуне, зачни једну пјёсан, а ја ћу и моја лијепа Пере[6] известит коло. — Лијепа Пере, да довечер за'едно[7] лежемо, кад смо се умирили &&&.[8]

ПРХУН: Ми доспјесмо; ако вам није била угодна, а ви зàхêхâ'те[9]: „e[10]-e-e[10]!“

[1] контенат Ч; [2] сансарију Ч; [3] *у* Ч кнезом; [4] ‚ſalciecatu [?]‘ *са превученим* ‚ca‘ Ф, ‚ſalcizu‘ Ч; [5] пуштит Ч; [6] ‚Pere [?]‘ Ф, жена Ч; [7] заједно Ч; [8] Ч *нема;* [9] ‚ſahehate‘ Ф, *у* Ч ‚ſahekate‘ *где је (чини се од прве руке) исправљено* h, k *и* t; [10–10] *у* Ч *нема, али и за* Ф *није сигурно јесу ли то три слова* e *или три знака којим се означује да је текст комедије завршен.*

ПИЈЕРО МУЗЎВИЈЕР, КОМЕДИЈА.

Имена која улазе:

Пијеро Музўвијер.
Фрäна, његова жена.
Михоч Мостарда, њихов син.
Катарина, њихова дјѐвôјка.
Симо Штипавац, старац.
Дёша, његова пуница.
Мандалијена, ње дјѐвôјка.
Тријескало, његов дјѐтић.
Вице Траторић, зет Пијеров.
Франо Лопижа, пёћнйк.
Луција, његова жена.
Цйва, њихова дјевојка.
Алфонсо Бенвенути, àстролог.
Паско, барбијер [берберин].
Кола, Пуљиз.
Митар, мафàтўр.
Губица, баркàруо [лађар].
Натан, Жўдио.
Николето, дјетић Траторића.

—o—

АТ ПРВИ.

Шена прва: Пијеро Музўвијер и Михоч Мостарда, његов син.

ПИЈЕРО: Хоћ да ти речем, Михочу? веће ми си додијô с том твојом вјером! биће вријеме кад ћеш се вјерит — још си млад! почека', друге се квалйтâти хоће за жене него су у теби.

МИХОЧ: Ћаће, како сам млад? имам двадест и три годишта! Вице, наш зет, млађи је од мене и није ти се млад чинио, ер си га узео за зета.

ПИЈЕРО: Вице, Вице! — а то се ти ш њим мож парагòнат [испоредити]? он, зâсве ер је млад, сòдијў[1] [озбиљнију] има памет од кога старца: није играч, не исходи по вèчери, настоји на баштине, и све што је добријех квалитати, све су у њему. И засве да није факўлтôз [имућан], ја му сам дô бйће и добру прћију и учинио га човјеком; а ти толико си злочес, да не знаш *fra le altre* [међу осталима] како се тијешти, а хоћ жену узети!

МИХОЧ: Тешто, ћаће! ако није што друго, није велика ствар — то ћу ја научит у једно годиште; а то је пак твоја кривина, ер ме на јѐмâње нијеси нигда послô.

[1] sodie.

ПИЈЕРО: На јемање послô? не, не — докле сам ја здрав, нећеш тамо! Знам ја који се конрòбâнти чине гдје оци пòсилајȗ младу дјецу на јемање. Ех, Михочу, од велике су консѐгвêнцê [важности] у младијех сад капѝлијере! ма *basta* [доста је], ја хоћу да ти мене слушаш *e per imaginazione* [и у мисли] нећу да мож промислити за сада се игдје вјерит, *e questo vi sia la mia ultima* [и нека ово буде моја задња], јеси ли ме разумио?

Шена друга: Михоч сам.

Che miseria [ах невоље]! ма нико други хоће да ме отац дѐсперâна учини него моја маћеха која има ћер Нѝку, моју сестру, и она ми је ћаћу диспòњала носит њој вас àфет [љубав], и да овако њу је вјерио за Вицу Траторића *con pregiudizio grande de miei interessi* [с великом штетом за моје интересе]. Ма уздам се ађȕстат [уредити] његове софистѝкеце [цјепидлачење] *et per mezzo* [и с помоћу] од Вице Траторића консегвѝшкат *quanto desidero* [што желим], који, за имат компѝмêнт од прћије, тријеба је да му ја дам àсênc [приволу] за мантѐњат му индемнѝта моје матере прћијом. Àпȕнто је јутрос дошô с јемања у град; отићу га-наћи, да ми ћаћу персвàдâ[1] [наговори] да ме вјери. Ма ми је дошô један кàприч [воља] у главу, ер имам гȕс асикȕрат се, је ли ми одлучено по костелацијóни [положају] од звијезда да ћу се вјерити. Истекла је њека комета и од вàријех [разних] се варији дѝскôрси [разни разговори] чине, ма, како сам чуо, *nessuno arriva al segno* [нико не погађа циља] него Алфонсо Бенвенути, који је фàмôз [гласовит] àстролог; отићу га молити да ме фаворѝшкâ простудѝјат вечераскȁ хоће ли ми сортѝшкат ово што сȁм намислио.

Шена трећа: Вице Траторић и Николето, његов дјетић.

ВИЦЕ: Николето, *che razza di gente* [чудне чељади]! свак ми инвидѝјâ [завиди] на моје грàндеце [луксус], да ми се дошло помамит у овему граду: једно за то, а друго није ниједнога тратенѝмênта [забаве] овди; а да сам у Јакѝну, изишô бих у кàроци [кочији] *alli Orti* [у Башче] с којомгоди лијепом дамом уза ме.

НИКОЛЕТО: Госпару, друге су грандеце и госпоће у Италији него у Дубровнику!

ВИЦЕ: *Veramente dite la verità* [управ говорите истину]: није фâцê овди која ме може делѐктат, *se non due o tre petegolazze, e per scapricciarmi* [осим двије или три брбљавице, па да ме проће воља],

[1] persuada.

*

одкад сам дошô из Италије, *son stato una volta da una* [био сам једном у једне], нашô сам је *tutto ruvidezza nel procedere* [сасвим грубу у понашању], да сам се вас изгадио, *e per mia ultima necessità* [и за пријеку потребу] редукô сам се аморèцат [ашиковати] с Мандалијеном, дјевојком Сима Штипавца. Хоћ да ти речем? делèктâ ме, ер приликује на Буфањоту, на коју сам био нàмурâн у Млецијем.

НИКОЛЕТО: Стаџијôн [годишње доба] смрчке продава! овди није, како у Млецијем, Рецине, Кекине, Андријанеле, Луцијете, Француzете и Мандалијене *e mille altre* [и тисућу других] које су за тобом махнитале.

ВИЦЕ: Немој ми о тему говорит, ер да нијесам вјерен, *sbrataria Ragusa per godere le delizie di bella Italia* [оставио бих Дубровник, да уживам сладости лијепе Италије]. Ма ево ми одовудар Мандалијене!

Шена четврта: исти и Мандалијена.

НИКОЛЕТО: Госпару Вице, *eccoti la vostra amorosa* [ево ти Ваше љубавнице]! уистину 'е грацијôза [мила]; малахно је огорјела, ма није чудо — надвору је била.

ВИЦЕ: *Si, Nicoletto, il bruno il bel non toglie* [да, Н., мрка боја не диже љепоте]! — Манде, добро си дошла; колико је да се нијесмо вићели! јесте ли дошли сви и хоћете ли остат у граду?

МАНДАЛИЈЕНА: Добар дан, Вице! мене је велика жеља била да Вас прије видим; нà ти ови цвијетак тер га носи за моју љубав. Госпа Дёша стара остала је у Жýпи, ма ће дôћ сутра; а не бисмо још били дошли, ма је нешто госпар злочес и òстали га су носећи за мном у стòлу.

ВИЦЕ: Драго ми је веома да си дошла у град, и молим те вечерас на четири уре дочекај ме на вратијем[1] за наше обичајно. Веће не могу с тобом говорит, ер ти ево цўсто одовуда госпара носе.

МАНДАЛИЈЕНА: Хоћу, брâче[2], не брини се; због ом!

Шена пета: Симо Штипавац, старац, у столу, Трнјескало, његов дјетић, и послије доходи Паско бàрбијер.

СИМО: Ајмех! не увриједите ме! ставите ме ту, а! а! Трнјескало, ну вићи је ли Паско на барбèрији тер ми га зйвни.

ТРИЈЕСКАЛО: Фâте, госпару! пôћу га звати, ма се афрòнтâвâ од мене. *(Виче Трнјескало:)* О Паско, Паско! ну ходи, госпар те зове.

---

[1] vratim *исправљено у* vratiem; [2] brace *доцније исправљено од* brate.

СИМО: Ах, јаох фѐрвѐнтѐ [љуте] болести! сјеца ми на прешу за душу пустит! *Per vita mia* [тако ми живота] не могу је трпјет! нијесам оваке болести имô у мој живот.

ПАСКО: Госпару, добар си дошô! Што заповиједаш? што си се тако абандòнô [запустио]?

СИМО: Ах, Паско, Паско, браче[1], не говори ми ништа, агонѝдзâм! згодило ми се што ми се нигда није до данас догодило.

ТРИЈЕСКАЛО: (Згодило му се да му је рѝкнула[2] кила, — то му је! Неће нам мàјнкат дома уља.)

ПАСКО: Која ти је то ствар? једа је сфланка алити флати ипукундријачи [*flati ipocondriaci*]?

СИМО[3]: Чеса сфланка! чеса *flati ipocondriaci* [ипохондријски вјетрови]! Ајмех, заболе ме! јаох, нешто ми се ружно кàлало доли.

ТРИЈЕСКАЛО: (Калало му се — сасрô се вăс! то му и пѐндâ, то му се калало!)

ПАСКО: Да се нијеси утиснуо тер да ти није спѐцијa од киле? Али да нијеси гдје, старче, атàкô [напао] тер да ти није трѝмула изишла?

СИМО: Чеса сам се утиснуо! а атакô нијесам, него ако би ми се скопрѝшкало *dopo tre mesi* [послије 3 мјесеца]; а пака ово није на мјесту гдје тримула излази. Него синоћка наждрô сам се прашчића[4] непечена *a crcrapanza* [до миле воље]; то ми је ноћаска с вентозѝтâтим дошла ỳшѝта [пролив] да тако, сједећ на кàшети и натезајући се, од велике фôрцê [силе] нешто ми се напело *ai fondamenti* [у темељима], да не могу сиђет *e* [и] ценѐрâ [проузрокује] ми велику болес.

ПАСКО: Госпару, *non c' è niente* [није ништа]! нетом је на тему мјесту, то су сѝнигле; данас ћу те оздравит. Нека Тријескало отѝдê до спичàријê и донесе што му наредим; а Ваше Госпоство пођи дома репòзâј.

СИМО: Нареди, Паско, што је теби драго. — Тријескало, све што ти Паско нареди, све донеси. — Носите ме, људи, дома.

Шена шеста: Паско и Тријескало.

ПАСКО: Тријескало, пођи узми на спичарији дѐкота [узварка] од бѐтоникê [буквице], канфоре, уља од комòмилê *e goma d' edera* [и гуме од бршљана].

---

[1] brace *доцније исправљено у* brate; [2] righnulla; [3] Simco (?) *друга рука исправила у* Simo; [4] praſcchichia, *дакле управ* прашћића.

ТРИЈЕСКАЛО: Како? како? Набројио ми си толико ствари, да не бих у шес дана запантио; ако ћеш да запантим, говори ми једно по једно.

ПАСКО: Декота од бетонике, . . .

ТРИЈЕСКАЛО: Рекоте од бетонике — кàњâра! нека и ја оздравим, узећу за више, ер ти сам мртав за њом.

ПАСКО: . . . уља од комомиле, канфора *e goma d' edera.*

ТРИЈЕСКАЛО: Уља од кобиле, кâнтора и губе òд гêрà — ха, ха, ха, ха! На вјеру си се ти, Паско, кô је теби драго, помамио! тако рђа ти човјештво[1] убила, не би то наредио најзлочестији бàрбијер: губе од герâ и канторе — на спичарији!

ПАСКО: Пи! курвина фрâшко мѐрдòза [говнена], иньòрàнта [простачка] штѝвало! да не гледам мога човјештва, сад бих ти штѝрио једну пêс, да ти се сви зуби згрогоњају у грло; тако, бестѝјацо, гдје сам ти ја то наредио?

ТРИЈЕСКАЛО: Да што ми си наредио? Ѝштом ту прдиш и пàрâ да у теби лежи велика сàпијênца [мудрост], а набàшкô[2] ми си ту по твојој шупљој дòтрѝни [науци] њекијех враголија, да не знаш ни сам што си рекô.

ПАСКО: Курвин магарче, неслана и неопрана свињо, фётидâ ѝнфâмâ бёстијо [смрадна срамотна живино]! ја прдим? ја не знам што говорим? Ваља да имам памет и за тебе! *Orsù* [дедер] пòкли си тако иньòранат [неучен], пођи реци спичáру од моје стране да учини фўмêнт од синигала.

ТРИЈЕСКАЛО: Тако, говори њуски; сад те разумијем, а не како малоприје по доктўрији. Велик је у теби мêрдик цијениш да ће ти госпар колàјину[3] даровати.

ПАСКО: А бормех, да му је делèхсах, имô би чеса госпару дома донијет[4], тер бих му ја дô колàјину[5].

Шена седма: Кола Пуљиз и Митар мафàтўр.

КОЛА: *Sono sforzato* [присиљен сам] јоштеро стати у ово градо, ер сам намурано на Луце пећницо[6], *mugliere di certo imbriagon* [жену неког пијанца] Франо Лопижа, која, *sebbene sta alla mia disposizione* [премда ми је на расположењу], ништанèмањо *quel maledetto geloso del suo marito mi è di gran* [онај проклети љубоморни њен муж на велику ми је] штето *e di gran speso* [на велики трошак].

---

[1] cjoviestvo; [2] nabaſcko *па (доцније?) додано* r *повише* aſ; [3] kolajnu; [4] *послије тога превучено* ter bi mu ja (?); [5] kolainu; [6] Peknizo *мјесто* Pechnizo (*преписивач је прочитао* ch *као* k!).

МИТАР: *Io ve ho parlatogase sempre* [ја сам ти увијек говорио] да та кућа *volerghese spenza — denari, denari profumati! Padron Cola, sentitogase* [хоће се трошка — новаца, новаца изобиља! Господине К., чујте]: колико је главâ онди свака хоће јестит.

КОЛА: *Manco mal sarebbe, se con le spese si finissero i guai* [не би било зла, кад би се с трошковима свршиле невоље], ма је горо, ер не могло у њо доходит *liberamente, e per ingannar quel becco geloso* [слободно, и да би преварити онога љубоморнога јарца], тријеба се облачати свако вечеро у њеко вражијо кòрето *e* ф ѝ н г а т и *che sono donna* [да сам женска] и да идем крухо носити на пећо.

МИТАР: Врло ти си, жалостан, закукуријекô! боље би ти било слиједит мојо *arte* [занат], тако и не би *così* [тако] сухо било како и с к ў р и ј е н ч а. *Amor, febra passionata è la mia namorata madona boccara, e tutto allegrezza* [Љубав, страствена врућица је моја љубавница госпођа чутура и само весеље]; ма, ако ти је драго, дај ми што за ручак, ер ти још нијесам ништа изио, а нимање се напио.

КОЛА: Ево ти два *grossetti* [динарића] и јави ми се послије.

Ш е н а о с м а: Кола и Џива, дјевојка Франа пећника[1].

ЏИВА: К à ш п и т а! како сам се лијепо начинила! да ме сад виду њеке младе ф р à ш к е т е, помамили би се за мном. Ма ево оне м а н ц à г а т ê Коле Пуљизине који аморѐдâ [ашикује] моју госпођу.

КОЛА: О Џива, *tempo fa* [вријеме је] да те нијесам виђело! *che si fa* [што је] од мојо *caro* [драге] госпоћо?

ЏИВА: *Mi ga se non saputo* [ја не знам]; или га се мислиш да ћу ти ја р о ф ѝ ј а т? Пођи ишти тамо Кату Купелку која те ту намјерила; а на вјеру, што ти сам и досле учинила, метнула сам кам у море.

КОЛА: О мојо *caro* [драга] Џива, *mio pulito* [моја уљудна], мојо *garbato* [љубазна]! ти си лијепо, ти мени драго; ја д ò б р о х о ћ у и тебе и твоја госпоћо. Реци ми, *te prego* [молим те], којо си гласо мени донијела од Луцијо? хоћемо ли бит заједно довечеро *al solito* [као обично]?

ЏИВА: Била би — свиња! — кад би јој могло бит! пођи, пођи довечер, нека ти подијели од онијех јегуља што јом је муж дô јутрос наштесрца; а ж ѝ н т и су масне и смочне билѐ!

КОЛА: Што то говорило? Ја не разумјело, *non intendo* [не разумијем].

[1] Peknichia *мјесто* pechnika.

ЦИВА: *Intendergase* [разумије се] и савише: *datogase bastoni* [дао је батинâ] Франо Луцији, да је све сусјество пожалило. И ту[1] га довечер нећеш ни присмрдјет.

КОЛА: *Bastonate Francisco* [батинâ Франо] Луцији?!

ЦИВА: Е, е! *bastonate!* и то све за тебе, ер се нешто инсуспетйшкô; зато довечер *non venutogase* [не долази].

КОЛА: Ти мене хоћеш деспѐрати, *caro mio bene, gemma della fronte meja, animella della mia budella! ecco lo mangio*[2], *te lo dugnio* [драго моје добро, драги камене мојега чела, душице мојих цријева! ево ти бакшиш, дајем ти га]: кўпи *scarpo* [ципеле] за моје љубаво, и настој свакако да довечера *al mio solito* дођем у мојо *caro* госпођо Луцијо.

ЦИВА: За динаре се веле чини; настојаћу свакако, ако и доцније, и одговори[т] ти ћу.

КОЛА: *Te ringrazio* [хвала ти], Цива, и због ом!

Шена девета: Цива и Трије скало.

ЦИВА: Ходи тамо! тако се твоји пâри [људи једнаки] скјаришкáвајў. —

ТРИЈЕСКАЛО: Добар ти дан, душице! јаох, лијепа ти ми си! нути јој обрашчићâ[3] — пàрајў два бўбрешчића[4]! срце ми се најежило! Што ми ти је то што се рабйјâш?

ЦИВА: На вјеру им нећу сѐкрêта [потајна] бити, мој Тријеско, мој стари àмânте. Гдје сам те видјела, сва сам се у љубав обратила; цијећ гòрўштê, љўби, вјере, кў ти носим изван мјере, затравио си срце моје, — кад ћеш доћи у моје крило?[5]

ТРИЈЕСКАЛО: У твê крило кад ме примиш, ноћна вило! Ма ми реци, кому то нећеш бити секрета? једа ме ћеш оповиђет да сам нàмурâн на тебе?

ЦИВА: Нећу, цйљу [љиљане] мој румени! Оно сам говорила од оној лисўбети, мојој госпођи Луцији, у које доходи сваки вечер, приобучен кô трѐжница с кошем на глави, они Кола Пуљиз *mangiagatto* [што једе мачке].

ТРИЈЕСКАЛО *(у себи сам):* (Мучи, и ова ће ваљати за мога госпара!) Да који јој сѐњô учини[6] и на колико урâ дође?

---

[1] tú *можебит гријешком мјесто* tii (= tû); [2] *вальда гријешком мјесто* ecco la mancia (ево ти бакшиш); [3] obrafchichia; [4] bubrescchichia; [5] *вальда би требало поредати ријечи овако:* ‚кад ћеш доћи крило у моје?‘, *да тако изађе рим с предњима;* [6] *прије тога превучено* dà.

ЦИВА: Доходи на четири уре. Ма му сам малопријe нешто слагала; ријети ћу му послu да дође на пет ура; и његов је сењô што му Митар мафàтӯр заӯдарâ и закàнтâ, а њега обуче у клàскӯн[1].

ТРИЈЕСКАЛО: Цйве, не могу веће с тобом стâти, ер носим госпару ове фӯмêнте; послu ћемо се вићети.

ЦИВА: Мој Тријеско, пођи због̀ом! да ти сам у милости, браче мили!

Шена десета: Губица баркаруо с ричијáком.

Камо се, Тројани àнтâкӣ [стари] и Грци
и славни Стòњани, на ножу Унгарци.

Пàрâ ми да су се повратили њекадашња времена кад ти Губица с њеком дружбом од пиваца ужинаше и тефериче на Лòкруму чињаше! Ма и ови дан данаска може се бројити од дружине од пиваца, гдје ти имам отити садар с кӯмпâром [кумом] Краљићем, с братом Кадурином и с Левентом Вулицом на Локрум тефериčит. Хоћ да ти речем, добро ћемо стâти: имамо ти кӧпшу и плеће, а носим ја ови ричӣјâк а Краљић гавӯнâру а Кадурин парàнгô од песет удица — не може бити да нећемо ухитит доста дивјачи; имамо још круха, сира и вина довољe — кӯкања [уживање] *Palermo!* — и борме ћемо стат *allegramente* [весело]!

Шена једанаеста: Губица и Паско барбијер.

ПАСКО: О. Губица, веће није ни ӯкљатицê ни ниједне рибице! заборавио ме си — али си се афрòнтô што сам ти рекô ономадне „P. Q. R.“?

ГУБИЦА: Није него „О“! тако ти вјере, докле си читав, у мене се не пàнчâј; немој да ја теби почнем речитáват [низати][2] она слова за која се ти афрòнтâвâш.

ПАСКО: Ха, ха! борме си ти, Губица, смијешан човјек кад се тако стӣцâвâш [љутиш].

ГУБИЦА: *Sig.r sȉ* [господине, дâ!], тако је! разговòри ми се с бӯсулôм [округлим компасом]. *(Овди ми обраћа реп, а Паско замлàћûвâ му ногу у реп, а он њему ричијак[3] замеће на главу и говори:)* По вјеру бону[4] заврго̀ га кô тӯна!

ПАСКО: Курвин фрфâнте! имам ти нос обрезат за ови àфрôнт! нег ако се не размрсим из ове мреже .....

[1] klafcun; [2] *пред тим превучено* ne (?); [3] ricjah; [4] *биће мјесто* ‚божју‘.

ГУБИЦА: Сиромашни човјече[1], видиш да те могу изгнусит, ма нећу рукâ мрљат; а то што ми менѐцâш, забиј ми нос у Напулу.

ПАСКО: А, није га, утекô је! *basta* [доста], не био ја частан човјек, ако ми је не плати. Добро ти се овди нитко не намјери, ер би ме усиловô да се идем ш њим костионѝжат[2]; покли је био афронт тà̀чит [потајни], настојаћу се тачито и осветит.

Шена дванаеста: Симо и Тријескало.

СИМО: *Viva* [живио] Паско бà̀рбијер! *viva per mare e per terra* [ж. по мору и по суху]! оне ми је маледете [проклете] сѝнигле кô језиком полизô и учинио да сам здрав како тић. *E per vita mia* чўјêм се садар веома вигò̀рôз [крепак] и стекô сам апетит; и гдје сам се рифрà̀нкô [опоравио] и стекô *le pristine forze* [првашњу снагу], рѐфаћу вечерас и љубав.

ТРИЈЕСКАЛО: Врло ти хвалиш тега Паска! оно ти је њеки барбијер, да простиш, само за сервицијàле [уштрцаје] чинит.

СИМО: Иди, фр̀фâнте! оно је мој човјек; ја знам којијех је он вà̀лêнтијех [лијепих] кура учинио. — Ах, љубави, што ћеш од мене стара овакога? што ме мориш?

ТРИЈЕСКАЛО: А, госпару, што то[3] би[3]? пà̀рâ кукуријекаш! о чем вачѐлâш? што ти је?

СИМО: А, Тријеско, Тријеско! љувени ми је лук ў скѝни! жалостан, нà̀мурâн сам како пäс, а ти знаш на кога — не могу ти изговарат од велике тенѐрецê [њежности].

ТРИЈЕСКАЛО: И не изговарај ми ништа — знам је веома добро: то је Луција Франа Лопиже пѐћнѝка.

СИМО: Јес, она кўшка, она ме мори, она ме у робству држи; дô бих пô факўлтâти, да могу отит у ње.

ТРИЈЕСКАЛО: Дај мени један добар чмäр скухан на начин кўчâтê — чини[т] ти ћу да довечер на тега коња узјашеш.

СИМО: Како ме ти то мож интродўкат? ти знаш веома добро да ја нијесам штедио ниједне спêндзê и ставио сам се *a gran pericoli di vita* [у велику опасност за живот], и нигда нијесам могô акà̀нцат да ме добријем оком погледа. Ма кад би ти то бà̀стало интрѝгат [замрсити], мјесец дана *di continuo* [непрестано] чѝтаћу те чмарима.

ТРИЈЕСКАЛО: Да кад је то тако, слушај! Малоприје Џива, слуга Луцијина, повиђела ми је како доходи у Луције Кола Пуљиз

[1] cjovjek *исправљено у* cjovjece; [2] kostionisciat; [3] tebi (?) *друга рука исправила у* tobi.

приобучен кô тр̏жница[1] с кошем на глави, и за сѐњô Митар му мафа̀тӯр њеку ка̀нцô ну [пјесму] издаљега под кла̀шӯн зака̀нтâ, коју ја добро умијем. Зато, ако ти ба̀стâ, приобуци се кô жена, а ја ти ћу за сењô заударати и закантати и хаљине провӣжати; само да си човјек ово учинити и да прије њега дођемо нà посту [мјесто] на четири уре.

СИМО: *Cazzo,* мислим и мислим: једно зло — друго горе! а трпјет ове муке љувене најгоре је! ваља ставит главу[2] у торбу — — што би, да би! учинићу све, за́свеје ствар перикòлôза [опасна], једа добро изиде! Нека ти речем, Тријескало: донијећу са мном доста динáрâ и свакијех галантàрӣјâ [финих ствари], ако до које буде тер би Луција хтјела викат ӓли се Франо пробудио, нека их могу замитит; динари су пòтêнта [врло јака] ствар и чине мӣрâкӯлâ [чудеса].

ТРИЈЕСКАЛО: Спаметно си промислио; динари су најјаче оружје! Отићу ја сад заимат хаљине у Катарине Гргове, моје пријатељице, а ти се утолико пођи прошетај дò Плацê.

СИМО: *Fattevi valer* [буди ваљан], и кад то оправиш, јави ми се.

Шена тринаеста: Вице Траторић, Михоч Мостарда и Николето.

ВИЦЕ: *Signor Michele,* ја ћу учинит колико ми заповиједаш, ма ти знаш добро оца твога[3] колико је тврдоглав и фàнтастик [чудноват], и узео је *per impresa* [као одлуку] да се ти сад не вијераш; тако ме страх колико ћу ефетӯат [извршити].

МИХОЧ: Али му реци, *Signor Vincenzo,* да ја нећу никако оне скрӣтӯрê од индемнӣтâти учинити, штогоди он не диспòњâ се и дâ ми лӣчêнцу [допуштење] да се вјерим; а ти знаш од кога ти је интèреса!

ВИЦЕ: Од кога ми је интереса?! асикӯрâј се да докле ми је не учиниш, да нећу ни оженит се!

МИХОЧ: *Signor Vincenzo, di questo V. S. non abbi pensiero* [за то нека се Ваше Господство не брине]: ја што ти сам обећô, ја ћу ти и мантѐњати — лӣти [парнице] неће бити међу нама! Само, ер је ово мёдз [средство] за оца ми астрӣнгати [присилити], овако ваља да ме послужиш *per questa volta* [за овај пут]. Ма ако ми не учиниш *di cuore, non vale un quattrino* [од срца, не вриједи ни паре].

ВИЦЕ: *Non dubitate* [не сумњај]; само немој прѐшит: *in prima occasione La servirò* [првом приликом послужићу те].

МИХОЧ: *La riverisco* [клањам ти се], и слуга ти сам.

---

[1] Tarsniza; [2] *пред тим превучено* torbu; [3] tvoja (?) *друга рука исправила у* tvoga.

ВИЦЕ: Клањам Вам се! — Што правиш, Николето? ко би ми рекô његда, кад сам био у Италији, да моје грандеце и бидзарије удриће овди у Дубровнику у оваке бàсеце [подлости] и кољонàрије [лудости], да један Вице Траторић има потребу да један Михоч Мостарда — *un mangiarese, un tojaghese, un Canalese* [изјелица, тојагар, Конављанин]! — претѐнцâ му менѐцат не ратифйкат [потврдити] му прћије скритуром од индемнитати! *Ed io incago il tutto* [а ја серем па све]; ако ће да се рàзвјерйм *di patto, lo farò con gusto grande* [од уговора, учинићу то с великим весељем].

НИКОЛЕТО: *Sig.r Vincenzo*, имô си то одприје[1] гледат, *perchè non siete più a tempo* [јер није ти више времена]: веће си упô, трибеба је и да нòрйш! Ма пàрâ Михоча нијеси добро разумио: он ти је обећô учинит све што ти хоћеш, ма хоће да му фйнгâш прид оцем, нека с тезијем медзàтêрмином [полусрестом] буде Пијеро àфорцâн [присиљен] вјерити га.

ВИЦЕ: *Veramente* [уистину], Николето, тако је, ма пŷр [ипак] пара да ми је он хтио њешто приговорит. *Io non fò conto* [не марим]: нисам их молио нити сам пошилô да ме узму за зета; нијесу ми дали развестит ногами, бàтили су около мене велико брибѐме. И два пута био сам се ш њима разбио, *ma di terza volta son cascato e mi son ingannato* [но трећи сам пут упао и преварио се]! А знаш добро које сам пàртйте рифjŷтô [партије одбио], а овди сам се приварио *per una dote tutta in stropi e scarmi; ma pazienza* [за мираз од самих штрóпâ и шкàрâмâ; али устрпимо се], трибеба је да сам се родио под исту звијезду под коју и госпар Пијеро, ер сам се приварио како и он. А сад ћу га поћ нађ, како сам обећô Михочу, *e procurarò di scoprire il suo intento* [и настојаћу да обазнам његову намјеру].

Шена четрнаеста: *Alfonso Benvenuti astrologo* и Михоч Мостарда.

АЛФОНСО: *Salve, lęta dies, meliorque revertere semper! salve, domine Michael!* Ја, *Alphonsus Benvenutus astrologus, ma non più* [али не веће]. Госпару Михочу, *raro prontissimo esecutore de Suoi comandi* [врло ћу пажљиво извршити Ваше заповиједи]. *Impero, jubeo, comando, scommunico, giuro, disse il Trachioclino, tentarò ogni mezzo* [проклињем, кунем се, рече Тр., покушаћу свако средство] за служи[т] те; *anzi in questa materia* [штавише у овоме погледу] учинио сам ноћаска *un studio particolare per servire a quel bizzaroto di Beno Vantatur* [напосе сам проучио ствар, да могу помоћи оному махнитому Б. В.].

[1] od prie.

МИХОЧ: Ха, ха! сйкӯро те био ричѐркô [молио] да му дигнеш фйгӯру [слику] кад ће се вјерит?

АЛФОНСО: *Ita est; prudenter ac sapienter dixisti, Vostra Signoria dice bene* [Ваше Господство добро говори].

МИХОЧ: Да учини ми пјàчêр, реци ми, што си нашô по фигури му, од које је квалйтâти младић и хоће ли му сортйшкат вјерит се?

АЛФОНСО: Твоје Господство *veda qua* [нека амо погледа]: ово је његовафи гура. *Questa pianeta Giove* [овај планет Јупитер]: *sub Jove frigido venator, venator frigidę conjugis immemor;* видим гдје стоји *Giove in casa di Equinozio, ozio unica rovina della gioventù significa* [Јупитер у кући Еквинокција, *ozio* (лијеност) значи праву пропаст младости], зламенује и хоће ријети да није могла нарав створити већега балордӯна [лудова], ни већега прóждора: *incidet in Scyllam cupiens vitare Caribdim*, ни већега *per fine* [напокон] полтрӯна [кукавице]. *E questo aspetto triangolare di questi tre pianeti Mercurio* [1], *Saturno e Marte, collocati in casa di Scorpione, significano che sia giovine pusillanimo, codardo, vigliacco, vile ed abjetto* [и овај трокутни облик трију планета М., С. и М., који се налазе у кући Скорпијиној, значи да је младић плашљив, страшљив и кукавица]. *Mars sęvus arma movet et semper sanguine gaudet.* Марте, с овијем ӯлтимијем [задњим] еклипсим [2] [помрчањима] што су сегвйтали [су били], синьифйкâ [значи] да њекијех дана по вечери један га је засвијѐтлио, зàпрскô и затјерô, и да није — *pedibus timor addidit alas* — утекô дома, био би га притукô и прибио.

МИХОЧ: *Signor Alfonso,* дослек *per appunto* [баш] гонеташ; учини ми пјàчêр, слиједи напријед, ер имам велик гӯс за слушати.

АЛФОНСО: *In quanto poi* [а што се тиче], *si fortuna volet, fies de rhetore consul, si volet hę eadem, fies de consule rhetor. Questo pentagono di cinque pianeti, cioè Venere, Luna, Sole e queste due stelle fisse collocate nel Zodiaco dal polo antartico* [овај петерокут од пет планета, то јест од В., Мјесеца, Сунца и ове двије звијезде стајаћице што су у З.], синьифйкајӯ и кажу *che debba essere di natura Saturnina, sofistica, legiera, ignorante, ambizioso e intrattabile* [да је Сатурнове нарави, софистичар, лакомислен, незналица, частољубив и горопадан], *et crasse Minervę. Et in conclusione io concludo* [и напокон закључујем] да је у њему једна дјететина која се не делѐктâ у друго него само у добар бӧкӯн *e* футивѐнтат по фӯњестрам, *dove per tal causa, dato et non concesso* [гдје с тога узрока, ако се узме] да му ткогод

[1] *пред тим превучено регби* in casa; [2] ecclipsiem (?) *исправљено у* ecclipsiim.

да̑ жену, биће му то̀вијернарица од квалѝта̑ти како му и мајка; зашто говори *Terentius in Antunturameno: „Similis similem appetit“*. А твому Госпоству обећавам отити *osservando tutti i andamenti di questa cometa* [пазећи на свако кретање ове репа̄те звијезде]: *nox erat et cẹlo fulgebat luna sereno;* и ако Вам буде одлучено да се имате засад вјерит: *esse cum conjuge conjux, dimani vi darò pontual relazione* [сутра ћу Вас тачно обавијестити].

МИХОЧ: *Caro Sig.r Alfonso*, натежи колико мож *in mio favore* [у моју корист], и ако мож чинити астро̀лабијом [справом за мјерење звијезда] да ми та звијезда ћаћу афо̀рца̑ [присили] да се диспо̀ња̑ вјерит ме, адопѐра̑ј се [заузми се] *caldamente* [топло].

АЛФОНСО: *Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo!* за моћ је довестит *al segno* [до циља] с мојијем стру̏мѐнтијем [справама] математичијем [и] збит је — *quis crederet?* — у једну ло̀пижу! Тад ћу ја бит госпар од ње, чинићу да инфлуи̏шка̑ *a modo nostro* [на наш начин]; утолико аугу̏ра̑ва̑м [желим] *propizj influssi di Sagitario in petto, di Cancro nel ventre, d' Acquario negli occhi e di Capricorno in fronte* [повољан утицај Стријелца у прси, Рака у трбух, Водолије у очи и Козорога у чело], и слуга Вам сам Госпоству.

МИХОЧ: *Bacio le mani a V. S., Signor Dottore* [љубим руке Вашему Госпоству, господине докторе].

Шена петнаеста: Митар мафа̀ту̏р и Губица баркаруо.

МИТАР: Неборе, ку̏мпа̑ре, па̀ра̑ нешто носиш у тој спу̏рти: воња риба до̀тамо! Хоће ли ми бит што боље вечерас?

ГУБИЦА: Побратиме, добро смо данас прошли! био сам ш њеком бри̏га̑то̑м [друштвом] на Ло̀круму: врло смо се гостили! а ово што нам је изава̀нцало — њеке гру̏је и њеке си̏пе и нешто ка̑ња̑ца̑ од булентѝна — носим дома за вечере.

МИТАР: Дӓру̏ј ми завирит унутра!... а по ране грешње добријех груја! Кумпаре, доћу вечерас у тебе на вечеру, или ти жо̑ или драго.

ГУБИЦА: Добар си дошо̑! само провиџа̑јмо мало добра пива; ти знаш гдје је најбоље: ти си мафа̀ту̏р, свака ти товијернарица харач дава.

МИТАР: Нека ти је мени за то! ти се не брини; отворена ми је товијерна, макар ако ћеш по сву ноћ, у Никѐ Чиопе[1] на Пријеки.

[1] Ciope *додано (од друге руке) уз нечитку превучену ријеч.*

Шена шеснаеста: исти и Франо пећник свири у свр̀дионицу и носи плеће на ражњу и попијева, пак доходи Тријескало и спијава што чине.

ФРАНО: Испекла се печеница у Лопиже Франа у пећи; гиздаво ово плеће он га је вртио, он га је пекô, — најбољи га тò кâ дио.

МИТАР: Ево нам одовуда Франа Лопиже пећника; весео је тер свири у свр̀дионицу и попијева; испекô нам је оно плеће у пећи што смо му јутрос дали.

ГУБИЦА: Митре, дај да га овди изијемо! — О, Франо, добар ти данак! је ли се добро испекло у нàхари на нашу? да' да га, брате, овди мандȕкâмо [изједемо].

ФРАНО: Знате ли да сам ја трудио око њега? мене тока дијелит га и мени најбољи дио узети.

МИТАР: Ако си ти трудио за испећ га, а ја сам га у кòмâрди провицáвô, и да га нијесам дјевојци Пава Згеђе[1] уграбио, то га и не бисмо имали нит би имô тȋ часа пећ.

ГУБИЦА: А мене не стављате?! а да ја нијесам дô мјȅди да се куши, да простиш, изјели бисте веће што знате. Ма да се нè гôмбâмо ко ће га дијелит и резат, ја ћу сад чинит да се погодимо: Франо, узми ти ражањ с плећом и забоди га овди у тле, а пак сваки један другому повежи очи, тер онако слјепашки ко га најприје изнађе, да је он госпар дијеле чинити.

МИТАР: Та је врло добра! од ове, брате Франо, ваља да се свак контèнтâ.

ФРАНО: *Orsù* [дедер], ја сам кòнтênт; ево ражња, ја сам га забио овди; ма нека ја вами прво очи повежем.

ТРИЈЕСКАЛО (*сам*): Што ови овди курвићи чине? стали су се играт на слијепога зêца. *Cazzo!* прид њима је плеће; отиȕ[2] овди иза кантȕна спијáват за учинити им коју фàмôзȳ [славну] бȳрлу.

ГУБИЦА: Нä, мени најпрвому свежи.

МИТАР: А сад ја и ти, Франо, један другому свежи.

ФРАНО: *Cazzo!* немој стишњúвати јако! Немојте прије почимати него ја речем. Да, почмимо! ко га прије нађе, жива му мајка!

ТРИЈЕСКАЛО (*сам*): Ту није друге — учиниȕ им је! àпȳнто сам нашô сад ови рог; дигнуȕ им плеће и натакнуȕ им ови рог на ражањ. (*Овди диже плеће и нашиче на ражањ рог, и говори:*) Реȳшка ми кô сам хтио!

МИТАР: Тишта, тишта — ја га напипах! ево ми ражња у руци!

---

[1] *најприје написано* fci *па је то превучено и написано* fgheghie, *можебит мјесто* fcieghie (*Жеђе*); [2] otichiuh.

ФРАНО: Да гдје је плеће?

ГУБИЦА: Пàрâ га није! О, Митре, не бȕрлâј! знаш да сам ја мислио[1] чинит дијеле?

МИТАР: Не бурлам ништа: обратило се плеће у рог! Чеса ћеш дијелит? нä теби све то у твој дио! лијепу ти нам је њеко бурлу учинио.

ФРАНО: Жалосни Франо! не жалим друго него труд који сам учинио; а врло ти се бијах и наоштрио!

МИТАР: А ја жалим да нам се овако[2] рȕго догодило[2]; ма нам није нико крив него Губица, који нам је учинио повеживат очи.

ГУБИЦА: Што ти сам ја крив?! ја сам цијенио да ће нам на добро пàсати. Ма ме страх, *Signor* Митре, да нам ти нијеси ову бурлу учинио и да га нијеси сàлвô [спремио] за прождријет га сам. Нека те ја мало обидем.

МИТАР: Нä, обиди ме! ја сам кòнтênт; ово је оно „реци ми, докле ти не речем“! Немој само да си ти они лупеж; нä, видио си, у мене га није — нека ја сад тебе обидем!... Није га ни у тебе! Ко нас је ово спȉјô? ко може бити?

ФРАНО: Враг вас знô и ш њиме! àлмêно ми не говòрите ништа, ер бих сад слаље кога на ови ражањ набио него се онега плећа наио.

ГУБИЦА: И градови гину и главе се губе и веће ствари, ма се чељад не десперáвајȳ; знате ли да се довечер колèндâ? Рèфаћемо и шес плећа, то ћемо се и почúтат — ход'мо сви заједно колендат!

ФРАНО: Нè стављâх се ја! имаш разлог, аферин, Губица; ма кад се споменем, вазда ћу се промутити.

ГУБИЦА: Умјесто од плећа ово ћемо рибе изјестит; заједно ћемо у мене на вечеру.

МИТАР: Да, ако имамо колендат, ход'мо веће; а једа и опета лупежа од плећа гдјегоди изнаћемо.

ФРАНО: Ах, да га изнаћемо, врло ти бих га овијем ражњем пробио!

ГУБИЦА: Хо'те ви тамо; сад ћу ја за вами доћ, нека òспрêмȋм ово дома и наредим да се скуха.

ФРАНО: Пòтежи се, брате Губица; знаш да без тебе не умијемо интòнати [запјевати].

---

[1] *пред тим су превучене три ријечи, од којих се може прочитати само трећа* djele; [2-2] *друга рука исправила у* ovakj rugh dogodio.

—o—

АТ ДРУГИ.

Шена прва: Симо Штипавац и Тријескало с хаљинам од тржнице.

СИМО: Да реци ми, Тријескало, како ћу се обући у те хаљине? да није то што гнусно? да не смрде пäзушинôм али хäлôм од огњишта?

ТРИЈЕСКАЛО: А пȳр [ипак] су ти[1] тȋ вољи од пазушинâ[2] и од огњишта делѐктали, а сад ми се ту мр̏дȋш. Ове су хаљине здраве и чисте: рекô ти сам у кога ћу их заимати а како ћеш се у ње обући; за љубав се веле чини.

СИМО: По ране бо̀рê! ја држим, курȉјôз[3] [чудан] ти ћу[3] бит вићет! пàраћу пȳкâ[4] Катарина Гргова.

ТРИЈЕСКАЛО: Хоћ да ти укажем какав ћеш бит? Оваки — ну гледај! дѐбото бих се ја одкупио овега твога облачења. Зато промисли: о твому се послу тра̀тâ [ради].

СИМО: Ха, ха! борме си смијешан! оваки ћу и ја пàрат; ја цијеним да ко ме види и сусрете, неће ме нитко познат.

Шена друга: исти и Натан Жудио.

НАТАН: Рȉједȉцâ, кàмбраса, вêлâ, *bogasia d' Ollanda* [.... из Холандије], напр̏стàк, ...

ТРИЈЕСКАЛО: Ево одовуда Натана! да ме не види у овијем хаљинам, дома ћу ти се у остале прôват.

НАТАН: чешаља[5] од коса, кордȳнȉћâ, оћáлâ.

СИМО: Àпȳнто на прȉпозит; тријеба ми је купит галантàрȉјâ што ћу довечер Луцији однијети. — Тријескало, зови га овамо.

ТРИЈЕСКАЛО: О, Натане, *olà* [хеј!] ти, о, Жудјеле, пàрâ не чујеш гдје те зовемо? Овамо ходи; госпар те зове.

НАТАН: Не чујах те, *fratello* [брате]; ево идем. — Госпару, *cosa mi comanda* [што ми заповиједаш]?

СИМО: Дäрȳј ми вићет те твоје галантарије што продаваш. Ну дај ми прво оћáлâ. — Ове ми мало блијеште, а ове су за̀ вистê [вид] за[6] једнога који не види.

ТРИЈЕСКАЛО: Дану ове огледај — ове су до̀брê вȉстê; да је овди једна плитица добријех нàраслȉцâ, не би их ни једну фäлио набостит.

---

[1] *вальда гријешком мјесто* te; [2] *задње* a *(прва рука?) исправила од* e (?); [3–3] *регби да је прије било* kurioscchiu, *пак је (друга рука?) преко* cc *написала* ti; [4] puhâ; [5] cessagliâ; [6] *вальда излишно.*

НАТАН: Не тичи ти у робо; нека госпаро избира што је њему од потребе.

ТРИЈЕСКАЛО: Мучи, јебен Јебузеле, ер ти штѝнхах двије! Једа цијениш да сам ја од онезијех?

СИМО: О, ови ми су на умор! Дај ми два напрска, игала демѝскѝнијех[1] и гòстарицу за рȕсâтê воде.

ТРИЈЕСКАЛО: Боље ти јој је купит орѝнô, ер у те чељади често пуца'у оринали од вруће òрѝнê [мокраће].

СИМО: Дај ми јоштер[2] чётицу за глáвê, књижицу чêрсê и два кордȕњића.

НАТАН: А жѝнти, госпаро, кордуњићо лијепо! друзијем *li vendo a sei grossetti* [продајем их по шест динарића], а твому Господству по пет динáрâ и по.

СИМО: *Non ho tempo adesso far li conti con voi* [немам кад да с тобом сада рачунам]; доћи у мене дома — *ve pagarò realmente* [платићу ти тачно].

НАТАН: У твога Господства добро ми стоји, и слуга Ваша!

СИМО: *A buon viaggio* [добар пут]! — Тријескало, ход'мо вćе дома.

ТРИЈЕСКАЛО: Ход'мо, да ми даш штогоди лäпнут — лачан сам како пäс.

НАТАН: Кàмбрајà[3], риједица, вела *d'Olanda*[4] [из Холандије], чешаља[5].

Шена трећа: Кола Пуљиз и Цива.

КОЛА: *Dunque* [дакле], Цива, *bene mejo* [добро моје], ја ћу доћ на обичајно прнобучен на пет ура и учинит *solito segnale* [обични знак] од клашóна[6].

ЦИВА: *E si, bene* [да, добро]! доћи тада и вćе ми се трга' одтоле: не бих хтјела[7] да ме скâндô с тебе нађе.

КОЛА: *Non dubitare, core mejo* [не сумњај, срце моје]; о, колико ме си облѐгало [задужила] с овом твојом нôвôм [вијешћу] да ја довечер будем *goder lo mio caro Luzio* [уживати моју драгу Л.].

ЦИВА: Пођи вćе отоле! рекло ти се једном да дођеш — не јѐђупчи[8] ту.

КОЛА: *Attendi pure e lasciati serviri. Addio, zuccaro mio* [тä чекај и пусти да те послужим. Збогом, мој шећере].

---

[1] demiſchinieh; [2] joster; [3] kambraia; [4] dolanda; [5] cessaglia; [6] klasciona *с о исправљеним;* [7] chiela (?) *друга рука исправила у* htiella; [8] jegiupchi.

Шена четврта: Цива и Митар мафатур.

МИТАР: Тишту, тишту!

ЦИВА: *Elà* [хеј!], ти манѝгòдо Митре; немој да те ја замлатим.

МИТАР: Познала ме нä! Ма чему се афрòнтâвâш? ја се не бих од тебе афрòнтô. Нека те мало покарèцâм. *(Овди је мрчи по образу и задијева јој реп.)*

ЦИВА: Знаш која је? сад ћу те овом кàлужинôм из конала ў фацу замлатит! Једа цијенић да си ону испод смокве угледô?

МИТАР: Виси ти реп, Цива, уруру! виси ти реп, виси ти реп, ха ха ха!

ЦИВА: Курвина бёстијо, нä ти[1] за то! огледај се овди! *(Овди се чеше по репу.)*

Шена пета: Фрäна Пијерова и Катарина, ње дјевојка.

ФРÄНА: Ступи боље, дјевојко, ў вêнтригу; вазда ли си ти немоћна! Хоће ли кад то жутило спастит с твога образа?

КАТАРИНА: Госпо, једа сам ја крива? горе је мени него теби; једва се вучем, а њека ми је мўка у òжичици, да ми се вас живот кида.

ФРÄНА: Да чему си и досле мучала, дјевојко? Ако ти је што, да ти се нä бријеме рèмедијо [лијек] учини.

Шена шеста: исти и Паско барбијер.

ПАСКО: Госпо Фрäна, добар ти вечер! одкле тако у ово доба?

ФРÄНА: Òто од Анице Андрове; родио ми се нёпўтић, то сам и била отишла да га видим. Ма гдје си ти тако био тер си се одоцнио?

ПАСКО: Био сам пò визитам, то сам се и уморио.

ФРÄНА: Драго ми је да сам се на тебе намјерила. Ова ми се дјевојка тужи свећерице да је немоћна, и не знам која јом је немоћ. — Катарина, повјеђ све Паску што ћўтйш и што те боли.

ПАСКО: Дјевојко, изреци све слободно, прије него ти се зло међу кости забије, да ти се ремедијо учини на бријеме.

КАТАРИНА: Рије[т] ти ћу. Овако веле пута на дан узболи ме глава и у тој болести дође ми јежња пò скйни тер ми се узме надимат трбух; а нешто й[з] стôнка слизйкâ ми тер ми се узме кала́ват; то ми изапре доли у петена́ле за душу пуштат од болести.

[1] *послије тога превучено* to.

ПАСКО: Разумио те сам свеколико. Чини довечер, госпо, да је једна жена изатре и да јој врже вèнтȕзе [рогове] по кралијèшу[1] низ скину, и узмите уља од реȕбȁрбара и од папрáцȇ, тер је чините изатрат[2] по трбуху, и ставите јој сȅбицȇ попригане на маслу; и колико веће посла и труда може чинит, нека чини. А ја ћу утолико студи̏јат [учити] вечерас Матѝо̀ла за изнаћ коју траву, што ћемо ти и̏мпластро учинит, ер ову немоћ ваља с диликàтецо̀м [деликатношћу] излијечити.

ФРА̀НА: Хвала ти велика! учинићемо све што си наредио, зашто у мојој кући имаду млађи вазда посла, а партико̀лȁро [особито] сада дје[3] справјам у свој стан Нѝку.

ПАСКО: Заповиједаш ми веће што?

ФРА̀НА: Ништа друго, Паско; само, молим те, сутра ми се пријави.

Шена седма: Пијеро и Вице.

ПИЈЕРО: Велика је презунци̏јо̀н [преузетност] мога сина менѐцати не ратифѝкат [потврдити] скритуре; ма не брини се: што ти сам ја обећȏ, тако има бит. *Ma questo* [ма то] од вјере мога сина, *signor no* [господине, не], *signor no!* не — за садар никако, нег кад мени буде драго; воће незрело уди — *signor no, signor no!*

ВИЦЕ: Кȏлора траспо̀ртȃвȃ [заноси] твоје Госпо̀ство; ја за садар друго не говорим него да би могȏ ово бит прѐтес [излика] од скритуре за пака потегнут собом друге консѐгвѐнце [посљедице].

ПИЈЕРО: Рекȏ сам ти *che questo è mio pensiero* [да је то моја брига]: што сам обећȏ, мантѐњȃм. Ма нека ти речем да бих га био и досле вјерио; ма сам га видио да не стоји у репутацијо́ни [добру гласу] и мало с нашијем пратѝкȃ [опћи], него ш чељадим који нам не би били дȅњи [достојни] за слуге, и зато се ш њим дома све карам.

ВИЦЕ: Госпару, те што за то? *lui non seguita le loro azioni e farfantarie* [он се не поводи за њиховим дјелима и лоповштинама].

ПИЈЕРО: *Dimi con chi vai, che vi dirò quel che fai* [реци ми с ким идеш, и казаћу ти што радиш]! Хоће се врло гледаги с кијем пратѝкȃш, за не улјестит у зо̀ ко̀нчет [мишљење]. Видиш ли с колико мало чељади ја пратикам? само с Јодзом Фортелом и Џивом Рошпом, који су *persone di mia qualità che vantano in casada secoli [di] grande civiltà* [чељад од моје врсте што се од вијекова хвале великом

[1] kragljesciu; [2] isatrat *ваљда гријешком мјесто* isatart (*изатрт*); [3] *најприје написано* gd *па превучено и написано* die.

културом у кући]; што може свак видјет по квàртиљим [знаковима] од нашијех âрмâ [грбова] што држимо у кућам, *che per prova* [да доказима] могли бисмо се учинит кавалијери од Малте, како смо његда[1] претѐнцали; *ma un accidente seguito c' ha guastato tutta la macchina che avevamo ordito in testa* [али некаква незгода покварила нам је све што смо били замислили у глави].

ВИЦЕ: Госпару, ја твоје пѐдâте сегвѝтâм [стопе слиједим]: с веле чељади не ваља пратѝкат, зашто јес их већи дио међу нами *che non hanno termini di creanza, per esser gente di bassi natali; e tanto pìù* [што се не умију уљудно понашати, јер су чељад ниска рода; а тим више] гдје нијесу били у Италији, да су могли научит како се пратика *con i conti e marchesi* [с грофовима и маркизима].

СИМО[2]: Ти си, Вице, паметан, зато сам те ја узео за зета; и спомени се да те вечерас тòкâ доћ у вјеренице, будући зѐтњѝ дан.

ВИЦЕ: Знам што ме тока, госпару; ма, молим Вас, оно мàлопријашњê *„Signor no“* обратите у *„Signor sì“*, нека могу подпуно весео доћ и донијет добар глас госпару Михочу.

ПИЈЕРО: *Orsù*, за садар држи га у спѐрâнци [нади], а још дома дискòраћемо [разговараћемо се]; *a rivederci* [до виђења]!

ВИЦЕ: Слуга твога Госпоства.

Шена осма: Митар, Франо, Губица и Тријескало колендају.

ГУБИЦА: Браћо, ето се веће смркло, и ход'мо најприје колѐндат у госпара Сима Штипавца.

ТРИЈЕСКАЛО: *Olà* [хеј!], ди[3] сте се тако справили? што сте нам врата дошли аседијáват [опсједати]?

ФРАНО: Идемо ти у госпара колендати; пàрâ ти је жô! неборе, неће нам дат твоје вечере.

ТРИЈЕСКАЛО: Није, браћо, нег веома драго! и ја ћу вам помоћ; ма да ми учините дио.

МИТАР: Оно што буде нами, и теби ће твој дио бити.

ГУБИЦА: Франо, интòнâј [засвири] у свр̀дионицу. *(Овди Франо свири у свр̀дионицу.)*

ФРАНО: Доста је веће! Почни, Губица! *(Овди Губица коленда.)*

ГУБИЦА: Овди добар вечер у нашега госпара Сима! на добро му доходио Н-данак[4] и сви данци унапријед, лѐвêнто!

---

[1] gnekda; [2] *грјешком мјесто* Piero; [3] *доцније исправљено у* die; [4] *слово* Н *стоји мјесто имена онога (свеачнога) дана којега је била представа и који је сваки пут могао бити неки други дан.*

Го̏сподâру наш гиздави,
колендаром штогод справи,
кӣ се с тобом веселимо
и здравље ти сви желимо.
Не дошла ти веће гу̏та,
не било ти вино блу̏та;
родило ти поље и гора,
не патио од при́дора;
си̏нигле ти не исходиле,
госпође те све љубиле.
Не дошла ти веће *in vita* [за живота]
од прашчића[1] нигда у̀ши̂та [пролив],
да те Манде твâ избрана
плâчê и чисти по̀линдрâна.

Добро ти јутро освануло зȁутра[2] и сви данци унаприједа, госпару! *(Овди дава им рогáчâ, а они захваљивају.)*

МИТАР: Нути што нам су дали! — Оваки ти, госпару, нос крив како су ови рогáчи! — Нека ми се дође припоручиват за месо; назбиља ћу га нàпитат прàсовинê, да се здӣмâ по̀д ботам [ударцима] од усéрницê.

ФРАНО: А ја ћу га на пећи дочекат, кому ћу чинит да се сировијем и прикислијем[3] крухом дави.

ТРИЈЕСКАЛО: А ја му ћу пробит орѝнô, нека у ноћи, кад се устјетбуде умѝжат, по одру блато се учини. Мȁјдех[4] вам, браћо, на дар сва та чâс; нећу вам дијела од тезијех рогàчи̂нâ.

ГУБИЦА: А ја бих га проклео!

ТРИЈЕСКАЛО: Мȁјдех[4] вам ћу и ја помоћ: неће ме познат.

МИТАР: Ли̂с, ли̂с лободе &. *(Овди Симо с фуњестре вика и меће се с ориналом.)*

ГУБИЦА: Добро ти ову скапу̀ласмо, да нас не допаде дно од ове ру̀сâтê воде.

ТРИЈЕСКАЛО: Назбиљ смо му добру бу̂рлу кàлали! Ма ти га веће не могу с вам стâти: збогом, браћо.

ГУБИЦА: Ход'мо друговђе колендати, једа будемо срећнији; а посли ћемо заједно у мене на вечеру.

Шена девета: Вице Траторић и Николето.

ВИЦЕ: Николето, стој ми лёсто [спремно], да се не бих заговорио у вјеренице. Кад чујеш четири уре, авѝзâј [обавијести] ме испод фу̀њестрê, и дођи ȁрмâн [оружан] како ти сам наредио.

НИКОЛЕТО: Не брини се, *questo sarà il mio pensiero* [то ће бити моја брига]; нетом звоне четири уре, зазвијеждаћу трӣш у фѝшкет; то ћеш се и ако̀рџат [сјетити]; ма немој да ти се вјереница адо̀мбрâ [посумња] од тега.

[1] prascchichia; [2] fiutra (?) *друга рука исправила у* fautra; [3] *прије тога превучена је једна нечитка ријеч;* [4] maajdeh.

ВИЦЕ: Неће се адомбрат, ер ћу фи̏нгат, нетом дођем, да се њешто злочес ћутим.

НИКОЛЕТО: *Ben pensata* [добро је смишљена], тâ није зла! Заповиједаш ли ми веће што?

ВИЦЕ: Ништа друго; пођи дома на вечеру.

Шена десета: Џива с главњицом кантајућ, Тријескало и Катарина пак из куће.

ЏИВА *(пјева)*:

У којом сам садар тузи —
проплачите, горе и лузи,
ер ти дрӱзи вилу љубе,
дјевојчицу од Поникла.

Јаох, да ме сад когоди нађе од овијех вӣјоглâвâ који ми не даду развестит ногами у дне, а вечер ме исчекивају! и кад им не може што реӱшкати, то ми и чине десòлêнције.

ТРИЈЕСКАЛО: Ево ми мога сунашца, ено ми моје данице, ево ми моје свијетле дзоре! Докле ми си се тако упутила?

ЏИВА: Тријескало, идем ријети Катарини госпара Пијера да ће сутра бити пећ, ер ме молила; ма ме страх обишô да се није гдјегоди којагод фрàшкета скрила, да ми десòлêнцу не учине.

ТРИЈЕСКАЛО: А једа ти је когод, брӓче, штогоди учинио тер се тако страшиш?

ЏИВА: Јаох, биједан, дали не? Ономадне једва сам се измакла из рука њекијем[1] двима дјаволима младијем. Јаох, Тријеско, ја ли бих тебе промијенила при онакијем хӓлам?

ТРИЈЕСКАЛО: Молим ти се! ја се у те уздам, ер ми си вазда вјерна била; немој ме којегод зле немоћи добавит! И веће га не могу с тобом стати: госпар ми је и досле вечерô; отићу му однијет ове свјећице за по вечере.

ЏИВА: Пођи у добар час и гувѐрнâј се [равнај се], а ја ћу отити зват Катарину. — Катарина, Катарина òгухла![2]

КАТАРИНА: Што зовеш, Џи̂ве?

ЏИВА: Ето се Луција наканила сутра пѐћат; зато, бивши[3] замијесила квас, дошла сам те ави̏зат за љубав, да умијесиш.

КАТАРИНА: Ма нећу до прид свита мијесит.

ЏИВА: Узми твоју комоди̏тâт како ти драго, а ти ћеш у другу пећ упѐћати, и гувѐрнâј се.

---

[1] gnekieh *исправила друга рука у* gnekiem; [2] oguhla, *али тако да се испод* u *виде трагови од* h (*као да је преписивач хтио написати* oghuhla); [3] *послије тога превучене су двије ријечи* (sam jezika?).

Шена једанаеста: Николето сам, ärмâн.

НИКОЛЕТО: Àрмô [оружао] сам се вечерас *da Marte* [као Марс], и то *più presto* [прије] за компјàчат лецèрeци [угодити лакомислености] госпара Вице негли за потребу од оволикога оружја. Чинио ми се армат кô да има с војском кòмбатит [борити се]! *Io, per sicurezza mia* [ја, за своју сигурност], изван мача и рòделê [штита] не бих хтио друго, ер с тијем самијем не бих имô страха *di far testa a chi si voglia più bravo* [опријети се ма којему јунаку]. Ма тријеба ми је стâт àтêнто [пажљиво] за слушат четр̀-уре, кô ми је наредио; ма ето àпȳнто звоне: тријеба ми је за сèњô три пута у фȉшкет зазвијеждати.

Шена дванаеста: исти и Вице Траторић.

ВИЦЕ: Да нијесам адопèрô [употријебио] ону âрт с вјереницом од финцијóни [хиљења] да сам немоћан, мучно би ме садар пȳштила. Ма јесу ли одавна четир-уре?

НИКОЛЕТО: Сад цȳсто кад сам те зазвијеждô.

ВИЦЕ: О, да њешто ми си се лијепо àрмô!

НИКОЛЕТО: Ну гледај стоји ли све на свому мјесту.

ВИЦЕ: То пе ваља ништа! све је то наопакȏ! Да гдје су мàцете?

НИКОЛЕТО: Ево их овди[1] гдје висе.

ВИЦЕ: Те пистоле зло стоје — још их напријед помакни! а та карȳбȉна страх ме да нам не би у потреби традȉмêнт [издајство] учинила; чему нијеси узео ону с рôтôм [котачем] што десет годиш јес да није спäрâна?!

НИКОЛЕТО: Врло ти те страх! Ако буде до које, *tal pensiero a me* [ја ћу се бринути]; овди у нас није од потребе толицијех пȳнтȉљâ [џепидлачења].

ВИЦЕ: Николето, ти не знаш ништа! ја имам непријатељâ; не бих узео[2] да ме ко афрòнтâ.

Шена тринаеста: исти и Симо приобучен кô тржница с кошем на глави и Тријескало с клашȳном.

ВИЦЕ: Мучи, ретȉрâ'мо се [повуцимо се]! отварају се врата у Сима: спȉјâјмо што ће бит ово.

ТРИЈЕСКАЛО: Ступи — немој десном ногом! Да видиш, госпару, како си грацȉјôз виђет — пàрâш пȳкâ Катарина Гргова.

[1] *исправила друга рука;* [2] *друга рука исправила у* hotio.

СИМО: Ха, ха, ха! што правиш[1], Тријескало? Колико је пòтênта [моћна] ова љубав, да ми чини ударат у ове лецѐреце [лакомислености], гдје — кад сам био млад — нијесам овега чинио; а сад под старос овако сам закукурије̏кô!

ВИЦЕ: (Николето, ха ха! дòбрê мäскарê! Симо је стари — ну осѐрвâјмо [пазимо] гдје ће; курйјôза [чудна] је ова!)

НИКОЛЕТО: (Ово је твоја срећа: имаћеш бољу комодйтâт за увалити.)

ТРИЈЕСКАЛО: Чека', истиха! привуци се на врата, и кад ја закантам једну стâнцију, уљези слободно унутра и чини да си човјек. Само се не пòхабй̑, ако узбуде до које, да те опета такога слйндрâна не носим дома кркаче.

СИМО: *Vada lo resto* [нека иде остало]! *cazzo*, кад сам се на ово ставио, цòстраћу [играћу] до сврхе; а утолико ти лијепо закàнтâј и настој имйтат Митра, да се не би акòрцали [сјетили] од наше дѐстрецê [лукавости].

ТРИЈЕСКАЛО: Не брини се! *(Овди канта под клâшўн:)*

Bella meja, ec' apari [лијепа моја, ево долази]
lo vostro namurano [твој љубавник];
chiu non possu овди *stari* [више не могу овдје стајати],
упусти *lo* [га] науздано!

А сад тријеба је овди да ја гвâрдију за кантўнâтôм [углом] чиним.

ВИЦЕ: О-о! ови ти је имбўжô [ушуљао се] у пећнице!

НИКОЛЕТО: Добро ти је реўшкало! бићеш сад госпар лйбер [слободан] отити у Мандалијене.

ВИЦЕ: *Via, Nicoletto, non perdiamo tempo* [дедер, Н., не губимо времена]; ти ми чини добру гвардију, ер ако би утолико Симо изишô, ти га асàлтâј [нападни] и држи га *discosto* [далеко]; и чини стрѐпит [буку], нека ја унутра чујем, да могу изит надвор, да ме он не оћўтй̑ и не види.

НИКОЛЕТО: Не брини се, *andate a far li fatti vostri* [иди да овршиш свој посао]! Знаш да те сам и прије служио[2]. *(Овди Вице улази у Симову кућу.)* — Враг узô и оваке службе! дѐбото ми је шкйна пала под овезијем оружјем. Отићу овди посиђет, а тријеба ми је кòмбатит и сном, ер ми се дѐбото дријемље.

Шена четрнаеста: Алфонсо Бенвенути и Тријескало.

АЛФОНСО: *Nox erat et cęlo fulgebat Luna sereno; exquisita nox, optima nox, placida, stellata et stellifera;* овака је àпўнто била, кад

[1] *друга рука исправила у* praifc; [2] sluscio *које би се могло читати и* слушô.

је изишô на свијет *il Buccefalo del grande Alessandro* [коњ Буцефал великога Александра]; цȳсто ми ће бит на прѝпозит за моћи осѐрвати [опажати] *i movimenti, la positura, il sito di questa crinita cometa* [кретање, стање и положај ове репате звијезде], *sicut promisimus* — како сам обећô Михочу Мостарди, зашто *promissio boni viri est obligatio. Orsù*, тријеба ми је *in primis et ante omnia* дигнут *altitudinem, latitudinem et spatium distantię.* Ôнôмвечери била је *nella gamba destra del Toro, con che portendeva che tutti i cornuti si saprebbero ben reggere agli affronti e controbandi delle loro mogli* [у десној нози Бика, чиме је показивала да ће се сви рогати мужеви добро држати према увредама и пријеварама својих жена]. Синоћка је била *nella coda di Pesce e* [у репу Рибе и] хтјела је зламеноват да онада *i pescatori avrebbono rotte le gran reti per la troppa pescaggione* [да ће рибари раскинути своје мреже од пребогатог лова]. Сада *dicerem, affirmarem* да се находи *tra le zampe di Scorpione, onde dinota che* [међу клијештима Скорпије, чиме показује да] *per totum terrarum orbem questa sera regnarà gran mordacità* [вечерас ће се много уједати].

ТРИЈЕСКАЛО: Што је оно? која је оно неман? Отиħу мало ближе, да видим које враголије чини.

АЛФОНСО: *O me felicem* тријеба ми је екскла̀мат [ускликнути]! *O fortunatam natam me astrologo astrologiam! inveni illam, ni fallor* — изнашô сам је! вечераска је *di bellissimo aspetto* [врло лијепа]. Колико је боље пригледат други пут, зашто — *poichè* [јер] — *quoniam duplex cautela non nocet.*

ТРИЈЕСКАЛО: Ха ха! ово ти је њеки луди остророг Алфонсо Бенвенути што се њим ругају дјеца пò Плаци. Отиħу му се јавит, да се и ја њим мало поругам; дошô је — песлан ован! — звјездами аркибȳжâте [хице из пушке] потéзат.

АЛФОНСО: *Exquisitissime opus inceptum!* иде ексквѝзйто [прекрасно] *con tutta la cariera* [на сав мах]; сад ми *necesse est,* — *quia necessitas non habet legem,* — тријеба ми је квàдрâнт.

ТРИЈЕСКАЛО: *O Miser, buona sera* [господине, добар вечер] ти; једа је истекла она репатица тер је гледаш?

АЛФОНСО: Истекла је, изнашô сам је из канонáла [дурбина]! *Abiit, excessit, evasit, erupit;* ма ми мàнкâ квадрант за учинити *perfectissimam speculationem. Heus tu, homo dabene* [добар човјече], чини ми се, пàрâ ми се, *mihi videtur* да умијеш у мене дома, нё? Учини ми пјàцêр — *ne graveris,* молим те — пођи ми га донеси: нађеш га за вратијем од камаре, *et perchè* [и јер], *cur, quare, quia omnis labor optat premium, completo opere* платиħу те.

ТРИЈЕСКАЛО: И прије сам доходио у тебе од госпареве стране: послушаћу те и без плате. Овди ти је кућа у улици близу; ма реци ми, је ли то о[д] дрва, онако нешто квâдро [четвероугласто]?

АЛФОНСО: Јес, јес! тако, *ita est* како говориш; и нâ ти кључ — *accipe clavem vel claviculam;* пòтежи се *corripere gradum. Ah me balordum!* мàнкâ ми и сфêра! Отићу ја утолико овди акомòдат [уредити] ове струмênте; рекô бих да је узела ова комета кôрс [смјер] *a mio favore* [у моју корист].

ТРИЈЕСКАЛО: *Miser,* је ли ово? приврго сам сву камару и нијесам нашô другога него ови котòлâш; ако ти ваља, служи се њиме.

АЛФОНСО: *O balordon, che goffezza* [лудове, каква је то лудост]! *ridiculum caput,* неборе, ово није; наћеш га за вратијем од камаре гдје виси.

ТРИЈЕСКАЛО: Ја и сада мало нијесам врат сломио ў тми; други пут не отидох тамо! Ну, неборе, вићи ако ти то ваља.

АЛФОНСО: *Per necessità* [за невољу] — *necessitas non habet legem;* зáсве сам и прије ову сèнтênцу [изреку] рекô, *bis repetita placent;* — *per necessità* тријеба се служит: макина 'е квâдра, по сриједи сфёрика [округла] — служиће ме, *starà bene. Orsù, ferte cito ferrum, date tela et scandite muros; date mano a fare* [руке на посао].

ТРИЈЕСКАЛО: Те што ће та лòпижа? једа ћемо јегуљу конàвôску у њој кухат?

АЛФОНСО: Сад ћу ти чинит вићет *in effetti* [у дјелу] што си чуо у прòвêрбију [пословици]. Гледа', гледа'! *intende oculos* у ону звијезду, како се почела крећати [с][1] свога[1] мјеста; чиниће *a forza de miei stupendi strumenti matematici* [силом мојих дивних математичких справа] да се скàлâ с неба и сиде овди у лопижу *juxta regularium juriorum — sapiens dominabitur astris.*

ТРИЈЕСКАЛО: Да нека видим то чудо што нијесам прије видио.

АЛФОНСО: Кренуо сам је с мјеста, *quaranta cinque gradi* [45 степена] ближе је мене и иде нà прешу.

ТРИЈЕСКАЛО: Смијешна штýрка! звијезду потеже за збит је у лопижу! Тријеба ми се овди њим ругати. — *Miser,* ако је закркла, хоћу ли почет цўрмат, нека кўрй?

АЛФОНСО: Не говори ми ништа, *ne obtundas caput; sermo datur cunctis, animi sapientia paucis.* Дошла ми је на сомйтâт [врх] од астролабија! да', да' лопижу! брзо, *presto* [брзо], *quam citius, quam citissime* — немој да ми утече!

ТРИЈЕСКАЛО: *Saglia, saglia, saglia, miser* [затвори, господине].

[1] f'voga.

АЛФОНСО: *Viva, viva* [живио]! *sublimi ferio sidera vertice! Olà, vaca è nostra* [хеј, крава је наша]!

ТРИЈЕСКАЛО: Гди[1] је[1] та звијезда? ту није ничеса!

АЛФОНСО: Бестѝјачо [живино]! ви, чељад волгара *di grosso legname* [од дебела дрва], не можете виђет овијех инвѝзибилијех [невидљивих] чуда од астролòцијê. Ну, да' ми, неборе, ту лопижу, *prezioso continente d' un più prezioso contenuto* [скупоцјену посуду с још скупоцјенијом садржином], да ми је отити дома за ефетѝат [извршити] колико жудим.

ТРИЈЕСКАЛО: Нä ти је, нä! ма да ш њом празном не отидеш дома, ер ту није ни врàгутê звијезде, нä ти војску звијезда — понеси их собом *(Овди прди над лопижу.)* и овијем клобуком тврдо задѝши, да ти не извјетре.

АЛФОНСО: *Poltron da niente* [подла кукавицо], *tortor, furcifer!* то је крèâнца [уљудност] од тòвара! Да нијесам импèдишкâн [спријечен] *in affare di gran conseguenza* [послима велике важности], рисентѝшкô [одазвао] бих се *con dovuti termini; alla misera* [згодним ријечима; барем], *saltem* дô бих ти *con un afforismo d' Hipocrate sul mustaccio* [X-овим афоризмом по брцима], нека знаш ко је Алфонсо Бенвенути астролог.

ТРИЈЕСКАЛО: На лијепу ти сам се вечерас комедију намјерио! рђа[2] убила ко те мештром учинио и ко ти је дô скѝлу да учиш. Неслана магарца! говори по Плаци да се она звијезда репатица створила од грàсецê [дебелине] од људи који су изгорјели! Заборавио сам га упитат кога је колѝра [боје] и од часа се створио они мој прдац.

Шена петнаеста: Цива и Тријескало.

ЦИВА: Пáчек[3] је добро пàсало, како сам цијенила; да није мене на послу било, било би великога врага.

ТРИЈЕСКАЛО: Зијеха ми се ода сна, да веће не могу отворенијех очи држат. Ма ми пàрâ да ево одовуда Циве. — *Zuccaro mio* [шећере мој], гдје идеш? што је ново и како се невјеста поднијела? јесмо ли вам лијепу бѝрлу учинили?

ЦИВА: Иди, враг те узô и с невјестом! Јеси ли га ти свјетовô да се на ово стави? Нека захвали ер није било Франа дома и ер сам ја добар тимѝнијер [крмилар] била, која сам све акомòдала; а било би великога врага!

ТРИЈЕСКАЛО: Да реци ми, драга, је ли Луција òнчас госпара у онијем хаљинам познала?

[1] Gdje; [2] argia (*мјесто* arghia); [3] Paceh.

ЏИВА: Дали га није познала?! и хтјела је викат, бивши видјела да није Кола Пуљиз; ма ти јој лѐсто [хитро] затиснух уста говорећи: „Не срамоти се! госпар је Симо који ти може веле ваљат.“ А он јом клекну на кољена и извади два скàрноча дукатâ и свакијех галантарија, тер јој дарова; што она како виђе, аквјѐта [умири] се ончас.

ТРИЈЕСКАЛО: *Cazzo*, аквјета се ончас! и ја бих се аквјетô, кад бих био дјевојчица; ко ти се злата не хита? Да како сте аџу̀стали [уредили] за Пуљиза? ну ми реци!

ЏИВА: Ја идем садар у Коле ријет му да не доходи прије поноћа, ер је Франо још на ногами — докле заспи.

ТРИЈЕСКАЛО: Кô си је лијепо провела! ти си враг. — Јаох, њека ми је протéзавица; знаш одкад се нијесмо заједно поиграли?

ЏИВА: Иди, с миром стој! пàрâ нешто претѐнцâш; да, веће не пàнчâ' ми.

ТРИЈЕСКАЛО: Да веће ходи! то[1] је од тебе, те што ти ће бит? Пара си заборавила што је прије било.

ЏИВА: Остави ме се! није ми вечерас о тему мислити него како ћу ово акомодат.

ТРИЈЕСКАЛО: Да брзо ћемо се спедȉшкат! ходи веће, не губимо вријеме, — овди ћемо.

ЏИВА: Иди, објешењаче! што си се помамио?! не вуци ме, не дери ово хаљина око мене.

Шена шеснаеста: Франо и Митар.

МИТАР: Што би рекô, која су доба?

ФРАНО: Истекла је репатица: држим да ће дѐбото дзора бити.

МИТАР: Ма јâ није, теби се блијешти; нијесу још ни Влашићи изишли.

ФРАНО: Да могли смо још с Губицом поколѐндат.

МИТАР: Ја ти сам и пјан и сан; идем ти сȕбито дома лећи, ер ти се, брате, не могу другô на ногами држат.

ФРАНО: Пођи због, а идем и ја. — Ма нути овди у мене на вратим ȕбрушчића[2] фина; што је ово? одкуд је ово? Ово наше није, ово је њекому испало; ма одкуд овди? Ваља ми врло отворит очи, да ми се није когод вртио око вратâ.

Шена седамнаеста: Џива и Франо.

ЏИВА: Ко умије — тему двије! ја ти сам све аџȕстала, да Кола не доходи до седам ура.

[1] *можда гријешком мјесто* што; [2] ubrufchichia.

ФРАНО: „Кола до седам ура“ — жалосни Франо! *tradimento in bottega* [издајство у дућану]! Амо стани, ти смрдећа пȍлтрȏно [блудницо]! ко је ти Кола? што ли су те седам ура?

ЏИВА: Свјетан[1] човјече, теби се нешто причиња! одкуд ти дође на памет Кола и седам ура? Пођи неборе, Франо, дома тер се изаспи.

ФРАНО: Курвина ȍмстино сасрана! пàрȃ цијениш да сам ја џан али махнит, да не знам све ваше фрȗантàрије? брзо говори гдје си била у ово доба.

ЏИВА: А гдје сам била? отишла сам за њекога авȉзат [јавити] да ћемо сутра пѐћат.

ФРАНО: Лажеш како кȗшка! Ако сад не речеш истину, искубсти[т] ти ћу све косе из главе и прибит главу, да не останеш жива. Брзо реци што си оно о Коли говорила! *(Овди је бије.)*

ЏИВА: Ајмех, не би' ме — ријећу истину да ....

ФРАНО: Да, говори!

ЏИВА: Ишла сам авȉзат Катарину, дјевојку Пијера Музувијера, нека мијеси ноћас; то ме и сусрела она фрàскета — они Кола Пуљиз, то ми је и рекȏ: „Реци Луцији: спȉјȏ сам да ти није мужа дома; зато дођу свакако на седам ура“, ма му сам ја омакла рог на то.

ФРАНО: Ти ми све лажеш; тријеба је да ја теби чиним под батима говорити! *(Овди је опет бије.)*

ЏИВА: Овако је како ти ја говорим, и ако нађеш да јеȉнȃко, чини ме на ȍсла ставит и обрезат нос и уши нà кари.

ФРАНО: Брзо дома, роФȉјȃно јарашка! ово ти сад — ако што унапријед обазнам, имаћеш другу плату.

ЏИВА: Врагови вас носили са свијем кȃргом! једа ти сам ја крива, ако ти жена курва хоће бити?

ФРАНО: Жалосни Франо, које ти се фрфантàрије чине а ти и не знаш! Тријеба је овди све ово вечерас развићет, нека видим ко ми се врти око куће; отићу дома и спијȃват, једа уловим миша у ступицу.

Шена осамнаеста: Симо Штипавац и Тријескало, и Николето гдје спи на вратијем.

СИМО: *Per vita mia* [тако ми живота] реȕшкало ми је, зȃсве *con molta difficoltà* [врло тешко], ер да ме Франо сад познȏ ходећи ја ни[з][2] скале[2], чинио би ми да ми сва љубав с брохом скочи. Ȃнци

[1] Svjetan *можда грјешком мјесто* sjetan; [2] niskale.

ми се *di più* [штавише] и јавио, цијенећи да сам тржница[1], — ма ти се још од страха вас тресем! Ма ди је ови марѝјô Тријескало? *cazzo,* страх ме да није заспô. О Тријескало, Тријескало, гдје си?

ТРИЈЕСКАЛО: Госпару, ево ме: чеса сам заспô! ма ну ми реци, јеси ли ỳдио?

СИМО: Да зашто сам се, мȁријôлу, ставио на оволико евѝдêнтô пѐрѝкуло [очиту опасност]? *Per vita mia* пàрâ ми се да ми су се повратили њекадашњи млади данци! И кад је све на добро изишло, ход'мо дома.

ТРИЈЕСКАЛО: Ход'мо, госпару. Чека', чека' — ево њекога близу вратâ; нека се ја привучем, да видим ко је ово и што овди чини.

СИМО: Нути врага, сад ће њешто бити!

ТРИЈЕСКАЛО: А, госпару, борме је њски фурѝстијер, виђет ỳ фацу кô фурỳшѝт и напрћен је оружја кô највећи товар; ма ти је заспô и хрòпѝ[2] кô прасац.

СИМО: *Cazzo,* што је ови фр̀фâнт намислио? да ме није дошô асасѝнат [убити] *a tradimento* [издајнички]? Ваља овди ремедѝјат [помòћи], Тријеско, мој драги Тријеско!

ТРИЈЕСКАЛО: Муч', муч', мучи с врагом! сад ћемо га спòљат [лишити] од свега оружја. Слушај ме, госпару; стој ти пȍлак мене, и како ја му шго уздигнем, ти примај, *е* нека је пака мени за смлатит му их, кад га дизàрмâмо [разоружамо].

СИМО: Пòтежи, Тријескало, да се не би пробудио! брзо, мој Тријеско.

ТРИЈЕСКАЛО: Нȁ, већ сам све дигô, а сад удри ко боље може!

СИМО: То ти, стрòрог јарче! *vi farò dimani castigar — impiccare, squartare, metter in galera, infame assassino* [учинићу да те сутра казне — објесе, расијеку на четверо, метну у галију, гадни разбојниче]!

НИКОЛЕТО: *Che diavolo! son assassinato a tradimento; fatemi strada o scrocco*[3], *guardatevi ve che tiro* [кога врага! убише ме издајнички; пустите ме или ћу пуцати; чувајте се, јер ћу пуцати]! Ко је ово? доста веће! сад ћу под батима душу пуштит.

ТРИЈЕСКАЛО: Али, госпару, ова не свршива овди, ну стојмо ми с опазом, да се није ко увукô у кућу за покрастит, бивши нас спѝјô да смо надвору. Напни пистолу, а ја ћу моју инȅшкати; и ако до које буде — кад смо почели, бијмо се докле нас крпа тече.

---

[1] Tarsniza; [2] kropi; [3] skroko *као да је српска ријеч, али то је без сумње талијанско* scrocco = *пуцам.*

Шена деветнаеста: Симо, Тријескало и Вице бјежи из куће.

СИМО: Тријескало, ено њекога из куће! *da fogo* [пуцај] — тиф, тоф!

ТРИЈЕСКАЛО: Не бој се, госпару, веће смо у сѝгӯру — утекô је!

СИМО: Али ме страх да га нијесмо на смрт ранили; ну ти пођи најбрже тер вић што се говори по граду је ли ко убијен, и настој спѝјат, да знамо свакако ко су били они лупежи.

ТРИЈЕСКАЛО: Фа̀те, отићу се инфо̀рмат [обавијестити].

СИМО: Ајмех мени жалосну! ако буду обили ка̀шӯн госпође Деше старе, веће ми није живота: изагнаће ме из куће, па̀раће јој да сам је ја асасѝнô. — Мандалијена, Мандалијена, Мандалијена! враг те дозвô — пробуди се!

Шена двадеста: Симо и Мандалијена.

СИМО: Мандалијена, Мандалијена!

МАНДАЛИЈЕНА: Госпару, што велиш?

СИМО: Ужежи свијећу најбрже и ходи доли ӯ кô рту; смрдѐћице, ти спиш, а мени кућу краду.

МАНДАЛИЈЕНА: Госпару, што си ту? што су те ствари? што ли си у тијем хаљинам?

СИМО: Сад ме не пита' ништа нег ми свијетли с том лӯкијернô̂м, нека видим да није брава вјӧлâна [оштећена].

МАНДАЛИЈЕНА: Госпару, тој брави није ништа; брава је здрава како и вазда.

СИМО: Вићу и ја; тӧт су они лупежи по кому њихову ѝнџењу [сресТву] оскà̀чали. Ход'мо најбрже гори, да ривѐцâмо[1] по кући је ли све на мјесту.

Шена двадест и једна: Кола Пуљиз и Франо говори с фуњестре.

КОЛА: *Siento gran comodo* [врло ми је драго] што ме Цива *poco fà* [малопријe] авизало да вечераска не доходим *da meja Luzia vestito da donna; ma non puosso immaginari che novità è chissa* [мојој Л. обучен као женска; ма не могу да разумијем каква је то новост], бивши ми рекло *che nemeno mi facia lo solito segniale Mitar sotto lo klasscione* [да ми и Митар не даде обични знак уз кла̀шӯн]. Ја се чудило заисто; ма с друге страно *non mi pari di pigliari lo suspeto* [не чини ми се да имам сумњати], зашто свако почетко *streto* [уско] је у себи. *Ma ecco le sette ore già sonano* [али ето већ одбија седам

[1] *прва рука написала регби сигурно* rivegiamo *а друга исправила у* rivegniamo.

сати]; нећу губит бремено, ма поћу на врато, како ми је рекло Цива. — Ци, ци, ци!

ФРАНО: Ци, ци, ци!

КОЛА: Ци, ци! Јеси ли ти, *animela meja, Luzia, o cuore mejo, quanto te voglio beni* [душице моја, Л., срце моје, колико те волим]!

ФРАНО: Ја сам, ја! ма се малахно с вратâ уклони, ер је Франо доли на пећи, да те не би о̀ћу́тио.

КОЛА: *Aprimi, mio bene, che son già morto* [отвори ми, добро моје, јер умријеҳ веће].

ФРАНО: Почека' мало [с] стране докле те ци̂кнêм опета, ер ћу поћ доли, једа га на̀турка̂м да леже.

КОЛА: *Presto vieni* [брзо дођи], ер те ја чекало. *O che tirannio* [какво је то тирјанство] од љубави! *non criedo* [не мислим] да јо гоpo *tormento* [му̑ка] у пакло негли овако једно *innamurato* [заљубљен] чекати својо госпоћо, да му отворило, *e stare cul cuore palpitanti* [и трепећући чекати], страшећи се које сврхо имало једно *sviscerato* [неизмјерна] пожудо *per godiri lo suo bene* [да уживам своје добро].

ФРАНО: Ци, ци! ходи на врата и слушај ме.

КОЛА: Реци, *caro* [драга], што хтјело[1], *e non mi chiu mortificari* [и немој ме више мучити] за вратијем; *aprimi pure, animela meja* [отвори ми веће, душице моја]!

ФРАНО: Слушај ме, Кола; Франо неће да леже садар! зато, нека ти погодим колико жудиш, не могу те никако кроз врата упустити, ер би те он видио; ма, ако ти је драго, уљези ту кроз малу фу̑њестрицу у кама̀рот гдје дрва стоје; то ћу се ја и привућ к теби, да нас он и не о̀чути.

КОЛА: Све што је теби драго, душицо мојо! *ma facimi chissa grazia* [али учини ми ову милост] — оспре́мило гори ово мачо и ово ӥнтијерницо.

ФРАНО: Ну да' гори, ма полагахно, и полако се увлачи, ер је уска фуњестрица.

КОЛА: Хоћу, не бринуло се ти ништо. *(Овди се Кола увлачи, а Франо га ставља у врећу и извлачи га надвор.)*

ФРАНО: О, о! о̀во ми миша у ступици! *becco futugho*[2], *razza cornuta, chi ve mandatoghase qua* [ј . . . . ӥ јарче, рогата пасмино, ко те је амо слао]?

КОЛА: *Oime, sonio tradito* [јаох, издадоше ме]!

ФРАНО: Са[д] ћу ти ја указат, *infamator vigliacco* [подли срамотниче], како се у часне куће улази.

---

[1] *пред тим превучено* tj; [2] *без сумње грјешком мјесто* futudo.

КОЛА: *Cibo frate, non mi fari sto torto*[1], *che ve do hora trenta zechini* [. . . . брате, не чини ми те срамоте, даћу ти одмах 30 дуката].

ФРАНО: Свари их нȁ лȃрду! нȁ теби цекинȃ! *(Овди га бије.)* Хоћ веће? је ли ти доста? узми то кȏ свиња.

КОЛА: *Oime, son muorto, son assassinatu! basta, non più* [јаох, мртав сам, убише ме! доста, немој више]!

ФРАНО: На вјеру, други пут неће те воља бит за повратит се.

Шена двадест и друга: Кола Пуљиз у врећи и Тријескало.

ТРИЈЕСКАЛО: Они ти је мој госпар врла страшивица; исто[2] ми се[2] залуду чинио изморит, ер нити смо кога убили нити је ко рањен, нити се о кому говори. И отићу веће дома — сву ноћ сам орȏ веће негли ниједно говедо. — Ма што је ова врећа на путу? тврдо је нешто: *(Овди шипа.)* није жито, није ни восак; а борме је бешкот јȁкȋнскȋ — нешто напȋпȋвȃм кȏ кȕнце. Отићу ја одвезат је тер ти се фȏрнит [намакнути]; сȋкȗро је ово који бȁстȃх носио пјан, то је и вргȏ овди на пут, а он отишȏ спат. Нути врага, на што сам интȍпȏ [наишао] — човјек је овди, *cazzo*, и мртав је! Отићу га одкрити за вијет познам ли га. Њеки је фурȋстијер ово: познам га у вијéње, ма не вијȕ[3] добро[3]; врућ је а мртав је — држим да није веле времена да га је овди њеко задȕшио у овој врећи. Отићу вијет има ли што ȕ шпагу.

КОЛА: *Che diavolo di tradimento! che insolenze sono chisse* [какво је то издајство! какав је то безобразлук]?!

ТРИЈЕСКАЛО: Ајмех, ајмех, ајмех! *(Овди бježи.)*

КОЛА: Лијепо ти ме срећо помогло, ер ово човјеко изиде! *perchè altrimenti* [јер иначе] могȏ бих у ово вријеме *moriri disperato. E, Francisco, Francisco, becco infamo, ladrone, assassino da niente! domani nietto, nietto te la renderagio e ti farò in publico piazo moriri sotto la mia bastonata*[4] [умријети у очајању. Ех, Франо, непоштени јарче, лупежу, гадни разбојниче! сутра ћу ти се добро осветити и учинићу да на јавној пијаци умреш под мојим батинама].

АТ ТРЕЋИ.

Шена прва: Симо Штипавац и Тријескало.

СИМО: Све што је дȕзграцȗјȃ [несрећа], све ме су ноћаске биле аседȕјале [опсједнуле]; *sia ringraziata la buona sorte* [захваљујући

[1] torta *испр. у* torto; [2–2] iftomise *можда мјесто* iftom mi se; [3] *написано повише превучених ријечи* ajmeh (?) joscje sciv; [4] bastonato.

доброј срећи], све сам дилаберѝнтô и све ми је на добро изишло. Ма, *cazzo*, веле би̂, Тријескало, да не обазнасмо ко су били они лупежи; видиш, да не дођосмо нȁ бријеме, удрили би, по душу моју, на кȁшу̂н госпе старе и асасѝнали би ме. Ма добро, ер ми не мȁнкâ ништа, — све сам по кући ривѐцô, *e per appunto* [и баш] све ми је на мјесту.

ТРИЈЕСКАЛО: На свему тему имаш мени захвалити, ер сам те извадио из велицијех, да простиш, ...

СИМО: Ма ну ми реци, мȁријôлу, спомениваш ли се од онега што сам ти синоћка говорио, кад ме си свлачио?

ТРИЈЕСКАЛО: Споменивам! рекô ми си да нађем који начин с мојијем перспѝкâчијем ѝнџењом [оштроумном вјештином], да те опет интродỳкâм у Луције; ѝнâко да ћеш изгорјет од велике љубиминѝтâти.

СИМО: Да јеси ли га нашô?

ТРИЈЕСКАЛО: Јесам; говорио сам ш њом и сповидио јој како жудиш опет у ње доћ, и одговорила ми је да обноћ по ниједан начин не можеш, ер се свеђ дома муж находи Франо, него обдан; зато, ако ћеш доћ од сад до уру, ер је отишô Франо у отворéње у Груж за њеки свој посô и стат ће поваздан.

СИМО: Кад је тако, отићу у ње јутрос свакако.

ТРИЈЕСКАЛО: Отићеш, ма да те нитко не види, да не би тко њему приповидио, ер би је ȍнчас убио.

СИМО: Ма како ћу то отит да ме нитко не види?!

ТРИЈЕСКАЛО: Овако! ње Франо веће ми је путâ говорио да ѝспи̂тâм у тебе једну бачву најгору, у којој ће жито држат; ја му сам обећô да ћеш му је дат. Тако у њој, ако устјетбудеш, ја ћу те докотýрат; и тако ти је иста Луција поручила да свакако учиниш.

СИМО: *Cazzo*, та је дѝфичила [тешка]! ма ваља ми то учинити, ер се за љубав веле чини.

ТРИЈЕСКАЛО: Чêрто, госпару! да знаш, кад си опѐрô [настојао] да дође у тебе она сѝњôра [госпођа] што знаш, и држô си је два дни и двије ноћи у медзáну и *bellamente* [лијепо] си посли[1] довео Јодза Фортелу, који ти је даровô армѝзи̂н зȁ чокê.

СИМО: Курвин мȁријôлу, ко те за то пита? Знам, и драго ми је било; и да нијесам у тебе интѐресâн, сад бих ти, *per vita mia* [тако ми живога], чинио душу пустит под батима! Слушај ме: од сад до уру да учинимо што смо говорили; утолико пођу ја у медзан за учинити њеке спедицијóни [послатке] за Напулу.

[1] poslie *с доцније доданим* е.

ТРИЈЕСКАЛО: А ти пођи у добар час! — Консидѐрâјте[1] [гледајте] како је ова ста́режина закукуријекô у љубави; ма на вјеру чинићу да му с бро̏кôм скочи за оно што ми није још ниједнога чма̏ра дô, како ми је обећô. Ја ти му сам ово све слагô за учинит му фа̀мôзу бу̂рлу с Франом пећником, кому ћу отит приповиђет све што сам дô госпару разумјет. Али ево одовуда Митра.

Шена друга: Митар и Тријескало.

МИТАР: Гдје си, Тријескало? јес вла̏шкô го̀диште да те нијесам видио: реци ми, хоћемо ли поћ часом до товијерне што ручати?

ТРИЈЕСКАЛО: То си есквѝзи̂то [изврсно] рекô; ма ко ће, *Sig.r Mitre*, вино платити?

МИТАР: Игра'мо *alla morra,* и ко изгуби, да они плати.

ТРИЈЕСКАЛО: Та је врло добра! да ход'мо играт. *(Овди играју.)*

МИТАР: О, добио сам!

ТРИЈЕСКАЛО: Имаш разлог, брате, ма ја не имам нѝ ми̂нцê.

МИТАР: Па̀цијенца [хвала богу]! ја ћу ти платити; ма нека ти дам прво пенѝтêнцу [покору]. *Orsù,* хоћу да ми три пута, с везанијем руками назада, насамбе́чê па̀сâш одовуда до анамо[2]. Ето ти велику покору не давам.

ТРИЈЕСКАЛО: Те што је то? вера̀мêнте [уистину], кô да ми не ба̀стâ! Ма ну ми реци, чим ћеш ми руке свезат?

МИТАР: Имам ја пâс, не брини се ти! да' руке наза̀двија; а сад подигни ногу ту и чекај; докле ти не речем, немој почињат, ер се не разумије за добро. Да, почни веће — тантара, тантара, тантарата!

ТРИЈЕСКАЛО: *Olà,* што ми се ово задјело? ну мало погледај: па̀рâ ме си и за ногу свезô.

МИТАР: Свезô сам ти ногу, нека ти је комо̀днијê, да ти не пѐндâ.

ТРИЈЕСКАЛО: Ма ја̏, учинио си ми бурлу! одријеши ме, ето ти сам игрô и за десет путâ.

МИТАР: Одвежи се[3]! није тако ласно; ја имам потребу, *addio* [збогом]!

ТРИЈЕСКАЛО: Ајмех мени, што ме овако остављаш?! ма ја̏, одријеши ме; боља за те, брате драги, служићу ти у товијерни.

МИТАР: А говориш, курвићу, да не имаш ни минце! да' ми прво мјёди у руку, да ме не превариш.

---

[1] Confiderate *са* i *повише* a; [2] anamo; [3] odvefcite (?) *друга рука исправила у* odvefcise, *а требало би валда* одвезат те.

ТРИЈЕСКАЛО: Имам у шпагу џӱсто динар и пô у њешто рӱтинê замотано; извади сам.

МИТАР: *Orsù*, кад сам нашô, одријешићу те, и да знаш да сам *galantuomo* [поштен човјек], пдатићу вино; ма ми се закуни да ћеш заборавит ову бурлу и да се од сад унаприједа побратимо.

ТРИЈЕСКАЛО: Хоћу, тако жедан не издахô! Ӧто ме си пустио, а сад ход'мо заједно у тòвијерну, да ти мантѐњâм што ти сам обећô. (Кад ти му 'е не фрàкâм[1], не био ја Тријескало!)

Шена трећа: Пијеро Музувијер и Михоч Мостарда.

ПИЈЕРО: Кòнтênт сам да се вјериш; ма слушај, не свуда, чѐму није свак за мојê кућê.

МИХОЧ: У то ћу се угодити с твојом вољом, а настојаћу гледат гдје буде најбоља прћија.

ПИЈЕРО: *Sig.r nò*, ја нећу да се тако интѐресâно вијераш, него да узмеш дјевојчицу од куће квалйфикâнê [признате]. И ово те авертйшкâвâм: нећу да се вјериш у Џива Брабончине, ер је то вражија рâца — све гòвôрци и расчѐшљâвци ӧд подријети.

МИХОЧ: Ћаће, не бих ту апарѐнтô [ушао у својту], да ми дају сто тисућ[2] дуката; ер ту зете узимљу, а пак играју ш њима *al più sapere* [ко је паметнији].

ПИЈЕРО: Али слушај! нећу ни у Влаха Слинавца, ер су то чељад од велике хвâстê[3], а вазда су били од старине сметлиште од Плаце и гнӱсобе по улицам чистили. Чуј ме добро, ти си млад и ти не знаш старијех ствари.

МИХОЧ: Ћаће, чудим ти се да ми ту чељад наспомењиваш и да супòњâвâш *che sii di cosi basso spirito* [да тако ниско осјећам]! нијесу ми ни у пéти, а неголи да ш њима мислим апарѐнтат!

ПИЈЕРО: Слушај ме, дијете! Ако би доходили на тебе од Антуна Бабуина, умјеј се с прӱдêнцôм [опрезношћу] владати с том чељади, *perchè invece della dote* [јер, мјесто мираза], коју би ти офе-рйшкали, *con soliti loro inganni* [својим обичним пријеварама] остô би *col giogo al collo senza mai aver un quatrino* [с јармом на врату а не би имао никада ни паре], ербо су то велици имброљатӱри [варалице] и чељад *fintiva e di doppia parola* [варава и без тврде ријечи] и од велицијех рѐцйрâ *per gabar il compagno* [да варају другове]; чѐму из почетка, докле те увуку, ӧффêрте [понуде] њихове буду ве-

[1] frankam; [2] tifsuchi *исправљено у* tifsuch; [3] guaste *исправљено другом руком у* huaste.

лике, а пака *in fine sul fatto tutto doppiezza et inganni* [а на посљетку сама лукавост и пријевара]!

МИХОЧ: Асикўрâ' се; зâсве да сам млад, имам памет, а знаду се веома добро та чељад, зашто њихове ацијóни [дјела] нôте [познате] су свему граду.

ПИЈЕРО: Зато ти говорим да се чуваш од тезијех, ако дођу на тебе тӣ пàртӣти [партије].

МИХОЧ: Све што ми си наспоменуо, све бих ја есклўжô, ер моја интенцијôн [намјера] није се ниђе вјерит него у Сима Штипавца, који је од репутацијóни [добра гласа] и òд стӣмê [поштовања]; дјевојчица је вриједна и гàлâнта, а врх свега крепосна и корисна у кући, и прћија је за не моћ се одрећ од ње.

ПИЈЕРО: Што, што? у Сима Штипавца?! Оно је њеки чȍвјек смијешан и пун амбицијóни [сујете], и у дӣскôрсу га нећеш друго чути говорити него од стварима мèканикијем и од злијем женами, да те туга дође! Ма, хоћ да ти речем, има ону свекрву Дешу стару подпуно вриједну у свему, која је од Фàмôзê куће Кликовића[1]; на њој му сва кућа стоји и она је алèвала [одгајила] *con tutte le buone qualità* [са свим врлинама] ону ње унуку. И ако одтолех[2] на тебе дођу, кòнтêнт сам да абрàчâш [прихватиш] тӣ пàртӣт.

МИХОЧ: Ћаће, драго ми је веома да се ти с мојом а ја с твојом вољом угађам; и држим да ми ће реўшкат, ер сам чуо да сам био хваљен од Деше старе на веле пȍсјêдâ и мјèнтӣвân[3].

ПИЈЕРО: Слушај ме, дијете! ово смо ми међу нами конклўжали; ма немој ти учинит коју бàсецу [ниско дјело] од äнима тер њу послат питат äли клањат јој се пàрêнтима, ер ја хоћу да је свакому *a caro* [мило] апарèнтат с мојом кућом.

МИХОЧ: Ћаће, знам од кога сам рођен! слиједићу твоје пèдâте [стопе].

Шена четврта: Вице Траторић, Николето и Мандалијена.

ВИЦЕ: Што правиш, Николето? Осветио ми се ноћас они стари пас; мало ме није убио оним пистолам! Ма како врашки ти си био заспô?

НИКОЛЕТО: Онако! сан ме био приварио.

ВИЦЕ: Жудим знат је ли нас познô, ер бисмо били рўинâни [пропали].

НИКОЛЕТО: Ево нам Мандалијена одовудар; она ће нам *per appunto* [потанко] све приповиједет.

[1] Clicovichia *с доцније доданим* a; [2] odtoleh; [3] mientivam *гдје је исправљено прво* i.

ВИЦЕ: Манде, брâче! а прѐм те жудијах[1] за знати од тебе што се чини, како ли си с госпаром пàсала.

МАНДАЛИЈЕНА: Назбиљ, Вице, срећа ме веома помогла, ер је цијенио госпар да ја ништа не знам да сте ви били, нег је цијенио да сам спала, бивши му дала тако разумјет.

ВИЦЕ: Да је ли нас познô? што ли је цијенио, зашто смо били у кући?

МАНДАЛИЈЕНА: Није вас познô, него је цијенио да су били лупежи. Ма добро си ти ш њим пàсô! биједна, тресла сам се кô прут, кад сам чула ону спарàвâнцу.

ВИЦЕ: Све је на добро прошло! — Видиш, Николето, ништа друго не жалим нег ону карȕбӣну[2] и они пар пистолâ што ти су дигли ноћаске. — О, Мандалијена, ако ти их бàстâ лахнут и вратит ми их, учинићеш ми велик пјàчȇр.

МАНДАЛИЈЕНА: Јаох мени, Вице драги, немој ме у то интригáват! то је он његдје затворио и не знам дје. Ма сам се одвеће с тобом одоцнила; послали ме су да им ово воде донесем — биће ми скандала!

ВИЦЕ: Гувѐрнâј се [равнај се]. — Николето, ход'мо веће; од потребе ми је Михоча наћи, да ми рисȍлвâ [одлучи] подписат ону скрȉтȗру, ер сам се веће рисолвô женит.

НИКОЛЕТО: Ход'мо; то ћеш толико спаметно учинит. (На уру му их десет скȗрȉвâ!)

Шена пета: Натан Жудио.

НАТАН: *Menne dubito* [сумњам] како ћу навѐгати с госпаром Симом за оно кордуниће *ed altre robbe* које је узô јучер у мене *in credito* [на вјеру]; ер како сам разумјело, говоре да је оно њеки *malpaga* [човјек што слабо плаћа]. Отићу за *fresco* [баш сада] виђет је ли дома и дат му батàрију *che mi paghi: alfin non è roba mia* [да ме плати: напокон није моја роба].

Шена шеста: Натан, Мандалијена и Симо из куће.

НАТАН: Рекô бих да је ово његова дјевојка. — Дјевојко, јеси ли ти госпара Сима?

МАНДАЛИЈЕНА: Јесам; а што хоћеш, Жудјеле?

НАТАН: Је ли госпар дома? имам потребу ш њиме говорити.

МАНДАЛИЈЕНА: Ја идем дома, ма сам зàпачâна у послу; куца', нека ти се одизгара озову.

[1] scjudiah; [2] karubinu *с* а *исправљеним од* е.

НАТАН: Куц, куц!

СИМО: Ко̀ је? ко је? ко је доли?

НАТАН: Госпару, ја сам — Натано, твоје слуга.

СИМО: Што би хтио? Ако иштеш госпара, није га дома.

НАТАН: Ако сте комодно, госпаро, да бисте ми послало оно *багашело* [ситницу].

СИМО: Није га дома!

НАТАН: *Per amor di Dio* [за љубав божју], госпаро, пàрâ ме нећете платити — *bella cosa* [лијепе ствари]!

СИМО: *Perfido Ebreo*, *razza incredula* [проклети чифуте, невјерна пасмино], *kanaglissimo* [велики ниткове]! јесам ли ти рекô да ме није дома? *Cazzo, che animo* [каква је то смјелост]! Видиш, ако сад не отидеш отоле, нàвјесићу ти мòртâр на ту твоју грȋнтавȳ главу.

НАТАН: *Non mi voglio mover da qua* [нећу се одавле маћи], госпаро; плати ме, да' ми моје! *dove siamo* [гдје смо] да ти овако грабиш?!

СИМО: Тријескало, Тријескало! дјевојко! да' ми најбрже мортар овамо.

НАТАН: *Che miseria è questa! povero Natan, a che sei gionto* [каква је ово невоља! јадни Н., до чега си дошао]? да ти сад интравèњâвâ *ricever sopra soldi corni! Non sò che fare* [примати за новац рогове! Не знам шта да чиним]; ово је човјеко *di gran grido* [јако познат] — не смијем се на њега тужит, да ми не чини дат бáтâ, него *aspettar melior tempo* [чекати љепшу згоду], једа се спомене кадгоди ме платит. *Ma mi servirà un' altra volta questo scrocco*[1] *per castigo* [али ће ми други пут овај варалица бити као казна].

Шена седма: Цива сама.

На вјеру ми је драго да је онако ноћаска навèгала она Пуљизина с Франом, зáсве ер сам ја узрок, што сам га оповиђела. Доста је да сам Луцију затајала, да је исти Франо цијенио да она Пуљизина дошла је чинит десòлênце, а не зван од Луције. Нека га, нека! неће га други пут жеља бит дођ! Ма не знам што има бити да није Катарина Пијера Музувијера ноћаска мијесила; али је ево цȳсто одовуда.

Шена осма: Катарина и Цива.

КАТАРИНА: Чујем те што говориш; интравèњала ми је курȉjôза [чудна]: изјела ми је она вражија кȳшка вас квас, — зато нијесам мијесила; да знаш, биједна, дошло ми је било крепат од жалости.

[1] skroko.

ЦИВА: Пàцијенца! а ти ћеш сутра. Ако ти све на срце ставиш, бићеш жућа нег си сад; пàрâ ми да су те вјештице изиле. Не узима', брижна, бриге на се, ако ћеш бити прѐтила и зрâчна[1] како и ја која ниједној тузи не дам на срце.

КАТАРИНА: А кому је како и теби? Имаш бѐстужно брижѐме, то мало и хајеш за све, а не бију те туге како и мене.

ЦИВА: Ја се за ничијем не деспѐрâвâм; а то ви, лијепе дјевојке òд кôнта и које сте нàмурâне, тако и венете за вашијем àмâнтим; а ја чиним да они за мном вену и да се међу собом дрпе од цилòзијȇ, а ниједнога не примам у срце, него, колико ми компòртâ, ш њима ријечи тратим, и чине ми фавóрâ [угађају ми] и имам их колико хоћу. Ма не могу веће стâт с тобом, и због!

КАТАРИНА: Пођи у добар час. — Јаох мени, брижна: ове ме болести не пуштавају, не могу се ни кренут — лијепо ми је живот омрзô!

Шена девета: Паско барбијер и Катарина.

ПАСКО: Кате, ну како ми си? јеси ли што боља и јеси ли извршила[2] што сам ти јучер наредио?

КАТАРИНА: Чеса сам боља, Паско? могу ријет свакчас гора! под овијем твојијем лијецима нијесам оћутјела ниједнога бољинка.

ПАСКО: *Non sarà niente* [неће бити ништа]! ја сам разумио òнчас твоју немоћ и синоћ сам у Матѝôлу нашô који се лијек за тебе хоће. И да ти речем у двије ријечи, добра дјевојко: за тебе се хоће добар муж, који ће ти чинит први вечер оздравити, ер ти с тега матрика[3] могла би удрит на злу немоћ.

КАТАРИНА: Видим и ја гдје ми се живот крати, а не знам с чеса. А то што ми рече да се вјерим, ах да тѝ дан прије дође! пàрâ[4] ми[4] да би оздравила од све што је зала! И молим ти се, учини ми карѝтâт[5], реци ми то госпођи.

ПАСКО: Ходи, идем с тобом за ријет јој, ер ти жудим свако добро.

Шена десета: Тријескало сам.

Кад сам приповидио Франу пећнику што сам госпару Симу дô разумјет, пуцô је од смијеха и обећô ми се учинит му да остане бȕрлâн како се хоће. Бачва је *in orden* [у реду]; друго се не хоће неголи да се упутимо; и отићу òнчас госпара нађ — држим да ће бит дома.

---

[1] sracna *ваљда мјесто* sarciana (срчана); [2] ifvarscio; [3] matrika, *могло би бити грјешком мјесто* материца; [4] paramih; [5] karitad.

Шена једанаеста: Кола и Митар с мачима иду асàлтат Франа пећника.

МИТАР: За àфрôнт *che fattoghase a V. S.* [што је учинио Вашему Госпоству] Франо пећник, мерѝтâ [заслужује] да му скѝну прибијемо; *però, patron, mi non voglio metterghase mano prima, se non comincì tu* [али, господине, ја нећу прије уложити, што ти не почнеш]: ти почни, а ја ћу свршит.

КОЛА: *Sienti, Mitre; già voler sbratari scto paisi e mene voglio ire in Puglia* [чуј, М., ја се хоћу да курталишем ове земље и да идем у Пуљу]. Ма хоћело се ја прије вендѝкат [осветити] од ноћасно *affronto* [увреде] што ми је оно *putanazzo Luzia per mezzo di chilo* [курва Л. по ономе] рогато јарцо учинило; зато ходило ти са мном, нека га ја свѝдало.

МИТАР: *Avvertitoghase* [пази!], стави ти руку прво.

КОЛА: *Non dubitari! — O becco cornuto, fornaro infame, ladro, assassino da niente, rofiano di* [не бој се! — Рогати јарче, гадни пећару, лупежу, подли разбојниче, подводниче] твоја жено курво смрдећо! *eculo iusto* [ено га баш] нà на фўњестри.

Франо говори с фуњестре.

ФРАНО: *Elà* [хеј!], фўришѝту, пàрâ си се опет повратио? пара мени њешто говориш? Борме те горе напртих батâ него сам ноћаске.

КОЛА: *Castron cornutjelo, veni abassio* [рогати шкопче, дођи доље], ер ти ћу дигнут то рого с главе.

ФРАНО: Цијениш да ме страх од тебе? почека' мало, свињо пуљишка!

МИТАР: *Sfondragha la spada* [повуци сабљу]! ево га супроћ нами!

КОЛА: *Vieni qua, sonu adiratu come lo Turco, cani infame, traditor impiccato* [дођи амо, љут сам као Турчин, гадни псе, објешени издајниче], стрòрого јарцо!

ФРАНО: Јарац си ти и од јарца родјен, манѝгôдо пуљишки! *(Овди се бију.)*

КОЛА: *A, nigro Cola, sono mortu! per l' arma*[1] *de patre to non chiu* [црни К., мртав сам! тако ти очеве душе немој више]! Опарило ме оно јарцо једно *colpo nella pancia. O, Mitro, dove sei* [ударац у трбух. О, М., гдје си]?

ФРАНО: Узми то, овне вироroги; тако се твоји пари скјаришкáвајў[2].

МИТАР: *Paron, cosa sentitoghase? Non ce niente* [господару, што ти је? није ништа]!

[1] *биће мјесто* alma; [2] skiariscкavaju.

КОЛА: Руинало ме оно фарфанто; ма пара је утекô дома.

МИТАР: Утекô је за невољу, ер смо га, држим, веома ранили; зато и ми бјеж'мо одовлех, да нас не би одвели у тамницу.

КОЛА: *Imo in malora una volta* [хајдемо једном у зао час], да ми је прије збрàтати [оставити] ово *benedettu paisu* [блажену земљу]; а пре[м] ме чека њеко *tartano che va per Puglia* [лађа што иде у Пуљу]; имало ја добро *occasioni* [прилику], ако и ти хтјело. Дођи са мном, имô би добро *rekapito* [препоруку].

МИТАР: *Gramazede*[1] *a V. S.! io star qua bene* [велика хвала Вашему Госпоству! мени је овдје добро]; ја сам од òфиција, *perchè son malfatore* [јер сам мафàтӯр]. Мени не màнкâ бӯскат [уловити] што хоћу; све што је кòмâрдâрâ, рибарâ, бӯтӣгарӣцâ и тòвијернарӣцâ — свака ми харач дава, *e a tutti son padron* [свима сам господар]. Ја га тамо нећу!

КОЛА: Да кад не хтјело, *a Diu — suo danno* [због — твоја штета]!

МИТАР: *A buon viaggio, patron Cola* [срећан пут, господине К.]; витар[2] ти у крму!

Шена дванаеста: Симо у бачви и Тријескало.

СИМО: Фѐрфâнте Тријескало, полако, ер ми се врат укривио у овој бачви.

ТРИЈЕСКАЛО: *Non paura* [не бој се], госпару; полако ћу те котурат.

СИМО: Мало јаче закотура', нека главу рекупѐрâм [ослободим].

ТРИЈЕСКАЛО: Хоћу ли овако?

СИМО: Ајмех, *per vita mia* [живота ми] замлатих носом! овди ћу се *senza altro* [свакако] штропӣјат [осакатити]; пàрâ ми да сам миш у ступици. О, Тријескало!

ТРИЈЕСКАЛО: Што заповиједаш, госпару?

СИМО: Дошло ми се . . ., не могу трпјет — сад се слӣндрах!

ТРИЈЕСКАЛО: Притрпи, имај пàцијенцу.

СИМО: Не могу, *cazzo!* обрни тàплӯн прима земљи, нека крозањ учиним.

ТРИЈЕСКАЛО: *Non ce remedio* [нема лијека]; притрпи докле дођемо у Луције.

СИМО: Кад дођем у ње, мӑријôлу, друго ћу чинит; *orsù*, врати ме дома, ер овди не могу веће стâти.

---

[1] т. ј. gran mercede; [2] *доцније исправљено у* vietar.

ТРИЈЕСКАЛО: Ах, госпару, за мало не притрпјет, оставићеш уживат Луцију; консидѐрâ' [промисли], кад ти буде у крилу и успинаш је по онијем чврстијем[1] заобљенијем[2] сисицам.

СИМО: *Avete ragione* [имаш прàво], мој Тријескало; вâљâ' је брзо. Ајмех, *ferma* [стани!], *ferma*, мàријôлу, ер сам вас ѝнтригâн [заплетен].

ТРИЈЕСКАЛО: Врло ти си непàцијент[3]! што ти је?

СИМО: Ја ти сам рекô да ја не могу уздржат! слѝндрô сам се — то ми је!

ТРИЈЕСКАЛО: Ма, *cazzo*, одкуд сад прочѐдâ [произлази] ова твоја кагàрела [пролив]?

СИМО: Нàмурâм[4] бо сам, и могујство од љубави чини ови èфет [посљедицу].

ТРИЈЕСКАЛО: Дакле то љубав опѐрâ [чини]?! ха, ха, ха!

СИМО: Опѐрâ, маријолу објешени; није сад бријеме од дѝспута [препирања]! *In somma* [дакле] врати ме у кућу, ер друго не желим.

ТРИЈЕСКАЛО: Је ли пòсибило [могуће] да изгубиш ову лијепу оказѝјôн [прилику]? Консидера' кад дођеш у Луције и она ти пода тисућу целова и загрли те ње бијелијем руками.

СИМО: *Cazzo*, котура', котура' брзо; пàрâ ми сто годишта да се ш њом прије нађем. Ма *ferma* [стани] мало: хтио би орѝнат [мокрити], а не знам како би учинио.

ТРИЈЕСКАЛО: Фастидѝјôз [зловољан] ти си одвеће! сад ти од свега воља доходи гдје си у бачви.

СИМО: Ти си велик товар; имô си ставит унутра орѝнô.

ТРИЈЕСКАЛО: Фàлио сам, ма ћеш сад све учинит; веће смо близу, ево нас пòлак ње вратâ.

СИМО: *Manco male* [богу хвала] да смо довијàцали! Зови Луцију, ер ми већ душа изиде у овему смраду.

ТРИЈЕСКАЛО: Сад ћу — тик, ток!

Шена тринаеста: исти и Франо.

ФРАНО: Ко куца? ко је доли?

ТРИЈЕСКАЛО: Ајмех, дома је! — Докотурô ти сам бачву кȳ ти госпар Симо посила на дар.

ФРАНО: Госпару Симу захваливам; ма нека видим је ли добра — пољу је обоњат.

СИМО: (Ајмех, асàсинâн сам — ово је глас Франов!)

ФРАНО: Пу, пу! грубо смрди.

---

[1] tvarstiem; [2] faoblieniem; [3] nepatient; [4] Namuram.

ТРИЈЕСКАЛО: Веле бо је брёмена да није била адòперâна [употријебљена]; кад је мало оплачеш, сва ће тўфа из ње изит; а ништа ти не импòртâ [није стало]: свакако ћеш у њој жито хранит.

ФРАНО: Макар — добро би било оплакат је; отићу мало вреле воде донијет.

СИМО: Тријескало, што ће ово бити?!

ТРИЈЕСКАЛО: Не бој се; сад ћу те ја ў страљ његов увалити, гдје ће дођ к теби Луција, кô ми је обећала.

ФРАНО: Отићу прват за оплакат је. *(Овди лијева воду у бачву, а Симо излази из бачве.)*

СИМО: Ајмех! ајмех! трàдишкâн сам! курвин јарче, Тријескало, ово су твоје ствари! Отићу дома за промијенити се, ер сам, *per vita mia*, вас вода, а мало ме су за врат и опарили, и боли ме *per vita mia*, а! а!

ТРИЈЕСКАЛО: Ах, ах, чудна бî! То ти се Тријескалом ругати и дават му разумјети да ћеш му дават за мјесец данâ јестит чмăре. — *Orsù*, Франо, узми ту бачву, а ја ћу отит за њим за све ово ремедијат [поправити]; овега ти ће пута оздравит управ од љубави, ер смо му је загасили водом.

ФРАНО: Жйнти му је кàласмо!

Шена четрнаеста: Алфонсо Бенвенути и Михоч Мостарда.

АЛФОНСО: *Or veda* [Сад види], *domine Michael, quomodo ego sum di buona tempra, di buona pasta, di buon stomacco* [да сам јаке и крепке нарави и добра стомака] и на сврху *tandem di buona complessione* [добра здравља]; ја, за инкòнтрат [доћи усусрет] *ogni compita soddisfazione* [сваком потпуном задовољству] твога Господства, синоћка сам био ону звијезду репатицу, *voglio dire* [то јест] ону комету, то јес *stellam nocturnam et caudatam*, — био сам је збио *nel piccolo centro* [у мало средиште] од једне лòпижê, *et a forza* [и силом] од мојијех мирабйлисимијех *e* потèнтисимијех [врло чудних и моћних] *istrumenti matematici li ho fatto mutar* [математичкијех справа учинио сам да се промијени], *totus mutatus ab illo qui quondam &c*, чинио сам промијенит *le correnti costellazioni* [ред звијездâ], и од кòнтрарије [супротивне] учинио сам је теби фавòрêволу [повољну]. *Et per conclusione* [и на посљетку] ја те асикўрâвâм, *tibi fidem facio*, да све што замислиш, *in omnibus fortunatus felixque eris.*

МИХОЧ: *Veramente* [заиста] истину ми говориш, ер видим да се и ћаће мўтô [промијенио] у опинијóни [мишљењу] и дô ми лйчêнцу [допуст] да се вјерим. Да реци ми, *Sig.r astrologo*, по тому твому дйскôрсу [разговору] дўнкве се имам брзо вјерити?

АЛФОНСО: *Presto, presto averete il vostro intento* [брзо ћеш постићи што желиш], *junges legitimo tibi fędere nuptam*, имаш се брзо вјерит. Утолико држи *per cosa indubitabile* [да је сасвим сигурно] све што ја речем да ће бити онако, зашто моја астрòлоџикâ *scienza* [знаност] зна све оно што звијезде умрлијем слуте. *Vi serva di chiaro testimonio* [нека ти буде доказом] да *mensibus transactis* један *agricola* илити *villicus di prima classe, tutto bisbetico e di cerebro transcendente* [првога реда, врло пркосит и надут], дође се са мном свјетовати *sopra una cosa peraltro ridicola* [о некој иначе смијешној ствари], *dicens* да „*inivit consilium* и прије се у мене дома консилиjало [вијећало], би ли се *un bellissimo piopo* [врло лијепа топола] — *populus procerissima* — могла приврнут *in un pomo d' oro* [у злаћену јабуку] — *aurea mala* —, то јес присадивајући га *in gentili umore* [у племените сокове]“; — чујте *che goffaggine inaudita! Tuttavia* [каква је то нечувена лудост! Па опет], — зашто моји пâри *sanno anche sulle bagatelle predir veridichi avvenimenti* [умију и у ситницама прорицати истините згоде], — *adhibito possibiliori meę artis artificio, ut nihil supra*, изнађох да *quel piopo* [она топола] — *sursum, deorsum, bisorsum, dexterorsum, non ostante la sua altitudine, latitudine ed extensione* [поред своје висине, ширине и величине] — имаше бити *interjecto tempore affatto* [сасвим] дȉструџен [уништен] *e rovinato da un fierissimo temporale* [порушен од страшне олује]. Зато се не имате чудит; зашто ја држим *quasi in dito tutte le stelle* [како у прсту све звијезде] и познам *se la primavera sarà piovosa e l' estate troppo calda, l' autunno temperato, l' inverno acuto con grandini, pioggie, venti* [хоће ли прољеће бити кишовито а љето превруће, јесен блага, зима оштра с тучом, кишом и вјетром]. *Ergo, igitur, adunque sia per conclusione* [дакле, да завршим]: *mihi omnia patent* и у мени стоји за дȉспо̀њат како ја хоћу.

МИХОЧ: Ја знам да веле знате *e che tutta la potenza de' pianeti sta in poter vostro* [и да је сва моћ планетâ у твојој власти]; зато, молим те, кад се усхтјетбудем[1] оженит, чини да буду лијепе године.

АЛФОНСО: Служићу те *animo libentissimo!* Ма чуј ме: *omnis homo scire desiderat*, ја нећу овди улазит *nel vasto pelago* [у широко море] од мога знања илити од фȉгȕрâ граматȉкâлијех говорећи: „*Grammatica est ars bene loquendi recteque scribendi*“, нит је мање моја интенџȉjо̀н [намјера] углавити те у фигуре рѐторикê, *verbi grazia: metaphora, alegoria, sijnedoche, metonimia, antonomasia, catacresis, favola, ironia*, ни ријети: „*Rhetorica est ars bene dicendi*“, ни мање ингȍлфати [увалити] те у силȍџизме од лȍџикê, зашто *logica est ars di-*

[1] uſhtiet buddem.

sputativa; само ти напомѐњȋвâм *li sette pianeti* [7 планетâ]: *Saturno, Giove, Marte, Venere, Mercurio, Luna e Sole;* ја знам *li duodeci segni del Zodiaco, cioè* [12 знакова зодијака, то јест] *Ariete, Tauro, Gemini, Cancro, Leone, Vergine, Libra, Scorpione, Sagittario, Capricorno, Acquario.*

МИХОЧ: Чуј ме, ако ти је драго.

АЛФОНСО: *Di grazia* [молим], *amabo, quęso erectis auribus te volo,* чуј ме! *la Poesia e Astrologia sono due sorelle germane* [двије су рођене сестре], и дође ми кадгод воља *canendi.* Ономадне ме ушитô један *poeta, poetino e poetastro, di che oppinione io fossi per le sue poesie* [кукавни пјесник, што ја мислим о његовијем пјесмама]; дȅлôнго, *poetico estro percitus,* дође ми тако ентузијазмо, да му рекох: *pictoribus atque poetis quidlibet audendi semper fuit ęqua potestas. Ma questo sia per parentesi! Ariete, Leone e Sagittario sono di natura del fuoco — colerici, calidi e secchi; Cancro, Scorpione e Pesce sono flematici, frigidi e umidi; Tauro, Vergine e Capricorno sono malinconici, frigidi e secchi* [али то мимогред говорим! Ован, Лав и Стријелац имају огњену нарав — холерични су, врући и сухи; Рак, Скорпија и Риба флегматични су, студени и влажни; Бик, Дјевица и Козорог меланхолични су, студени и сухи] . . . . .

МИХОЧ: Веће ми је разбио главу, не могу га слушат; *andar a fare i fatti miei* [идем за својим послом].

АЛФОНСО: *Avvertite: Gemini, Libra e Acquario sono calidi, umidi e sanguigni* [Пази: Близанци, Вага и Водолија су врући, влажни и пунокрвни]. Ȍсвем овега ја знам *i moti delle sfere, i giri del sole, i deliquii della luna e gli errori dei pianeti* [кретање сферâ, кругове сунца, помрчине мјесеца и лутање планетâ]. Ма гдје ови отишô је? *suo danno* [његова штета], кад неће да му партичи̏пâм [саопћим] *qualche particella* [који мали дио] од мога знања.

Шена петнаеста: Паско бȁрбијер сам.

Ове госпође цијене, кад виде да се дјевојка принемага и гдје је пожутјела, да јој је пȍшлица алити жȕтуга. Сад сам био у Фрȁнê Пијерове: једва сам је углавио која је Катарини немоћ; рекô сам јој: „Гȏспо, ако ће оздравит, нађи јој добра и јȁмачна мужа, ер за ње немоћи други се лијек не може наћи". И пȁрâ да се персвàдала[1] вјерит је, ма како је њој драго. — Отићу до бȕтȋгê виђет да ме није тко искô.

[1] persuadala.

Шена шеснаеста: Симо и Тријескало.

СИМО: Не може бити да се ти нијеси с Франом акòрдô [договорио] за учинит ми ону бу̏рлу.

ТРИЈЕСКАЛО: Чудим ти се, госпару, да ме држиш за[1] такога! све је оно Франо крив; ма ко би рекô да ће се онако из Гружа брзо вратит?!

СИМО: Ајде би и ардȉшкô, мȁријồлу, *contro la mia persona* [против мене] ш њим се акòрдат! — Ма што ово још није из Жупе госпе Деше? *cazzo*, чини ми мислит да јој није старици што интравèњало. Видиш, да јој што буде, остô бих *remengo* [осамљен], ер ти, *per vita mia*, не мислим о ничему, ни кућом ни ћером, него ти истом живукам, да ти ме она старица добро гувèрнâ.

ТРИЈЕСКАЛО: *Lupus in* скрàбȉца! мени колач, госпару! ò во ти је одовуда; и докле се ти ш њом разговориш, пођу купит оно што ми си наредио за обједа.

СИМО: Пођи и пòтежи се.

Шена седамнаеста: Симо и Деша стара у стòлу.

СИМО: Госпо, добро ти јутро! бринуо сам се гдје те није било досле.

ДЕША: Симо, драго ми је да те видим здрава тако, а цијенила сам да те ћу нађ у кући, како си јучер трàваљâн [мȕчен] отишô од мене.

СИМО: *Gramarzè* [велика хвала] Паску барбијеру који ме у пô уре оздравио.

ДЕША: Њему иде све од руке. А јесу двије уре да сам дошла у град; нег сам се била чинила однијет у Павле, моје сестре, за прије вићет од велике жеље Пёру, твоју ћер а моју унуку.

СИМО: Дану јеси ли се, госпо, на Перу арàјдала?

ДЕША: Небого! Симо, да је видиш, арајдô би се колико је гàлâнта и лијепа дјевојчица изишла! умије ȕдарат, кàнтат, бàлат [играт], и све што се крепòстȋ може нађи — све су у њој. Ма да ти речем мало, веће је приспјела за удадбê; зато, Симо, тријеба је веће да јом иштемо на прешу вјереника.

СИМО: Ја ћу тебе слушати; чини све што је теби драго, ма ти ту није што би било за ње.

ДЕША: Од младијех који су ȕ Плаци изнаћемо најбољега.

СИМО: Знам ти ја у прстима свијех тезијех од Плаце! јес први Влахуша Попијеваловић, ма је рођен од вȉлê [подле] и àбјетê [ниске]

[1] *додано над ретком.*

чељади, и вас је свој живот абйтô [становао] ў вили и с вйланијем[1] ио и шио, и у њему није ти чивйлтâти [уљудности] колико у тòвару; ма није се чудит, ер је добро речено да свака тица свому јату лети. Јес и Бено Вентатур који се напро вјерит и чини кàстјеле у тикви, и забила му је госпоја мајка у главу да је од прве куће и да је у њему први пàртйт; а ја му знам стрётијех [блиских] родјака који и данас жељезим манйжајў.

ДЕША: Јаох мени, Симо! одкуд ти доходе та фёца од чељади на памет?! не би им ни Мандалијену дала.

СИМО: Ово су, нека знаш, зети од Плаце. Слушај напријед! јес и Иво Жеља, њека свиња без äнима, а толико је злочес човјек и гўлôз [лаком] прòждрлац, да би нам брзо сву прћију у добре бöкўне и капљицу спèнцô; ма није се чудит да је таки, чèму кила по баштини иде. Јес Стијепо Синигла, који четири ријечи не умије спўтно ријети, и друго у њему није него зубе цјерит, а у њему је *quinta essenza* [језгра] од сўпêрбијê [охолости]; промисли ко је и што је: не дèњâ се [достоји се] никому клобука скинут ни јавит се, а гладан је како чäгаљ. Јес Франо Жутуга[2], који хоће жену, а није од њега смјешнијега чурлúна[3], који друго не чини по Плаци него сам собом змôрфије [крива уста]. *In somma* [дакле] мушно[4] ћемо наћи што би било за наше Пёрê на прйпозит, докле младости не подрасту.

ДЕША: Небого! Симо, све ми си њекијех рђа[5] и хâлâ наспоменуо! а màнкâ гàлântијех младића којијех можемо имати, како Михоча, сина вриједнога и часнога Пијера Музувијера, који је сина алèвô [одгојио] толико изврсно, да се њим може управ дичити и пômпу чинити.

СИМО: *Veramente* [доиста], госпо, имаш разлог — од њега се нè стављâх! он је крèân младић; кад ме инкòнтрâ [сусретне], поклони ми се вазда додно петâ. Ма ну ми реци, госпо, што нијеси Пёру с тобом довела?

ДЕША: Хтјела сам, ма је не даду до сутра довечер, ер хоће да у њих дођемо на вечеру.

СИМО: Доста јој[6] је[6] дала фàстидија [досаде] и овега љета; ма нека до сутра стоји. А ја ћу отит сад до Плаце за наћи Михоча и ш њим *in persona* [самим] трàтат [расправљати] за вјерит нашу Пёру; а ти, госпо, пођи дома и почини.

ДЕША: Гдје је Мандалијена, да ме узведу уз скале?

СИМО: Мандалијена, Мандалијена! ходи доли, госпа те зове.

---

[1] *доцније исправљено у* villanima; [2] fcjutuka, *друга рука исправила у* fcjutuga; [3] chiurlina; [4] mufno *друга рука исправила у* mucno; [5] argia; [6] ioje.

Шена осамнаеста: исти и Мандалијена.

МАНДАЛИЈЕНА: Што велиш, госпо? добра си дошла!

ДЕША: И тебе нашла!

СИМО: Госпо, чудна ти је изишла ова дјевојка и зару́дила се њешто! — тер што се, по̀лтрôно [лијенчино], смијеш?

ДЕША: Иди, Симо, не говори тега — тезијем се дјевојке штете.

СИМО: *Orsù*, госпо, ка[д][1] ти је[1] жô, нећу јој дават фа̀стидија [досаде] — отићу ја збогом.

ДЕША: Пођи збогом. — Мандалијена, да' ми руку и ход'мо дома.

Шена деветнаеста: Фра̏на и Катарина.

ФРАНА: Дјевојко, јеси ли чула што ти је рекô Паско барбијер? Зато нађи најбрже вјереника, ер те ја таку у кући нећу хранит.

КАТАРИНА: Госпо, кад је твоја воља, ја ћу тако учинит; а доста сам вас и служила: већ је бријѐме да ме спра̏ви̂те у свој стан. Рије[т] ти ћу да Митар мафа̀ту̂р одавна ме снахо̀дио и искô — ш њим ће ми најбоље бити; с твојом вољом, ако ти је драго, њега бих узела.

ФРАНА: Узми кога је теби драго; кад си ти ко̀нтêнта од њега, и ја сам, и пођи, кад те иште; тако ш њим и говори, прије него ти га су друзи приграбили; ер је Митар добар човјек — није га тако ласно имат, ер хоће добру прћију, а у тебе није зла.

КАТАРИНА: Поћу, госпо, једа га нађем.

Шена двадеста: Алфонсо астролог и Џива.

ЏИВА: Ну виђи, драги господару, што мени звијезде гонетају?

АЛФОНСО: *Iterum ti dico: ti predicono* [кажем ти: проричу ти], говоре ти да ћеш умријет на ошпеда́лу[2] [болници] врх сламе од глада.

ЏИВА: Јаох, жалосна Џи̂ве, ко би ми то рекô?! Дану ми астроло̀гâ' — нека познам да истину говориш — како сад живем?

АЛФОНСО: Хоћу волѐнтијеро [драге воље]; сви линеа̀мêнти [црте] од твоје фа̏чê[3] [лица] сповиједају да си рофи̏јâна *delle più fine* [од најфинијих].

ЏИВА: Лажеш, фа̏цо од Чифута за упѐнгати је на покриву о̀д дјестра; ја сам рофијана?! Ја сам часна, још *zitella* [дјевојка], и сад ћу ти с овијем прстима[4] очи извадит за моју ча̂с; чека' ме, нека ти укажем, астророгу посрани!

---

[1] katie; [2] Ospedalu; [3] faccie; [4] partima.

АЛФОНСО: *Humores*[1] *fuge — precetto Cattoniano* [Катонов пропис] — на́влаштито *l' ira delle malvaggie donne* [срџбу злобнијех жена]. *(Овди бјежи и укѝнѝвâ се.)*

ЏИВА: То ти, то! а ти ме не инфàмâвâј, курвина ђѝдијо! *ti non saputoghasi* [ти не умијеш] теби индовѝнати [гонетати], а хоћ друзијем гонетати, праче смрдећи!

Шена двадест и прва: Пијеро, Вице и Михоч.

ПИЈЕРО: Драго ми је, Вице, да си миран веће и да ти је Михоч подписô све што си хтио. А, ево Михоча одовудар; *cazzo*, њешто је весео. — Михочу, што је ново?

МИХОЧ: Ћаће, нȁвлâш сам дошô овди к теби, да ти дам на знање како Симо Штипавац оферѝшкô ми је ћер и ш њом за садар четири тисуће дӱкâт у прћију. Ма ја нијесам хтио ништа конклӱжат, што одприје теби не повијем[2], да учиним колико је теби драго.

ВИЦЕ: Госпару, *buona cosa*[3] *e miglior dote* [добра кућа и бољи мираз]! немо' да никако ови пàртѝт испушта из руке.

ПИЈЕРО: То је све добро, ма ми реци да се ти нијеси чинио што Симу знат да ти је даду, макар *per interposte persone* [по посредницима].

МИХОЧ: Ћаће, ако будем то учинио, изагни ме из куће. Он ме исти нашô малоприје, и ер му сам ја рекô да без твоје воље нећу ништа учинити, рекô ми је: „Пођи моли ћаћу, ако му је драго, да се дође са мном абòкат [састати], то ћемо и конклӱжат.

ПИЈЕРО: Да ја дођем ш њим абокат се? — Вице, што правиш ти? конвѐњâ ли ми се ово? да није која бàсеца [ниско дјело] да ја пођем у њега?

ВИЦЕ: За свршит вјеру тријеба је да се абокате; а рије[т] ти ћу, госпару, мене је њеки дуѐлиста [мегданџија] научио ӱ Нâпули *tutti li punti di Cavaglieria tanto di svide, quanto di tutte le buone creanze e puntigli* [сва витешка правила и што се тиче изазивања на мегдан и што се тиче финог понашања и цјепидлачења], ма не находим у ниједном рêгули [правилу] да Вам је то *contro la reputazione* [против добра гласа].

ПИЈЕРО: *Orsù*, кад ми ти говориш, послуша[т] те ћу, и ход'мо. — Вицу стави на десну! колико те учим добру крѐâнцу [уљудност], и још не мож запантит!

---

[1] Humores (?) *исправила друга рука у* Rumores; [2] *доцније исправљено у* oroviem; [3] cosa [ствар] *без сумње гријешком мјесто* casa [кућа].

*

ВИЦЕ: Госпару, то не импòртâ [значи] ништа — од исте смо дружине, а међу пàрêнтим то се не гледа.

ПИЈЕРО: Не, не, Вице браче; овако ја хоћу. — Прођи ти тамо, а ти, Вице, овамо с ове стране.

Шена двадест и друга: Митар пјан, Тријескало, Франо и Губица.

МИТАР: Дај, Тријескало, још ме тòкâ једна; ули' ми из те бачве један жмȕо[1].

ТРИЈЕСКАЛО: Разбио си жмуо[1], Митре! разбио си жмуо[1], Митре! врло ти си, жалостан, ȕскисô! о кому вину вачèлâш [тлапиш]?

ФРАНО: Жȋнти је[2] кô реп пјан.

ГУБИЦА: Мäјде[3] ја нијесам; ма по ране гере њешто се наводим.

МИТАР: Стани, мäркêзу, овамо; а ти, màслане[4], дај вјèдрицу; нашô је дâж, да се скрију у бȕтȋгу.

ТРИЈЕСКАЛО: А лијепе оказијóни [прилике] за фрàнкат му је! А ја ти га сам управ и опио, да му се осветим за мàлопријашњȗ насамбéчу.

ФРАНО: Ако ти је, брате, учинио кô си нам повидио, мерȉтâ [заслужује] *per certo* [заиста].

МИТАР: *Lunare mea vino et ralegrare cornibus bekaria.*

ТРИЈЕСКАЛО: Ти си — ја видим — велик дòктȗр, гдје тако аргумèнтâш [разложиш].

МИТАР: *Doctore bokara, mangiantibus kuglienationibus omnibus, parscuctatibus, skuriencjabus, jegugliabus, butargabus, dabus rebus, rumbus* у купус.

ТРИЈЕСКАЛО: Нека ти речем, *Signor Dottor*, не ваља да тако овди тратиш то знање; видиш колико се чељади скупило, да ти тако докторȉжâш[5]. Неборе, нека те ја обучем кô мештра и ставићу те ȕ катедру сјестит; то ћеш отоле и парлàисати. *(Овди Тријескало одходи за донијет хаљине.)*

МИТАР: Али ми се донеси и напит; ходи брзо, *grandissimas* тиква *tarbiana, astrorogia, roganzia, roghorum, ovnorum, jarzorum, svignorum, ghidiorum, strorogorum, quantum roffiano me stato quello appicato rubato vino delikato. (Овди Тријескало доходи с кошем од кокошȋ и с хаљинам астрологовијем.)*

ТРИЈЕСКАЛО: Заимô сам ове хаљине у астролога. — Митре, немој се уморит; нека те у ње ја прво обучем.

ГУБИЦА: Жȋнти ти ће бит смијеха до воље.

---

[1] fmuo; [2] te (?); [3] Maajde: *друго је* а *превучено;* [4] Maflane *исправила друга рука у* Mallane; [5] dokturifasc.

МИТАР: Пàрâ се скаче вечерас тер сте ужегли ове огње.

ФРАНО: Прискочио си ти јако и ỳкисô[1]!

ТРИЈЕСКАЛО: Ходи веће овамо, нека те кô доктура у катедру ставим.

МИТАР: *Stercora, globire, guero, despero, tarbarlantia, sparavanzia, date vestro plucchia, vino, bibanzia, klentes, flentes, loquentes, scliros, toviernis, datos gherris priganis.*

ТРИЈЕСКАЛО: А сад уљези унутра и стани управ; стâћеш кô под балдакúном, и лијепо аргумèнтâј. Немој ти ф ä л и т, да се с тобом не ругају како с онијем што је скоро аргументô.

ФРАНО: Курйјôз [чудан] ти је виђет, ха ха ха!

МИТАР: *Quaeris, fleris, meris, vado statim, abundanzia, Luciariza, kuciatas, ghobovizas, Bricentes dievojkatos, jascterizas.*

ГУБИЦА: И мене је воља дошла ш њим диспỳтат [расправљати]! — *Lunciariza mi gha dare mangiare, ematare, lardare, destra minestra, quattro scargnate pardigiornate, kupusata, skorgnata, et merdognata.*

ТРИЈЕСКАЛО: Отићу и ја! — *Masculinorum trepiglis, komostris, popardanza, kreanza, imbriagos vobiscos, sclintros, flintros, lustra.*

ФРАНО: Да чујте мене! хоћу и ја аргумèнтат. — *Ed io saputoghase* [и ја умијем] латински *bene* [добро], к л ú н ц и *venutaverunt Mitris nostris et pria* ђ ú д и ј а у нос *porcos* њему *tasculavit, tutos, cojonosque merdosque, prasosque ecc. ecc.*

МИТАР: Лажеш, јебен праче неужирени! кад је мене прасац ушкопио? *voi zienuto che non* разумијем тебе? *Orsu seguitamus nos alter: ovi lordi, lustri, mordi, striki rai barbarai, asto forti, et morti lorti, striki* гнусна камàрâта [дружина].

ТРИЈЕСКАЛО: *Tanti farfanti inlardati, sardielati,* запанти *a chi importati.*

МИТАР: Да *principiamus, cominciamus. (Овди пада кош и покрива га, а он говори:)* Јаох мени, *che disgratiamus!*

ТРИЈЕСКАЛО: Ха ха ха! ова је најбоља! добио је и није залуду мј ë д и с п ê н ц ô, кô и Бено Вентатур што је чињио штампат конклузијóни[2] [закључке], а пака није знô што је говорио ни прдио; боље му 'е било и кориснije ити на с ỳ г л а р у, што му 'е и ћаће чинио, а не диспутат, да се пака ш њиме ругају.

ТРИЈЕСКАЛО: Ајмех, ево Катарина, која Митра д ò б р о хоће; бјежимо, да нас скандô не нађе — ово је дјевојка чувена и стỳмâна [поштована] међу в ỳ л а н и м а госпара и умије познават каква је ко ä н и м а. *(Овди бјежу свиколици.)*

---

[1] ukisso *исправљено другом руком у* ufkisso; [2] konclussioni.

Шена двадест и трећа: Катарина и Митар.

КАТАРИНА: Гдје си, Митре? да знаш који ти глас носим!

МИТАР: Ево га овди *in bonus locus:* ма ходи га извади из ове тамнице. Камо они фр̀фâнти који ме су забили?

КАТАРИНА: Свјетна вику![1] што је мој Митар под овијем кошом од кокоши̂? — Ма ајмех, ово је они астролог!

МИТАР: Који астролог?! Ја сам, Митар твој *in personibus;* и ево ме — разгледај ме добро. Ма бих рекô да се још њешто цуљам; на, на! *sta saldo, non ce niente* [држи се чврсто, није ништа].

КАТАРИНА: Јес на вјеру — он је! Да што си по[д] тијем кошем[2]? што ли си у тијем хаљинам?

МИТАР: Рије[т] ти ћу све пака, моја медена душо; ма што хоћеш од мене?

КАТАРИНА: Носим ти добру нôву да ми је госпођа дала ли̇̀чêнцу [допуст] да се вјерим, а ја нећу другога за вјереника него тебе; и донићу ти, ȍсвем плате моје, доста дуката у прћију што сам од овога и од онога прокàчају̂ћи се [намичући] скунаторила.

МИТАР: Да када ћеш ти мене за мужа, и ја ћу тебе за жену; што има бит, да буде ȍнчас, дѐлôнго, делонго.

КАТАРИНА: Ево ти, мој драги Митре, и руке и мога срца!

Шена двадест и четврта: Пијеро, Симо и исти.

СИМО: *Cazzo,* оживио сам, одкад смо, Пијеро, ови пàрти̇̂т међу нами конклу̀жали; дô сам моју ћер Пѐру твому сину Михочу за вјереницу с прћијом од четири тисуће дукатâ *in contanti* [у готову новцу], а по мојој смрти биће све моје факу̀лтати[3] [имања] њихове, ер ја нејмам другога дјетета изван ње саме.

ПИЈЕРО: Ја Вам аугу̀рâвâм [желим] дуг живот, и драго ми је да је ови партит слиједио, нека се смири веће мој Михоч, и од сада бићемо веле дражи пријатељи и родјаци. — Ма што видим?! Катарину моју они *Misser* астролог држи за руку — *che novità è questa* [каква је то новост]? о ти, *Sig.r Miser da niente* [господине од ништа], које је то твоје ȁнимо? и ти зашто безобразно дала си му руку? што си се помамила?!

СИМО: Закољи их, Пијеро, ер, *per vita mia,* мери̇̀тају̂ *per questo brutto atto* [за ово ружно дјело].

КАТАРИНА: Госпару, ово није астророг нег Митар мафàту̂р, мој вјереник.

---

[1] vjchu, *али се чини да је (прва рука)* с *исправила од* е; [2] kosiem; [3] facultadi *исправљено у* facultati.

Шена ултима [посљедња]: Фрâна, Деша и исти.

ФРАНА: Пусти их, Пијеро; ја сам дала лйчêнцу Катарини да се вјери за кога она хоће.

ДЕША: Чула сам викат Пијера Музувијера и мога Сима; не знам што ће бити ново.

ФРАНА: Није ништа, Дêше, нег моја Катарина узела је за вјереника Митра мафатýра.

ДЕША: Бјех се припала! а да је њима у добар час.

ПИЈЕРО: *Orsù*, кад је тако, аквјèтаћу се [умирићу се], и бивши нам била фèдêла [вјерна], хоћу је прославит и известит јој овди коло и зачети пјèсан.

СИМО: Кад је тако, мерйтâ, Пијеро; ја ћу јој у колу бит с мојом госпом Дешом.

ПИЈЕРО: Мандалијена, ну пођи зйвни све наше пријатеље и родјаке, нека је *per appieno* [потпуно] прославимо.

МАНДАЛИЈЕНА: Отићу, госпару.

СИМО: Госпо Деша, узô би Пијеро да дамо Михочу његову одвестити[1] Пёру нашу исти дан дома, кад уда ћер за Вицу Траторића, ер справља пир за чинити ове неђеље.

ДЕША: Још, небого, нијесмо ми справни за он дан; него молите Вицу да почека до по коленда[2].

ФРАНА: Кад је така воља твоја, тако ћемо и ми учинит, нека је све весеље уједно и да се не чине дўплê спêндзе.

ПИЈЕРО: Ето свијех нашијех! Вице и Михочу, послô сам вас звати за дат вам на знање да сам вјерио моју фèдêлў Катарину за Митра мафатура, коју за веће прославит, молим те зато, контèнтâ' се и ти, заједно с Михочем, уљестит у коло.

ВИЦЕ: Служићу Вас добровољно, и веома ми је драго да сте и њу контентали у овему нашему весељу.

СИМО: А садар, молим Вас, госпару Пијеро, контентајте се с госпођом Фрâнôм и с Михочем доћи у нас на вечеру.

ПИЈЕРО: Служићу Вас волèнтијеро [драге воље]! — А сад ти, Тријескало, зачни једну пјесан на прйпозит, а ми ћемо ти сви одговарат.

ТРИЈЕСКАЛО: Ја не умијем ниједне на ови припозит.

ПИЈЕРО: А ти зачни коју умијеш! *(Овди коло воде и пјесан зачинају.)*

Сврха од комедије.

[1] osveftiti; [2] kolenda *стоји валда мјесто* kolendah.

ТРИЈЕСКАЛО: *Signori* [господо], компатѝшкâјте нам; ми исти знамо да нијесмо добро реўшкали, *e non è da meravigliarsi* [и није се чудити], бивши први пут нà палак [позорницу] мòнтали [узашли]. *Accettate la nostra buona volontà e il nostro animo, con che ci inanimarete* [примите нашу добру вољу и намјеру, чиме ћете нас осоколити] да се огласимо до годишта *con qualche miglior compositione. E buona sera, padroni* [којим бољим комадом. И добар вечер, господо]!

КОМЕДИЈА НАЗВАНА „РОБИЊА[1]“.

Имена која улазе у комедију:

Бено Поплесија, стари трговац.
Пијеро } његови синови.
Михоч }
Маргарита у хаљинам од робиње.
Аница Моемуча, курва.
Милица, ње дјевојка, рофијâна.
Капетан Громињало[2].
Ждеро Парашит, његов дјетић.
Панкрацијо, дòктȳр.
Лимица, дјетић Бенов.
Заплетало, дјетић Михочев.
Ђуре Кужиновић[3], Пèраштанин.
Зијехало, његов дјетић, лȳдôрија.

Почињe[4] *комедија*[4].

АТ ПРВИ.

Шена прва: Бено и Лимица.

БЕНО: Како хоћеш, о Лимица, да се не називљем несрећан, пȏкли од два сина, која сам имô од покојне Баре моје жене, један је скјâв на турској галији, од које је био уфаћен кад се враћô с Смирне, гдје је настојô на нèгоцијо [дућану], — други живе веће него скјав једне ињфâмê [срамотне] курветине; Пијеро, који је био штап моје старости, ограбјен ми је од худа удеса, — Михоч, који је прикор и срамота од моје куће, живе само за чинит ми тисућу путâ на дан умирати!

ЛИМИЦА: Е, е, госпару, ȳзâ се [обичај је] ријети: „С кијем те видим, с тијем те пишем“; нико други не штети твога сина него Заплетало, и ако твој син на које се зло доведе, нико други неће бит крив него Заплетало.

БЕНО: Добро говориш; зашто уз каква мештра стоји, таку скȳлу учи; ма ну ово садар оставимо све на страну! Ја познам

[1] *На натписном листу* „Бено Поплесија“; [2] Gromignallo (*тако увијек*); [3] Kuscinovich; [4] *прегучено*.

одавна да ми си ти вàлêнта [вриједна] слуга, *e per vita mia* [и живота ми] асикўрâвâм се да, кад бих ти ја приповидио једно моје сèкрêто, заисто би ми веле вàљô.

ЛИМИЦА: Ево ме прôнта [спремна]; реци ми у чему те имам служит.

БЕНО: Немој цијенит да ти имаш чинит што Заплетало чини; ти ме разумијеш?

ЛИМИЦА: Разумијем! (Ови стáрежина биће нàмурâн!)

БЕНО: Јеси ли видио ону робињу која стоји у кући онега Пераштанина[1]?

ЛИМИЦА: Видио сам је; а јесу петнаес данâ да је ту капйтала [стигла].

БЕНО: Намурô сам се, мäријôлу, на њу!

ЛИМИЦА: Заисто мерйтâ бит љубљена.

БЕНО: Од мене послије...

ЛИМИЦА: ... госпара цијењена и факўлтôза [имућна]...

БЕНО: ... ни толико стара. Вјеруј ми да толико путâ попипам се по пулсу [бйлу] и пађем га тако вигòрôза [крепка], да, *per vita mia*, чини ми се да сам младић; и по душу моју прав сам кô стријела, и сваки пут кад се огледам у зрцалу, црљен сам. А пака нијесам ни груб; по муку моју, у моје младе данке чинио сам уздисат којој доброј роби!

ЛИМИЦА: Ја држим да и сада која за тобом уздише.

БЕНО: Чêрто, имаш разлог и вјерујем ти. Ну, мој Лимица, нађи начин да будем дођ у ње крилу.

ЛИМИЦА: Настојаћу како узмогу; ма ће се хтјет доста мједй за посут Пераштанину[2], зашто је оно àвâра [лакома] бёстија. Нòси собом àлмêно песет дуката, пека у потреби узможемо се превàљат.

БЕНО: Ја ћу их носит, ма немој да то обазна Михоч, ер би то била моја смрт; ја ћу отити дèлôнго узети ове мјёди.

ЛИМИЦА: А ја ћу отити за служи[т] те.

Шена друга: Михоч и доктур.

ДОКТУР: *Ergo ne,* о Михочу, *tot, cioè* [то јест] толике моје конфабулацијóни [разговори] *seu coloquii* нијесу могли *expellere, exradicare, evellere* из твога срца љубав? *Heu miser,* äли не видиш твоју штету? *aut ignoras,* али не знаш да се љубав с тобом руга, *anzi* [штавише], *immo subridet, deridet, irridet?*

[1] Peraftanina; [2] Peraftaninu.

МИХОЧ: *In verità* [уистину], *Miser*, ја не знам на што се тужиш на мене.

ДОКТУР: Како не знаш?! *Dic mihi, Dameta*, пáчек Михочу, не држиш ли ти једну мерètрикулу [курвицу]?

МИХОЧ: Аницу Моемучу хоћ ријети?

ДОКТУР: *Etiam, atque etiam!*

МИХОЧ: Љубих је њекада, такођер и она мене; и така је љубав међу нами била, да ја не веће у мени ма у њој, а она не у себи истој ма у мени јес живјела. Ма иза тега бих рањен од друге љепости, и ако прије држах да је Аница прилијепа[1] међу лијепијем, сад је мрзим, сад је бјежим.

ДОКТУР: Дакле њу веће не љубиш, *sed amore prosequeris aliam pulchriorem?*

МИХОЧ: Љубим је сй и усилован сам је љубит. Знаш колико ми си путâ рекô да љубав тако је могућа, да јом је вас свијет подложан?

ДОКТУР: *Ita est;* све сам ти то рекô кад сам ти декларáвô [тумачио] „*Omnia vincit amor, et nos cedamus amori*“. *Sed quęso, rogo, obsecro,* молим те, реци ми, ко је та-која је вулнèрала [ранила] *i tuoi prȩcordii* [твоје срце]?

МИХОЧ: Име јом не знам; ријећу ти само да је тако лијепа, да се може назват исто сунце од љепости.

ДОКТУР: (Ово је заисто моја робињица!) *Dic mihi,* како јој[2] је[2] име?

МИХОЧ: Рекô сам ти да јој име не знам, *se bene* [премда] она се чини звати робиња.

ДОКТУР: *Igitur, ergo, adunque tu ami* [дакле ти љубиш], *diligis, amore prosequeris* ову робињу?

МИХОЧ: Ова, ова сама јес дух мога живота и живот моје душе.

ДОКТУР: *O me infelicem, o me miserum!* Молим те, *obsecro te per le tante fatiche d' Enea dopo le rovine di Troja* [многим мукама Енејиним послије пропасти Троје] — *multum ille terris jactatus et alto!* — заклињем те *per le ceneri riverite d' Anchise* [часним пепелом Анхизовим] кад рече Енеи, свому сину: „*Cineres salvete nepoti*“, не слиједи, не љуби ту робињу!

МИХОЧ: Ни имам не љубит је, ни имам не слиједит је.

ДОКТУР: *Altrimente* [иначе], *potestate qua fungor,* имам те чинит мортифйкат [казнити].

---

[1] pri *над ретком;* [2] ioje.

МИХОЧ: *Pezzo d' asino* [магарче], научићу те како имаш говорит. *(Овди га замлâшîвâ.)*

ДОКТУР: *At, at, questo è il rispetto che mi si deve* [тако ме поштујеш]?! — Има бити ова робиња моја *al tuo marzo dispetto* [и преко твоје воље]!

Шена трећа: Пераштанин и Зијехало, његов дјетић.

ПЕРАШТАНИН: Теке, драги Зијехало, што ти пàрâ од овега ѝнтрîга кога ми је оставио мој побратим Трипе Микуловић: рекал ми је да је он кȕмпâр ове робиње!

ЗИЈЕХАЛО: За ријети истину, чини ми се да је дјевојчица лијепа и љувена.

ПЕРАШТАНИН: А по тило грешње[1], *avè ragion* [имаш право], ер кад је пазим уфати ме *gran caldo, ondeche* [велика врућина, па стога], ако не свòгâм ову пасȉјȗн [страст], *al sicuro* [сигурно] могу шћòпат[2] [пукнути].

ЗИЈЕХАЛО: Што ћеш се[3], пàрâ, почет намурáват? Боље ти је настојат на јèстôјску и на пиће, а нека иде љубав с врагом.

ПЕРАШТАНИН: Иди, иди, ʼФёцо од људи, нијесам ја *miga* [никако] трица дубровашка алити којагоди *fraschetta* [лакомислена жена] од ове ваше Лучàрицê; моји дједи, прадједи, кушȕндједи били су господа *e zente di grande stima* [и чељад врло штована], трговци и патрȕни кô сам и ја. А у вас је срце фȕдрâно [подстављено] кожом од дјавла и не би га пробȕжала највећа вèрîгула [сврдао]; а ми — патруни и господа — не можемо стâти без љубави; зато сваки од нас има срце тако прòбужâно, да пàрâ кàшȗн од ăнгвîлâ [јегуљâ].

ЗИЈЕХАЛО[4]: *Senza invidia* [без зависти]! ја се не гȕстâм намурáват, зашто ова љубав не чини стати весело, а мене густа ходит по товијернам и стати весело с мојијем камàрâтам [друштвима] и дружином. — Слушај, госпару, она робиња, одкад је дошла у нас, друго не чини него плаче и уздише.

ПЕРАШТАНИН: *Al sikuro* [сигурно] је она намурана на моју прèзêнцу [лице], кад те ствари чини. Ти пођи гдје сам те малоприје инвȉјал [послао], и да се видимо.

ЗИЈЕХАЛО[4]: Ја отидох.

ПЕРАШТАНИН: *Orsusso*[5] [дедер], пођу[6] дозват ову робињу која ми је била кòнсењâна [предана]. — Тик, ток, тик.

---

[1] grescne; [2] schiopat; [3] *исправљено и над ретком;* [4] *грчешком* Limiza; [5] Orfusso *са исправљеним* rf; [6] poghiu.

Шена четврта: Маргарита, под именом од робиње, и Пераштанин.

МАРГАРИТА: Ко је? ко куца?

ПЕРАШТАНИН: Ја сам, драга сестро; ходи ванка.

МАРГАРИТА: Ево ме; што заповиједаш?

ПЕРАШТАНИН: *Avaria a caro* [било би ми драго] да Ваша Милос стоји *allegramente* [весело] и да не мисли на што ти ја знам; ако ти што мàнкâ у мојој кући, *parlè liberamente* [говòри слободно]: имаћеш *tutto quel che volè* [све што хоћеш].

МАРГАРИТА: Не могу ја тужна робиња за сад одговорит на толике фавóре [љубави] које ми чините; ма ако бог дâ да нађем кадгод мога брата (ах животу, ах смрти моја!), виђећеш хоћу ли ти харна бити.

ПЕРАШТАНИН: Не окòрајȳ *tante cerimonie* [толике церемоније]! Реци ми, драга сестро, како си капйтала [стигла] у мога побратима Трипе Микуловића?

МАРГАРИТА: Имаш знати да ја и један мој брат укрцасмо се у једно дрйјево на Смирне за дођ овди у Дубровник, и једва се од краја одијелисмо, уздигну се така бàрашка с ȳсионости од вјетара и охолијех валова, да тако, ваљајући нас сила морска, метну нас на једне хриди, тер се ту разбисмо; и би така помоћ од мрнарâ, да сви живи на крај скапȳласмо.

ПЕРАШТАНИН: *Al sikuro* [сигурно] су то били мрнари Пераштани.

МАРГАРИТА: Ма ајмех, једва дошли на те морске хриди, гдје цијељахмо примит којигод покој, изиде мноштво Турака, који у једному пòртићу ш њиховом галијом стаху. Ја тад, тужна, и два мрнара утекох и скрих се, а ȳхитише мога брата и све йнê; и ја, тужна, виђах гдје га ставише у галију. И бивши се она морска сила обратила у мирно море а ȳсионй валови у тихе и благе вјȅтрйце, одијелише се одолен; ма једва се одијелили, сусретоше их млеташке галије тер их ухитише. И они који ме овди теби припоручио рекô ми је да оне галије имале су доћи у Далмацију; за тй узрок дошла сам у Дȳбрôвнйк, и веома се чудим да ове галије још нијесу пàсале и капйтале у Далмацију.

ПЕРАШТАНИН: *Tasci* [мȳчи], *tasci;* чуо сам да су јутрос дошле из Леванта њеке гàлêре [галије] *a Santa Croxe,* и ту се имају репèцат [поправити]. Сад ћу ја отит узет од свега информацйјôн [обавијест].

МАРГАРИТА: За ову добру нôву коју сте ми дали дала бих ти мој живот! ма нä, узми ови прстен који је мени дражи од истога живота. (*Сама:* Ово је сама успомена мога Пијера!)

ПЕРАШТАНИН: Љубим руке Вашој Милости; отићу се инфòрмат [обавијестити], а Ви уљез'те дома.

МАРГАРИТА: Сад ћу дèлôнго. (*Сама:* Што чиниш, о Маргарита, тер не плачеш твоје изгубљено добро?! Ах Пијеро, Пијеро, жалосна успомено мога израњена срца!)

Шена пета: Михоч и Милица, послије Аница.

МИХОЧ: Заисто, ако не нађем начин с којијем моћу познат да ме ова робиња љуби, *morirò disperato* [умријећу у очајању]!

МИЛИЦА: Госпару, госпару Михо, слȕжица ти сам.

МИХОЧ: Молим те, Милица, за сад остави ме се.

МИЛИЦА: Нути, црна, што говори! — Чуј ме, поздравља те госпођа и моли те за ону љубав коју јој носиш да & . . . .

МИХОЧ: Од које се то љубави хвали, ако ја на њу мрзим?

АНИЦА: Мрзиш на њу?! мрзиш Аницу коју си некада толико љубио?! Реци ми, зашто ме мрзиш? јацун ти нијесам вјерна била?

МИХОЧ: А која вјера прибива у твојијем прсима?

АНИЦА: Она коју сам ти дала да ћу те свеђ љубити, она коју си ми дô да ме нећеш нигда оставити — ону коју сада остављаш пуштајући ме! ах јаох, тужна!

МИЛИЦА: Не плачи, моја госпо! — Мој госпару, немој да Ане плаче.

МИХОЧ: Нека плаче, нека пукне.

АНИЦА: Хвала ти, Михо; остављаш ме за слиједити једну робињу!

МИХОЧ: Остављам те, зашто си достојна бити остављена; слиједим тко јес достојан бити слијеђен. *(Иде тја.)*

АНИЦА: Отиде дакле и неће ме чути! тако ли, невјерниче, чиниш мȁлу цјȇну од оне која за тобом умире?!

МИЛИЦА: Чудим ти се, моја душице, да се ти тему бринеш; јес тисућу другијех који за тобом умирају.

АНИЦА: Не говори ми тега, зашто ја само живем за Михоча, и за Михоча хоћу умријети; и ако ме љубиш, чини да свакако данас у мене дође. *(Иде тја.)*

МИЛИЦА: Жȋми[1] душа, чинићу што узмогу.

Шена шеста: Лимица и Милица.

ЛИМИЦА: Добар дан, посестриме; кому је кô теби?

МИЛИЦА: Реци ми, докле ти нијесам рекла! Кому је кô теби? сад је твоје вријеме: можеш лијепо навèгати, веће си кòнтêнт — није вам Михоча у кући.

[1] Scimi.

ЛИМИЦА: Ја контент који стојим у једној кући гдје се друго не чини нег плаче госпар Пијеро који је ухићен од Турака?! Ти си контента и Заплетало, ер у вас доходи Михоч, то и плавчате[1]; знаш да га је стега отац из куће изагнô?

МИЛИЦА: Знам, а јес велико брижѐме да ту није његова нога завирила; малоприје тако се избурдѐшкô да, да си чуо, компасиjўн [милосрђе] би те обишô. Он ти сада настоји око оне робиње која у Пераштанина стоји; ну, црн, ако можеш, помози моју госпођу.

ЛИМИЦА: Не брини се — нека је мени! ја ћу настојат све обазнат, и чинићу да опет у ње доходи. Ретирâ' се [иди натраг] брзо — ево њега и Заплетала.

Шена седма: Михоч, Заплетало и Лимица.

МИХОЧ: Је ли пòсибило [могуће], Заплетало, да ти, који си се хвалио да ти бàстâ заплестит што би се могло трудно расплестит, не баста ти нађ начин за консòлат [утјешити] ме?

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, ја сам они исти који сам свеђера био, ма сам те тако видио замршена у љубави Анице Моемуче, то и нијесам могô вјероват да љубиш ону робињу.

ЛИМИЦА *(сам сиjùjâвâ)*: *Cazzo*, о робињи се дискòрâ [говори]; *attento* [пази!], Лимица!

МИХОЧ: Вјеруј ми да је љубим, и на таки начин, да сам готов замахнитат; зато нађи који начин да је могу имат.

ЗАПЛЕТАЛО: Ја бих нашô тисућу начина, мааа . . .

МИХОЧ: Ма што? Реци ми!

ЗАПЛЕТАЛО: Бојим се од онега лўпешковића од Лимице да нам он све не смете.

ЛИМИЦА *(сам сиjава)*: Лажеш кô јебен пас!

МИХОЧ: Не бој се, не би он то смио учинит. Ма ну ми реци, како ћеш учинит?

ЗАПЛЕТАЛО: Ваљало би дати онему Пераштанину доста грошâ, то бисмо је имали *senza altro* [свакако].

МИХОЧ: *Veramente* [заиста] добро говориш; ма како ћемо имат мjѐди? ти знаш у какву ме кòнчету [мнијењу] мој отац држи.

ЛИМИЦА *(сам)*: Од онега стáрежинê нећете имат ни мîнцê!

ЗАПЛЕТАЛО: Ти знаш да сам ја Заплетало, ја ћу заплестит пô свијета за измакнут му мједи; ходи са мном — сад ћеш виђет.

---

[1] plausgiate *исправљено другом руком у* plauciate.

ЛИМИЦА *(сам): Per vita mia* нѐ заплете ништа! знаш да сам ја лӣмица *sorda* [глуха], која ћу излимат [истурпијати] све твоје плетиво; сад ћу ја отит све старога авӣзат.

Шена осма: Доктур и Пераштанин послије на фуњестри.

ДОКТУР: *Nostra cupidineus pectora torquet amor!* не могу наћи мѐдија суфӣчијента[1] [срества довољног] за одкрити оној робињи љубав. Сад, бивши *Baccanalia,* то јес *sacra tempora Bacchi,* личенцӣјô [отпустио] сам моје пуеруле [момчиће] за моћи — *absolutus negotiis* — аплӣкат се [бацити се] на љубав ове робиње; и зато сам намислио дођ под фӯњестру с једнијем трȁстулом [играчком], нека узбуде чути *la mia melliflua ed armoniosa voce* [мој слатки и складни глас], и имам јој овако закȁнтат: *„O matre pulchra filia pulchrior!“*; ма боље је овако: „Лијепа, *seratas aperi fenestras,* ербо ћу сад *quatiare portam;* нѐ могӯ веће *sopportare* [подносити] љубав *pectora nostra.“* А утолико отићу *osculare questi muri et antemurali* [ове зидове и предзиђе], у којијем стоји *clausa et recondita mea robignicula. (Овди љуби кућу.) Salvete, mura fatali* [удесни зидови], у којијем стоји затворено *idolo mio* [моје срце]; хоћу вас пољубит *iterum atque iterum.*

ПЕРАШТАНИН: Која ово кȁнаља [нитков] иђе око моје куће?

ДОКТУР: *Heu me, in fraude captus sum!*

ПЕРАШТАНИН: Тужни Ђуре, њеке ти се стрегонȁрије [маћије] око куће чине! ваља му дат колацӣјӯп [доручак]. *Tolè, tolè, mago da niente* [нȁ ти, невриједни чаробниче]; научи се други пут фатукјȁрије [чӣни] чинит. *(Овди га полива водом.)*

ДОКТУР: *Heu, heu, gli umeri* [плећа]! *pulsis sum madefactus aquis;* трнјеба ми је утећ, да ме тко не види полита и да узме трȁстула [да се не нарура] од мене.

Шена девета: капетан Громињало и Ждеро Парашпт.

КАПЕТАН: Имаш знат, о Ждеро, да Громињало хоће ријет страховити гром, громињај-муња, страшива трешња, огњевити[2] трнјес, трнјесковити огањ; пȁчех[3] хоће ријети да, ако се ја кренем, стрестиће се земља ако запљунем, уздигнуће се море, и ако запухнем, остинуће огањ; — и зато се зовем капетан Громињало.

ЖДЕРО: А ја ти се зовем Ждеро цӣјећа глада који стоји у овему прождрлому стȏнку; и од сад унапријед хоћу се чинит зват

[1] sufficientia; [2] oghneviti; [3] paceh.

Ждери-товијерна, ер гледајући погледом прождирем, — ако у се потегнем фјâт, шмркам ти вино, — ако ијем, ја ти дилувѝјâм [потапам].

КАПЕТАН: Муч', *tu balordo, indegno* [ти лудове, који не заслужујеш] за чути моје прòдеце [јунаштва]! Ја сам они Громињало *nepote* [унук] *del gran Batt'inferno, cugino* [рођак] *di Mangiafulmini, figlio* [син] *di Tuita Gigante, pronepote* [праунук] *di Sbranacerbero, parente* [сродник] *di Frenadragone e discendente* [и потомак] од свијех краља од свијета.

ЖДЕРО: Почека', имам ти и ја родбине од које се могу хвалити! зашто Прождор из Кòмôца био је отац Прождри-Пуље, од Прождри-Пуље се родио Прòждрлâц, од кога сам се ја, Ждеро, родио.

КАПЕТАН: Да те није чут! — Слушај, видиш ли ону кућу?

ЖДЕРО: Да је тòвијерна, боље бих је видио.

КАПЕТАН: Онди стоји моја божица; зато хоћу да је отидеш уграбит *per forza* [на силу] из куће, и то за дèспет онега Пераштанина. И ако ти је не би хтио дат, реци му: „Умри!", и дèлôнго ће пастит мртав.

ЖДЕРО: Ха ха! ма зашто хоћеш да убијем једнога сиромаха човјека?

КАПЕТАН: Хоћу да убијеш не само једнога човјека, *ma un esercito intiero* [него цијелу војску], кад си са мном, и то све *con un sol soffio* [једним задахом].

ЖДЕРО: *Cazzo,* госпару, ја не умијем тако жестоко запухнут! а пака нијесам нигда чуо да се тако људи убијају.

КАПЕТАН: *Tira via, poltron da niente* [иди ћа, кукавице]; гледај с којом брàвŷрôм [јунаштвом] ходим и идем дат àсâлт [нȁпадâј] овој кући. Видиш гдје ми излази дим из носа, огањ из очи, трјескови ѝз рилицê? ово моје чело видиш гдје сијева огањ, а ова моја десница не чини ли ти се трестит?

ЖДЕРО: Дур, дур! ја тега ништа не видим.

КАПЕТАН: Пòзнат је да нијеси човјек бèлицер [ратоборан]. *Orsù,* идем ја куцат; сад ћу обалит ову кућу. — Тик, ток, тик, ток, тик.

Шена десета: Пераштанин на фуњестри, исти, и Зијехало послије.

ПЕРАШТАНИН: Ко је доли? *che furia francesa* [која је то француска сила]?!

КАПЕТАН: Отвори, ер сам ја.

ЖДЕРО: И ја.

ПЕРАШТАНИН: Имајте пàцијенцу: учинил сам лèмôзину.

КАПЕТАН: Отвори, говорим ти — тик, ток. Ја сам *il fortissimo, temutissimo, invittissimo* [прејаки, страшни, недобитни] капетан Громињало.

ЖДЕРО: Ја Ждеро, Прождор и Прождри-Пуља, његов дјетић.

КАПЕТАН: Отвори брзо, пра̏љу ти; и заповиједам ти да ми даш ону робињу, *altrimente* [иначе] разбићу ти врата, обалићу ми́ре, разорићу кућу, а тебе ћу обратит у прах и пепео.

ЖДЕРО: Ха ха ха! прах и пепео за троват мише.

ПЕРАШТАНИН: *Chi v' ha mandà, razza renegada* [ко те је послао, издајицо]?! *(Овди излази на фуњестру.)* По тило грешње[1] ово је капетан! — О робиња, робиња, *puntelè* [подупри] та врата!

ЖДЕРО: Госпару капетане, ајмех, о̏но га на фу̀њестри!

КАПЕТАН: Па̀ра̂ те страх: па̀са̂ј напријед, ево ме — мене за тобом. — Чуј ме ти, даруј ми моју робињу.

ПЕРАШТАНИН: Ја вам велим: *andè con Dio* [иди збогом], ер ако пофатим спа̂ду, *per santo che çanto* [тако ми свеца кога пјевам] чинићу вам однијет посране гаће дома.

ЖДЕРО: Пуштајмо га с врагом.

КАПЕТАН: *Signor no,* имам га позват. — *Olà,* ти од ништа човјече, сви̇да̂ва̂м те *a spada tratta* [с голим мачем].

ПЕРАШТАНИН: Ето ме, ето! — Зијехало, узми ти пистòлêз и ходи са мном, да аџу̀ста̂мо ову ка̀наљу која *da impazzo* [смета вратима онòра̂тијем [поштенијем].

ЗИЈЕХАЛО: Ево ме, *Miser,* фа̏те!

ПЕРАШТАНИН: Удри *tra capo e collo* [међу главу и врат]! — Ка̀наљо од ништа, *razza renegada* [издајници], узмите то, научите се други пут *dar impazzo* [сметати]; на̏, на̏, *tolè sù* узмите]! *(Овди се бију дрвом[2].)*

КАПЕТАН: *Tradimento* [издајство], *tradimento!* бјеж'мо, бјеж'мо!

ЖДЕРО: Ја нијесам ништа крив! ајмех, *grazia* [милост], *grazia!*

ПЕРАШТАНИН: *Togliè su* [узмите], *togliè su!* — А сад ход'мо у кућу.

ЗИЈЕХАЛО: А жи̂нти смо их стропи̇јали [осакатили]!

Шепа једанаеста: Пијеро сам:

Ах, Дубровниче, моје родно мјесто; како се приображен и у себи истому сметен враћам виђе[т] те. Ах, нијесам ли ја Пијеро син Бена

---

[1] grescne; [2] *ову су ријеч исправљале обје руке: прва је записала* da *па затим нешто превукла и над ретком написала опет* vom, *а друга је уз* da *написала* r, *тако да се сада чита* darvom.

Поплесије, фàмôзôга [гласовитог] трговца, који сам у најљепши цвијет мê младости отишô на Смирне за пастојат на нѐгоцијо? ах, јесам; ма сам изгубио све моје добро, оставио сам друговље моје срце. Ах, Маргарита, Маргарита — не веће жйвоту моје см ти, ма смрти мога живота! не веће покоју мојијех пожуда, ма узроче мојијех вјечнијех непокоја! Не живем ја веће, пӧкли ти, која си била мој живот, умирући на онијем морскијем хридима, узела си мени живот! — Ма гдје идем? ево ми куће мога оца; хоћу ли у њу улјестити за дати пäсâнијем [претрпљеним] трудима којигоди покој? Не, не, Пијеро, без Маргарите није теби покоја!

Шена дванаеста: Бено и Доктур.

БЕНО: *Signor Dottore,* ја не знам више, чеса се тужиш на мога сина? јацун ти је жô ере слиједи Аницу Моемучу? жалије је мени који са[м] му отац. *Questo è male antico* [то је старо зло], и зато га сам дестрйгô и изагнô из куће.

ДОКТУР: *Nequaquam, minime autem* ја се не тужим, *quęror seu conqueror* од љубави Аничине; *Troja vetus malum* — ево ти Сенека! зашто да је то, било би *terrere tempus.* Ма имам нови узрок који ме инспйнгâ тужит се: *majora latent,* госпару Бено.

БЕНО: *Per vita mia* [тако ми живота] реци ми која је то ствар коју ми тако йнфâму [срамотну] дескрйвâвâш.

ДОКТУР: *Infandum, regina, jubes renovare dolorem!* он не љуби, *sed odio prosequitur* Аницу, ма љуби друзијех.

БЕНО: За ране бòрê реци ми, ткога[1] то љуби?

ДОКТУР: Чуј ови дйстикон, то ћеш и знати: *„Ille, Anniculam valde qui prius amabat, nunc amat intenso corde Robigniculam“,* то јес Михоч не љуби Аницу него робињу.

БЕНО: (Ајмех, нути врага!) — Ма како то знаш? ко ти је рекô? може ли бит то тако?

ДОКТУР: *Majora in me patior!* он исти *ore proprio confessus est,* рекô ми је да *amans amavit, amat, amabit . . .*

БЕНО: Отиди, *caro Sig.r Dottor,* и дисвàдâ' га од тега.

ДОКТУР: Отићу *illico, statim* и[2] òнчас; *vale, domine!*

БЕНО: *Cazzo,* узет ми робињу! ова се веће не може трпјет Ваља ми отит наћи Лимицу, нека он пође контрàтат [погодити се с Пераштанином, прије него он враг учини ми који традйменат [издајство]. Узô сам оне песет дӱкâт; отићу дò Плацê, једа га нађем.

[1] tko *исправила друга рука у* tkoga; [2] *над редком.*

*

Шена тринаеста: Заплетало и Пераштанин.

ЗАПЛЕТАЛО: Овога пута *senza altro* [свакако], ако не окúпйм на вјешалима, неће ми мàнкат у галији душу пустит! намислио сам фйњў од свијета за у старога госпара Бена мјёди измакнут. Сада ми ваља наћ начин за онему Пераштанину измакнут робињу из рука; ма га ево, отићу се ретйрат, што говори нека могу чут.

ПЕРАШТАНИН: Тријебал ми отит узет којугоди информацијòн[1] [обавијест] на Пјàци; *m' a ditto* [рекла ми је] она робиња да чека једнога ње фрàдела [брата] који је био уфаћен од Турака, а пака био је лйберâн [ослобођен] од нашијех галера венецијânијех, тере га она сваки час чекал.

ЗАПЛЕТАЛО: (*O bene* [добро], *bene!* ево ти начина есквизйта [изврсна].) — Слуга ти сам, госпару Ђуре.

ПЕРАШТАНИН: *Buon di e bon anno; cosa volè* [добар дан и добра година; што хоћеш]?

ЗАПЛЕТАЛО: Би ли ми умио ријет гдје стоји једна дјевојчица робиња која мало јес данâ да је дошла овди?

ПЕРАШТАНИН: Реци ми, *che bisogno avè* [која ти је потреба] од те робиње?

ЗАПЛЕТАЛО: Имам књигу за дат јој од једнога ње брата.

ПЕРАШТАНИН: (По тило грешње изгубићу спêндзе које јол[2] сам учинио!..) — Чуј ме, драги брате, ту коју идеш искат *non la conoscjo proprio* [никако је не познајем].

ЗАПЛЕТАЛО: Жô ми је веома, зашто имам песет дўкâт за дат онему који је је примио за ове дни у кућу. *Orsù*, слуга ти сам. *(Овди се ућутива.)*

ПЕРАШТАНИН: *Vegnì qua* [дођи амо], *vegnì qua!* што је то од песет дўкâт?

ЗАПЛЕТАЛО; Не окòрâ да теби говорим, кад не знаш гдје стоји ова коју иштем. Због. *(Опет се ућутива.)*

ПЕРАШТАНИН: А, *pofar del mondo* [бога ти], овди се трâтà [ради] од пйнêзй! — *Tornè qua, fradello* [врати се амо, брате]! ако ћеш имат ту робињу, донеси мени то педесет дуката, *e festa finìa* [па мирна Босна]!

ЗАПЛЕТАЛО: А једа је у тебе?

ПЕРАШТАНИН: *Non pensè altro* [не брини се за друго]; донеси мени педесет дуката, ја ћу теби сўбито дèлôнго дати робињу.

---

[1] information; [2] jol.

Шена четрнаеста: Лимица и исти.

ЛИМИЦА: (Робињу дат за песет дȕкâт! *tradimento in bottega* [издајство у дућану]!)

ЗАПЛЕТАЛО: *Orsù*, ја ћу ти отит донијет мјёди — ти чини да је она справна.

ПЕРАШТАНИН: *Andè con Dio* [иди због]; кад ми даш пинези, ја ћу је теби делонго консѐњат [предати].

ЛИМИЦА: Колико је бȁстало онему Заплеталу сплестит! — Патрун-Ђуре, познаш ли онега?

ПЕРАШТАНИН: *Mi non lo conoscio* [не познајем га], ма ми је рекал да је дошô *da parte* [од стране] од брата једне робиње за повестит је собом.

ЛИМИЦА: Ја те авȉзâвâм да није онакога фр̀фâнта у кр̀сту свијета и дошô је за преварити те.

ПЕРАШТАНИН: Мене агàбат [преварити]?! Не може то бит, ер ми хоће дат педесет дукатà за њеку робињу.

ЛИМИЦА: То је гламазàрија, зашто ја сам они који ти имам дат песет дуката; ја ти вељу да је не даваш другому него мени, ер би изгубио и робињу и мједи, а послије не знам како би пàсô.

ПЕРАШТАНИН: А, *pofar del mondo*, веће сте ми инкрѐшкали[1]! Ова робиња стоји *in casa mia* [у кући ми]: ако је тко хоће, нека донесе педесет дуката, *e mi subito ghe la dago — e para via* [а ја ћу му је одмах дати — и због]!

ЛИМИЦА: Не дава' је ниткому; сад ћу ја отит летећи и донијећу ти гроше.

ПЕРАШТАНИН: Ходи, брзо, ја те чекам на Пјацу.

Шена петнаеста: Капетан, Ждеро и Зијехало послије.

КАПЕТАН: Јеси ли видио, о Ждеро, да нетом изидоше оне огњевите ријечи из овијех трјесковитијех прси, дѐлồнго раније срце онега Пераштанина, да се делонго обрати у прах и пепео.

ЖДЕРО: Да би га тако не видио! још ми се срце тресе од страха, а још ме шкȋна боли од батâ које ми је дô.

КАПЕТАН: Иди, *vigliako* [кукавице] од ништа; то је била сјена његова која је бјежала. Зашто ми то нијеси делонго рекô? ер бих је с мојијем жестокијем фјâтом запухнуо, то би и одлећела.

ЖДЕРО: Истом спрда' онди, а ја сам гладан како пас; и да се не умијем сиромах пркàчат, био бих назад триес годишта умро од глада.

[1] inkreskali *гдје је исправљено друго* k.

КАПЕТАН: *All' armi* [на оружје], *all' armi*, Ждеро! вић, ко је оно?

ЖДЕРО: Оно ти је дјетић онега Пераштанина.

КАПЕТАН: Дјетић онега Пераштанина?! то није још умро?! Ја хоћу да умре. — *Olà* ти, умри делонго! *(Вади мач.)*

ЗИЈЕХАЛО: Ма што ти сам ја сиромах учинио тер хоћ да умрем?!

КАПЕТАН: Ја ти говорим да хоћу да умреш делонго, *altrimente dirò, farò* [иначе казаћу, учинићу] &.

ЖДЕРО: Имај пàцијенцу, побратиме Зијехало — капетан хоће да умреш!

ЗИЈЕХАЛО: Ма ми нека рече, зашто ћу умријети?

КАПЕТАН: Дакле нијеси још умро?! *Orsù*, Ждеро, стани ту и гледа' ме, а ти, Зијехало, лези на тле и зажми очи. *(Зијехало овди лијега*[1]*.)* Сад ћу га *con un calcio* [ногом] метнут *nella sfera del fuoco* [у огњену сферу]. Гледа', гледа', Ждеро, ову прòдецу [јунаштво]. *(Овди га хоће замлатиш ногом, што и пада на тле, а Зијехало бјежи.)*

ЖДЕРО: Îса, *saglia* [подигни, држи] — иса, *saglia!*

КАПЕТАН: Што ти пàрâ, јесам ли га лијепо метнуо? Биће досле дошô *alla casa di Marte* [до стана Мартова].

ЖДЕРО: Тко?

КАПЕТАН: Они дјетић Пераштанина.

ЖДЕРО: Ако је утекô?!

КАПЕТАН: Мучи, *balordo* [лудове]; он није утекô, него сам га ја метнуо, ако ме још болу прсти од нога, што сам га с вјòлênцом [силом] замлатио и вргô! *(Ждеро се смије.)* Муч', муч', ход'мо тја; хоћу да ове моје продеце по свему свијету сповиједаш.

ЖДЕРО: Ха ха ха ха! хоћу, хоћу!

Шена шеснаеста: Бено старац и Заплетало.

БЕНО: Овамо стани, мàријôлу; веле ми се пàрâ да си ти могô персвàдат[2] Михоча мога сина, да остави они срамотни живот с којијем живе. Рекô ми си да је пуштô Аницу; е, е! ма ја знам да је почео слиједит њеку робињу; — што цијениш да ја све не знам?

ЗАПЛЕТАЛО: (Који му је враг ово сповидио?!) Ја ти се кунем, госпару, да је Михоч оставио веће те ствари; а сад настоји интерèсат`се у њеку тàртâну и отит ш њоме за скривáна дèлôнго делонго.

БЕНО: О, о! то сам ја кòнтênт; ма ми реци, ка[д] ће отит?

ЗАПЛЕТАЛО: Нетом дâ мјёди, учиниће се скрйтýра; ма му су рекли да се не може мање од песет дýкâт интересат.

[1] liega с е *над речком;* [2] persuadat.

БЕНО: То ми је драго; ја ћу му их дат, ако ће делонго отити.

ЗАПЛЕТАЛО: Он би делонго отишô, зашто је веома рисòлӳт [одлучан], а ја — да сам тобом — спедӣшкô бих га делонго, да му не би пасала ова фрлѐсија.

БЕНО: Имаш разлог *per vita mia! appunto* [баш] ја имам при мени песет дӳкâт; пођи ти доведи га, да се та скритура овди учини.

ЗАПЛЕТАЛО: *Ojbò* [никако], *ojbò*, није начина! јес друзијех двадести који чекају; ако ја сад делонго не донесем мједи, они се хоће интерèсат — зато *non si farà niente* [неће бити ништа]!

БЕНО: Да кад је тако, нâ ти мједи; ма почека', хоћу да се данаска делонго одијели из града. *(Дава му мједи.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Пођу га ја делонго спедӣшкат. (*Сам:* Ах, ах, упô 'е миш у ступицу!) *(Иде шја.)*

БЕНО: Виђи што чипиш! *(Сам:)* Нека пође гдјемудраго, макар нека врат сломи [1] — *non so niente* [не знам ништа]! Ма, *cazzo*, дô му сам оне песет дӳкâт које сам носио Лимици, нека би се превàљô за нèгоцијо [посао] оне робиње! *pazienza* [хвала богу], кад се дестрӣгô *a bon viaggio* [на срећан пут], ја ћу је моћ лӣберо [слободно] уживат. Ваља ми наћ Лимицу; ма га пàрâ ево одовуда.

Шена седамнаеста: Бено и Лимица.

БЕНО: Ну, маријолу, јеси ли говорио с Пераштанином и је ли кòнтênта робиња?

ЛИМИЦА: Ја сам све оправио! Гдје су песет дуката?

БЕНО: *Appunto* [баш] сам их сада дô Заплеталу.

ЛИМИЦА: Заплеталу дô?! *Orsù*, ти си изгубио робињу!

БЕНО: Није то тако! ја сам их дô њему, ер се Михоч хоће ш њима интерèсат у њеку тартану.

ЛИМИЦА: А ја ти говорим да Заплетало с онијем мједима имаће од Пераштанина робињу; ја сам га малоприје видио гдје се ш њиме погађô [2]. Свуд сам те искô за авӣзати те, и нијесам те могô нигдје наћ.

БЕНО: Ајмех, рòвинân сам [пропадох]! ајмех, асàсинân сам! Ну пођи, мој лијепи Лиме, тер пошљи барàбânте, да га ухите. Ајмех, изгубио сам моје лијепе мједи!

ЛИМИЦА: И мједи и робињу! ти не вјерујеш кад ти ја говорим ко је Заплетало.

БЕНО: Ну, мој драги Лимица, нађи начин за измакнут му их.

---

[1] slomi *доцније исправљено у* slomie; [2] pogagio.

ЛИМИЦА: *Orsù, non c'e altro* [није друге]; ход'мо за њим — ко зна да га нађемо на јајим.

БЕНО: Да ход'мо, ход'мо, драги Лиме.

Шена осамнаеста: Пијеро сам.

Куд се вртиш, невољни Пијеро?! иштеш јацун ћаћину кућу! ево је, видиш је, — ну не уфај уљестит у њу, ако прије не даш сврху твојијем неизбројнијем болестима. Нејма твоје тијело почивати у раскошами, покли чисто тијело од[1] твоје прељубјене Маргарите сред морскијех хриди неукопано прибива. Ах немиле хриди! ви сте трудне непокоје подали мому срцу! зашто на исти начин не дасте сврху мому мученју, чинећи ми умријет гдје је умро мој живот! Ах, без живота ја живем и мртав не умирем! — Ма што тужан говорим? Њеко иде; поћу се одијелит — не би хтио да ме гко позна.

Шена деветнаеста: Пераштанин и Заплетало, пак Бено и Лимица.

ПЕРАШТАНИН: *Orsuso,* јеси ли донио пйнêзи?

ЗАПЛЕТАЛО: Донио сам их, зато зови робињу.

ПЕРАШТАНИН[2]: *Non avè prescia* [не жури се]; дäрŷј[3] их[3] прије, ер их хоћу кòнтат [бројити], да ме ти не угàбâш [превариш] злом мŷнйдôм, а пака даћу ти робињу.

ЗАПЛЕТАЛО: Ма би боље било да она види кад ти дам мједи.

ПЕРАШТАНИН: Да кад је тако, *andemo sù* [идимо горе]. *(Ушушкивају се.)*

ЛИМИЦА: (Мени колач, госпару! ено их!)

ЗАПЛЕТАЛО: Ход'мо гори, а нâ ти песет дуката.

БЕНО: *Olà* [хеј], фрфâнте, тако ли си ме *alla traditura* [издајнички] хтио асасйнат?! *(Овди хŷшâ Заплешала.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Ајмех, штрòшијâн [осакаћен] сам!

ПЕРАШТАНИН: Кога дјавла чиниш? *Andè con Dio* [иди због], ти си се упознô у нас. — Ну дај те мједи и ходи са мном.

БЕНО: Што ће ово бит? овему хоћеш дат песет дŷкâт, а, а?

ЛИМИЦА: (Коју ће сад скŷжу[4] наћ?)

ЗАПЛЕТАЛО: Овему! зашто с овијем се хоће интересат Михоч.

БЕНО: *Miser* Пераштанину, је ли истина да се хоће мој син интересат с тобом у њеку тартану и зато је òвй мједи носио?

ПЕРАШТАНИН: *Signor no,* него ми[5] их[5] носил[6] за њеку робињу.

---

[1] do *које је друга рука превукла*; [2] Perast.; [3] daruih; [4] skuscju; [5] mih; [6] nossil *с (доцније?) превученим* l.

БЕНО: Тако, фрфа̑нте, с мојијем мједима хтио си ми смрт ку́пит?! По душу моју чинићу да у галији душу пустиш! амо да', фрфанте, те моје мједи! *(Овди му их дава и бјежи.)*

ПЕРАШТАНИН: Господине, *avè torto* [имаш криво] — те мједи мене то̀кајӯ.

ЛИМИЦА: Не брини се, даћемо их теби. Јесам ли ти ја рекô да је оно велик фрфа̑нт?

БЕНО: *Elà* [хеј], Пераштанину, нѐ преши! ова робиња мени је припоручена од њекога [с] Смирне; зато сам намислио узет је у мене у кућу, а теби ћу дароват ове песет дӯка̑т за фа̀стидијо [досаду] које ти је дала. *(Овди му дава дукате.)*

ПЕРАШТАНИН: Госпари сте узет је и без мједа̑; *orsuso,* хо'те је узмите.

БЕНО: Поћу ја вићет њеки мој посо̑, а ти, Лимица, пођи ми је доведи дома.

ПЕРАШТАНИН: *Andemo a casa* [идимо кући].

Шена двадеста: Заплетало и Михоч.

МИХОЧ: Што се чини, Заплетало? јеси ли био у Пераштанина? Што не одговараш? што је ново?

ЗАПЛЕТАЛО: Уби' ме, госпару Михо[1]!

МИХОЧ: Али си цјан али махнит?

ЗАПЛЕТАЛО: Уби' ме, молим те, ер сам те ровйно̑!

МИХОЧ: Ајмех, што може бит? реци ми!

ЗАПЛЕТАЛО: Твој отац....

МИХОЧ: Говори!

ЗАПЛЕТАЛО: ... ухитио ме...

МИХОЧ: С кијем?

ЗАПЛЕТАЛО: С Пераштанином.

МИХОЧ: Је ли веће што?

ЗАПЛЕТАЛО: Уграбио ми је и мједи и робињу!

МИХОЧ: Гдје је тӣ који ти је уграбио робињу? Ходи са мном, ер га хоћу убит!

ЗАПЛЕТАЛО: Кога хоћеш убит? твога оца?! Он ми је и њу и мједи уграбио, и наредио је Лимици да је узме и одведе дома. И о̀во га још̄те[2] Пераштанина у кући.

[1] *овдје се преписивач омео при преписивању: најприје је написао у новом ретку* Mihoc = Ubime molimte ersamte rovino!, *па је то превукао и послије ријечи̑* ..госпару Михо! *додао на истоме ретку ,* | Mihoc = Alisi pian, ali mahnit, *па је то превукао и на другом новом ретку наставио;* [2] *друга рука додала послије тога ӣ, које није баш потребито, јер се* ‚Пераштанина' *може спојити са* ‚у кући'.

МИХОЧ: Сад ћу ја разбит врата и отићу ограбит и одвестит је[1] дома *al dispetto del mondo* [упркос свијету].

ЗАПЛЕТАЛО: Ја сам бољу памислио! отидимо у капетана и молимо га, да кад је Лимица узводи, да му је ограбимо; ја ћу се ш њиме машкàрат — неће нас ни познат.

МИХОЧ: Та је добра! ход'мо га наћ прије нег је одведе.

ЗАПЛЕТАЛО: Ход'мо; а жйнти ћу је скòнтат [платити] Лимици — даћу му добријех бата.

Шена XXI.: Милица и Аница.

АНИЦА: Јеси ли била, Милица, у Михоча и рекла му да дође у мене, ако ме хоће невиђет мртву?

ЛИМИЦА: Моја ћерце, боље је било да ти тамо нијесам отишла! Што ти пàрâ? нето[м] ме видио, почео је викат, кô да је њекога мацарýла[2] угледô! да знаш коју ми је грубу крѐâнцију учинио.

АНИЦА: Наплатићу му се! пођи йнтâнто [међутим] у Сима Стаглйна и моли га да ми зајмије[3] једне његове хаљине *alla francesa* [француског кроја]; ну, како му ћеш ријети?

МИЛИЦА: Најприје му ћу се поклонит с једном ревѐрѐнцијôм [поклоном], овако ... Послије ћу му ријети: „Моја госпођа Аница љуби Вам и руке и ноге ...“

АНИЦА: Иди, цјана дèзêрто, не говòри тако — реци му: „Љубим Вам руке“; дану, што ћеш му иза тега ријети?

МИЛИЦА: „... и молила те, учини ми[4] пјàцêр, зајмите јој за ваздан једне Ваше хаљине *alla Puglisa* [пуљишког кроја].“ Ма ако би ме питô: „Што ће ти?“, што ћу му одговорит?

АНИЦА: Реци му да ћу се у ње машкàрат. Пођи и умије' му све ријети.

МИЛИЦА: Хоћу, госпо, разумјела те сам. — (*Сама:*) Ја не знам што ће од овијех хаљина?! друго јој по памети не приходи него машкарáват се; ја држим да ће се у ње обућ за поћи наћ Михоча, зашто за њиме màхнйтâ. Тријеба ми је отит.

Шена XXII.: Пераштанин, Лимица и Маргарита, а послије капетан и Заплетало у голому оружју с мачима и с алàбâрдам [копљима].

МАРГАРИТА: Ја идем; ма ну ми реците, како је име тему трговцу у кога ме водиш?

ЛИМИЦА: Име му је Бено Поплесија.

---

[1] *доцније умегнуто*; [2] Mazaruna; [3] fajmije; [4] *друга рука исправила од* mu.

МАРГАРИТА: (Поплесија?! ово је призиме мога обљубљенога Пијера; заисто ће ово бит[1] ти[1] његов родјак.) — Ход'мо, дјетићу.

ПЕРАШТАНИН: *Andè cun Dio* [иди збогом], и ако што ваљам, *commandè liberamente* [заповиједај слободно], ер ћу ја бити свеђер Твôј Милости слуга и никада се нећу зментѝкат [заборавити] од твоје доброте.

ЗАПЛЕТАЛО: Ӧно их! почнимо викат и с овезијем оружјем ћерати их, лупати их и чинити трёску; они ће *al sikuro* [сигурно] утећ, то ћемо ми робињу освојит.

КАПЕТАН: *Orsu*, почни скарàмучу [чарку], дај огањ артиљàрији, снàрâ' мине, чини да је *foco continuo* [ватра без престанка], радопѝјâј фѝле [подвостручи редове] и триплѝкâј [утростручи] *gli ordini; scmirè, tirè, sbarè, marchia alla koda* [редове; циљај, пали, пуцај, иди у задњему реду], а иза тега почни викат *„all' armi* [на оружје]! *all'armi!"*, нека се *ambidue eserciti* [обје војске] ацỳфајỳ [побију] и дође се *all' armi bianche* [на голе ножеве]. А утолико почнимо викат *„alla larga* [на страну], *alla larga!"* и скачимо овако . . . *(Овди скакају.)*

ПЕРАШТАНИН: *Pofar del mondo* [бога ти], ово су дјавли! ја утекох. *(Перашшанин бјежи.)*

ЛИМИЦА: Ајмех, капетан је ӓрмâн [оружан] [с] сóдатима — сад ће њешто бит! Гледа' врага на што сам се намјерио! — Ти се ту ретѝрâ'. *(Решѝрâвâ Маргаришу.)*

КАПЕТАН: Што, што? Амо да' ту моју божицу, ако нећеш да те сад чиним од мојијех содата исјећ на милијун бокỳнѝћâ. *(Хиша Маргаришу.)*

МАРГАРИТА: Пушти ме, капетане; не чини тега од мене, да се не би с брёменом покајô.

ЛИМИЦА: Ајмех, асàсинâн сам; није ти ни куд ни камо.

КАПЕТАН: Не бој се, о мàтрôно [госпођо]; ходи са мном. — А ти, *o valorosissimo mio maresciallo di campo* [прехрабрени мој маршале], скупи *il bagaglio* [пртљагу] и уби' тега ту.

ЗАПЛЕТАЛО: Фӓте! — (*Сам:* Тријеба ми је глас промијенит, да ме не позна.) *Piglia* [узми] то, *vigliakos, farfantos* [кукавице, разбојниче]; нӓ, нӓ, *brutta bestia* [гадна звијери], нека знаш ко сам ја. *(Бије га и ћера.)*

ЛИМИЦА: *Grazia* [смилуј се], не веће, кӓпурâлу! *grazia, grazia!*

[1] bit-ti.

АТ ДРУГИ.

Шена прва: Милица сама, поси хаљине.

Колико је гàланат, толико је љ ё п а ш а н госпар Симо; дô ми је д è л ô н г о ове хаљине, и толико ме је путâ п о к а р è ц ô, да сам се — жива ми душа! — засрамила, и питô ме толико путâ: „како ти је госпођа? и поздрави је“; да сам ја њоме, не би хтјела друзијех љубит него њега. — Однијећу јој ове хаљине, да ме не чека.

Шена друга: Доктур, пак Пераштанин.

ДОКТУР: *Actum est!* ја сам говорио с Михочом, ма се не може учинити ништа, зашто, *quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu.* Ма *quid ad me?* имô бих ријет сам себи: *„Medice, cura te ipsum!“*, зашто љубав *mi ha vinto* [предобила ме је], *et quod pejus est*, не знам како ћу одкрити *questa mia interna passione* [ову моју унутрашњу страст]! *„amo“* — мало је, *„adamo“* — није доста, *„redamo“* — ни мање, *„peramo“* — ни с овезијем одкривам моју унутарњу муку. *Oh utinam* да хоће изити на Ф ў њ е с т р у она робиња, *causa mali tanti*, делонго би је салўтô [поздравио] *con questi carmi* [овим пјесмама]: *„Inclijte Męcenas, regali stirpe creatus, o et pręsidium dulce decusque meum!“* — Ма ено[1] онега од кога ћу се моћ и н ф ò р м а т и, *quid facit illa domina perpulchra. — O tu terque quaterque beatus, siate il benvenuto* [добро дошао!]; стоји ли нё у твојој кући она *pulchella?*[2]

ПЕРАШТАНИН: У мојој кући *porcella* [свиња]?! *Taxi* [мучи], п р ä љ у ти, ер ме страх да ти нијеси велико прасе. Други пут с другијем мôдом [начином] говори с мојијем пâрима[3], ер ако нофатим ш п â д у, по тило грешње[4] имам те на оволисе[5] кўсе искресат[6].

ДОКТУР: *Ne irascaris, audi!* Ја те питам, стоји ли у твојој кући *quędam dicta nomine* робиња?

ПЕРАШТАНИН: Тако, крстјански говòри! *Signor no*, не стоји у мене него у онега капетана.

ДОКТУР: Захваљивам Вашему Госпоству. — (*Сам:* Отићу сад наћи Ждера, фä мула [слугу] капетанова, и молит га, *ut possibiliorem moveat lapidem* за и н т р о д ў к а т ме у моје дилèктисимê [премиле] робиње.)

---

[1] ено (?) *исправила друга рука у* enno; [2] pulchella, *али* h *није сигурно, јер га је друга рука превукла;* [3] pari, ma; [4] gresene; [5] ovolife; [6] ifkrefat *с* k *доцније доданим над ретком.*

Шена трећа: Лимица и Пераштанин.

ЛИМИЦА: Почека', пàтрӯн-Ђӯре! поручио ти је госпар да му вратиш песет дӯкàт које ти је дô за ону робињу; а пӧкли му је нијеси умио придат, знаћеш; ма утолико да' делонго гроше.

ПЕРАШТАНИН: Ма што сам ја крив, тако ти покој оцу?! Чуј ме, драги брате, немој да ти саде враћам мӯпӣду; нека ја видим могу ли рекупѐрат робињу — *lascia far a mi* [пусти мене]!

ЛИМИЦА: Ако је тако, ја сам нашô начин за рекуперат је. Ти ми си веће путâ рекô да она има једнога брата скјâва који је био ослобођен.

ПЕРАШТАНИН: Тако ми моје вјере истина је! и сада чека којугод нôву, ер су дошле галије прӣнчипове[1] *a Santa Croxe* које су га либѐрале [ослободиле].

ЛИМИЦА: Ти сада ваља да се обучеш кô скјав и да речеш да јој носиш глас од ње брата; она ће те сӣкӯро сикуро упуштат у кућу, тад ћеш је ти моћ персвàдат[2] да утече и дође у нас.

ПЕРАШТАНИН: Текс, драги брате, мени не бàстâјê то учинит, ер се ја бојим онега капетана кô дјавла; него учини овако: ти се обуци у ти вѐстӣд, а ја ћу ти чинит гвâрдију[3] [стражу], да ти не би што интравѐњало.

ЛИМИЦА: Да кад се пећеш ти обућ, врати мјёди.

ПЕРАШТАНИН: За не вратит мједи, а ја ћу се обућ.

ЛИМИЦА: Да ход'мо.

Шена четврта: сам Бено, капетан и Маргарита.

БЕНО: Био сам пà Плочам за њске моје интѐресе и одоцнио сам се. Сада ми ваља отит виђет је ли ми Лимица довео моју душицу; ма хоћу прије виђет ко је ово.

КАПЕТАН: Не страши се, о срећна Елено, ер ако тко ардӣшкâ погледати те, ево овди твога Менелаа, који ће чинит да те свак респѐтâ [поштује]. Не бој се ништа, срећа је велика, и доста је назват се слуга а неголи божица могућега капетана Громињала.

МАРГАРИТА: Тако сам сметена, да не умијем ни одговорити ни захвалити.

БЕНО: (*Cazzo*, што је ово? робиња и капетан?! *Tradimento in bottega!* ајмех, пречӣпитân сам [пропадох]! ајмех, асàсинân сам! *per vita mia* Лимица ме традӣшкô. Отићу дѐлốнго виђет како је ово пàсало. Ајмех, ајмех!)

---

[1] Principove *исправила друга рука у* Prinzipove; [2] persuadat; [3] guardiu.

КАПЕТАН: Жô ми је да нејмаш милијун непријатељâ, ер бих те ја осветио на суху *con la mia cavalaria e fantaria* [с мојом коњицом и пјешадијом], а на мору не само с мојом нумèрôзôм [бројном] и трèмèндôм àрмàтôм [страшном војском], ма јоштера и с овијем галијам које су у Грýжу.

МАРГАРИТА: Молим те, драги капетане, отиди се на овијем галијам инфòрмат [обавијестити] једа се на њима находи један младић у име Пијеро, који је био скјâв на турској галији.

КАПЕТАН: Отићу делонго, ма пошљи и ти Ждера, мога дјетића, нека он оне скјаве узбуде упитат, зашто се мени не конвèњâ. Утолико ноћи дома и стој весело.

Шена пета: Пијеро сам.

Како ћу моћ не плакати, о лијепи узроче моје смрти? и како ћу моћ не тужит се од среће и од љубави, од којијех сам руг учињен? ах, Маргарита, Маргарита, мој вјечни непокоју!

Ако ми те љубав дала
да те имам ја дворити,
али[1] срећа није подала
да те могу свеђ служити;

и ако љубав поставила
живот мени јес у теби,
срећа мени јес сакрила
смрт немилу у истој теби.

Шена шеста: Михоч и Заплетало.

МИХОЧ: Ја сам знô да си ти имô таку стравàгâшћу [лудост] учинити; пи, рђа[2] ти образ убила! које је у теби говедо пуштат капетану робињу узети?!

ЗАПЛЕТАЛО: Ма што сам ја могô према њему учинити? он ти је је, курвић, попô и одвукô дома. Ја сам га молио и обећô му дат бевèрач, да је мени да, и мало ме зато није изио. Ма се мени пàрâ да ћеш моћ ласно и то адýстат [уредити]; ја сам Заплетало: имам заплестит триес свијетâ за чини[т][3] ти је[3] имат.

МИХОЧ: Реци ми, што ћеш учинит?

ЗАПЛЕТАЛО: Ја ти сам намислио обући те у женске хаљине, и кад не узбуде капетана дома, повестићу те тако обучена у робиње, говорећи[4] јој[4] да те капетан послô; тад сй да ћеш имат све што жудиш.

МИХОЧ: Сад познам да ми си права слуга, и с бременом ћеш познат кога си служио. *Orsu,* ход'мо дèлôнго то учинит.

---

[1] *додала друга рука, а можда би боље било мјесто тога додати послије* срећа *ријеч* мени; [2] argia; [3–3] cinitie; [4] govorechioj.

ЗАПЛЕТАЛО: Ход'мо, ма се не може то тако делонго, зашто ми ваља отић на Кòнô у њеке моје пријатељице заимат хаљине, то ћемо мало и постѐнтат.

МИХОЧ: Пàцијенца! брзо ћеш ти дођ с Конáла; ти брзо моје после оправљат.

Шена седма: Ждеро носи бȉјељ и бàрету, а послије доктур.

ЖДЕРО *(сам)*: Нашô ти ме малоприје они доктур и даровô ти ми је њешто, да му чиним говорит с робињом; ја ти са[м] му обећô, и сад ми се памијера цȕсто лијепа оказȉјôн [згода] за служит га. Она ти ме послала у Груж, да видим на њекијем галијам, једа је њеки Пијеро ње брат; ја ћу чинит да се он у ово обуче — пàраће скјав, и интродȕкаћу га у кућу, и научићу га да рече да јој носи глас од тега ње брата. На ови начин лијепо ћу га служит, — а ево га àпȗнто [баш]!

ДОКТУР *(сам)*: *O me felicem*, ако сад нађем Ждера, који ми је обећô да ми ће чинит говорит с робињом.

ЖДЕРО: Слуга, *Signor Dottor*.

ДОКТУР: *Salve, domine;* ну реци ми, носиш ли ми коју добру нôву?

ЖДЕРО: Ови бȉјељ!

ДОКТУР: Ма зашто служи *barbaculus iste?*

ЖДЕРО: Ако мислиш уљестит у кућу с робињом говорит, трȉјеба је да се обучеш уњ и да речеш да си скјав на галијам у Гружу, који јој носиш добре гласе од њекога Пијера.

ДОКТУР: *Amoris in me maximum regnum fero;* трȉјеба је да те послушам, зáсве је ствар âрдуа [тешка]. Ах, веома добро уписа они спаметни: *„Vera novi, sed pejora sequor.“*

ЖДЕРО: *Orsu*, рисòлвâј се [одлучи се]! што мислиш?

ДОКТУР: *Ecce adsum;* реци ми што се хоће.

ЖДЕРО: Свуци ови рȕбȗн [господску хаљину] и дигни клобук; и нâ, стави ову барѐтȉну [капицу] и замота' се у ови бијељ.

ДОКТУР: Овди, *hic in medio, coram, propalam* не пристоји се! отидимо гдје нас неће нико виђет, *et statim induar.*

ЖДЕРО: Да ход' са мном.

Шена осма: Милица и Аница обучена *alla francesa.*

МИЛИЦА: По блаженицу! лијепо ти те хаљине стоје, и пàрâш младац: свак ће се на тебе намурáват!

АНИЦА: Уљези ти у кућу и не ходи нијех, и панти што ти говорим: нетом ја закуцам, отвори ми; немој ти заспат, како си научна!

МИЛИЦА: Не брини се, ја отидох; ма нека те, моја пêрличице, прије љубнем, ер ми пàрâш човјек. *(Овди је љуби и иде тја.)*

АНИЦА: Иди, магарицо једна! — *(Сама:)* Обукла сам се у ове хаљине за отити гдјекод наћи Михоча, покли за њиме ја умирем. Тко зна да се гдјекод с робињом састанем, од које ћу моћ примит који наук за моћ се владат у љубави.

Шена девета: Ждеро и доктур обучен кô скјав, а послије Маргарита на фуњестри.

ДОКТУР: *Orsu,* мој драги Ждеро, консѐњâвâм се [предајем се] у твоје руке; *ergo* од моје репутацијóни [добра гласа] *sit tibi cura.*

ЖДЕРО: Колико ура? *ventiquattro* [= 24] к вечеру.

ДОКТУР: Ја ти хоћу ријет: имај ти помњу *primum* од моје части, *deinde* да ми што не интравѐњâ, *postremo,* то јес највеће ми чувај ови мој рỳбỳн толико прецѝјôзѝ [драгоцјени].

ЖДЕРО: Сѝ, сѝ не брини се. — Муч', муч'; ретѝрà'мо се — отвора се она фỳњестра. *(Овди се реширавају.)*

МАРГАРИТА: Јес њеколико бремена да сам послала капетанова дјетића, да се инфòрмâ на галијам што су у Гружу, једа је што ново од мога приљубјенога Пијера, и још га није.

ЖДЕРО: (Изидимо; отвори очи: немој ти, враже, парлàисат, како умијеш, и спомени се што сам ти рекô.) *(Овди излазе.)*

ДОКТУР: (*Memini,* не брини се.)

МАРГАРИТА: *Olà,* Ждеро, јеси ли био гдје сам те послала? Ко је тѝ скјав с тобом?

ДОКТУР: *Ille ego, qui quondam* . . . . .

ЖДЕРО: Мучи, пас те гонио! ја ти сам рекô да тако не ваља парлàисат! — Госпо, ово је један скјав који је скапỳлô с твојијем Пијером.

ДОКТУР: *Etiam atque etiam!*

ЖДЕРО: Која Лукреција?! враг те задушио, мучи!

МАРГАРИТА: Реци ми, добар човјече, што се чини од онега Пијера који је био с тобом ослобођен?

ДОКТУР: *Felix, faustum fortunatumque* . . .

ЖДЕРО: Гледа' врага!

ДОКТУР: Твој брат дошô је; зато ти носим *bonum nuncium.*

МАРГАРИТА: Да гдје се сад находи? — Ја га не разумијем зато ми реци, што говори?

ДОКТУР: *Equidem* отишô је остѐндат [показати] свому оцу . . . .

ЖДЕРО: Говори да га је оставио у Кòмôцу. Отвори му, отвори, нека гори ỳзи̂дê, то ћеш се и моћ ш њиме разговарат, ер га одовлех не чујеш.

МАРГАРИТА: Иде[м] му ја отворит.

ЖДЕРО: Враже, кјâро [бистро] говори, и ход' гори!

ДОКТУР: Мој Ждеро, *viva* [живио!], *viva!*

Шена десета: Пераштанин кô скјав и Лимица.

ПЕРАШТАНИН: Теке, тако ти очине душе, мој камàрâда [друже] Лимица, свуци ме из ове скјàви̂нê [ћебета] — платићу ти боцу вина, а нађи који други мôд [начин] — враг узел и гроше и кад сам те игда видил! Тако ми морске пучине, ја ћу се софòгат [задушити] у овему. (*Сам:* А, ови малѐдет [проклет] интѐрес колико чини!)

ЛИМИЦА: Ха ха ха! хоћ да ти речем? смијешан си и чиниш ми се смијат.

ПЕРАШТАНИН: По тило дјавлово, ти се смијеш, ма сам ја бил страмàхнит, који сам се у вѐсти̂д од бȍјê [џелата] обукал — мене је страх!

ЛИМИЦА: Ма како те страх, ако ти не може ништа бит? Ма муч', ево капетана!

ПЕРАШТАНИН: Капетана?! ајмех, тако ти јунашке вјере отидимо, отидимо!

ЛИМИЦА: Чека', чека'.

Шена једанаеста: Капетан и исти.

КАПЕТАН *(сам):* Нето[м] ме су виђели с галија, делонго су почели лумбàрдат, *e subito hanno mostrato segno d' allegrezza* [и одмах су дали знакове весеља], чинећи један лијеп кòнчêрт од трȕмбêтâ, тамбрли́нâ и пи̏фâрâ [свиралâ]; а послије, *abboccatomi con un capitanio mio colega* [проговоривши с једним капетаном мојим колегом], упитах га зна ли што за Пијера, за кога ми је робиња рекла. Одговори ми да њеки младић, ли̏берâн [ослобођен] из турскијех рука, дошô је у Дубровник; ма му није умио име ријети. Отићу за ави̏зат робињу.

ЛИМИЦА: (*Attento* [пази!], Пераштанину! пођ' онамо и спеди̏шкâј се.)

ПЕРАШТАНИН: (Немој, тако ти високијех небеса, ер ме је страх од њега.)

КАПЕТАН: Ко су они пȍлак моје куће?

ЛИМИЦА: О скјâве, ȍно онди онега кога иштеш.

ПЕРАШТАНИН: (Лимица дјавле, ја ти прȁјâх да нијесам скјав.)

ЛИМИЦА: (Ја ово фи̑нгâм.) — *Cazzo,* што ће ово бит да ови скјави иду нам по граду?

КАПЕТАН: Они њешто литѝгâ [препире се] с онијем скјавом; пођу их аџу̑стати. — *Olà,* ти скјаве, што иштеш? што ти је од потребе?

ПЕРАШТАНИН: Господине драги, ја скјав нијесам.

ЛИМИЦА: (Не одкри' се, враже!)

КАПЕТАН: Како нијеси скјав?

ПЕРАШТАНИН: Ако ти је драго Милости, нијесам скјав *proprio* [управ], него сам скјав за мало брѐмена.

КАПЕТАН: То хоћ ријет да си по несрећи скјав и да ћеш се брзо либѐрат. Зато реци, што ти је од потребе? што питаш?

ПЕРАШТАНИН: (О Лимица, што ћу сад ја ријети?)

ЛИМИЦА: (Реци да идеш од стране брата робињина.)

ПЕРАШТАНИН: Послô ме, господине драги, брат њеке робиње која стоји у Ваше Милости.

КАПЕТАН: Разумијен те; ти си дӯнкве скјав с млеташкијех галија?

ПЕРАШТАНИН: *Si, signore,* с галера венецӣјâнијех.

ЛИМИЦА: (Добро, добро, аферин!)

КАПЕТАН: *Orsu,* ваља ми авӣзат робињу.

Шена дванаеста: Ждеро, послије доктур кô скјав, и исти.

ЖДЕРО: Ха ха ха! рђа[1] убила све махнице који су кô и они доктур! Да знате на којом сам сад комедији био, пукли бисте од смијеха! ха ха ха!

КАПЕТАН: О Ждеро!

ЖДЕРО *(сам):* Ајмех! ӧно госпара с једнијем скјавом; ова ће бит смијешна.

ПЕРАШТАНИН: (Теке, мој Лимица, ти ми *da drio via* [отрага] говори што имам рèспô̄ндит [одговорити], ере, по моју главу, вас сам се смокрио.)

ЛИМИЦА: (Не бој се, ево мене уза те.)

КАПЕТАН: *Olà,* Ждеро, пàрâ си глух?

ЖДЕРО (*сам:* Ајмех, рòвинâн сам!) — Госпару, пàрâ мене зовеш?

КАПЕТАН: Тебе, сӣ. Ну ми реци, што чини робиња?

ЖДЕРО: Што чини робиња? Разговара се с једнијем скјавом.

КАПЕТАН: С једнијем скјавом?!

[1] argia.

ПЕРАШТАНИН: С једнијем скјавом?! *a pofar di quel che non digo* [тако ми онога што не говорим]!

КАПЕТАН: Што ће овлики скјави, што?! *Orsu,* зови доли тега скјава.

ЛИМИЦА: (Ајмех, сад ће се ови ѝнтрйг скопрйшкат!)

ЖДЕРО: *Olà,* ти ходи доли најбрже! (*С докшуром говори:* Враже! не говòри лàтйно [латински]!) — Ево га, госпару. *(Овди доходи докшур кô скјав.)*

ЛИМИЦА *(сам):* Тужна Пераштанина! сад ће га[1] познат — пођу ја утећ, докле ми је боље. *(Овди Лимица бјежи.)*

ДОКТУР: *Quis te vocat?* ко ме зове? ко ме иште?

КАПЕТАН: Амо стани! Ко си ти? одкле си дошô? зашто си дошô и кад си дошô?

ПЕРАШТАНИН *(сам):* По светог Трипуна овђе[2] сада иде на èзâмину [испиту]!

ДОКТУР: Ја сам један *mancipio* [роб], идем *dalle triremi* [с лађа], носим *bonum nuncium* и дошô сам овди *paullo ante.*

КАПЕТАН: Које пеланге?! Ја те не разумијем — говори кјâро. — А ти други, ходи напријед.

ПЕРАШТАНИН: Ево ме овђе, господине драги.

ЖДЕРО: (Не говори латино, кâнкар [рак] те точио!)

ДОКТУР: *Io* [ја], то јес ја, идем од стране *d' un germano* [једног брата] илити брата ове робиње.

ПЕРАШТАНИН: Теке, да ти кажем, господине: ово није *verità* [истина], ере ја сам они који идем од стране брата ове сйњôрê [госпође].

ЖДЕРО *(сам):* Кàњâра! ова ће бити смијешна!

КАПЕТАН: Да што је ново од ње брата?

ДОКТУР: Жив је . . .

ПЕРАШТАНИН: *Signor no,* мртав је.

КАПЕТАН: (Ова ти је курйјôза [чудна]! *al sicuro* су ово[3] ф р-ф â н т и.) — Да гдје си оставио тега ње брата?

ДОКТУР: *Hic,* овди у Дубровнику.

ПЕРАШТАНИН: Пази[4], а ја сам га оставио у Котору.

КАПЕТАН: Т ò т није мртав?! дакле сте ме хтјели преварит?! *poltronacci da niente* [кукавице ниједне]! *Orsu,* ко иде од стране брата ове робиње?

ДОКТУР: Ја!

---

[1] *додала друга рука над ретком;* [2] ovghie *са* hi *над ретком;* [3] ovo *исправком прве руке од* ovi; [4] Pafi, *можда грйешком мјесто* Tafi (*у млетачком дијалекту* = мучи!).

*

ПЕРАШТАНИН: Ја!

ЖДЕРО: Ја, ја!

КАПЕТАН: Ӑли је мртав ӑли жив?

ДОКТУР: Жив!

ПЕРАШТАНИН: Мртав!

ЖДЕРО: Ни мртав ни жив!

КАПЕТАН: Гдје сте га оставили?

ДОКТУР: *Hic* у граду.

ПЕРАШТАНИН: У Котору.

КАПЕТАН: *O, questa si che è bella* [ова је лијепа]! *Olà,* свежите ове фр̑фа̑нте, ер тако свезанијех хоћу да се прибију и притуку.

ДОКТУР: *Heu te miserere!*

ПЕРАШТАНИН: Ах, господине драги!

КАПЕТАН: Реците истину, ко сте ви?

ЖДЕРО: Госпару, ја сам овега с галија из Гружа довео малоприје, кад ме робиња послала.

ДОКТУР: *Ita est,* тако је! *postulato da costui* [зван од овога], овди сам дошо̑.

ПЕРАШТАНИН: И ја, и ја! Чуј ме Ваша Милос.

КАПЕТАН: Мучи ту! — А ти *tira via* [иди] одовле!

ДОКТУР: *Fugiamus! (Овди бјежи.)*

КАПЕТАН: А ти, *ladro, asassino* [лупежу, разбојниче], што си претѐнцо̑ у тијем хаљинам?

ПЕРАШТАНИН: Ништа, свијетли јуначе, тако ми моје главе! него ме њеки Лимица обукал у ови вѐстӣд.

КАПЕТАН: Овамо стани, Ждеро; узми тӣ твој пас и вежи га, ер га хоћу послат у галију, *assiò dadovero facia da schiavo* [да буде збиља роб]. *(Овди га хита Ждеро.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке, тако ти твога јунаштва, не чини ми те срамоте, ер сам ја племић од Пераста[1].

КАПЕТАН: Говорим ти, свежи га, и одсмуца' га у мене у̑ страњ, нека ту стоји за сад ко̑ у тамници.

ЖДЕРО: Фӑте, госпару, ја га вежем.

ПЕРАШТАНИН: Једа кога? помага'! је ли правде, је ли?! ајмех!

ЖДЕРО: Ходи са мном. *(Овди га везана пошеже.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке одријеши ме — хоћеш ми руке стропи̑јат [сакатити]! Је ли кога? помага', помага'!

КАПЕТАН: Тако га смуцај, и затвори га како ти сам рекò, а посли[2] отиди и зазови *il sargente Rovina, il caporal Terremoto, l' alfiere*

[1] Perascta *с доцније превученим* c; [2] posli *доцније исправљено на* poslie.

Sparavampa [наредника Р., капрала Т., заставника С.], и реци им да сви стану чинит стражу овој робињи, ер ћу ја отит надвор, зашто имам велику потребу. *(Сам:)* Што ти пàрâ да њеки мрави хоће се са мном чимѐнтат [огледати] за украсти ми робињу, тер се приоблаче у хаљине од скјавâ? Ȁли не знаду да сам ја они капетан Громињало који сам ослободио Спȁњу *dai Mori* [од Арапа], Фрâнчу *dai Ugonotti* [Хугенотâ], Унгàрију *dai Turchi* [од Турака], Џѐрманију *dai ribelli* [од усташа], Фјâндру *dai congiurati* [од завјереникâ]? и не знаду тисућу ȉнијех прȍдêцâ [јунаштва] и вȉтôрȉјâ [побједâ] које сам учинио?

Шена тринаеста: Бено, Лимица, а послије Пераштанин из страња капетанова.

БЕНО: Несрећни Бено, тужни старче, персѐгвитâн[1] [прогоњен] си од удеса, остављен си од синова, трàдишкâн си од дјетића! — Нијесам ли ти ја, фр̀фâнте, рекô: „Отвори очи, да ти је тко не уграби?“ Страх ме, *per vita mia,* да ме ти нијеси приварио[2] и традȉшкô!

ЛИМИЦА: Госпару, кад бих ти хтио сповиједат све што сам учинио, то би било вјетром се пастит а димом хáкат; а пака ти атрибуȉшкâвâш на традȉменат [издајство] све што сам ја учинио!

БЕНО: Да што си учинио? Ти ми си скрòкô песет дȕкâт, који ми су, по душу моју, били песет очи — знаш да су динари *oggigiorno primo sangue* [данданас прва крв]; није ти бàстало довестит ми робињу. Видиш да имам разлог на тебе се тужит.

ЛИМИЦА: Песет си дȕкâт Пераштанину дô, а робињу ми је капетан уграбио; тȍт ја нијесам ништа крив.

ПЕРАШТАНИН *(сам плаче):* Теке ко би[3] ти бил рекô, пàрȕн-Ђȕре сфортȕнâтȉ [несрећни], да си имал доћ из твога лијепога Пераста[4] за овди у Рàгȕзи крепат у смраду и у овему мјесту! ах, јаох тужан!

БЕНО: Ко је ово? ко плаче?

ЛИМИЦА: По гласу рекô бих да је Пераштанин.

ПЕРАШТАНИН: Ах, ко ме зове, ко?

ЛИМИЦА: Ја сам, Лимица; што је ново?

ПЕРАШТАНИН: Лимица, мој побратиме, да ти сам припоручен, ер ме овди ставил они капетан, ере си ме ти обукал у они вестид. Теке реци господару Бену да ме либѐрâ од овђе[5].

---

[1] perseguitan; [2] privario *исправком од* pre..; [3] bih; [4] Perascta *с доцније превученим* c; [5] ovghje *исправком друге руке од* ovgie (?).

ЛИМИЦА: Не брини се, чинићу те помоћ.

ПЕРАШТАНИН: Тако ти твоје главе, отиди га дѐлôнго нађ, ер да ти кажем, брате драги, ако доста устојиш, наћеш ме мртва у овој малѐдетôј [проклетој] тамници.

ЛИМИЦА: Не брини се — отидох. — *Orsu,* госпару, потребито је ослободит овега Пераштанина за имат робињу.

БЕНО: Ја видим да си је ти пуштô из рука, и још је уздаш имат.

ЛИМИЦА: А ја ти говорим да ћу је имат, и чинићу ти виђет колико ми бàстâ; молим те, дȁрŷј ми лѝчêнцу [допуштење].

БЕНО: Пођи гдје хоћеш. — *(Сам:)* Толико сам сметен и заплетен у љубави ове робиње, да *per vita mia* није ми дошло на памет отит се инфòрмат на овијем галијам у Гружу више мога Пијера; ма *per certo* [свакако] ја држим да га није на њима, зашто би дослех био дошô дома. Ах тужни синко, гдје те нијесам дослех видио, страх ме видим ли те веће! Отићу сад до Гружа.

Шена четрнаеста: Михоч у хаљинам женскијем, Заплетало и послије Ждеро.

МИХОЧ: Да ја добро не знам у којој цјёни[1] ти моју чâс држиш, не би се био обукô у ове хаљине, које се не пристоју ни мому бићу ни мојој репутацијóни [добру гласу]; и ти добро знаш која би ми срамота била, кад би се обазнало да сам се у женске хаљине обукô.

ЗАПЛЕТАЛО: Да ја нијесам добро мислио и арцидòбро промислио како има ствар пàсат, не бих се ставио на ову ѝмпрêзу [предузеће] која, за ријет истину, у себи је трудна; ма ја знам, госпару, да кад се ти споменеш да имаш доћ на сврху од твојијех пожуда, то јес да имаш сладунѝжат[2], веома ти ће се ласна учинит.

МИХОЧ: Страх ме, хоћу ли моћ реу̀шкат.

ЗАПЛЕТАЛО: Реушкаћеш *senza altro* [свакако]! капетана сад није дома и држим да за сад неће ни доћ, то ћеш имат бријѐме твоје после оправит; и ако би[3] те[3] он затекô у кући, ти фѝнгâј да си фру̀стијерка пàрêнта [сродница] робињи. *Orsu* ја куцам — тик, ток, тик.

ЖДЕРО: *Olà,* ко куца? Ако иштете госпара, није га дома.

ЗАПЛЕТАЛО: Ако ти је драго, ну ход' доли — тик, ток; имам ти њешто од његове стране ријети.

ЖДЕРО: Ето ме, ето. *(Овди излази.)* Што ти је од потребе?

---

[1] zjenni; [2] sladunifckat; [3] bihte *исправљено на* bilite.

ЗАПЛЕТАЛО: Капетан ти је послô ову жену фрустијерку и рекô ти је да је ставиш с оном другом. Зато, ево, ја ти је придавам; немој да се што од ње учини.

ЖДЕРО: Не бринн се, не. — Уђези, добра жено; ово је кућа.

МИХОЧ: Фâте. — *(Сад с Заплешалом говори:)* А ти, Заплетало, стој àтênто [пажљиво], ако би утолико капетан изишô; врти се овудара.

ЗАПЛЕТАЛО: Боље је да ја отидем спијáват гдје је сада, и да му чиним стражу, да га не би ўхитио на јајима.

ЖДЕРО: А ја ћу ти поћ сада узети докторов рȕбȗн и клобук, прије не[г] га је он узео, да не бих изгубио бȉјељ и бàрету, и имам ти се ја кô доктур начинит.

Шена петнаеста: доктур кô скјав, па Аница *alla francesa*.

ДОКТУР *(сам)*: *„Deum esse amorem“*, лажеш тер лажеш, *„sed vitio fovens sistit libido“* уписа *il tragico Corbulense*[1] [трагичар К.]. Зна се да је љубав *un furor d' animo, un veleno tartareo* [помама душе, паклени отров], који наше срце *turbat incendio. Al sicuro* [сигурно] има велику јакос; ето, који је èфет [посљедицу] у мени учинила ова *cupidinea possanza* [Купидова моћ], од које придобијен, периклйтô сам [био сам у опасности] *quam taxime* облачући се у ове хаљине; а сад не находим Ждера, да ми врати мој рубун и узме *hanc vestem infamem*. Ма чујем гдје њеко иде; ваља ми утећи, да ме не позна. *(Бјежи.)*

АНИЦА: До сад сам искала Михоча и нијесам га могла нигдје наћ; тријеба ми га је поћи опет искат — ко зна да се гдјекод с робињом састанем.

Шена шеснаеста: Зијехало и Пераштанин из страња.

ЗИЈЕХАЛО *(сам)*: Не знам што ти се од онега мога госпара учинило — ја ти сам мртав гладан; заисто ја држим да од страха, кога сам малоприје оћутио цȉјећа онега капетана, ценȅрâвâ [производи] ми апетит, а не иман ти се гдје, сиромах, отит наждријет, зашто у кући није никога.

ПЕРАШТАНИН: *Olà*, ти побратиме, побратиме!

ЗИЈЕХАЛО *(сам)*: Ово ми се пàрâ глас госпаров! — О, госпару!

ПЕРАШТАНИН: Зијехало!

ЗИЈЕХАЛО: Гдје си? што чиниш?

---

[1] *гријешком мјесто* cordubense, *јер се мисли на римскога трагичара Сенеку који је био из Кордубе.*

ПЕРАШТАНИН: Теке не видиш да стојим у овој малèдетôј [проклетој] тамници! овђе[1] ме је заклопил *quella razza korgnuda* [она рогата звијер] од онега капетана; а по тило грешње[2] има ми је платит. Ну ти утолико отиђи нађ онега Лимицу и реци му: „Јуначе, тако ти твоје главе, пòздравй те пàтрȗн Ђуре и рекал[3] ти је: „„Да ти сам ракòмандâн [препоручен],““ ере, да ти право кажем, имам један апетит *che non ve digho altro* [да ти не говорим ништа друго].

ЗИЈЕХАЛО: Ја ћу сад отит; ти лачан, а мени ти се од глада трбух дȅбото скȋни присушио; зато ну да', нека ти што купим, ако ћеш.

ПЕРАШТАНИН: Ја бил ти дô, ма немам ни гàдзетê; *corpo del mondo* [тако ми свијета] нијесам никада овако бил без мȕнȋдê! ма почека', почека', ну ход' амо!

ЗИЈЕХАЛО: Ево ме.

ПЕРАШТАНИН: Нä, узми ови прстен, и ако га не узмоћ будеш продат, а ти га импȅњâј [заложи], и купи ми мало фр̀жопа, чȋпулê и боцу вина; *orsu, andè a buon viaggio* [иди и добар ти пут]!

ЗИЈЕХАЛО: Ја отидох. — *(Сам:)* Ови му је прстен даровала она робиња — ја га познам; сад ми га је тријеба отит продат. Али ево àпȗнто овега овди; поћу прôват, једа га он купи. — О госпару, госпару, хоћ купит ови прстен?

Шена седамнаеста: Пијеро и Зијехало.

ПИЈЕРО: Ну, који је то прстен?

ЗИЈЕХАЛО: Ови је прстен лијеп; погледај га, како се зелени и из њега њеке искрице скачу.

ПИЈЕРО (*сам:* Ајмех, ово је прстен моје приљубљене Маргарите!) — Молим те, реци ми, одкуда ти ови прстен?

ЗИЈЕХАЛО: Дô ми га је њеки фр̀ȕстијер, да му га продам; зато, ако ћеш га купит, нећу с тобом гледат.

ПИЈЕРО: Да знаш ли, ко га је тему фрустијèру дô?

ЗИЈЕХАЛО: Једна му га је дјèвôјчица[4] даровала која је у његовој кући за њеколико данâ стáла.

ПИЈЕРО: Дјевојчица му га је даровала?! да како је тој дјевојчици име било?

ЗИЈЕХАЛО: Име јој не знам, ер ти се она чинила зват робиња.

ПИЈЕРО: Да гдје се сад находи та робиња? (*Сам:* Ово је *al sicuro* [сигурно] моја драга Маргарита!) ну, реци ми.

---

[1] ovge; [2] grescne; [3] rekol; [4] *послије ове ријечи превучено је* dala.

ЗИЈЕХАЛО: Ја ти не знам, зашто јесу три четир уре да је отишла искат њекога ње брата. *Orsu,* госпару, ако ћеш купит прстен, — ако ли не, ја ћу отић.

ПИЈЕРО: Почека'; реци ми, како ти је име?

ЗИЈЕХАЛО: *Con riverenza parlando* [без замјере] Зијехало, на Вашу заповијед.

ПИЈЕРО: А мени[1] је[1] име Пијеро; ну ми реци, познаш ли ме?

ЗИЈЕХАЛО: Ја те не познам, ер те нијесам прије видио.

ПИЈЕРО: Ја сам Дубровчанин и син сам богата трговца; с брёменом ћеш знат ко сам ја — вјеруј ми да се нећеш покајат да ме си послужио. Узми ова два цекина за прстен, а ови рѐô теби даривам.

ЗИЈЕХАЛО: *Gramarze* [велика хвала] *a Vostra Signoria!* у чему те имам служит?

ПИЈЕРО: Мени веома импòртâ [стало ми је] знат гдје се находи ова робиња; то би хотио да ти отидеш скòрџат [видјети]. И ја бих с тобом дошô, ма праведни узроци бране ми да се за сад не одкривам да ме познаду; поћеш се ти дакле инфòрмат гдје је, и дођи ме авѝзат — бићу међу̀-цревљâрима.

ЗИЈЕХАЛО: Госпару, не брини се, *lassa far a mi* [остави то мени]. Ма ну ми реци, ако је нађем, хоћу ли[2] јој[2] што ријети?

ПИЈЕРО: Реци[3] јој[3] само да „њеки Пијеро жуди с тобом говорити". Ја ћу поћи и немој ти кому ово приповиђет.

ЗИЈЕХАЛО: Госпару, не бих ни на конопцу приповидио! поћу је ја сад проискат, и ако је не нађем, поћу се информат од мога госпара Пераштанина: он ће знат гдје се находи.

Шена осамнаеста: Маргарита раскòмурâна, Михоч у женскијем хаљинам излазе, дрпећи се, из куће и остављају врата отворена, и Пераштанин из страња.

МАРГАРИТА: Пушти ме, издајниче! овако ли си несрећну дјевојчицу хтио силом придобит?!

МИХОЧ: Не бјежи, мој животу!

МАРГАРИТА: Пуштај ме, говорим ти, непоштени младићу! ти си цијенио с приваром и с мѐнацам мене придобит.

МИХОЧ: Не придобит с јакостим, ма с молбам умолит.

МАРГАРИТА: Пуштај ме, говорим ти, ер ћу сад почет викат! — Једа кога за бога? помози једну жалосну и невољну дјевојчицу!

ПЕРАШТАНИН: *Olà, olà!* ја ти вељу, пуштај ту робињу! теке, по светога Трипуна, да си у Перасту, досле би те било вичѝнâто [сусјество] нä кýсе исјекло; прäљу ти, *lassa andar* [остави]!

[1-1] mennie; [2-2] lioj; [3-3] Rezioj.

МИХОЧ: Ајмех, ево чељади!

МАРГАРИТА: Пушта' ме, пушта' ме!

ПЕРАШТАНИН: Ја ти вељу, пушта' 'е, ере, *per santo che canto* [тако ми свеца кога пјевам], ако изидем ванка, имам ти поцàпат ногами по трбуху и тресну[т] те манàвјелôм по врату.

МИХОЧ: Ево те пуштавам, немила жено.

МАРГАРИТА: Ах, йнфâмй [срамотни] и непоштени издајниче! *(Овди бјежи.)*

МИХОЧ: Бјежи куда хоћеш — имам те стигнути. *(Трчи за њоме.)*

Шена деветнаеста: Ждеро у доктуревцијем хаљинам.

Пукох[1], ах ах ах! *macarunorum, caponorum mangiatorum* — ово сй да је по грàматици! *Ego me habetis bevuto bocaratos tribus de vino Tarbianis*[2]; *aqua male facere et vino conforta cerebro. Domine magistro,* не може се ријет да ја нијесам пун скўлê у овијем хаљинам, и оно вина што ти сам попио учинило ме доктуром. Пàрâ се не види, *tempora stat nebulum;* то ћу ја сад *andabuntur spasseggiando. Larga* [на страну], *larga!* ја сам доктур, и нећу се свлачит из овијех хаљина, докле не нађем доктура.

Шена двадеста: Лимица и Пераштанин.

ЛИМИЦА *(сам):* Намислио сам фињу бўрлу учинит капетану, ако извадим онега сиромаха врага Пераштанина из страња; поћу му се сад јавит. — О, госпару Пераштанине, *olà,* пàрâ не чујеш?

ПЕРАШТАНИН: Зовете ли мене, господине?

ЛИМИЦА: Зовем; пàрâ ме не познаш — ја сам Лимица.

ПЕРАШТАНИН: Теке прости ми, драги брате, ер те не чујем.

ЛИМИЦА: Знаш ли је ли капетан дома?

ПЕРАШТАНИН: Није никога дома. А, *pofar del mondo* [тако ти свијета], да си малопријe изишал, намјерил би се на великога дјавла, ере њека *razza renegada* [издајица] извела је робињу ванка из куће, и она јадна викаше и била је ў Фацу црвена кô скрлет. А ето, *al pofar del Bacco* [тако ти Баха], још су врата отворена.

ЛИМИЦА: По ране куљенове имаш разлог.

ПЕРАШТАНИН: Теке сад је бријеме помоћ ме! уљези унутра тере ми отвори, а познаћеш *col tempo* [с временом] ко је патрун Ђуре Кужиновић[3] из Пераста.

ЛИМИЦА: Идем дèлôнго.

---

[1] Puhoh; [2] *в. у рјечнику* Трбљан); [3] Kuscinovich.

Шена XXI.: Заплетало, Лимица и Пераштанин.

ЗАПЛЕТАЛО: Досад сам спијáвô капетана, ма сам га сад оставио за доћ виђет што се чини од мога госпара Михоча; сад сӥ да је имô по мени што је жудио.

ЛИМИЦА: *Non c' è altro* [нема друге], тријеба је да Заплетало извео је робињу из куће; ма како је враг уљезô?

ЗАПЛЕТАЛО: Лимица из куће капетанове! ајмех, која је ово стравàгâнца [необична ствар]?!

ПЕРАШТАНИН: Бјеж'мо одовле, драги брате, да не би она *razza renegada* од капӥтанија изишла и да ме не би ухитил; теке не видиш онега који нас онђе спӥјâвâ?

ЛИМИЦА: *Bon giorno* [добро јутро], Заплетало, *bon giorno!* на сврху изишло ти[1] је[1] како си жудио: твој госпар Михоч весело ће уживат робињу — пàцијенца!

ЗАПЛЕТАЛО: *Miser* Лимица, реци ми докле ти нијесам рекô! твој ће старац по твому мѐдзу [сресту] имат што је толико вријеме жудио; зато се веселиш!

ЛИМИЦА: Ти се мном ругаш.

ЗАПЛЕТАЛО: Пáчек[2] ти мном мàскарӥш.

ПЕРАШТАНИН: Теке, ако је тако, по тило грешње[3] тријеба да је одлетил ова робиња: није у тебе, није мâнко [нити] у њега — *ne per scie, ne per nove, mi non sò gnente* [ни за 6, ни за 9, ја не знам ништа].

ЛИМИЦА: Ход'мо ми тја за виђет како ова ствар иде. *(Овди иду.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Ја не знам како је ова ствар пàсала: мога госпара Михоча није унутра, кад ови излазе из куће капетанове; буди какомудраго, све ми срце дава да је за нас робиња изгубљена.

Шена двадест и друга: Доктур кô·скјав и Михоч у женскијем хаљинам.

ДОКТУР: Гдје идеш, о Панкрацијо? *nec te ipsum erubesceris?* пàрâ те није срам *di questa obbrobriosa metamorfosi* [ове срамотне промјене] коју си од тебе учинио? *miserabile dictu!* А ти, *o perfide, pessime amor, barbare,* тако ли се мном ругаш, да ти није доста *d' avermi* [што си ме] *sagittis confixum flammisque incensum* цӥјећа једне робиње, ма ми јоштера чиниш да не могу наћ онега фӓмула [слугу] кому сам дô рỳбŷн. *At, sed, verum,* ма ко је ова која *ambula con il gresso timido* [шеће плашљивим кораком]?

[1-1] tie; [2] Paceh *исправљено у* Pacek (?); [3] grescne.

МИХОЧ: Досад сам слиједио ону немилу робињу, и не бивши је могô стигнут, тријебало ми се вратит за не бит познан. Ах, љубави, кад ће доспјет моје муке?

ДОКТУР: *Ne fleveris!* што ти је, *o juvenkula*, тер се тужиш?

МИХОЧ: Што ћеш ти од мене, скјаве од ништа?!

ДОКТУР: Немој гледат, *puellula*, на хаљине које носим, зашто нијесам скјав ма лйбер [слободан].

МИХОЧ: Или либер или не, што ћу ја од тега? а ти што ћеш од мене?

ДОКТУР: *Absit* да друго хоћу него *confabulare paullulum.*

МИХÒЧ: (Ово је заисто доктур — ма што у овијем хаљинам?!)

ДОКТУР: Нејма нитко толико *pulchritudine* [љепоте], коју ја у теби *suspicio*, *aspicio*, *inspicio.*

МИХОЧ: Како те није срам, о доктуре, ходит тако обучен по улицам?

ДОКТУР: *Saltem mi conoscesti* [познала си ме]! није се чудит *se son demente* [да сам махнит], ако сам *amante* [љубавник].

Шена двадест и трéћа: Ждеро у доктуровијем[1] хаљинам и исти.

ЖДЕРО *(сам)*[2]*:* Свак ко ме види реверйшкâвâ ме, ер цијени да сам доктур.

ДОКТУР: Ма ко је ови оди који интерòмпâ [прекида] *i nostri colloquii* [наше разговоре]?

МИХОЧ: Усилован сам одијелити се за промијенит се из овијех хаљина.

ДОКТУР: Гдје идеш, *o mea bellula? ferma* [стани]!

МИХОЧ: Иди отоле, махниче, нä! *(Овди га удара и бјежи.)*

ДОКТУР: *Heu te, heu te!*

ЖДЕРО *(сам):* Ово је доктур!

ДОКТУР: *Contremuere cave sonitumque dedere caverne!* Тако ме јако удри, да ме још боли. — А ти, *infame augurium*, који ме си прйвô [лпшио] од моје тôгê!

ЖДЕРО: Које роге?! *malanus quo tibi veniat, bruttus scimiones!* Пàрâ не видиш *che io son dottore* [да сам ја доктур]?

ДОКТУР: Ако ти нијеси него Ждеро! зато ми да' моју тогу.

ЖДЕРО: *Ego, senti, ignorante* [чуј, незналицо], *sum doctorus, doctoratus in medio tovjernoribus*, и нä ти једну пес за *mustachionibus.*

ДОКТУР: *O vergogna delle frasi Tulliane* [о срамото Цицеронових фраза], свуци се из те хаљине! Гдје идеш? *siste gradum!*

[1] ..го.. *исправком прве руке од* ..ге..; [2] *додала прва рука над ретком.*

ЖДЕРО: Знам и ја да смо у граду, зато ти нâ и рȕбȗн и клобук, а ти мени врати бȉјељ и бȁрету. *(Овди се кролињивају.)*

ДОКТУР: Ево ти нâ. — *Salve, o consorte de' miei studii* [друже мојих наука], *venerabunda toga!* а ти, *o pilleo* [шешире], поврати *alla mia fronte la gravità Socratica* [мојему челу Сократову озбиљност]. — Захваливам ти, о Ждеро, *et vale.*

ЖДЕРО: Досад сам чинио од доктура и фино ми[1] је[1] реȕшкало; пођу сад чинит од скјâва, гдје ти њешто турски, арабски умијем. А ево àпȗнто одовуда чељади — ставимо се *in orden* [у ред]. *(Овди се замошава у бијељ.)* — Саламалек, бернувала, саламалек, кукуруба, ху ха, ху ха, саламалек, кукуруба.

Шена двадест и четврта: Пераштанин, Лимица и Ждеро кȏ скјав.

ЛИМИЦА: *Non c' è altro* [нема друге], ваља нађ начин за имат капетана у руками; тад ћемо тад знат што се учинило од робиње.

ПЕРАШТАНИН: Теке виђ што се може учинит, ере *pofar del mondo* хтјел би се и ја вендȉкат [осветити] за àфрȏнт који ми је учинио.

ЖДЕРО: Бернувала кукуруба.

ПЕРАШТАНИН: У, у, који је ово скјав овђе?[2]

ЖДЕРО: Саламалек кукуруба хуха, саламалек кукуруба.

ПЕРАШТАНИН: *Leca-salame, da dove vegnìu* [лижи-саламе, откле долазиш]?

ЖДЕРО: Наниана кукуруба саламалек.

ЛИМИЦА: Како ти се курвић опио!

ПЕРАШТАНИН: Пàрâ нећеш одговарат, скјаве од ништа, *razza renegada.*

ЖДЕРО: Грила, грила, бернувала саламалек.

ЛИМИЦА: Пушта' га, пàтрȗн-Бȗре; пàрâ не видиш да је пјан?

ПЕРАШТАНИН: Теке пàрâ ми се да је ово они скјав кога сам нашал у кући капитановој.

ЛИМИЦА: *Per vita mia* имаш разлог.

ЖДЕРО: (Ха ха! цијену да сам ја скјав, ха ха!)

ПЕРАШТАНИН: Ере, што се смијеш? *Non star tu quello schiavo che venuto oggi trovare capitanio* [нијеси ли ти онај роб који је данас посјетио капетана]?

ЖДЕРО: Саламалек бурнувала.

ПЕРАШТАНИН: *Al cuspetto del mondo* [тако ми свијета] неће да одговара! *Non star tu venuto galera robigna* [нијеси ли ти дошао с робињине галије]?

[1] mie; [2] ovgie *а прије тога превучено* ovdi.

ЖДЕРО: Грила, шарапа, бурмувала саламалек.

ЛИМИЦА: Ха ха ха! овди је курѝјôза [чудна]!

ПЕРАШТАНИН: *Ah, razza renegada* од Маумета! нӓ, *pigliè salamalech* [ето ти ‚саламалек‘]. *(Овди га бије.)*

ЖДЕРО: Ајмех, ајмех, тужну мени! — *(Овди га бију, ћерају и говоре:) Salamalech, vaga a bon viazo* [срећан пут].

АТ ТРЕЋИ.

Шена прва: Лимица и Пераштанин.

ЛИМИЦА: Ти ми си рекô да ваља с којијем лијепим начином имат капетана у руками и не пуштат га докле нам не да робињу; зато сам ја намислио да се ми обучемо у хаљине барàбâнскê и да га одвучемо у тебе ỳ страњ и затворимо кô и он тебе.

ПЕРАШТАНИН: Теке што ти сам ја рекал, ти ме се нећеш да òхајêш докле ме не видиш објешена, ере знаш да још пỳцâм [смрдим] криминáлом [кривичним судом].

ЛИМИЦА: Слушај! ми ћемо га чекат овди, то ћемо га и ћàпат [ухватити], и ако би нас познô, ријећемо да смо бỳрлали — нека је мени!

ПЕРАШТАНИН: Теке зà бỳрлу ће нас и објесит!

ЛИМИЦА: Од кога те страх? јацун од капетана?

ПЕРАШТАНИН: Мене је страх?! а пак од онега сèригаћê капетана?! Ере ти не знаш колико путâ позивал сам га на мејдан, и по тило грешње[1] свеђер сам остал винчѝтỳр [добитник]; а по светога Трипуна од онаке десетине нема[м] *miga*[2] [никако] страха. Али ево нам и Зијехала — и он ће нам ваљат.

Шена друга: Зијехало и исти.

ЗИЈЕХАЛО: Госпару, честито ти да си надвору; зато дај колач.

ПЕРАШТАНИН: Колач је ли?! А, по тило грешње[1], дах ти мàцỳлôм по врату, ере, ну ми реци, гдје је они прстен?

ЗИЈЕХАЛО: Ево ти два цекина за која сам га продô, а нијесам ти још ништа купио што ми си рекô малоприје.

ЛИМИЦА: Ела, хоћемо ли се спедѝшкат?

ПЕРАШТАНИН: *Andemo* [идимо]; ходи ти за мном, Зијехало.

ЗИЈЕХАЛО: Идем. Ма ну ми реците, гдје је робиња?

---

[1] grescne: [2] nema miga *које би се могло читати и* нема[м] ми га.

ЛИМИЦА: Њу идемо искат, зато ходи.

ЗИЈЕХАЛО: Ход'мо. (*Сам:* На ови њу начин моћ помоћ госпара Пијера; *basta* [доста] &c.)

ПЕРАШТАНИН: Тријѐба је да ти, Лимица, нађеш три[1] вѐстӣда о̀д жбира.

ЗИЈЕХАЛО: А што ће вам те хаљине?

ПЕРАШТАНИН: Муч' ти ту! свеђ хоћ говорит гдје људи говору; ере, *pofar di quel che non digo*, чинићу да се један дан пе̑нтӣш [покајеш].

ЛИМИЦА: Што ће сад те ријечи? Ход'мо нађ те хаљине *e tan a far* [руке на посао].

Шена трећа: Маргарита и Пијеро, свак о себи говори.

МАРГАРИТА: Кому се имам утећ, да ми укаже пут по кому њу моћ доћ сред толико валова од среће у прави пӧрат мога покоја? Ах, срећо, тебе не зовем, пӧкли ми си се супротива указала, кад ми ӱграбӣ у најљепшему почетку од мојијех уживања моје вјечно добро. Љубави, с тобом не говорим, зашто си ти смела све моје покоје; ни с тобом, о смрти, покли на несрећнијем онијем хридим, остављајући мене живу, ӱграбӣ ми живот.

ПИЈЕРО: Венем и тисућу путâ на дан освјѐснӣвâм, и — не знам како — у лаживу уфању сад мӱчећи се уживам, сад уживајући мучим се, и моје тужно срце, сметено међу тминам од болести и међу свјетлостим од уфања, друго не чини него жалосно кида се.

МАРГАРИТА: Свакога кога загледам чини ми се приличан мому Пијеру.

ПИЈЕРО: Дѐсперâн плачем моју мртву љепоту и пàрâ ми да ми исти плач говори: „Уфај да живе твоја Маргарита", и тако, од уфања уздигнут, давам покој мому болестиву тужењу. Ма ајмех, немио глас смета моје умӣкӱљенô цвиљење и говори ми: „Не уфај, зашто је она мртва". Ах, узроче мога вјечнога[2] плача!

МАРГАРИТА: Чујем гдје њеко веома горко тужи се; плач и уздисање биљези су једнога жалостива срца. Ах, кад би хтјела небеса да буде ово мој Пијеро!

ПИЈЕРО: Друго ти не остаје, тужни Пијеро, него дати сврху твому болестиву животу.

МАРГАРИТА: Ајмех, реци ми, мој срцу, је ли ово мој Пијеро, цијећ прилике од кога толико уздишем?

ПИЈЕРО: Умри дакле, о невољни Пијеро!

[1] ta *или* to *исправљено на* tri; [2] viecnoga *гдје је* c *исправљено од* f.

МАРГАРИТА: Он је уистину! ма како овако приображен?! Поћу му се приближат — ма како? Ајмех, хоће ли бит он? Неће! Поћу га упитат — ма што?

ПИЈЕРО: Ах, прстену, зеленило од твога о̀шца дава уфање мому срцу да имам видјет моју љубљену Маргариту.

МАРГАРИТА: Срце ми се распу̀кнӣвӑ̂![1] не знам што ћу учинит!

ПИЈЕРО: Сӣ, сӣ, ти си жива! — Зијехало, гдје си? што ми веће гласе не носиш или од моје смрти или од мога живота?! *(Иде тја.)*

МАРГАРИТА: О̀дијелӣ се, и не умјех му се јавит! Ах, страху у̀сионӣ, који си ме избавио од мога блага! јур се стӑ̀вљӑ̂х да је оно мој Пијеро био: моје су га очи видјеле, моје га је срце познало! Ма што велим? ко је он био? Ах, нё бӣ он, издале ме су очи за веће не плакати, приварило ме срце за веће не бољет се, и себи сам истој дала разумјет за тужна не умријети.

Шена четврта: Аница у хаљинам *alla francesa* и Маргарита.

АНИЦА *(сама)*: Тако ли ти ми се сређа супротива каже! колико сам се смуцала и нијесам могла наћи немилога Михоча. Али ми о̀во робиње, поћу јој се јавит. — О робињо, како си тако сама на улици?

МАРГАРИТА: Ко ме смета? Младићу, молим те, пуштај ме у мојијем мислима.

АНИЦА: Не пристоји се једној лијепој жени не бити ко̀ртêза [љубазна].

МАРГАРИТА: Љепота једне жене прибива у добријем дјелима. Молим те, одијели се од мене, зашто сам познала људи овега града веома инсо̀лênте [дрске].

АНИЦА: Тријеба је да си од кога дȉзгустâна [озлојеђена] била, кад тако говориш.

МАРГАРИТА: Не само дизгустана, ма још̀те о̀фенцâна, и за не бит опет офенцана, хоћу се одијелит. Остани с богом!

АНИЦА: Устави се, молим те, заклињем те онезијем за кијем умиреш.

МАРГАРИТА: Могуће заклетве!

АНИЦА: Реци ми, ко те офенцô?

МАРГАРИТА: Оди у кући капетановој дође један инсо̀ленат младић, у женскијем хаљинам обучен, и би тако смион и безочан, да хтје моју стâвнôс силом придобит. И находећи се ја у тако очиту пѐрȉкулу [опасности], од страха обсјењена, утекох му из рука и

[1] rafpuhniva.

одијелих се из куће; зато сад тужна, остављена од сваке помоћи, скитам се по граду.

АНИЦА: Не чуди се тему и немој да ти се страва̀га̂нта [чудна] ствар па̀ра̂, ер си примила а̀фронат од човјека у женскијем хаљинам обучена; ербо ево уза те жене која је у мушкијем хаљинам и] иде за наћи свога љубовника.

МАРГАРИТА: Жена си ти дакле?!

АНИЦА: Јесам жена; погледај на ове плетенице.

МАРГАРИТА: Ах, могућства од љубави не прије чувена! Можемо обје тегнут руку, покле смо несрећне у љубави. И ја, жалосна, обукла сам се у ове хаљине од робиње за моћ наћ љубовника мога.

АНИЦА: А гдје се находи?

МАРГАРИТА Ах тужна, не знам! зашто бивши био ухићен[1] од Турака скјав, чула сам да је од млеташкијех галија био ослобођен[3].

АНИЦА: Уфај да ћеш га наћ; обичајно је од љубави множит непокоје за пака узмножит уживања, и вјеруј ми да сузе, које сада обилно рониш, отвориће пут твому покоју.

МАРГАРИТА: Једа тако буде! ма находећи се у једному мору од жалости, не могу уфат пӧрат од покоја и почивања.

АНИЦА: Не говори тако: неуфано добро сладости узмнажа. Ма уљезимо у моју кућу за разговорит се у нашијем тугами. *(Овди се ућуткивају.)*

Шена пета: капетан и пете.

КАПЕТАН: *Olà*, фѐрма̂'те [уставите] се ту!

МАРГАРИТА: Брзо уљезимо — ево капетана!

АНИЦА: Не бој се, ер је он страшивији од зеца.

КАПЕТАН: *O poltron da niente* [кукавицо], како си узео ту робињу из моје куће?

АНИЦА: Она неће да стоји у твојом кући; зато мучи, *vigliacco* [кукавицо] од ништа.

КАПЕТАН: *Ah sangue di dio Bacco* [о крви бога Баха], тако ли се одговара великому капетану Громињалу *Batt'inferno* који би позво̂ бога Марте и све што је ци̏ганâта̂ [дивова]?! *Olà*, десетерица од нашијех уби'те овега.

МАРГАРИТА: Ајмех, уљезимо у кућу, молим те!

АНИЦА: Не бој се. — Чуј ме, капетане; залуду викаш, зашто ја знам колико си ти вӣљак [плашљив] и колико ваљаш.

---

[1] uhitjen; [2] oslobodjen.

КАПЕТАН: Колико ја ваљам?! Ваљам веће од Орланда, Риналда, *Ferrai*, Тангреда, Арганта, Цирона, Спандијана, Флоризела и свеколике њихове родбине, — видиш колико ја ваљам!

АНИЦА: Ха ха! дану стави руку на мач. *(Овди вади мач.)*

МАРГАРИТА: Немој, немој!

КАПЕТАН: Уставi се, *vigliacco* од ништа, који нијеси достојан тега мача носит.

АНИЦА: Тебе позивљем, тебе! зато доспи' је.

КАПЕТАН: Погледај *questo volto indraghito, questa cera leonina, questo ciglio inviperito* [ово лице као у змаја, овај поглед као у лава, ове очи као у змије]! мене позивљеш?!

МАРГАРИТА: Ајмех, мене је страх!

АНИЦА: Тебе позивљем, товаре један; зато ходи напријед.

МАРГАРИТА: Ах устави се, молим те!

КАПЕТАН: И није те страх од ове деснице која је разорила толико мȉрâ и придобила толико непријатељâ? није те страх од овијех мојијех ногa које су поплесале толико џиганата и смечиле толико кампијȕнâ [заточникâ]? није те страх? А од овега тијела кому је име капетан Громињало није те страх? Мене позивљеш?!

АНИЦА: То мало ваља што ти лајеш! Или стави руку на мач или ћу те убит.

КАПЕТАН: Мене убит?! *Olà, olà!*

МАРГАРИТА: Устави се, молим те!

КАПЕТАН: *Orsù*, моли ме, ако ћеш да те не убијем.

АНИЦА: Што, што? Ну узми то — нä нä! *(Овди га бије.)*

КАПЕТАН: Ах, ти ме силујеш да те убијем; али ћу ти простит.

АНИЦА: Нä, узми и то, — нä нä! *(Опет га бије.)*

КАПЕТАН: Не веће — убих те! знаш, ако се обрнем, прождријећу те. *(Бјежи.)*

АНИЦА: Сад кад је утекô, уљезимо у кућу.

Шена шеста: Лимица, Пераштанин и Зијехало у хаљинам барàбанскијем.

ЛИМИЦА: Сад се друго неће него ȁнимо.

ПЕРАШТАНИН: Теке ако је то, ја кад ијем акȕмпањȃн [праћен], имам једно анимо *che non ve digo* [да вам не кажем]; ма, по моју главу, ја се пȇнтȋм [кајем] да нијесам узел софȉјȗн.

ЛИМИЦА: Тер што би ти?

ПЕРАШТАНИН: Теке, по тило грешње[1], ти не знаш да једна

[1] grescne.

boka di foco [пушка] даје велико ȁнимо. — О Зијехало, у тему ми вѐстӣду пàрâш агȕцӣн [надгледник] од галере.

ЗИЈЕХАЛО: А ти мени параш манӣгôдо.

ПЕРАШТАНИН: Мучи, *razza renegada*, ере, ако ме видиш у ови мôд [начин] обучена, немој да ти се пара да ти нијесам господар. *Tasgi* [мучи], вељу ти, и свеђ ми ходи *da drio via* [за мном], и немој ти оволико напријед ступати, ер ћу ти дат шпâдôм по врату.

ЛИМИЦА: Станите сви овди; ја ћу поћ вијет је ли капетан дома.

ПЕРАШТАНИН: А по тило дјавлово, ево чељади, зато бјеж'мо, бјеж'мо.

ЛИМИЦА: Гдје су, гдје су?

ЗИЈЕХАЛО: Ја не знам.

ПЕРАШТАНИН: Ὂно их за оном кантȕнâтôм [углом]; теке поћи виђи, а ми се ретӣрâјмо и бјеж'мо.

ЛИМИЦА *(иде и гледа)*: Ако није никога!

ПЕРАШТАНИН: И ви сте крȇдили [мислили], — пи, *razza cornuda* [рогата пасмино]! теке не знате, да 'е ко бил, како би ја био отишал делонго тере би му дал колацӣјȗн [доручак] и справил га с колачем.

ЗИЈЕХАЛО: Кашипата[1], који је ово валѐнтôмо [вриједан човјек]! ха ха!

ЛИМИЦА: Ја ћу отит опет куцат — тик ток тик. О, госпару капетане!

ЗИЈЕХАЛО: Ваља да га није дома.

ПЕРАШТАНИН: А ми отидимо искат га.

ЛИМИЦА: Ретӣрâ'мо се овди у улицу и чека'мо га.

ПЕРАШТАНИН: Ход'мо гдје ти[2] је[2] драго.

Шена седма: Аница у хаљинам робињинијем.

Што не могу и што не чине једне ужежене прси! које начине не шшту и које труде не прôвајȗ по којијем цијену отворит пут свому уживању. Провала сам, обучена у мушкијем хаљинам, довестит на стару љубав побјегнута Михоча, и не мого[х] га наћи! сад уфам у овијем хаљинам с веле љепшом приваром изнаћ га. Такођер и робиња одлучила је обући се у оне хаљине у којијем сам ја била обучена, за моћи проискат на онијем галијам свога драгога љубовника. Тко зна да с овом промјеном од хаљина укаже нам се толико срећна љубав, колико нам се досад супротива указала.

---

[1] Kascipata *биће грчјешком мјесто* Kascpita (= *кашпита*); [2] tie.

Шена осма: Милица и доктур.

МИЛИЦА *(сама):* Овој мојој госпођи тисућу их на уру скўрй̂! промијенила се из онијех хаљина које сам јој од Сима донијела и дала их је да се она њека робиња у ње обуче, а она се у робињине обукла и отишла се кô махнйштина смуцат; а нетом се и робиња обуче, отиће за њом.

ДОКТУР *(сам):* С разлогом могу екскла̀мат[1] [кликнути]: *„Causa mali tanti robigna sola fuit!“* зашто цйјења ње љубави периклйтô сам [био сам у опасности] *non semel atque iterum.* Зато сам сада рисо̀лвô [одлучио се] (и ово становито *residet in pectore nostro*) њу већ не љубит, ма пертѐнтат интродўчênцу [покушати улазак] госпође Анице. И о̀во ми *appunto* [баш] мêдија [средства] *perpulchra* по кому ћу моћ имат све што жудим. — *O domina lena,* хтио бих да ми учиниш једно *lenocinio* [услугу].

МИЛИЦА: Говориш ли мени да ти је њеко њешто учинио?

ДОКТУР: *Aliud respondis ac rogo.*

МИЛИЦА: Те роге однеси кому си их прије давô.

ДОКТУР: Ти мене не разумијеш што говорим, ну[2] *interrogata responde!* хтио би да однесеш *longhe salutazioni* [дуге поздраве] твојој госпођи и да јој рећеш: *„Salve, atque iterum salve!“*

МИЛИЦА: Те што ће она од сламе? пи, рђа[3] ти образ убила!

ДОКТУР: *Proh nefas!* хоћу ти ријет: поздрави је; *ergo,* како ћеш јој ријети? *tu mihi cane!*

МИЛИЦА: Лажеш да су мени глâнде, пäсалијеру један! Да те то ко чује, што би рекô?! нâ ти рóгâ за то! *(Овди му оличе роге и иде шја.)*

ДОКТУР: *Me malus excitat noctesque diesque cupido!* Које метамôрфози од мене није учинила ова љубав? на које ме чймênте [опасности] није довела? *Non c' è altro* [нема друге], рисо̀лваћу *derelinquere questo morbo pestifero* [ову кужну болест] за моћи — *absolutus da queste mondane quisquilizie* [од ових свјетских ситница] — *meum animum ad studia impellere. Ergo,* све ствари од овега свијета, *valete, valete!*

Шена девета: Бено, послије Михоч и Заплетало.

БЕНО *(сам):* Био сам у Гружу и нијесам, *per vita mia,* нашô чељадета на онијем галијам који ми је умио дат нôву од мога Пијера; сваки ми говори, њеки Дубровчанин да је био ослобођен, ма не знаду гди[4] је[4]. Како сам, тужан, несрећан у синовима! по душу моју, већи

[1] exclamat; [2] nu *исправљено у* na; [3] argia; [4] gdje.

дȉзгус [досаду] ћутим цȉјећа зла живота Михочева него цијећа Пијера кога сам изгубио. *Cazzo,* Михоч ми хоће уграбит робињу — моју душицу; ово се, *per vita mia,* не може трпјет: има пукнут — биће моја! — Ма ко је ово ко иде одовуда? Михоч и Заплетало! имам се ретȉрат и чут што говоре. *(Овди сакȕâвâ.)*

МИХОЧ: Чуо си, Заплетало, све што ми је интравèњало. Ах љубави, како ме дèсперâна чиниш!

БЕНО *(сам): Per vita mia* пàрâ ми *Cupido!*

ЗАПЛЕТАЛО: Не окòрâ се деспèрат, госпару, зашто с тезијем нећеш се ништа помоћ.

БЕНО *(сам):* Знаћеш и ти, мȁријòлу, куд те воду!

МИХОЧ: Како хоћ да се не деспèрâвâм, ако се не зна гдје је робиња која је била све моје уфање?!

ЗАПЛЕТАЛО: О госпару, у капетана су врата отворена!

МИХОЧ: Ја држим заисто да она робиња друговље није него у кући оне ребàмбȉтê [блесасте] стáрежинê мога оца.

БЕНО *(исходи иза ми̏ра):* Што, што?

МИХОЧ: (Ајмех, чуо ме!)

БЕНО: Ово је рȉспет [поштовање] који се има носит своме оцу за зват ме старежином ребамбитом?! Ребамбит си ти који си закукуријекô за бȕрдјелом. А ове бијеле косе нијесу ми од старости него од дȅзгȕстâ које на свак час од тебе примам! не импòртâ [смета] ништа — изагнô сам те из куће, а назбиљ ћу те и дезередȉтат [не дати баштину].

ЗАПЛЕТАЛО: Поћи се скȕжâј најбрже госпару.

БЕНО: И ти ћеш се наћи приварен, објешени манȉгòдо.

ЗАПЛЕТАЛО: Говориш ли мени?

БЕНО: Теби говорим, теби; погледај ко безочанство!

ЗАПЛЕТАЛО: Нејмаш разлога праведна ме псоват.

БЕНО: Иди, маријолу један; нијеси ли ми ти био укрô песет дуката за у Пераштанина робињу купит?

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, да би се продевéтио, ако ти није Лимица све слагô! Заисто ја тужан сȉмплик давô сам Пераштанину мједи, ер се ш њиме хтио интерèсат госпар Михоч; а ево ти га, пита' га — он ће ти истину ријети.

БЕНО: Њега хоћ да питам који је фрфȃнт кô и ти?! зашто „од часа кȕтô, од тега и ручица!“ Ма ћеш и ти и он знат, ако ми не вратите робињу: ти ћеш у галији а он ће у тамници душу пустит.

МИХОЧ (*сам:* Тȍт није у њега робиња!) — Госпару ћаће, што ти сам учинио тер то говориш? Истина је да сам љубио, ма љубит пристоји се млађијем.

БЕНО: Да зашто не старијијем[1]?

ЗАПЛЕТАЛО: Има разлог, сиромах.

МИХОЧ: Зашто су они доста уживали.

БЕНО: Да ко још не би био доста уживô?

ЗАПЛЕТАЛО: Да ако није један стари доста уживô ствари од свијета, како ће их бит уживô један млади?

БЕНО: Мучи ти, фр̑фâнте један! А ти, Михочу, не импàчâj[2] ми се[2] [упрти се] у робињу.

МИХОЧ: А ја ти говорим да се хоћу импачати. *(Иде шја.)*

БЕНО: Хоћеш импачати?! *Per vita mia,* покајаћеш се.

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, не рабӣjâ' се! *alla fine* [напокон] је млад — ваља му компатӣшкат; а ја ти се кунем да он од робиње не зна ништа, него цијени да је у тебе.

БЕНО: Како у мене, како?! ако је у вас!

ЗАПЛЕТАЛО: Није, тако врат не сломио! ваља да је отишла тја. Сад ћу ја поћ ријет госпару Михочу да је одједрила; он, кад то чује, *senza altro* [свакако] пуштаће све ове ствари.

БЕНО: Пођи и стој врх себе, ако ћеш да ти не интравѐњâ што ти сам малопријe обећô. А отићу и ја дома за виђет је ли што Лимица за робињу обазнô.

Шепа десета: капетан сам.

Међу неизбројнијем прòдецам и гласовитијем вӣтôријам од мога могућа јунаштва хоћу да се упише оно племенито дјело које сам данас учинио *nel donar la vita a quel miserello* [даровавши живот оному јаднику] који је хтио да га убијем за учинит се гласовит *col taglio della mia scpada, appunto* [тиме што га је моја сабља посјекла, баш] кô и они који, за чинит да се од њему говори, *diede fuoco alle muraglie d' Efeso* [запали ефешке зидове]. Ма ја, кô[3] и[3] други *molosso di Demetrio, sdegno gl' incontri de leoni e di tigre* [Деметријев самсов, зазирем од борбе с лавовима и тигрима] и само с елѐфâнтијем се бијем. Како могох изити с мачем супроћ једному потиштеному куниjељу и једному страшиву зецу?! Нека дођу Ерколе и Марте, велици богови од боја, и нека дође вас пакô, — тад ћу ја указат колико ми бàстâ! *Già* [тä] зна се да сам ја велики капетан Громињало *Batt'-inferno,* и зна се да ови мој страховити мач с једнијем ударцом и с једнијем замахом рањива, убива и у тисућу милијунâ бокӯнйћâ обраћива[4].

[1] stariem, *које не мислим да се има читати* стâријем; [2–2] impacjaime *исправљено у* ,... mife'; [3] ko-i *друга рука исправила у* kô-i, *при чему је превукла једно слово међу* ‚kô' *и* ‚i'; [4] obrachiva *исправком од* obrachja.

Шена једанаеста: Пераштанин, Зијехало и Лимица, кô барàбâнти, и исти капетан.

ЛИМИЦА: Ȍно нам га! *orsu, man a far* [руке на посао]!

КАПЕТАН *(сам)*: Толико да је ово све што сам рекô истина!

ПЕРАШТАНИН: По тило грешње[1] истина је да ћеш отит у тамницу.

КАПЕТАН: Истина је, и веће него истина, да сам ја арчикапетан Громињало.

ПЕРАШТАНИН: Теке ти, Лимица, стани ту, а ти, Зијехало, овђе.

КАПЕТАН: Тко не потврди све што сам рекô, држим га за највећега вѝљака од свијета.

ЛИМИЦА: Да, почнимо! Зијехало, ухити га ти с те бáндѐ. *(Овди га хиша.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке не мичи се, ер ћеш садара виђет *la luna intel pozzo* [мјесец у бунару], *razza renegada.*

КАПЕТАН: *Ah, traditori, assassini, vigliaki* [издајници, разбојници, кукавице]! мене хѝтâте, *sbiraglia* [хајдуци] од ништа?! Ретѝрâ'те се, прȁљу вам.

ЛИМИЦА: Не мичи се, ја теби прȁљух.

ЗИЈЕХАЛО: *Olà,* што ће ово бит? Хоћ[2] стâт с миром? аколи не, сад ћу ти дат шаком за врат.

ПЕРАШТАНИН: *Zitto* [тихо], ја ти вѐљух, и ход' напријед.

КАПЕТАН: Мени ово?! Кунем се, заклињем се да ћу чинит да моји сóдати учину освету. *Olà, sargente* [наредниче] *Sbranaleone, capural* [капрале] *Spaccamorte, tenente* [поручниче] *Bevisangue, alfier* [заставниче] *Mangiacuore,* изидите, изидите!

ЛИМИЦА: Кад неће да иде, а ми га смуцајмо.

ЗИЈЕХАЛО: Да, нека се смуца.

КАПЕТАН: *O morte poltrona* [кукавичка смрти], ах моји *belligeri* [ратоборни] сóдати, узмите оружје и ход'те ме осветите, зашто ме асàлтô [напао] *un esercito intiero* [цијела војска].

ПЕРАШТАНИН: Теке не чујеш што ти се вели? По тило дјавлово, боље ти је ходит, докле си миран, ер ће ти која груба ствар интравѐњат. *(Овди га смуцају.)*

КАПЕТАН: *Traditori,* мени ово, је ли?! назад, назад[3]! *(Овди се пруца ногама.)*

ПЕРАШТАНИН: *Caminè* [ходи!], ере те, по моју главу, замлатих шаком у нос. *Orsuso,* смуцајмо га, кад сам неће да иде. *(Овди га смуцају.)*

---

[1] grescne; [2] hoch *исправила друга рука од* hoc [?]; [3] *мислим да треба тако читати, премда је написано* na sad, na sad, *које би могло бити и* нȁ сад, нȁ сад.

ЛИМИЦА: Ὸво нас веће близу; нâ, отвори ти кућу. *(Овди Пераштанин отвора.)*

КАПЕТАН: *Ruine, sconquassi, straggi, morti, uccisioni* [пропаст, разор, покољ, смрт, убиство] .....

ЗИЈЕХАЛО: Уљези, уљези *dentro* [унутра], капетане.

Шена дванаеста: Пијеро сам с прстеном у руци.

Ах, придраги прстену, драга успомено мога изгубљена добра, како се у моје руке повраћаш, ако се не враћа моја прилијепа Маргарита, којој те даровах на Смирни за заклад моје вјере? И ако моја и твоја госпођа мртва оста на тврдијем хридима од немилога скὸља[1] [хриди] гдје се разбисмо, зашто и ти поред ш њом не оста онди прибивајући? Ах прстену, ти ми чиниш уфат да живе моја придрага Маргарита! Сȋ, живе; живе, ма како те овако остави? Отићу чекат онега дјетића гдје ми је рекô, од кога ћу чут сèнтênцу [пресуду] или од моје смрти или од мога живота.

Шена тринаеста: Ждеро и капетан из страња Пераштанинова.

ЖДЕРО: Рђа[2] убила и бȋјељ и кад сам се уљ био замотô! а, *per vita mia*, још ме боли скȋна од батâ које ми су дали. А жȋнти сам пробавио све што сам изио и попио јутрос, и веће ме трбух боли од глада него скина од батâ.

КАПЕТАН: *Olà, olà!* немој да нитко пàсâ овом улицом, него свак назад, зашто ћу сад метнут.

ЖДЕРО: Ваља да је који кàменâр овди близу који гради, то и хоће метнут коју стȗјену; тријеба се ретȗрат.

КАПЕТАН: Стани свак на страну и бјежи, бјежи!

ЖДЕРО: Почекај, не мећи сада, нека ја прије пàсâм.

КАПЕТАН: *Ruine, fracassi, terremoti, incendij, ecclissi, ruine, sconquassi*[3] [пропаст, бука, потрес, пожар, помрчање, пропаст, рáсап].

ЖДЕРО: Ово ваља да је који астролог! — Молим те, кад ће бит те[4] ствари и те рȗйне [пропасти] које говориш?

КАПЕТАН: Сад у ови час; зато се свак скри' и утеци.

ЖДЕРО: Ко си ти, да то мож знат?

КАПЕТАН: Ја сам велики капетан Громиљало.

ЖДЕРО: Мој госпар!

КАПЕТАН: О, Ждеро!

---

[1] *написано прије* sck, *па је то превучено и опет написано* skoglia; *ја сам то преписао* скоља, *премда се данданас у Дубровнику говори збиља* школь, *како је преписивач хтио записати;* [2] Argia; [3] sconquasse; [4] te *исправљено од* ta [?].

ЖДЕРО: Да кад си ти то, неће ништа бити. Ма ну ми реци, ко те ту, сиромаше, затворио?

КАПЕТАН: *Incantesimi, malìe*[1] [чаролије, уроци], враголије и вериге тврђе од дијàмânта [алема] довели су ме овди унутра.

ЖДЕРО: Ха ха, смијешна свирца! — А ти зашто их нијеси убио?

КАПЕТАН: Нијесам их, пòлтрȗнс, могô убит, ма сам их прибио и притукô, и чинио сам да сви утеку.

ЖДЕРО: Да како су те затворили ту унутра, кад си им чинио да утеку?! — Ха ха!

КАПЕТАН: Мучи, прâљу ти, и одлàргâ' се, ер ћу сад обалит ови мир; зато ретúрâ' се, ер ми је скочила рâбија [љутост].

ЖДЕРО: Молим те, не учини тега!

КАПЕТАН: Ну ноћи у оне збиpàријê [пандурске чете] и реци им од моје стране да ме дођу отворит, *altrimenti* [иначе] имам их свијех убит.

ЖДЕРО: Идем дèлôнго. — *(Сам:)* А који ти је ово пòлтрȗн! Ваља да га је Пераштанин затворио, кад овди стоји. Ма нути робиње која иде сама по улицам! познам је ја по хаљинам.

Шена четрнаеста: Аница, у хаљинам од робиње, и Ждеро.

АНИЦА: Толико сам се скитала, да сам изнашла Михоча; и једва ме видио, вратила сам се назад, а он је остô за мном ходећи. Ах да могу у капетана у кућу уљестит!

ЖДЕРО: *Ela*, тако ли се иде самом по улици? Зашто је капетан у тамници, зато се ти смуцаш по ȗличинам?

АНИЦА: (Помага ме срећа!) — У тамници је капетан?!

ЖДЕРО: Тако ли си луда, да не знаш да је у тамници? Ну веће уљези у кућу и не чини те ствари.

АНИЦА: Ах љубави, ах срећо, помози ме! *(Овди се затрчива и улази у кућу.)*

ЖДЕРО: Погледајте с ком је прешом уљезла! отићу и ја за њоме, зашто ваља да је што намислила.

Шена петнаеста: Михоч и Заплетало.

ЗАПЛЕТАЛО: Ȍто, сад је робиња уљезла у кућу! зато уљези и ти и отиди за њом.

МИХОЧ: Видио си с којијем начином ходећи гледала ме, да[2] &[2].

[1] maglie; [2] *доцније додала друга рука.*

ЗАПЛЕТАЛО: Не окòрâ друго — ти си на коњу! Што би[1] хтио да те за руку ўхитӣ и за собом усмуца? Свакчас се обзирала за указа[т] ти да је слиједиш и за њом отидеш.

МИХОЧ: Истина 'е, ма ме страх да ми не интравѐњâ кô и прије.

ЗАПЛЕТАЛО: Не бој се ништа, зашто ваља да се покајала да се малоприје онако с тобом поднијела. Пòкли очито сад познаш да јом је драго да дођеш, зато уљези слободно; и ја ћу доћ с тобом, да те није страх. Ма почека', ваља виђет је ли капетан дома и отјерат тја Ждера.

МИХОЧ: Ма како ћеш га отјерат?

ЗАПЛЕТАЛО: Ја сам Заплетало, зато ретӣрâ' се. — Тик, ток. — Ждеро, о Ждеро, ходи у тòвијерну, у товијерну.

Шена шеснаеста: Ждеро и исти.

ЖДЕРО: У товијерну, у товијерну, Ждеро! — Ево ме! ко ме зове у товијерну?

ЗАПЛЕТАЛО: Је ли капетан дома?

ЖДЕРО: Није га, не! Да, да се иде у товијерну!

ЗАПЛЕТАЛО: Да хоће ли сад доћ?

ЖДЕРО: Неће. *Via* [дедер], ход'мо у товијерну!

ЗАПЛЕТАЛО: Рекô ми је њеки твој пријатељ да ти речем да те чека у товијерни у Лучàрици; зато пођи дèлôнго.

ЖДЕРО: Хвала, брате! *Orsù, che se vaga dclongo* [идимо одмах]. *(Отрчива.)*

ЗАПЛЕТАЛО: Ха ха! јеси ли видио с којом је прѐшôм отрчô? Госпару, сад је бријѐме: капетана није дома, а засад неће ни доћ; а Ждеро, цијећа преше, оставио је врата отворена. Зато уљезимо!

МИХОЧ: Да, ход'мо!

ЗАПЛЕТАЛО: Весело, госпару, веће смо дошли на сврху од свијех ӣнтрӣгâ. *(Овди улазе.)*

Шена седамнаеста: Маргарита, у мушкијем хаљинам, и Зијехало.

МАРГАРИТА: Ах љубави, када ће доспјет моји невољни труди и жалосни непокоји?! видиш да сам доведена на сврху од живота, ако не нађем мога пољубљенога Пијера!

ЗИЈЕХАЛО: Госпару Пијеро, о госпару Пијеро!

МАРГАРИТА: (Ајмех, кога зове ови? Ах имену, ти сам жив уздржиш мој умируħи живот!)

---

[1] bih.

ЗИЈЕХАЛО: Нути, приварио сам се да је ово он. Питô сам капетана и Пераштанина за робињу, и рекли су ми да је су собом повели.

МАРГАРИТА: (Пођу слушат о кому ови говори, за обазнат ко је они кога је малопријe именовô.)

ЗИЈЕХАЛО: И веома ми је жô, ер имам дат ову злу нôву госпару Пијеру.

МАРГАРИТА: (Опета га је споменуо!)

ЗИЈЕХАЛО: Био сам малопријe међу̀-цревљâрима за наћ га, како ми је рекô, и нијесам га нашô. Ја знам да ће бит жô онему Пијеру.

МАРГАРИТА: (Ајмех, веће не могу!) — Молим те, дјетићу, реци ми, ко је тй̂ Пијеро кога си веће путâ иментúвô?

ЗИЈЕХАЛО: Погледај безочанства!

МАРГАРИТА: Одговори ми, молим те! ови Пијеро, кога си именовô, је ли из овега града? иде ли [с] Смирне? бй̂ ли ухићен од Турака? бй̂ ли ослобођен? Говори!

ЗИЈЕХАЛО: Дур дур! ја не знам што ти питаш; како те није срам спијáват туђе после?!

МАРГАРИТА: Кад би знô узрок који ме силује питат за овега Пијера, не би ме цијенио безочна! зато те молим, приповиђи ми ко је тй̂.

ЗИЈЕХАЛО *(сам)*: Ова његова преша чини ми сумњит увеле, зашто ми је рекô Пијеро да га никому не оповиједам.

МАРГАРИТА: (Њешто сам собом говори!) — Реци ми узрок зашто нећеш да ми приповијеш ко је тй̂ Пијеро.

ЗИЈЕХАЛО: (Гледај како је промијенио кòлȕр [бòју]! ово ваља заисто да је Пијеров велики непријатељ!) — О о! видим да си се вас смутио.

МАРГАРИТА: Ајмех, реци брзо, гдје је Пијеро?

ЗИЈЕХАЛО: Је ли Пијеро син Бена Фрласије Поплесије?

МАРГАРИТА: Јес!

ЗИЈЕХАЛО: Òдијелй̂ се [с] Смирне.

МАРГАРИТА: А пака?

ЗИЈЕХАЛО: Би ухићен од Турака.

МАРГАРИТА: Слиједи напријед!

ЗИЈЕХАЛО: Би ослобођен од млеташкијех галија.

МАРГАРИТА: А сад гдје се находи?

ЗИЈЕХАЛО: Сад је мртав.

МАРГАРИТА: Мртав?! почека', што говориш? како мртав?

ЗИЈЕХАЛО: Мртав је кô остали мрци. Слуга ти сам!

МАРГАРИТА: Чуј ме ... Ајмех, издали су ме химбена уфања, преварили су ме лажива обећања! ах, драги Пијеро, гдје си?!

ЗИЈЕХАЛО: Ух ух! ови ти се принемага! *(Овди га хита.)* — *Olà*, што ти је? — Да га не ухити[х], био би пô на тле *per certo* [сигурно]. Ваља да му је ово интравèњало зашто са[м] му рекô да је Пијеро мртав. — Није истина, не, да је Пијеро мртав — жив је, жив!

МАРГАРИТА: Пијеро жив! Пијеро мртав! мој животу, ајмех!

ЗИЈЕХАЛО: Ах, да имам мало воде за рекупèрат [повратити] га! нä, вас је остинуо. Отићу зазват кога. — О Милица, Милица! — Ајмех, не чује ме! Пој[1] ти ћу га[1] ја кàлат на тле полагахно за донијет мало воде.

Шена осамнаеста: Пијеро, Зијехало и Маргарита принеможена.

ПИЈЕРО: О, Зијехало, гдје си? досад сам те искô. — Ма ко је тî ту на тлем простр[т]? кô мртав стоји.

ЗИЈЕХАЛО: Ах, госпару, интравèњала ми је једна ствар коју нијесам у мој живот видио!

ПИЈЕРО: Реци ми што је, зашто ћутим гдје ми срце у прсима трепти.

ЗИЈЕХАЛО: Ови младић чуо ме йментова[т] те и хотио је знат гдје се находиш; и ја сам цијенио да је твој непријатељ, то са[м] му и рèкô: „Мртав је Пијеро“, и дèлôнго се то од њега учини. Зато не знам äли је жив äли мртав.

ПИЈЕРО: Ах, да сам ја мртав! сад се стäвљâм да је ово мој живот! Ма како у овијем хаљинам?!

ЗИЈЕХАЛО: О, госпару, ово је жена, видиш?!

ПИЈЕРО: Видим и познам да је жена. Ах, погледу, сасма си жалостан! ах, познању, одвеће си немио! Не уфах на ови начин виђе[т][2] те[2], о придрага Маргарито, не веће животу ма смрти моја!

ЗИЈЕХАЛО: Отићу ја, госпару, донијет мало воде. — (*Сам:* Која сам ја бëстија била да нијесам умио познат да је ово робиња!)

ПИЈЕРО *(сам):* Која сам ја немила звијер, када из мојијех очи не пролијевам ријеке од суза! Ма, ајмех, мртви ме зној пробија[3], трепти ми срце — нä, ајмех, сад ћу пастит! *(Овди се нагибље.)*

Шена деветнаеста: Пераштанин, Пијеро, Зијехало и Маргарита принеможена.

ПЕРАШТАНИН: Теке, *pofar di quel che non digho*, научићу капетана с којијем се мôдом имаду трàтат [поступати] племићи од Пе-

[1–1] Pojtichiuga; [2] vighite; [3] pobia.

раста; а по тило грешње[1] чинићу да онђека стоји докле се од њега оволики црви закоте. Ма нути, по тило дјавлово, онђе једнога мрца; а ну онега другога који ће, по моју главу, саде стрѐптит.

ПИЈЕРО: Ја сам мртав, и ти ме за мртва не држиш?!

ПЕРАШТАНИН: Теке си мртав и тако стојиш а̀лêртâн [пажљив]?! ере то не може бит, зашто да си мртав, не би могал ди̇скурит [говорити].

ПИЈЕРО. Ходи амо, мој животу, не остављај ме овако! *(Овди се приближе.)*

ПЕРАШТАНИН: Ну, стани тамо, јуначе. А, *pofar del mondo*, хтио бих утећ, али не могу, ер ми се зло ноге лелећу.

ПИЈЕРО: Како ти живеш, ако у мени није духа?!

ПЕРАШТАНИН: Теке, господине драги, мој спи̇рит [дух] добро стоји. А по тило грешње[1], ово ми се чини спирит онега који је био објешен.

ПИЈЕРО: Ајмех, ајмех, ти ми смрт пода!

ПЕРАШТАНИН: Нијесам, по светога Трипуна! и тако ми покој оцу (*che dio l' abbi in gloria* [бог му се смиловао]!), ја те нијесам убил него бо̏ја [џелат] и указа[т] ти ћу десетину свједокâ.

ПИЈЕРО: Тријеба ми је умријет, мој животу, *però* [али] хоћу умријет у твому крилу, о приљубљена Маргарито! *(Овди хоће пастит, то и загр̀ли̂вâ Перашшанина.)*

ПЕРАШТАНИН: Теке дигни се, дигни! Једа кога помага! Што, ова *razza renegada* хоће ме софо̀гат [задушити]?! ух ух ух!

ЗИЈЕХАЛО: Што[2] је ова трёска? ко је ово?

ПЕРАШТАНИН: Ево видиш, драги брате, гдје ме ови спи̇рит хоће софо̀гат.

ЗИЈЕХАЛО: Чеса спирит?! То је њеки Пијеро, и он ти се сиромах принемогô од жалости, а ја још не могу наћ мало воде.

ПЕРАШТАНИН: Теке дигнимо га одовле, тако ти здраво глава.

ЗИЈЕХАЛО: Држи га ти, да не па́дê, а ја ћу зват кога, да поможе. — Тик, ток. О, Милица! Тик, ток. О Милица! Враг те понио! Тик, ток.

Шепа двадеста: Милица и исти.

МИЛИЦА: О, Зијехало, па̀рâ ти то куцаш; ну, што је ново?

ЗИЈЕХАЛО: Молим те, ну ходи доли најбрже.

МИЛИЦА: Ево ме; зато што ти је од потребе? Ајмех, који је ти ту мртац?!

ЗИЈЕХАЛО: Ну сад помози, то ћеш и знат пака свеколико.

[1] grescne; [2] ko.

ПЕРАШТАНИН: Брзо, брзо, ере, по моју главу, ова стрàха опèрала ме [дјеловала је на ме] веле горе од медӣжӣнê [лијека].

МИЛИЦА: Нути, ово је робиња! ја је познам у овијем Симовијем хаљинам. Што ти је ово тужној интравèњало?

ПЕРАШТАНИН: Робиња ово?! а, по тило грешње[1], јес тер јес!

ЗИЈЕХАЛО: Ну, моја Миле, однесимо је полако у вас дома. *(Овди је хитају и носе.)*

МИЛИЦА: Тужне дјевојчице! на ово је је ње намӯрâнца довела.

ЗИЈЕХАЛО: Полако, дај да се овди у врата кàлâ. *(Овди је узносе.)*

ПЕРАШТАНИН: Ну, гдје идеш, Зијехало, *razza renegada?* дигни ми ови ӣмброљ [сметњу] одовђе, ер је мене страх од спиритâ.

ЗИЈЕХАЛО: Што говориш?! Ово није спирит него робињин брат.

ПЕРАШТАНИН: Или брат или што ти ја знам; ну одведимо и њега у ова врата, нека се може рекупèрат.

ЗИЈЕХАЛО: Дај да се однесе. *(Овди га носе.)*

Шена двадест и једна: Лимица и Бено.

ЛИМИЦА: На сврху не зна се што се од робиње учинило; ја сам ти чинио говорит с капетаном, нека останеш сàдисфân [задовољан].

БЕНО: Ја сам данас био бӯрлân, издан и асàсинân! *per vita mia,* велика је махнитос уздат се у дјетиħс. Ма ја не знам како се то не зна гдје је; страх ме, фр̀фânте, да ти, који ми се фèдео [вјеран] кажеш, нијеси ме традӣшкô.

ЛИМИЦА: Ја сам с моје стране учинио колико сам могô учинит; али ћу ти ријет: она робиња или ваља да је вјештица или пустòловица или мађионица, зашто се сад види а сад не.

БЕНО: Враг је, да те задуши, нàсалијеру један! ти не знаш што чиниш! Ну, мӓријôлу, виђи јесу ли врата од куће капетанове отворена.

ЛИМИЦА: Госпару, затворена су.

БЕНО: Нä ти ови кључ који ми је дô капетан, отвори врата и ход'мо је свуда искат; ко зна да је нађемо.

ЛИМИЦА: Са[д] ћу отворит полако. Нä, отворио сам; хоћу ли уљестит?

БЕНО: Уљези и ишти је свуда, разумијеш ли ме? Завири и под одар и што ти ја знам гдје.

[1] grescne.

ЛИМИЦА: О, госпару, госпару, ӧно наврх скӓлê Заплетала! ваља заисто да је овди робиња.

БЕНО: *Certo, per vita mia!* да уљезимо дѐлôнго, ер их хоћу ухитит у фрàгрâнци. Затвори за собом врата!

ЛИМИЦА: Ти уљези, то ћу ја и затворит. *(Овди уљезúвајӯ.)*

Шена двадест и друга: Ждеро и капетан ӥз страња.

ЖДЕРО *(сам):* Рђа[1] убила и онега објешењака који ме послô у товијерну, зашто ме курвић приварио и све слагô, зашто у Лучàрици нијесам нашô ко би ми даровô жмӯлића[2] вина. Поћу се сад јавит сиромаху госпару мому капетану, ер ти стоји затворен без јèстôке и без пића. — О, госпару капетане, госпару!

КАПЕТАН: Ко си ти који ме зовеш?

ЖДЕРО: Ја ти сам, твој Ждеро.

КАПЕТАН: А не знаш да се находим у паклу?

ЖДЕРО: Ха ха! ова је курӥјôза! Ти си ӯ стрању а не у паклу.

КАПЕТАН: Лажеш, *vigliako* [кукавицо] један! зашто, кад не би био ово пакô, ја бих дослех разорио ове мӥре, сатàрисô[3] ову кућу и био бих изишô надвор.

ЖДЕРО: Госпару, у ерóру си [вараш се], зашто ти се ја кунем да си у стрању.

КАПЕТАН: Иди, фрфâнте један, ако ја овди видим èзêрчит [војску] од врагова који су се обратили у прилику од мишâ.

ЖДЕРО: Ха ха, ова је куријоза! Госпару, то нијесу врагови него миши.

КАПЕТАН: Муч' ту веће! пођи дома и вићи да ми што не покраду, зашто сам дô кључ од куће онему старому.

ЖДЕРО: Онему старому? Ма ево се отвора кућа; ко су ови? дур дур, која су чељад?

Шена двадест и трећа: Бено, Михоч, Лимица, Заплетало, Аница и Ждеро.

БЕНО: *Per vita mia,* ја сам изван себе! још ти не вјерујем, Михочу; знам да ово није робиња него Аница, ма како у овијем хаљинам?

МИХОЧ: Госпару ћаће, ја се приварен находим; ма слатку и срећну сада цијеним пригоду ову, зашто уистину обећавам ти веће не слиједит таштине од свијета него настојат у сваком ствари угодит се с твојом вољом; зато, молим те, прости ми.

---

[1] Argìa; [2] smulichia; [3] satarisco [?] *исправила друга рука у* satariffô.

ЖДЕРО: Одкад се наша кућа учинила камара од лòкàндȇ [гостионице]?

БЕНО: Ако ће то бит истина што говориш, ја ти праштам, Михочу, и узећу те опет у кућу; и за дигнут оказȉјôн [згоду], чинићу да се Аница вјери за доктура, зашто знам да је је веће путâ питô.

МИХОЧ: Захваљивам ти, ћаће.

АНИЦА: А ја захвалит не умијем; зато ћу настојат с мојом слȕжбôм за платити на милости које примам.

ЗАПЛЕТАЛО: Госпару, прости и мени сиромаху!

БЕНО: Прости[т] и теби, ех? Није то тако, зашто си ми их доста скрòјио.

ЛИМИЦА: Госпару, прости му, *però* [али] да ти изнађе робињу.

БЕНО: Ако је тако, пошта[м] му. *Orsù*, хоћу да Аница отиде засад у мене дома, зашто ћу поћ довестит доктура у мене на вечеру за ш њим трàтат [уговарати]. Ну пођи ти, Лимица, и ти, Заплетало, тер справите штогод добро вечери.

ЛИМИЦА: Ход'мо, брате.

ЗАПЛЕТАЛО: Ја идем весело.

ЖДЕРО: Да хоћу ли и ја отит, госпару? зашто је мене научио капетан лијепо кухат *alla frustiera* [на инострански начин].

БЕНО: *Orsù*, пођи и одведи собом и Аницу. *(Овди иду.)*

МИХОЧ: А ми, ћаће, ход'мо и проиштимо робињу; ко зна да је нађемо. Ма ну почека'мо да видимо ко је ови који овако трчи у преши.

БЕНО: Рекô бих да је Пераштанин.

Шèпа двадест и четврта: Пераштанин, Бено и Михоч.

ПЕРАШТАНИН *(сам)*: А по тило грешње[1], ја се трасекȕлâм [чудом чудим] на ове ȉмброље [замршене ствари] ке сам видил: сад робиња — сад Маргарита, сад брат — сад што ти ја знам! сад мртав — сад жив! Ере да могу нађ онега старога, по моју главу чинил би да ми да добар бевèрач.

БЕНО: *Olà*, Пераштанину, што је ново?

ПЕРАШТАНИН: Теке, господине драги, стави руку на мȕнйду и дај ми бевèрач — до моје душе, мерȉтâм [заслужујем]!

БЕНО: Ну ми реци, што је? јацун се робиња нашла?

ПЕРАШТАНИН: Угоненуо си од прве!

МИХОЧ: Да гдје се сада находи?

ПЕРАШТАНИН: Ти почека', ер ћу сад почет! Дошô је господар ... ма прије ми реци, што ћеш ми дароват?

[1] grescne.

БЕНО: *Cazzo*, не држи ме на тòртȳри [мукама]! говори, *per vita tua*, брзо!

ПЕРАШТАНИН: Дошô је.... ма нећу, дај ми прије бевèрач!

МИХОЧ: Не брини се, биће ти све што жудиш.

ПЕРАШТАНИН: Теке кад је тако ... дошал је господин Пијеро!

БЕНО: Пијеро?!

ПЕРАШТАНИН: *Sci* [дȁ], *sci*, и робиња је његова.

БЕНО: *Cazzo*, дô ми си један гȳс [угодност] и један дȉзгус [неугодност] уједно! Како је то његова, ако је не позна?!

ПЕРАШТАНИН: Ко ти је то рекал? ере, по моју главу, хоћел би се доста бремена, кадаре бих ти хотио све ракòнтат [приповједити].

Шена двадест и пета: Пијеро, Маргарита и исти.

ПИЈЕРО: Ево, о прељубљена Маргарита, доспјели су наши труди.

МАРГАРИТА: Ах, мој слатки покоју, кога сам стекла с толикијем сузами!

ПЕРАШТАНИН: О, господине Пијеро, ево овђе твога оца и брата.

ПИЈЕРО: О, госпару ћаће!

БЕНО: Добар си дошô, мој синко; нека те загрлим и пољубим. *(Овди га загрлȋвȃ и љуби.)* Ма ну ми реци, ко је то уза те?

ПИЈЕРО: Ћаће, прости ми, зашто ова има бити моја вјереница; питам ти проштење зашто сам је узео без твоје лȉчȇнцȇ [допуста.

БЕНО: Не могу ти друго, синко, одговорит него да ти је у добар час!

МИХОЧ: А ја ти се веселим, *Sig.r fratello* [господине брате], и добар си дошô, и питам проштење у госпође робиње, ако је била у чему од мене увријеђена.

ПИЈЕРО: *Ben trovato* [срећно те нашао!], *Signor fratello!*

МАРГАРИТА: Госпару Михочу, чудим Вам се! ја ћу бит слуга и Вами и Вашему госпару ћаћи.

ПЕРАШТАНИН: А по тило грешње[1], он би те хоћел за жену!

БЕНО: Чȳјȇм велику радос, зато вас хоћу загрлит с великијем весељем од мога срца. *(Овди загрлива Маргаришу а послије Пијера.)*

Шена ултима [посљедња]: Ждеро и исти.

ЖДЕРО: *Signori* [господо], хо'те на вечеру, зашто сам вам справио, да ћете прсте облизат.

БЕНО: Да ход'мо, ако вам је драго.

[1] grescne.

ЖДЕРО: Једну милос, госпару! чини да Пераштанин пушта мога госпара капетана из страња.

БЕНО: *Orsù,* Пераштанину, молин те, пођи онега сиромаха пуштај капетана што си га затворио у страњ.

ПЕРАШТАНИН: А по тило дјавлово, ја га не пуштах[1], него ћу дати мому дјетићу кључ, нека га он испушта; и прије тега ја се хоћу пунтѐлат [затворити] у кућу, да не би било што ти ја знам!

БЕНО: Дä, да се веће иде на вечеру; ма ну прије тега, Ждеро, личенцијâj [отпусти] ове госпаре.

ЖДЕРО: *Signori,* доспјели су се сви йнтрйзи од комедије; зато можете *senza altro* [слободно] отит на вечеру, како и ми идемо. И молим вас, ако вас је поделѐктала, аплаудйшкâјте нам и зàхêхâ'те[2]: хе хе хе хе хе!

Сврха.

---

[1] puſtah; [2] sahohate *исправљено на* sahehate.

КОМЕДИЈА[1] НАЗВАНА ВУЧИСТРАХ[1].

Пролог[2]:

Buona sera, signori [добар вечер, господо]! Ево нас опета на овему[3] истому пâлку [позорници] гдје смо били и у четвртак, с оном истом композицијо́ни [дјелом] и они исти речйтâнти [глумци]. Ми познамо[4] веома добро да је ово остинацйјо́н [тврдоглавост]; ма за мантѐњат име, које смо ставили, од *Недобишнијех,* потребно је да укажемо да нашу зелену пô му обалити не може ни гра̏д ни лед ни снијег[5], ни вихар ни вјетар, кô[6] су ове зле године, — то веле добро зна йнвйдија [завист] и малињѐта [злоба]! Асйкурâни смо од паметнијех и знанијех, који нас наравнијем очима гледају а не кроз оња́ле, да ова наша комедија није за мантењат буфонàрије[7] [лакрдије] неголи једна скўла и наук. Зато[8] је опета репетйшкâвâмо, нека нам не само у памети неголи и у срцу остане[8]. У краљици унгарскоj[9], остинутоj[10] у љубави[10], научити се лијепо може како један човјек не својијем àффетима [осјећајима] неголи својом крепости има владати се; ова иста, у час један[11] обраћена у љубав потиштена човјека, има нам дати èзêмпијо [примјер], да није добро прид очи једнога човјека доводити оказијо́н [прилику] од поманка́ња, зашто слаба наша нарав ласно се попузе, на́вла штито на зло. У Лаушу, сину чеcкога краља, видити ћемо да тко се пушта својијем сêнсима [чувствима] владат срне с очима затворенима свакчас на смрт; — у смионству Мирослава пенгатýра и бана Миклеуша, да требује тѐнтати [покушати] сваки начин за аугмѐнтати своје имање, *però* [али] не онако пречипйтôзо [плахо] кô и они, за не обалити се кô и они, него пò̀зâнôм [разборитом] памети и разабранијем и свијеснијем науцима и начинима. У Даници, која прогони Мирослава, видићемо како се зло вара ко се с јачијем од себе хйтâ, и како до сврхе од живота прогоњен остаје,

---

[1–1] Крунослава A; [2] A *нема ни овог пролога ни* „Пролога другог“; [3] оному Па; [4] познајемо Па; [5] сниг Па; [6] који Па; [7] бофўнарије Па; [8–8] Зато .... остане *има само* Па; [9] угарскоj Па; [10–10] *нема* Па; [11] jednu.

ако га не отме из рука свога прогонитеља невоља. У краљу Вучистраху — не михниту, како сте замислили, зашто ко се махнит родио лијека нејма, неголи човјеку фјêрê [дивље] и ỳсионê нарави, промијењену у благос у хи̂п један, — научићемо како је човјек госпар придобити самога себе и опаку нарав своју. У бану Радомиру краљеву и у Селомиру краљичину учитељу научићемо да тко друзијех влада нејма о другому настојати ни друго мислити неголи помоћи онега кога је небеска рука у његове руке пустила. Ȍстâлô нијесу друго него абели̇̀мêнти [уљепшавања], које не спјѐгâвâмо [тумачимо], за не бити дуги. Ако ћете слушат помно све ријечи, наћете лијепијех[1] ствари[2]; тко[3] хоће смијех, овди[4] га не ишти, ер је дифѐрêнтê [различите] нарави ова композици̇̀јôн од[5] смјешница[5]. Тко[6] пак[6] неће слушат, њега[7] нијесмо ни звали; ткому[8] није угодно, нека[9] не бјеше доходит, ер зна што је, а „луд је ко се пушти два пута приварит“ [10].

Пролог други:

O signori, ben venuti [господо, добро дошли],
весео вечер свијем[11] буди!
Комедију нашу чути
видим од вас гди свак жуди;
la qual benche sia antica [која премда је стара]
и изнова мало има,
сȍспета [сумњê] је од велика
дифѐтôзијем [неваљалим] садањима;
и н'је мјеста ни кантýна [кута]
гдје се од њој не дискȍрâ [говори̇]:
да је крцата, да је пуна
и венéна [отрова] и ранкóра [пизме].
Ја вам могу р'јет си̇̀нчêро [искрено],
ер сву ум'јем напамети,

---

[1] liepieh *исправила друга рука од* liepi [?]; [2] *мјесто* наћете лијепијех ствари *у* Па: Сидит ћете у свему говорењу ове мистике сенсе прикривене и комфесати ћете да није тезијех ерора које сте замислили. У речитантима јес диферентијех стила од еспресијони од ефета, и то смо апоста учинили за погодити свакому: ко хоће еспресе ефете, добро — наће их; ко да се наравскијем говори начином, чути ће; ко медјокријем, изнаћи ће, и то свак у свому се суцету и компјача; [3] ко Па; [4] оди Па; [5–5] *има само* Па; [6–6] Па *само* ко; [7] ми га Па; [8] кому Па; [9] *нема* Па; [10] приварити Па; [11] *над ретком додала друга рука* vam, *које би требало само кад би се* свијем *узело као једносложна ријеч* (св'јем).

che mai ciò sia vero [да то није истина],
хоћете исти ви виђети.
Di dar questo mal odore [да даду овај зли глас]
конклу̀ца̏ше међу њима
од ње њеки ки говоре
да ми јесмо без а̏нима.
Se per tali c' hann' spacciato [ако су нас таковима разгласили],
senza menda [без мане] они јесу,
e hann' con questo palesato [и овиме су показали]
да њих гри̏ње велике су.
Chi ha piaga [ко болује од ране] по ничему
чут не може ни виђети
quei ferri [она гвожђа] ки ће њему
месо изрезат, л'јек дон'јети.
Ну *con questi alle prese* [с овима до шака]
никако нам доћ не ваља,
зашто ками наше и̇мпрêзê [грба]
tira il ferro, non la paglia [притеже гвожђе а не сламу].
Њеки су се зло припали,
када по[д] њим кључ видјеше,
да не бисмо палѐзали [открили]
ш њим њихове скровне бё̏ше.
И то ћу вас ачѐртати [увјерити]
да кључ уз мач ми хранимо,
ба̀го̂че[1] им за дизати,
кад успазе наше а̏нимо;
јер[2] *il palco è la piazza*
delle loro azioni [позорница је поље њиховијех дјела],
а њихова иста фа̏ца
serve al riso per li sproni [потиче на смијех].
А одвеће луди јесу
они од мача страх имати:
њихова се срца тресу
од велике малињи̇та̂ти [злобе].
Кад би ови бори̇јо̂зи [охоли]
једном добро разазнали
колико смо спири̇то̂зи [досјетљиви],
и̏на̂ко би говорили.

---

[1] bakoce *друга рука исправила у* bagoce; [2] Per.

Трojанскога они од коња
да су изишли сви се хвале,
бестȉjâла [живинског] зато воња
и св'jести су бестијале.
Б'jес несв'jесна њих надима,
с димом живу, кô сви знамо;
ỳсиона ми се од дима
кô *Разборни* уклањамо.
И ере смо скопрȉшкали
да нас с дима боли глава,
affatto [сасвим] смо ми змȍрцали [угасили]
uno zocco che fumava [пањ што је горио].
А никако мрзеħ није
дим мирисан наш'jем сênси[1];
ма смо далек Арабије,
ove nascon li incensi [гдје роди тамjан].
Р'jет ħе од људи ова фёца
che fo parte da vipèra [да играм улогу змије]:
највеħе онда[2] змија пеца
кад се плеше, тиче ал' тjера.
Комедију речȉтати [приказати]
non per altro [не с другог разлога] ми желимо
нег да вами[3] уживати
questa sera [вечерас] ми чинимо.
Chi son questi [ко су ови], познаħете
нашу ацȉjôн [дjело] који грỳбê,
ер угледат њих неħете
кривит образ, цjерит зубе.
Уто се од вас ми надамо
имат грâту ỳдијенцу [мио послух]
нека ласн'jе сопȍртâмо [поднесемо]
одȉjôзу [мрску] њих прèзênцу [присутност].

[1] senſim, *на превучено* m *и опет повише тога написано друго* m, — *све регби новијом руком;* [2] ondi; [3] mosgete *прва рука превукла и повише тога написала* vaſ, *а друга рука* vaſ *исправила на* vami.

Имена која улазе[1].

Крунослава, краљица.
Вучистрах, брат Крунославе.
Сунчаница, сестра Крунославе.
Селомир, мудрòљубнйк, научитељ краљице Крунославе.
Радомир, учитељ и стражанин Вучистраха.
Пацо, дјетић.
Бисерница, дворкиња Сунчанице.
Лауш, син чешкога краља, под именом кнез Ладзар.
Радослав, дјетић Ладзаров.
Мирослав, пенгàтŷр.
Војисава[2], мати његова.
Бан Миклеуш.
Бан Урош.
Даница, ћи краља босанскога.

—o—

СКАЗАЊЕ ПРВО[3].

Говор први[4]: Крунослава, краљица, сама у камари пјева под китару ову пјёсан[5].

О силна љубави,
св'јем св'јетом госпòди —
ти узе нё стави
икад мôј слободи:
заман је твâ сила
могућа, немила!
Нећеш придобити
ово срце моје:
слободне[6] ће бити
од стр'јеле тој твоје
краљевске мê жеље —
веселье, веселье!

Нејмам страха ја
ударца од твога,
зашто сам мразница
од леда истога;
неће ме ражећи
твй плами мрзећи!
Један сл'јеп, гô један,
кô си ти, љубави,
н'је могућ ни вр'један
у робство да стави
слободне мê жеље —
веселье, веселье!

Говор други: Селомир, мудрољубник[7], и Крунослава.

СЕЛОМИР: И тако свој поносита, свој охолна славиш се слободом? и тако сн, у млађахној и недозрелој[8] памети, зачела, пáчек засјекла не очутјети[9] у твојијем прсима плама од љубави? и[10] тако си одлучила непослушна казати се заповиједим краља Бранивоја[11], ћајка[12] твога? Тако си замислила глуха бити подниженијем[13] молбам[14] твојијех

[1] А *нема ни ових* „Имена"; [2] Vojsava, *и тако увијек са* j; [3] Ат први А; [4] Шена прва А, *и тако увијек* шена *мјесто* говор; [5] пјесам А; [6] slobodno Ч; [7] филозоф А; [8] neresleioi A; [9] очућети А; [10] *нема* А; [11] Бранивоља А; [12] ћака А; [13] слово „d" над ретком; [13–14] molbam podniescieniem A.

вјернијех подложника, који не желе ино неголи видјет[1] од тебе угодан нáрод за утврдјење[2] унгарскога[3] краљества[4]? Тако хоћеш сваког мрзјети вјереника и начинима[5] пуниjем вјетра и дима држати у нѐсцјени[6] истога краља од Босне, који неизмјерну каже пожуду задружити с тобом вјеру и утврдити пријазан? Ах, Крунослава! ах, краљице! паметан је и вриједан заисто они који у свому затвара[7] срцу дјела од слободе; али је луд и беспаметан ко копреном од крепости ише сакрити једну охолас пакљену.

КРУНОСЛАВА: Дости, о Селомире! Зáсве да Бранивој, мој ћајко, на час од своје смрти, кад остави мене на[8] честитому владању унгарскога краљества и својом срећном круном уреси ово чело, нареди да ти, кô мој учитељ[9], имаш учити мене науке од заповиједи и владања, али не рече да се можеш ти простријети подати закона једној која има облас законе друзијем подавати. Ја сам слободна од љувенога[10] завезаја, и љепше се овом славим слободом неголи краљевскијем величанством; буди и охолас, кô ти хоћеш, — охолим се овако лијепом крепости[11].

СЕЛОМИР: А што су ино, молим те, науци од заповиједи и владања[12] него указати теби како имаш притезати на љубав твој нук? И подавајући теби свјет изврстан да се вјериш, не учим те друго неголи свему твому краљеству погодити и с тезијем[13] начином утврдити врх твоје главе ту круну која о једној само длаци уздржи се.

КРУНОСЛАВА: Ћајко мој на час од смрти своје прид свом господом и унгарскијем бановим[14] утврди на мојој глави ову круну; свиколици веселијем начином присегоше мене саму за краљицу познати. Да како сад[15] може ова иста круна о једној длаци држати се?!

СЕЛОМИР: Спомени се, о краљице, да је та круна неправедно ограбљена с главе Вучистраху[16], брату твому, који сада проводи — бог зна како! — дни своје. Би постављена на твоју главу; зато, ако је не утврдиш вјереником и породом, ласно ти се однијети може. Паметној[17] и вриједној[17] краљици, како си ти, йнѐ пијесу ријечи од потребе.

КРУНОСЛАВА: Знам веоми добро да не само краљ, мој ћајко, ну и сва унгарска господа познаше јоштер у дјетинству брата мога Вучистраха[18] ћуд опаку и немилу и прйвидјеше мудро да, ако би игда дошло владање[19] у његове руке, у мало би искоријѐпио данâ

[1] виђети A; [2] утврђење A; [3] угарскога A, *и тако увијек без* „н“; [4] краљевства A, *и тако увијек са* „в“ *пред* „ство“; [5] начинијем A; [6] нецјени A; [7] затвора A; [8] у A; [9] мештар и учитељ A; [10] љубљенога A; [11] крјепости A; [12] владања A; [13] тјезијем се A; [14] бановима A; [15] сада A; [16] Вуцистраху A; [17–17] спаметној и знаној A; [18] Вуцпстраха A; [19] владање A.

свуколику[1] своју краљевину. Зато затворише у пустоши у једну спилу њега и поставише[2] под стражу бана Радомира кô највјернијега[3] и најузданијега господичића и витеза, нека би он мало помало настојао крепостим[4] искоријепит[5] из његова срца немилос и врлину наравну[6], тајећи њему да је син краљски. Али је то[7] све[7] замани, зашто с годиштима[8] узрасла је и[1] ћуд ȍпака на таки начин, да је потребно било у живац ками заковати га тешкијем оковим[9]. Ова згода мени је ставила круну на главу, која, утврђена при̏сеџбôм[10] господе, банâ и витезâ, не може се ријети да виси од[11] длаци.

СЕЛОМИР: Зато је, о краљице, потребно, за вјековито уздржати краљевско величанство, да узмеш вјереника, зашто свак с велицијем трудом ћути гледати своје би́тје[12] и[1] свијест[1] у руци од једне среће, која — свијем бјегућа[13]! — малократи осване с кијем замркне. Узô би твој пук у честитом твом породу виђети себе слободна од немиле и врле ћуди твога брата; зашто, ако би по којој[14] худој чести (што[15] уклòни вјечна десница!) твој живот дошô намање, свакако би или у смећи великој остало краљество твоје или се Вучистраху опакому под тешку подложило заповијед. Ах, краљице! ах, Крунослава, немој да моји свјети и науци испразни остану; немој да се рече

да сам зидô[16] [ах прем зиђе] нà пржини
и врх морске трчô [трчи] пјене,
тјерао [тјера] вихар по планини,
омекшавô[17] [омекшава] тврде ст'јене,
ма̏лијем [малим] судом море празнио [празни],
змију гријô [грије], лава блазнио[18] [блазни].

Имај милос[19], молим те, врх себе, врх мене, а највеће[20] врху твога вјернога пука!

КРУНОСЛАВА: Завезај од вјере не може ӥни̂ итко завезати разми сама љубав! да ако ја имам у прсима[21] од камена срце од леда, што могу учинити? Слободна сам од такога[22] огња, не могу љубити, нећу горјети, не умијем[23] бити љубовница.

СЕЛОМИР: Потреба од твога краљества имала би те научити како ћеш пробити кам[24] од прси̂, растопити лед од срца и придобити саму себе.

---

[1] *нема* Ч; [2] подставише Ч; [3] највјернога А; [4] крипостим А; [5] искоријепити А; [6] наравску А; [7] све то А; [8] годиштим А; [9] okoviem *исправљено у* okovim Ч; [10] присежбом А; [11] о А; [12] bitchie Ч; [13] бигућа А; [14] koi А; [15] kako А; [16] sio Ч; [17] омехшавô А; [18] А *има са стране* „Син разметни Плач први“, *а то су, с неким разликама које су овдје у заградама, стихови 355—360 из I. „плача“ Гундулићевих „Суза сина разметнога“;* [19] милост А; [20] највише А; [21] прсим А; [22] тога А; [23] умин А; [24] ками А.

КРУНОСЛАВА: Не може се придобити наравни удес.

СЕЛОМИР: Прѝвидѝм тешко зло!

КРУНОСЛАВА: Краљице се не боје.

СЕЛОМИР: Хоће те господа вићети вјерену.

КРУНОСЛАВА: Ја мрзим од вјереника име.

СЕЛОМИР: Несвијесна је одлука.

КРУНОСЛАВА: Веће ми си с тезијем науцим додијô!

СЕЛОМИР: Вићећу те љубовницу.

КРУНОСЛАВА: Нећу љубит икада!

СЕЛОМИР: Кобне ме звијезде не варају.

КРУНОСЛАВА: Нијесу краљеви подложни пријетњама[1] ни од звијезда.

СЕЛОМИР: Ôхолнê таштѝнê!

КРУНОСЛАВА: Слôбоднê ôдлукê!

Говор трећи: Бисерница и Крунослава.

БИСЕРНИЦА: Раћен један младац, о краљице, којега сцѝјенѝм нарав[2] није[2] могла љепшега створити, на руци једне старице наслоњен, иште тужбе своје прид пристољем твога величанства изрићети.

КРУНОСЛАВА: Познаш ли га?

БИСЕРНИЦА: Иностран је заисто, али по свједоџби[3] и гласа и лица каже да је тешко увриједћен[4].

КРУНОСЛАВА: Милос ме учи тјешити невољнијех; нека дође.

БИСЕРНИЦА: Приступи, о[5] младче! — Болес му глас приузима; погледај га, о краљице, и реци је ли икада овако лијеп Адон видио се у крилу божице од љубави?

Говор четврти: Војисава[6], Мирослав, Крунослава и Бисерница.

ВОЈИСАВА: Немој се трудити веома, моје уфање[7]! Синко мој, истиха ходи и уфај изнаћи овди[8] милостиву помоћ твојијем[9] тешкијем невољами.

МИРОСЛАВ: Вајмех! колико стоји ова болежљива душа изити кроз ову моју смртну рану!

ВОЈИСАВА: Ведра краљице, ако си икада окутјела милос у твојијем прсима врх невољнијех, сад је вријеме[10] обилно ш[11] њом задаждјети[12] у[13] помоћ овега[14] раћена синка мога.

КРУНОСЛАВА: Ко те је ранио? за који ли узрок?

---

[1] пријетњам А; [2] није нарав А; [3] svjedosbi Ч; [4] увриђен А; [5] *нема* А. [6] Voisaua А, *и увијек тако;* [7] уфање А; [8] оди А; [9] *нема* Ч; [10] бријеме А; [11] *нема* А; [12] задаждити А; [13] на А; [14] овога А.

МИРОСЛАВ: Један од мене непознан у овој дубрави пȍлак твога града нагло скочи на мене и убоде ме мачом[1] у руку и у прси; и кад ме видје прострта на трави и веће мртва него[2] жива, оволико рече: „Даница, краљева ћи[3], шље ти ови лијеп дар.“

КРУНОСЛАВА: Даница, краља босанскога ћи[3]?

МИРОСЛАВ: Она, о краљице. И ȍнчас издајник сакри се у густину од дубраве; утолико приступи ова старица, мајка[4] моја[4], и подигну ме. Али, вајмех, већ ријечи[5] ми болес[5] граби, душа ми с крвим исходи.

КРУНОСЛАВА: Не бој се, о младче[6]; у рукам си ко ти може помоћ подати[7]. — У краљевском мому двору, о Бисернице, чини да почине, и нека се ставе сви начини од лијека за повратит[8] му здравље.

ВОЈИСАВА: Узмножне хвале величанству давам[9] твому, о ведра краљице, која недостојнијем слугами достојне могућству твому подаваш помоћи. — Ходи, синко.

БИСЕРНИЦА: Срећа многу је помњу од вас имала, будући вас довела гдје ћете изнаћи сваку милос, угодан покој и жудјено[10] здравље. Ход'те са мном.

КРУНОСЛАВА: Једна жеља, у ови час зачета у мому срцу, за помоћи овако уљудна младца; једна пожуда, у ови хȋп порођена у мојијем прсима, за осветити се према онему[11] ко га је изранио, — је ли милос, што ли је? ја не знам!

Говор пети: бан Миклеуш и кнез Ладзар.

МИКЛЕУШ: Витеже непознани, вријеме[12] је веће да ми откријеш твоје име дјелима[13], покли нећеш одкрит[14] га[14] ријечима.

ЛАДЗАР: Буди ми свједок ово небо да чȃс коју носим мому породу чини ми губити оно пониженство које се достоји витезу тако храбрену и краљици Крунослави, твојој братучеди; и овди[15] говорим да све што чиним, чиним по сили. Ход'мо, кад хоћеш.

МИКЛЕУШ: А[16] гдје ћемо ходити?

ЛАДЗАР: Изван града.

МИКЛЕУШ: Ах, како се добро види да зло познаш бана Миклеуша! ја не умијем један хȋп продȋљити[17] мојијех пожуда: ово мјесто мјесто је изврсно за нас, а храбрену[18] витезу и вриједну[18] мјесто 'е[19] свако мјесто подобно. Зато стави руку на мач!

ЛАДЗАР: Кад је така сила, ево ме! *(Овди се бију.)*

---

[1] *послије* прси А; [2] нег А; [3] кћи А; [4] моја мајка А; [5-5] ми болес ријеч А; [6] млаче А; [7] дати А; [8] повратити А; [9] подавам А; [10] жућено А; [11] оному А; [12] бријеме А; [13] дјелим А; [14] *нема* Ч; [15] оди А; [16] *нема* А; [17] prodiegliti с *доцније превученим* е Ч; [16-18] храбренству вриједна витеза А; [19] је А.

Говор шести: бани[1] Урош[1], Миклеуш и кнез Ладзар.

УРОШ: Бане Миклеушу, кнеже[2] Ладзаре, што чините?!

МИКЛЕУШ: Бане Урошу, твоје дошастје ови пут нејма сместит[3] један бој који толико[4] ми се храбренији чини, колико нејма за почетак омразу ни непријатељство неголи само испуњење[5] од једне малахне пожуде.

УРОШ: Братуче[д][6] ти сам: то хоће ријети[7] држан окрвавити ови мач у свачијој крви за обрану од твојијех дјела; али сам и драг још̑те пријатељ кнезу Ладзару. Зато желим и узео бих смирити ваше смеће.

ЛАДЗАР: Свијетли бане, након веле времена[8], одкад[9] се у овому находим[10] краљеству, засјекô је данаска бан Миклеуш у главу обазнати моје битје; говорин[11] му да сам кнез Ладзар, витез, и од ведријех[12] бана да исходи[13] моје племе. Није му доста! ја веће одкрити се не могу; он се зато ср̑чи̑, зове ме на бој; ја, за не учинити криво мачу који пашем, служим га. Ово су наше смеће!

УРОШ: Не чух икада смјешније ствари ни потиштенијега узрока за бити се од овога.

МИКЛЕУШ: Потиштено је дјело држати у сцјёни свој живот, кад не може се живљети[14] с испуњењем[15] од својијех пожуда; а ти не знаш колико је мени потребно знати битје кнеза Ладзара и ко је он.

ЛАДЗАР: Ни ти знати не можеш колико је мени потребно засада тајати моје име; имам непријатељâ који, кад би ме обазнали[16], могли би погубити ме.

МИКЛЕУШ: Кнеже Ладзаре, подаваш ми јачи узрок од оштрије смеће; а то ја нећу умјети скровна држати твога имена и уједно наплатити моје жеље и твоје не увриједити?

УРОШ: У̑тажите се, зашто уфам смирити оба, по̑кли ме је срећа довела да уставим бој који бијахоте заврг̀ли.

ЛАДЗАР: То би`мени веома угодно било.

МИКЛЕУШ: И мени заисто, нека не сцӣјенӣте да ја само у мачу држим моје разлоге.

УРОШ: Ти, о бане, желиш знати ко је кнез Ладзар?

МИКЛЕУШ: За знати само кому сам др̑жа̑н; зашто има начине племените којијем држи мене заробљена.

УРОШ: А ти, кнеже, велиш да ти је велика потреба скровено и отајно држати твоје име?

---

[1] бан Урош, бан А; [2] кнезе А; [3] *нема* А; [4] *послије* ми се А; [5] испуњење А; [6] братучед А; [7] рити А; [8] бремена А; [9] одкада А; [10] *послије* краљеству А; [11] *тако* И *и* А; [12] вриднијех А; [13] *послије* моје А; [14] живјети А; [15] испуњењем А; [16] познали А.

ЛАДЗАР: Зашто највећу славу имам звати се именом од сужња и роба бана Миклеуша.

МИКЛЕУШ: Велик си човјек, о бане Урошу, ако ти иде од руке[1] смирити ове двије толико супротивне жеље.

УРОШ: А сада молим вас да ми и један и други дарује по један малахан дио од својијех пожуда.

ЛАДЗАР: Од мене чини што ти је драго.

МИКЛЕУШ: Ѝштом[2] да знам ко је ови кнез Ладзар, дароваћу ти и бановство.

УРОШ: Да[3] кад је тако, кнез Ладзар има се очитовати.

ЛАДЗАР: Урошу! пријатељу!

УРОШ: А бан Миклеуш зàцијеħ мене има се устрпјети[4] за петнаес[5] данâ само за[6] обазнати ко је кнез Ладзар, обећавајући ја и завежујући[7] моју ријеч да прије овега времена[8] има се знати од њега све што он зна од самога себе.

МИКЛЕУШ: Теби се, о бане Урошу, — ја видим, — мало хаје обазнати његово битје, а мени је потребно знати га; зато не буди ти мучно да трудно подносим то продиљêње[9]. Ну, зашто сам се завезао стâти на твојој осуди, стојим, да ми се ѝштом[10] не помàнкâ[11] што ми се обећало.

ЛАДЗАР: Моја ријеч и твоја благодарнос веће су ме завезали.

МИКЛЕУШ: Бане, остављам те с кнезом Ладзаром, нека почнеш одсада молити га да се одкрије, не за ино, него нека му се може у двору овому учинити[12] она служба коју достоји. — Кнеже[13] Ладзаре, прости мојој огњевитој[14] пожуди и држи ме за пријатеља, ма непознана.

Говор седми: кнез Ладзар и бан Урош.

ЛАДЗАР: Наш њеки удес хоће да смо непријатељи, а страх ме да ћемо одсада бити и[15] веле већи. — Бане Урошу, у колике смеће поставља те моје пријатељство.

УРОШ: Веле горе и теже ја сам справан поднијети зàцијеħ[16] тебе, зашто икада не могу одвратити теби оне милости које сам примио од благодарства твога у краљеству твому од Бòêмијê, гдје сам примио све оне части које од краљевскога се могу сина једному недостојному[17] приказати слузи. И заисто држи у руци да ја за[6] ови мој живот не хајем друго, ни за друго га уздржим неголи за посветит[18] га на служби твојој.

[1] памети A; [2] истом A; [3] даке A; [4] устрпити A; [5] петнес A; [6] *нема* A; [7] завеживајући A; [8] бримена A; [9] prodjegliegne *с доцније превученим првим* е Ч, продиљење A; [10] истом A; [11] помањка A; [12] чинити A; [13] кнезе A; [14] огњенитој A; [15] *нема* Ч; [16] цијећа A; [17] недостојном A; [18] посветити A.

ЛАДЗАР: То знам, видим и тичем руком заисто.

УРОШ: Да што се мучан у срцу находиш? једа цијећа изисковања[1] бана Миклеуша? То[2] ли ти[2] је скровена испразнос и таштина његове памети?

ЛАДЗАР: Лахчйна од његове памети и тегота од мојијех тешкијех труда[3] држе ме овако уцвијељена[4].

УРОШ: А не уздржи те ништа пријатељство бана Уроша, краљичина братучеда?

ЛАДЗАР: Уздржи, ну ме топи у дубину од невоља, зашто сам син Градимира, чешкога краља, старога непријатеља краљества овога.

УРОШ: Пáчек се развесели, зашто твоја љубав има стўчити и сјединити давно жудјени[5] мир међу ова два краљества.

ЛАДЗАР: Али бој огњевити[6], који се свакчас већи ужиже у мојијем прсима, смирити[7] се не може!

УРОШ: Бој љувени у свако је угодан вријеме[8], и зáсве ер[9] се подносе труди неизречени, али се свој добитник остане; а нâјлишê има бит[10] теби угодан ови твој бој, зашто краљица Крунослава, братучеда моја, засве ер неће да ћути плама од[11] љубави[11] ни може име[12] од вјереника чути, требује најпослије да погоди хтјењу[13] од[14] бана̂ и господе, који су ставно одлучили вићети утврђено ово краљество[15] ње породом. И зато су одправили Селомира, ње научитеља, да јој настоји промијенити отврднуту мисô и да одлучи узети вјереника. Зато стој весело; и[14] ја ћу с моје стране све помње ставити[16] да ичија, изван твоја, не буде. Утолико држи ме у твојој милости.

Говор осми: кнез Ладзар сам.

Видим, ах јаох, и познам да су и небеса иста супротивна мојијем жељами, ако у вријеме[8] кад највеће ја тајати имах моје име сила ми се чини да се одкријем; а када се одкријем за Лауша[17], краља чешкога сина, свакако требује да погинем, зашто од рука непријатељскијех што ино чекати могу неголи изгубљење[18] од живота? Ну свакако сам једаннут ови живот посветио краљици Крунослави; зашто да га уштедим изгубити, када[19] она заповједити буде? Сам глас од ње љепости могô је учинит[20] да оставим краљевски двор ћајка мога и моје родно мјесто[21] и да се поставим на погубу страшну овако; а сада изналодим у љепости од сунца оскврњење[22] од пакљене неми-

[1] изисковања А; [2–2] толико А; [3] мука А; [4] ухиљене А; [5] жуђени А; [6] огњенити А; [7] смирит А; [8] бријеме А; [9] да А; [10] бити А; [11] љувен[о]га А; [12] имена А; [13] хтјењу А; [14] *нема* Ч; [15] *тако и* А; [16] оставити А; [17] Милоша *(исправком)* А; [18] изгубљење А; [19] кад А; [20] учинити А; [21] мисто А; [22] оскврњење А.

лости. Зашто, о небеса, зраком најљепшијем[1] од вашега прилијепога уреса уресисте ње лице, ако послије утврдисте оне прси стијеном и каменом, нека не може ћућети[2] плама од љубави? Ну се не чудим, ер како је у љепости без прилике, тако и прилике нејма у немилости. Али свакако служити ћу; најпослије[3] не може него се харна указати — није лав, није звијер:

праведно је да се плати
служба вјерна љубовника
и да за хâр хар се врати —
не немилос врла и прика.

Говор девети: Сунчаница и Бисерница.

СУНЧАНИЦА: Не видиш[4], о Бисернице? досада сам цијенила да љубим, ну сам и руком држала да сам слободна од мука љувенијех; чињаше ми се да сам љубовница, ну без пожуде; ћутијах да су моје жеље усиловане[5] за љубити кнеза Ладзара, али сам владала на мој начин уздом од разлога. Заисто љубила сам, ну без сумње.

БИСЕРНИЦА: Гдје није љубави, ту није ни сумње, ако се може ријет да се сумња не рађа од љубави.

СУНЧАНИЦА: Мало је данâ прошло да сумњим да кнез Ладзар љуби краљицу Крунославу, моју сестру, и да за ње службу и љубав у[6] овому се находи[6] двору, што — ако је истина — вади ми душу из тијела!

БИСЕРНИЦА: Какомудраго, то немој[7] да ти[7] сумње ни страха подава[8], зашто још кад би краљица могла ћућети[9] у прсима[10] плам од љубави, не би заисто своје пожуде управила неголи пут краљевскога сина, за изједначити[11] ш њим своје биће.

СУНЧАНИЦА: Те исте мисли и мени честократ прико памети прођу, али никада нијесу ми се могле за срце задјестит[12], зашто засве да је краљица слободна од љувенијех жеља, али је млађахна, и у сухо се дрво ласно огањ[13] ухити. Ја не знам што бити може; него те молим, изнаћи начин да се обазна ко је ови кнез Ладзар. Стави помње свеколике; ја знам, кад се ти с начинијем дворнијем[14] твојијема[14] ставиш, све ти исходи кô хоћеш.

БИСЕРНИЦА: О госпоће[15], ако је истина да је поставио мисô на краљицу Крунославу, замани ћемо изисковати његово биће, зашто,

[1] најлипшијем A; [2] оћутјети A; [3] *послије* не може A; [4] vidise Ч, uidise A; [5] *испред* моје жеље A; [6–6] находи се у овому A; [7–7] мени A; [8] не подава A; [9] ћутјети A; [10] прсим A; [11] сједининти A; [12] задјети A; [13] oghgan Ч; [14] дворниме твојима A; [15] госпоје A.

за дотећи што је намислио, ријети ће да његово племе исходи од Пријама, краља од Троје, да прадјед његова сукӯндједа[1] придобио је Трабизонду и да је он родјен цесарова[2] од[2] кољена.

СУНЧАНИЦА: Што ти[3] ће ријети, ја не знам; знам ово веоми добро да каже и лицем и дјелим замјерито[4] племенство у себи, а мнӧгокрâти у убозијем хаљинами[5] стоје сакривени краљевски синови. Али зашто знам да је толико становит не одкрити свога битја, да је у ови час зато хтио се бити с баном Миклеушом, твоју помњу сцијеним најбољу за ово обазнати.

БИСЕРНИЦА: Заисто је или толико убог и потиштен, да га је срам одкрити свога имена, за не изгубити оне среће и части које је у овему двору изнашӧ, — äли могућа и велика краља син који већу љубав чини овој круни и краљеству неголи краљици.

СУНЧАНИЦА: Буди штомудраго! ако ја обазнам ко је смшо ранам од љубави изранити ово срце, бити ће помња моја[6] и мисӧ чинити да га и оздрави. Зато се ти стави на ово, о Бисернице; ти ме сама можеш утјешит[7].

БИСЕРНИЦА: Велиш ми, о госпође[8], да је толико отврднут за одкрити се, да је мене страх не изгубити све умјенство ш њим. Ну свакако служићу те; него пушти[9] ме нека отидем вијети[10] једнога младца израњена, у којему се животу находи, нека умијем краљици одговор подати, која ме је послала да видим што се чини од њега.

СУНЧАНИЦА: Пођи, Бисернице, и подај ми брзо одговор.

Говор десети: Бисерница и Радослав.

БИСЕРНИЦА *(сама[11]):* Али ево одовуд Радослав, дјетић кнеза Ладзара; хоћу кушати могу ли што[12] од њега извадити: малахно је сулуд — и[3] сцијеним га приварит[13] ласно.

РАДОСЛАВ *(сам[11]):* Враг узӧ кад ми је најпрво пало на[14] памет доћи у ови двор; сваки се час находим лäкат ближе вјешалâ! Могаше ли што ино они сёбравац[15] бан Миклеуш неголи искати наше битје? Силовао се кнез Ладзар, мој госпар, дати му лијепијех ријечи, али он, који има једну памет кӧ у тӧвара, хтио се ш њим бити или[16] га познати. И не знам веће што се је од њих учинило, ер ја, кад сам видио да се доходи на руке, ставио сам ноге у дјело.

---

[1] сукуњдједа A; [2] од чесарова A; [3] *нема* Ч; [4] samierito *са* e *над ретком* A; [5] хаљинам A; [6] *послије* мисӧ A; [7] утјепити A; [8] госпоје A; 9 пусти A; [10] видјети A; [11] *нема* A; [12] *послије* од њега A; [13] приварити A; [14] у A; [15] scbravaz Ч, sbrauaz A; [16] али A.

БИСЕРНИЦА: Радославе, гдје идеш? што се од тебе чини? Веће одкад[1] ти се госпар одкрио за[2] онога ко је[2] не може се с тобом говорит[3]!

РАДОСЛАВ (*сам*[4]*:* Вајмех, обазнани смо!) — Е, госпође[5], немој се ругат[6]: ја сам један сиромах слуга.

БИСЕРНИЦА: Господару Радославе, ти си се заисто поставио у њеко величанство! Спомени се да витези и господа с дјевојчицам и с дворкињам[7] имаду [8] проходити[9] дворно и благодарно; и засве да је кнез Ладзар веће познан за онога који јес, и прима части које му се достоје[10], ти се не би имô толико охолити.

РАДОСЛАВ (*сам*[4]*:* Ове дворкиње веле знају! ја се заисто нећу уздати: отвори очи, Радославе — нека је мени!) — Госпође[5], мени је веоми драго да се је обазнало ко је кнез Ладзар, мој госпар; зато те молим, реци ми штогоди од његова битја, зашто је веле бремена да га служим, и још пе могу знати ко је.

БИСЕРНИЦА (*сама*[4]*:* Ја сцијењах с лудијем говорити, а он веле веће зна од мене; страх ме да ћу залуду тратит[11] ријечи.)

РАДОСЛАВ: Страх ме да није којигод[12] тỳкâч, који иде по свијету за живјети мáмôм[13] и тлäпôм, и да се припродава за велика човјека.

БИСЕРНИЦА: Није то тако! он је веле већи него ти сцијениш, и ти се заисто можеш срећан звати на служби онако племенита господичића.

РАДОСЛАВ (*сам*[4]*:* Заисто се је одкрио! нека га — добро је учинио, ер ће и мени боље бит[14]. Ну ко зна да ова дјевојчица не иште с[4] овијем начином мене приварити и њега по мени обазнати — ма заисто неће!) — Да тако је кнез Ладзар теби рекô ко је?

БИСЕРНИЦА: Мени? — (Заисто се лијепо разумијемо[15]!) — прäљу ти да се је одкрио бану Миклеушу.

РАДОСЛАВ (*сам*[4]*:* Бану Миклеушу? ово је истина, није веће сумње!) — Вјерујем, госпође[5], да се је одкрио бану Миклеушу, зашто је толико око њега чинио[16], да не може бити[17] инако него да му је погодио, зашто би на други начин онако племениту витезу криво учинио. Сцијеним да се одкрио од страха; ну, јесам ли угоненуо?

БИСЕРНИЦА: Чеса од страха?! Онака господа како је он страха не имају! него, за не придобити бана Миклеуша оружјем, хтио га је придобити благодарством и приповиђети му своје име.

---

[1] одка Ч; [2–2] *нема* Ч; [3] говорити А; [4] *нема* А; [5] госпоје А; [6] ругати А; [7] дворкињами А; [8] имају А; [9] живјети А; [10] пристоје А; [11] стратити А; [12] којигоди А; [13] mamon *исправљено па* mamom Ч; [14] бити А; [15] разумимо А; [16] искô А; [17] *послије* инако А.

РАДОСЛАВ *(сам*[1]*):* (Све су ово очити биљези да се је одкрио; али свакако тријеба[2] је[2] да се ја чувам, да ме не би приварила.) — Да кад се веће зна тко[3] је, молим те, реци и мени, нека и ја знам кога служим и могу ли које добро од њега уфати.

БИСЕРНИЦА: И заисто га ти не познаш?

РАДОСЛАВ: Не, госпоће[4], заисто.

БИСЕРНИЦА: Заисто?

РАДОСЛАВ: Пра̏љу ти[1] да не, заисто.

БИСЕРНИЦА: Да ме не уздржи сцјёна која се има носити твому госнару[5], заисто бих ти чинила прибити и[1] руке и ноге! кнез Ладзар, кô они господичић који јес, и[1] с истином се одкрио и рекô да нитко йнй неголи ти можеш свједочити његово племе и битје, — а ти још̀те хоћ хинити! Отиди о̀нчас[1] исприд мене; не чини да се расрчим веће!

РАДОСЛАВ: Прости, госпоће[4]; ја сам све ово чинио за служити вјерно кнеза Ладзара, који ми је запријетио да ће ме убити, ако бих одкрио њега. И кад бих то учинио, заисто бих достојан био смрти, зашто непријатељство које је међу краљеством од Бо̀емијê и овезијем[6] њега би на вслику погубу[7] могло довестит[7].

БИСЕРНИЦА: Једа је ово по срећи Лауш, син краља чеcкога[8]?

РАДОСЛАВ: Знаш му и име?! да ко ти је рекô како се зове у свому краљеству?

БИСЕРНИЦА *(сама*[9]*:* Изведох га[9], ако и доцна!) — Он је ово[10] рекô све[10], него није му угодно да се прогласи[11] ова ствар[11]. Зато и ти немој никому ријети његова имена, него тăји, кô си и досад[12], и уживај ово за моју љубав. *(Овди*[13] *му дарива кòлâјну*[14]*.)*

РАДОСЛАВ *(сам*[1]*):* Видиш! кад ме познају за краљева слугу, лете и дажде дарови!

Г о в о р ј е д а н а е с т и[15]: спила и[1] дубрава[1]. — Даница, кћи краља од Босне, у хаљинам мушкијем; Вучистрах, закован[16] у спили[16], и бан Радомир.

ДАНИЦА *(сама*[1]*):* Овако чини љубав у омразу промијењена: срце ово, које се могло ражећи на плам од љубави према Мирославу, угасит[17] је[17] могло свој огањ у леду од његове крви. Непознан дошô је у двор ћајка мога и зраком своје љепости мене је на своју притегô љубав; ну, нехаран и непознан, мрзје свеколике оне пачине ко-

[1] *нема* A; [2] требује A; [3] ко A; [4] госпоје A; [5] господару A; [6] овизијем A; [7–7] могло погибио довести A; [8] од Чеха A; [9–9] Ivedoga, sama Ч, Изведох га A; [10–10] све рекô A; [11–11] ова ствар прогласи A; [12] досада A; [13] оди A; [14] kolainu A, *што би се могло читати и* колâјину; [15] (Шена) једанеста A, *па тако и даље* дванеста *итд.*; [16] у спили закован A; [17] ugafitie Ч.

јијем ја жељах њега[1] узвисити[1], и замамљен од погледа једне дворкиње, не би му мучно мени истој ријети да мрзи моју љубав; и видећи мене у јед[2] притворену и знајући да расржба[3] од могућијех колико[4] доцнијс пáдê, толико[5] теже удре, утече из двора мога. Али ја, не могућ наситит[6] пожуде од освете неголи мојијем руками, у овијем хаљинам отидох слиједити га[7], и пригоди ми се данаска у овој дубрави достигнут[8] га и убити.

ВУЧИСТРАХ: Ах лијепа младца, ах угодне пригоде! нека је мени: сад ћу се ỳтажити. *(Овди*[9] *хита за нас Даницу*[10] *и носи у сшилу.)*

РАДОМИР: Што је то, несвијесни Вучистраше? које се то безакоње од твоје злобне ћуди види? И још хоћеш твоју опаку нарав у злобами уздржати живу? *(Овди*[11] *је*[11] *[Вучистрах] иушшава*[12] *и бјежи сам*[10] *у сшилу.)* — Ти, младче, слиједи мене и чувај се унаприједа[13] по пустошим тако сам скитат[14] се.

ДАНИЦА: Срећа је моја, витеже узмножити, твоја благодарнос; и страх који ови[15] дивји човјек има од твога госпоства[16] мене је од смрти заштитио. Зато, за нехаран се не[17] указати доброчинцу тако благу, молим ти се да ми твоје име одкријеш, нека у којегоди могу доба указати теби да нијеси ову службу учинио неголи једному који те може на велике узнијети честитости.

РАДОМИР: Ходи са мном, молим те; погодићу ти све што хоћеш.

ДАНИЦА: Идем, за моћ само записати у срце име[10] једнога кому ћу се дỳжâн до смрти находити.

Говор дванаести: град[18]. — Бан Урош и Бисерница.

УРОШ: Бисернице, ја срца нејмам, ако љубав која у твојијем веселима[19] прибива очима мени га је ограбила.

БИСЕРНИЦА: Бане Урошу, ја нејмам живота! љубав која у твому ведрому прибива лицу мени га је отела.

УРОШ: Сви покоји, све раскоше које се имати и жељети могу у теби се находе.

БИСЕРНИЦА: Све разблуде, све радости које могу подати утјеху и весеље у теби станују.

УРОШ: Вјеруј, о лијепа, да надалече од веселога дана твоје изврсне љепости од вјечнијех[20] труда ноћ мркла заслјепљива моје очи.

---

[1] узвисити њега А; [2] ijed А; [3] расрдба А; [4] коли А; [5] толи А; [6] наситити А; [7] њега А; [8] достигнути А; [9] оди је А; [10] *нема* А; [11] ovdie Ч; [12] пушта А; [13] унапријед А; [14] скитати А; [15] они А; [16] *додала друга рука* Ч, гласа А; [17] *додала друга рука над ретком* Ч; [18] *нема* Ч; [19] веселијем А; [20] вичнијех А.

*

БИСЕРНИЦА: Знам и видим да је велика и неизмјерна твоја љубав, али веле већа у мојему се уздржи[1] срцу[1]; и колико је подобнија жена на љубав, толико јачи плами разгарају ово срце.

УРОШ: Мâ раскошо, колико си лијепа и гиздава, толико већа расте моја жеља!

БИСЕРНИЦА: Мâ радости, колико си лијеп и угодан, толико јаче рањаш ову[2] душу!

УРОШ: Подај[3] ми биљег од твоје љубави.

БИСЕРНИЦА: Ево ти вјере.

УРОШ: Дости, о лијепа; сада видим, познам[4] и[5] руком[5] тичем да си подпуно моја.

БИСЕРНИЦА: Вјеруј да не може ово[6] срце[6] друге примити прилике, ако је у њему твоја удјељана.

УРОШ: Држи ме у милости.

БИСЕРНИЦА: Твоја сам до смрти.

Говор тринаести: камара. — Крунослава и Мирослав.

КРУНОСЛАВА: Малахне су биле[7] ране, зато си се брзо здрав изнашô.

МИРОСЛАВ: Здрав сам, о краљице; ну ако сам примио[8] ово[8] здравље од твоје саме милости, величанству твому придавам ови живот — заповјеђи[9] да на служби твојој погине. Твој сам роб и сужањ, који ти не могу ино даровати; чини ове ноге у окови поставити, нека ови[10] живот у онијем[10] гвозденијем околишијем[11] замјери[12] твоје милосрдје и моју славу.

КРУНОСЛАВА: Одкри' ми се тко[13] си.

МИРОСЛАВ: Мирослав је моје име, Војисава старица моја је мајка; ш њом убог скитајући се по свијету дођох у ови[14] двор[14]; ту ме изније срећа да научим пѐнгâње[15]. Даница, једина кћи краљева, не знам по којој худој срећи, поче ми казати љубав. Ја, знајући моје битје и неприличне ње пожуде, за тешку не изнаћи смећу мому несрећном живљењу[16], побјегох. Али немилосна краљица, обративши љубав у омразу, иште освету према мени, жели напојити се моје крви и хоће мојом смрти себи живот подати.

КРУНОСЛАВА: Јеси ли љубио Даницу?

МИРОСЛАВ: Нијесам о њој ни мислио!

---

[1] срцу находи А; [2] моју А; [3] пода' А; [4] и познам А; [5] *нема* А; [6] срце ово А; [7] били А; [8] ово примио А; [9] заповијеј А; [10-10] овако Ч; [11] okolisciem A, okoliscjem Ч; [12] samjeri Ч; [13] ко А; [14] *у* Ч *само тачке;* [15] пенганје А; [16] живљенју А.

КРУНОСЛАВА: Мирославе! не роб, не сужањ, неголи у двору овому[1] хоћу да живеш кô слободан витез, а ја ћу изнаћи начин за отети тебе из немилосне руке краљице[2] расрчене[2].

МИРОСЛАВ: Ја нејмам начина за подати достојне хвале величанству твому, ведра краљице, неголи само поставити уста на тле ово[3] гдје плешу твоји ступаји.

КРУНОСЛАВА: Гдје идеш?

МИРОСЛАВ: Служити тебе.

КРУНОСЛАВА: Служити нејма ко је за краљества[4] рођен!

МИРОСЛАВ: Рођен сам за послушати заповиједи твоје.

КРУНОСЛАВА: Губи величанство тко[5] те гледа.

МИРОСЛАВ: Из твога величанства[6] и лица сја иста свјетлос и[6] величанство; зато ти се клањам.

КРУНОСЛАВА: Не клањају се краљи!

МИРОСЛАВ: Клањам се божици од љепости.

КРУНОСЛАВА: Чини што хоћеш, *ш т о м* да се од мене не одијелиш.

МИРОСЛАВ: Заповјеђи[7] што ти је угодно; хоћеш ли да те слиједим?

КРУНОСЛАВА: Ходи! не[8], остани! Дођи! не, ходи! Вајмех, ја сам мртва!

Говор четрнаести: Мирослав сам.

„Ходи — остани! Дођи — не, ходи!“ — вајмех, којој од овијех заповиједи[9] имам ја погодити, коју послушати одлуку[10]? Нове смеће, теже труде, врлије несреће имам страх од овијех да не задажде[11] супротива[12] врх моје главе! О небеса, кад ће моје худе чести сврху имати? кад пристат имају моје незгоде? кад ме ће оставити моји труди? Удесу немили, утажи се — вријеме[13] је веће! Праведне су жеље[14] моје[14], без гријеха су мисли[15] моје[15], чисте су моје одлуке! Да што ме прогониш, о врли[16] удесу[16]? Утажи се, молим те, један само дан, нека у миру за мао час ова прогоњена душа[17] одахне[17]!

Говор петнаести: Сунчаница сама.

Ах приварено срце моје! овако ли ћеш притрпјети моћи[12] да кнез Ладзар, пачек Лауш, син чешког краља, најљепша замира[18] од

[1] мому A; [2] расрчене краљице A; [3] oççi *(очи)* A; [4] краљевство A; [5] t *додала друга рука?* Ч, ko A; [6–6] лица исто сја A; [7] заповијеј A; [8] *нема* A; [9] одлука A; [10] заповијед A; [11] здажде A; [12] *нема* Ч; [13] бријеме A; [14] моје жеље A; [15] моје мисли A; [16] удесу врли A; [17] одахне душа A; [18] famira Ч, zamiera *с доцније додатим* e *над ретком* A.

твојијех жеља, своје погледе и све своје[1] мисли управља у краљицу? да ја останем за руг од његова погрђења[2]? Не могаху моје високе жеље допријети неголи до висока биљега; а сада, кад сам обазнала ко је кнез Ладзар, да се нађем у[3] несцјени наругана[3]? Не, не! притрпјети нећу моћи да то једној краљевој кћери није достојно ино оружје неголи тужба! Не, не — имам начине: осветићу се!

Говор шеснаести: Крунослава на столу, а Селомир гдје је слуша.

Који чемер, који отров, који невиђен и непознан огањ разгара ове прси и мало помало ужиже ово срце од леда? горим ăли не горим? Ах јаох, не горим заисто, зашто бих угасила огањ усиловањијем сузами које ми из очи утјечу. Да ако ово није огањ, тŏт је од огња сумња? Није ни[1] сумња — бити ће мука! Није[4] мука[4], ако ми је угодна! да ако ми је угодно, зашто[5] се тужим? Ах познам — љубав је! Из твојијех разгоренијех стријела ови плам исходи, о љубави! знам, знам, ти си заисто, о љубави! Да то једнога потиштена иностранца имам ја љубити?! ја, која сам се охолила и славила живјети слободна од љувенога завезаја? Ах, слаба љуска[6] свијест, гдје[7] је[7] величанство краљевско, гдје[8] племе ведро? Вајмех, добијена сам! нека ме чује вас свијет — не хаје ми се, не могу држати скровена оволико горућа плама: љубим Мирослава!

Говор седамнаести: Крунослава и Селомир.

СЕЛОМИР: Љубиш Мирослава?

КРУНОСЛАВА: И толико смијеш?!

СЕЛОМИР: Љубав коју ти носим учи ме да ти одкријем слободно моје мисли. Ти, која малоприје, поносита и охолна, под ромон[9] златнијех жица пјеваше уресе од слободе, сада стављаш на ноге веригу од потиштена робства; ти, која до часа овога у несцјени си држала најмогућије краљеве од свијета, узносиш се љубавим једнога роба непознана! Ко ти је срце привратио? ко те теби ограбио? ко ти је мисао и одлуке промијенио? ко ли[1] те је љубит[10] научио?

КРУНОСЛАВА: Тко[11] говори да љубим лаже!

СЕЛОМИР: Сва господа, сви витези, вас твој двор једнијем гласом вапије и говори да љубиш.

КРУНОСЛАВА: Твоја махнитос ужиже ме према теби на омразу.

СЕЛОМИР: Омраза се порађа од истине.

КРУНОСЛАВА: Не љубим, нијесам љубила, нећу љубити!

[1] *нема* Ч; [2] погрђења А; [3] наругана у несцјени А; [4] *нема* А; [5] што А; [6] људска А; [7] Gdije А; [8] gdije А; [9] romom Ч; [10] љубити А; [11] ко А.

СЕЛОМИР: Имаш љубити, ну човјека достојна твоје љубави.

КРУНОСЛАВА: Достојан јес моје љубави ко се мени лијеп чини.

СЕЛОМИР: Да ако ти се лијеп чини, тòт га љубиш!

КРУНОСЛАВА: Љубим, венем и гинем за њиме, и нека ме вас свијет чује: љубим Мирослава!

СЕЛОМИР: Кајати[1] ћеш се, кад[2] не будеш[3] на вријеме[3]!

КРУНОСЛАВА: Отиди испред мене!

СЕЛОМИР: Звати[4] ћеш ме на помоћ, кад не будем моћи подати[5] теби свјета[6], наука ни помоћи.

Говор осамнаести: град[7]. — Сунчаница и кнез Ладзар.

СУНЧАНИЦА: С великом сам пожудом, кнеже Ладзаре, искала начин за моћи се с[8] тобом разговорит[8].

ЛАДЗАР: У што ћеш, лијепа Сунчанице, да те послужим?

СУНЧАНИЦА: У потребу велику! Једна отајна пожуда силује ме да те упитам коју служиш госпођу[9] у двору овому. — (*Сама*[10]*:* Сада, када[11] знам ко је, срце ми дава освојити га.)

ЛАДЗАР (*сам*[10]*:* Ова се још̀те хтијаше за испуњење[12] од свијех мојијех невоља!) — Твоје величанство сцијеним да је напислило ругати се једнијем слугом.

СУНЧАНИЦА: Вић ругам ли се! одкад сам те најприје за моју худу чес угледала у двору овому, од тада остала ми је удјељана твоја прилика у срцу, да[13] не умијем мислити неголи о теби[13].

ЛАДЗАР: Највеће[14] смионство моје, о госпоће[14], јес звати се твој сужањ.

СУНЧАНИЦА: Што? не вјерујеш да те љубим?

ЛАДЗАР: Не, госпоће[15], зашто знам да бан Миклеуш, твој братучед, живе с уфањем[16] за дотећи твоју љубав и назвати се твој вјерсник.

СУНЧАНИЦА: Мој удес хоће да сам твоја, а нека бан Миклеуш стере поглед на ину љепос — ја сам се теби даровала.

ЛАДЗАР: Није право да ја, који сам од незнана кољена изишô, узмем мјесто јелному који[17] се броји род од ведре краљевске крви.

СУНЧАНИЦА (*сама*[10]*:* Како лијепо хини своје битје и[13] жели покрити се[13]!) — Чуј ме, о краља чеcкога сину, Лаушу.

ЛАДЗАР: Ах, бане Урошу, издô ме си!

---

[1] кајат А; [2] *послије тога прецртано* ti Ч; [3–3] буде бријеме А; [4] зват А; [5] подат А; [6] *исправљано* Ч; [7] *нема* Ч; [8–8] разговорити с тобом А; [9] госпоју А; [10] *нема* А; [11] кад А; [12] испуњење А; [13–13] *нема* Ч; [14–14] госпоје, највеће смионство моје А; [15] госпоје А; [16] уфањем А; [17] ко А.

СУНЧАНИЦА: Моја слобода није мања ни нејача од љубави кȳ ти носим; и ако ја имам слободу одабрати вјереника мени угодна, тебе одабирам. Господа и бани потврдити[1] ће ончас[2] ове моје одлуке; зато ћу им обећати давно жудјени[3] мир међу овијем и твојијем краљеством.

ЛАДЗАР (*сам*[4]*:* Жалосни Ладзаре! што да учиним?)

СУНЧАНИЦА: (Што ћу учинити, ако ме се одврже?)

ЛАДЗАР (*сам*[4]*:* Могућа и велика дјевојчица, вржена у несцјену[5], које освете не справља?!)

СУНЧАНИЦА: (Љубав коју му кажем заисто може од њега љубав испросити.)

ЛАДЗАР (*сам*[4]*:* Хинити ћу да је љубим.)

СУНЧАНИЦА (*сама*[6]*:* Сад веће хинити не може; тријеба[7] је[7] да одлучи.)

ЛАДЗАР: Љепос твога сунчанога лица, лијепа Сунчанице, не може него притегнути к[8] себи[8] свачија срца; зато[9] ја посвећивам на твоју заповијед срце, душу и мисао.

СУНЧАНИЦА: Ах, срећнијех мојијех дана и трудâ, ако сам у час један изнашла они покој који само за мене у теби прибива.

ЛАДЗАР: Твој сам, моја лијепа.

СУНЧАНИЦА: Мој вјереник?

ЛАДЗАР: Твој вјереник и слуга.

СУНЧАНИЦА: Држи скровену ову љубав и вјеру, докли ја нађем начин да се прогласи.

ЛАДЗАР: И ти, госпође[10], држи скривено моје име, докле вријеме[11] угодно дође да се у већој радости и покоју одкрије.

Говор деветнаести: камара. — Селомир и Крупослава.

СЕЛОМИР: Ево ме опета, о ведра краљице, прид[12] тобом супроћ твојој заповиједи[13]. Прости, ако сила тежа и могућија мене силује уљестит[14] у твоје ста́ње[15] честито и указати се прид твоје лице.

КРУНОСЛАВА: Још ли, о несвијесни Селомире, имаш смионство приступити прид ону Крунославу која се тешко од твојијех наука увријеђена[16] находи[16]? прид ону краљицу којој ти је дошло од руке законе подавати[17]?

СЕЛОМИР: Није веће то[18] вријеме[18]! Најпрво моје пророчанство, кад[19] ти ријех да ћу те виђет[20] љубавим ужежену, испунило

[1] потврдит А; [2] они час А; [3] жуђени А; [4] *нема* А; [5] нецјену А; [6] *доцније додала прва рука* Ч, *нема* А; [7] требује А; [8] А тебн А; [9] зашто А; [10] госпоје А; [11] бријеме А; [12] при Ч; [13] заповиди А; [14] уљести А; [15] стање А; [16] находи увријеђена А; [17] постављати А; [18] тој бријеме А; [19] ка Ч; [20] виђетп А.

се; а када прйвиђех да ти круна о длаци виси, ево се испуња; зато прости!

КРУНОСЛАВА: Које ми гласе носиш?

СЕЛОМИР: Господа, кнезови и бани, видећи тебе најприје отврднуту на љубав, гдје вјереника нећеш, а послије ужежену за једнијем потиштенијем и незнанијем туђином, одлучили су извадити твога брата Вучистраха из спиле и поставити га на то пристоље на којему сада сједиш поносита; и послали су мене, да[1] ти речем[1] да се поклониш хтјењу свега краљества и да се научиш одсада бити послушна заповиједим краља Вучистраха.

КРУНОСЛАВА: А ко смије?....

СЕЛОМИР: Не наприједа[2]! ако не погодиш, и живот ће ти се узети.

КРУНОСЛАВА: И не може се инако?

СЕЛОМИР: Није начина.

КРУНОСЛАВА: Мој вјерни Селомире, ако нијеси досада штедио снаге и знања[3] за уздржање[4] моје краљевске власти, молим те, не уштеди се сада у овако[5] тешкој потреби! — (*Сама*[6]*:* Ах, Мирославе, јоште да[7] горе труде поднесем, љубићу те!)

СЕЛОМИР: Вјерна служба моја и мисао, у свако доба иструјена за твоју корис, о госпоје[8] и краљице, сад ми подава један начин подобан за уздржати ту круну на твојој глави, ну требује за мало времена[9] погодит хтјењу и одлукам од господе. Ријети ћу да си ти справна подати[10] му облас од краљества и познати га за краља и госпара; ну ћу јоштера[11] напоменути да није право уздати се у његову ћуд опаку, неголи да по руке бана Радомира, његова стражанина, пода[12] му се јѐстôјска која има крепос[12] учинити да јако заспи, и тако да га спећи[13] донесемо[14] у двор и поставимо на пристоље. Ако буде мирно и крепосно владати, да се уздржи, — то ли не, да се опет[15] јестојском истом задријемље и поведе у спилу, нека, ако би се споменуо, чини му се да је сан снио. Знам заисто да неће владати него[16] ўсионо и оштро и да ће се исти бани и господа[17] покајати да су га извели; и[6] тако ће теби остати за увијек краљество ово[6] у руци.

КРУНОСЛАВА: Сад те познам, о Селомире, за највјернијега слугу од овега[18] краљества! чини што ти је угодно за моју помоћ,

---

[1-1] *послије* краљества и А; [2] напријед А; [3] знања А; [4] уздржање од А; [5] овакој А; [6] *нема* А; [7] *послије* труде А; [8] госпоје А; [9] бремена А; [10] придати А; [11] јоште А; [12-12] *нема* А; [13] на спећи А; [14] доведемо А; [15] опета А; [16] неголи А; [17] витези А; [18] овога А.

йштом[1] да се утемељи краљество[2] и[2] облас у мојој руци. Пођи, не цкнй[3]! немој да твоје цкньéње[4] породи којугод[5] побуну — помози ме, ослободи[6] ме!

Сержа[7] *првога ага*[7].

СКАЗАЊЕ[8] ДРУГО[8].

Говор[9] први[9]: спила и[10] дубрава[10]. — Радомир и Даница.

РАДОМИР: На велику си се погубу ставила, о Данице, краља босанскога кћери, оставити добра и раскоше које[11] си у двору твому имала, и тако, у промијењенијем[12] и лажнијем хаљинам, за један потиштен узрок од освете прòбити толика мјеста и државе. Не хвалим тезијех одлука.

ДАНИЦА: Бане Радомире, знам да крепос од твоје зреле памети и врједнос од твојијех чудноватијех дјела мене не могу ино научити неголи извреност од свакога узносито племенита чињења[13]; зато не само захваљивам тако лијепијем науцима, ну још и доброту молим твоју, — пòкли ме је срећа довела до твојијех рука и покли сам ја[14] осветом учињеном врх нехарна љубовника утажена, — да изнађеш начин подобан и угодан како, без мога прикора и без[10] сумње од неоскврњења[15] моје краљевске части, могла бих се повратити у двор ћајков и у милос његову, коју сцијењим да сам бјежањем[16] мојијем веома тешко увриједила.

РАДОМИР: Замани би, о госпође[17], искала[18] сваку помоћ од мене за туђ гријех у овој пустоши осуђена[19] довршити дни старости моје, да нијесу унгарска господа одлучили да се пода Вучистраху, мому немилому[20] ученику, начин да заспи и тако у сну да се доведе у двор краљевски, што се је свеколико помно извршило, како си сама виђела; зашто из ове хридне дубраве коју бих ти могô[21] помоћ подати? Ну, покли сада и ја имам отити у двор, одонуда ставићемо начине да с частим твојом будеш повраћена и ћајку твому[10] и краљеству[22] твому. Слиједи ме!

---

[1] истом А; [2] краљевска А; [3] szkni А, zni Ч; [4] szgnenie *па преко* z *начињено* k А, zniegne Ч; [5] којугоди А; [6] слободи А; [7-7] *нема* Ч; [8] Ат други А; [9] *послије* Радомир и Даница Ч; [10] *нема* А; [11] која Ч; [12] промињенијем А; [13] чињења А; [14] fa Ч; [15] оцкврњења А; [16] бјежанјем А; [17] госпоје А; [18] пекао Ч; [19] одсуђена Ч; [20] немилом А; [21] могао А; [22] *тако и* А.

Говор други: град[1] — Бисерница и Сунчаница.

БИСЕРНИЦА: Немој, о госпође[2], да те тре сумња ни мисао зашто Лауш љуби Крунославу: она не може чути његова имена, и толико веће, колико нитко ини, изван[3] тебе, од његова не зна битја нимало[4].

СУНЧАНИЦА: Тко[5] љуби, страши се, о Бисернице[6], вјерна моја! А зашто су све моје мисли и жеље одабрале[7] за највећи свој покој кнеза Ладзара (тако му сам обећала звати га, докли угодно изнађе вријеме[8] за одкрити се) и зашто је он сваколика моја[9] љубав[9],

мê се ледно срце тресе,
да га сунце не однесе!

БИСЕРНИЦА: Не страши се, зашто Крунослава, твоја сестра, веле већијем огњем од љубави од твога разгорјена, поставила је угодну замјеру од својијех љувенијех жеља у једнога инострана, од којега заисто није могла нарав љепше подати на свијет створење[10]; за њим з̀а т р̂а в љ е н а, не само да је на тому да јој се уграби[11] из рука краљество, неголи и за живот свој не хаје, иштом[12] да јој се ови не отме и[13] не[13] уграби. Зато немој сумњити ни страшити се!

СУНЧАНИЦА: Да ко је ти туђин младац? могу ли га знати?

БИСЕРНИЦА: У двору овому[14] краљица му је и с т а́ ње[15] и начин од живљења[16] подала. Живе под именом од Мирослава; племенит се и узмножит, и ријечим и дјелом, каже, али је заисто од потиштена рода.

СУНЧАНИЦА: Бих ли га могла виђети?

БИСЕРНИЦА: Би; али ћеш се на велику ставит погубу, зашто умије срца од камена на љубав привести.

СУНЧАНИЦА: Не може ничија прилика изагнати из мога срца прилику кнеза Ладзара, о Бисернице; зато не могу се ни ја ријети постављена на погубу ниједну с једнијем погледом.

БИСЕРНИЦА: Ево га одовуда! гледај, Сунчанице, сва чуда од љепости у једном лицу скупљена.

СУНЧАНИЦА: Уклонимо се, нека могу и слободно нагледати га се и чути његове разговоре.

Говор трећи: Мирослав и[17] исте с стране слушају[17].

МИРОСЛАВ *(сам[18])*: Може ли несрѐћнијех срећа имати умрли човјек неголи их ја примам! н е д ȍ б р о ставим ногу[19] у двор кра-

[1] *нема* Ч; [2] госпоје А; [3] извам Ч; [4] ни малахна биљега А; [5] ко А; [6] Бисерница А; [7] обрале А; [8] бријеме А; [9] љубав моја А; [10] рођенје А; [11] не уграби Ч; [12] истом А; [13] ни А; [14] твому А; [15] станје А; [16] живљенја А; [17–17] Сунчаница и Бисерница А; [18] *нема* А; [19] ноге А.

љевски, сцијенећи да сам уставио удесно коло у руци од среће, изналазим нове, али свакчас теже узроке од невоља. Ах, Мирославе, ко си ти да можеш краљевска срца на љубав притезати? које је замјерито чудо у теби[1] што није у друзијем? Не, не — спознам се: срећа хоће да ме подигне, за нагло обалити ме; нећу јој се пуштити[2] — имам памет. Ну што велим? која је ово памет беспаметна?! Хоћу пачек, пуштити[3] ћу[3] се срећи у руке: и ако одприје, несвијестан, погрдих краљество босанско које ми само падаше у руке, нећу луд пуштити[2] ово унгарско које ми овако лијепо доходи. Што може бити? један дан, један хйп[4] сједити на краљевском пристољу и обалити се у исти час у руке немиле смрти; велйка срца јесу висòке одлуке! Свакако ће ми име остати уписано међу унгарскијем краљевима!

Говор четврти: Сунчаница и Бисерница.

СУНЧАНИЦА: Вајмех, Бисернице, што виђех!

БИСЕРНИЦА: А што си виђела?

СУНЧАНИЦА: Све што небеса и нарав имају и могу ставити[5] од љепости у један малахан круг — све видјех[6] скупљено у једному âндиоскôм[7] лицу, вајмех!

БИСЕРНИЦА: Рекла сам ја, о госпоће[8], да гледати Мирослава јес напастовати јакос од једнога човјешкога[9] срца[10] а неголи љубав млађахне дјевојчице; што ти је?

СУНЧАНИЦА: Је ли, молим ти се, Мирослав умрли човјек äли неумрло створење[11]?

БИСЕРНИЦА: Што си луда?! Не само да је умрли, ну од потиштена рода излази, за нека не може икада на висину од краљевске крви простријети својијех жеља; јеси ли га сама чула?

СУНЧАНИЦА: Није она љепос потиштене крви плод! Пођи, кнеже[12] Ладзаре, не могу те веће на мисао донијети: пуштавам[13] те твојој слободи, слиједи Круноставу. Ја сам у час један промијенила одлуке; нијесам крива — овако хоће удесне звијезде! Ах, Мирославе, слиједим те! — Ход'мо, Бисернице.

БИСЕРНИЦА: Гдје?

СУНЧАНИЦА: Слиједити Мирослава.

БИСЕРНИЦА: Хоћеш ријети — кнеза Ладзара?

СУНЧАНИЦА: Не спомени ми његова имена!

БИСЕРНИЦА: Краљевски син достојан је краљевске љубави.

---

[1] мени А; [2] пустити А; [3] пустићу А; [4] hiер А; [5] саставити А; [6] видих А; [7] анђеоскому А; [8] госпоје А; [9] cjovjeskoga Ч, човјека А; [10] *нема* А; [11] створење А; [12] кнезе А; [13] пуштам А.

СУНЧАНИЦА: Нека љуби Крунославу.
БИСЕРНИЦА: А ти?!
СУНЧАНИЦА: Слиједити[1] ћу[1] Мирослава до смрти! Ход'мо.
БИСЕРНИЦА: Ход'мо, госпоје.

Неразборна о младости,
љута ти те змија пекне,
кад сѐ љувен плам усјекне
у нејаке твоје кости!

Говор пети: Вучистрах[2], Радомир и Пâпо[2].

ВУЧИСТРАХ[3]: Што је ово, Радомире? које су ово величине? а гдје је пустош, а гдје је[4] спила?

РАДОМИР: Која пустош, која ли[5] спила? Теби се је[5] зашто њешто[6] шњело[6]! Ово је твој двор родни, ти си краљ!

ВУЧИСТРАХ: Двор родни! краљ! Одкуда?

РАДОМИР: Овди[7] си се родио; ово је твоје; ти имаш владати и заповиједати.

ВУЧИСТРАХ: Владати[8] и заповиједати! Како то?

РАДОМИР: Онако: добријех частити, злијех неденсати, правду свакому чинити, туђе не узети, своје не пуштити[9], брзо достојнијем уздарје подати, нехарнијем педепсу продúљити и у добријем дјелим[10] прославити се по свијету за вриједна, знана[5] и праведна краља.

ВУЧИСТРАХ: Да ко ме је у ово обукô? гдје су вериге, гдје су кострети?

РАДОМИР: Сам си се обукô кô се за тебе пристоји; а што ти ће вериге, што ти[5] ће[5] кострети?

ПАПО: Бан Миклеуш, најстарији господичић од краљества овога, ишће, о ведри краљу, да ти се поклони.

РАДОМИР: Нека дође[11]. — Прими га весело, о краљу; ово ти је братучед и[4] витез достојан сваке части, зашто није никада уштедно своје крви за службу ове краљевине.

Говор шести: Вучистрах, бан Миклеуш и Пап.

МИКЛЕУШ: Прид ноге величанства твога, о ведри краљу, слуга и братучед поклања и подлага себе истога, и честит називам дан ови, и најугоднији од живљења[12] мога, у који ми је срећа подала да те видим на срећном владању[13] унгарскога краљества.

[1] слиједићу А; [2–2] Камара. — Вуцистрах, бан Радомир и Пап А; [3] Вуцистрах А, *а даље и он* Вучистрах; [4] *нема* Ч; [5] *нема* А; [6] gnesto sgniello А; [7] оди А; [8] владат А; [9] пустити; [10] дјелијем А; [11] дође А; [12] живљења А; [13] владању А.

ВУЧИСТРАХ: Ха, ха, ха, ха!

МИКЛЕУШ: Немој се величанство твоје ругати, зашто ране небројне[1] које се у[2] овијем прсима гледају, примљене на краљевској служби, достоје части а не поругања[3].

ВУЧИСТРАХ: Ти веле говориш.

ПАЦО: Ово ти је братучед, о[4] краљу; части га.

ВУЧИСТРАХ: Радомир говори да ґа весело примим — ја се смијем; он говори да се ругам — ови[5] је махнит, иако ми је братучед. Али сам ја краљ, зато *(овди*[6] *га замлаћива*[6]*)* ово га частим.

ПАЦО: Немој тако, о ведри[7] краљу[7], зашто можеш тако[4] тешко зло довестит[8] врху[8] твоје главе.

ВУЧИСТРАХ: Дијете, немој да те зима ухити! ти не знаш колико ја знам — мучи!

ПАЦО: Бан Урош, твој братучед, жели ти се поклонити.

ВУЧИСТРАХ: Је ли човјек ӓли жена?

ПАЦО: Витез вриједан и могућ господичић.

ВУЧИСТРАХ: Гдје је?

ПАЦО: Овамо чека одговор.

ВУЧИСТРАХ: Да нека чека!

ПАЦО: Није достојно да он чека макар један хӥп, него нека дође.

ВУЧИСТРАХ: Ма што ће доћ[9]?

ПАЦО: Поклонити се величанству твому.

ВУЧИСТРАХ: Нека се клања тамо.

ПАЦО (*сам:* Бр̀жех му је и боље; да не изнађе штогоди што се не нада и што му се не би хтјело[11].) — Чини, о краљу, да прими[12] ту милос.

ВУЧИСТРАХ: Да нека је прими, кад хоће. Ја заисто не знам што ће ово бит.

Говор седми: бан Урош, Вучистрах и Пацо.

УРОШ: Твој слуга и братучед, а највеће вјеран подложник, честитим могућству твому сто краљевски, и молим ово небо да ти пода дуга љета уздржати га у миру.

ВУЧИСТРАХ: Није ми угодно то говорење; дану га промијени и реци штогоди[13] љепше.

УРОШ: Ја не умијем љепше одкрити радос од мога срца неголи језиком.

---

[1] неизбројене А; [2] на А; [3] ругања А; [4] *нема* Ч; [5] он А; [6–6] оди дава му заушницу (zausnizu) А; [7] краљу ведри А; [8] довести врх А; [9] доћи А; [10] *нема* А; [11] хтило А; [12] приму А; [13] штогод А.

ВУЧИСТРАХ: Да кад не умијеш љепше, нă *(овди*[1] *га удара*[1] *ногом)!* научи се с краљима говорит[2].

ПАЦО: Није то дјело од изврсна краља неголи од немила ўсионйка тлачити господу и витезе!

ВУЧИСТРАХ: Не? је ли? *(овди*[3] *га хвата и меће низ фўњестру).* Да ходи на улицу, приповјеђ[4] твојој[5] дружини да сам усионик а не краљ.

Говор осми: град[6]. — Кнез Ладзар и Радослав.

ЛАДЗАР: Ми смо, о Радославе, издани!

РАДОСЛАВ: Како то?

ЛАДЗАР: Онако! обазнало се у краљеству и двору овому да сам Лауш, син чешкога краља; зато вићи на којој се погуби од живота находим.

РАДОСЛАВ: А нијеси се сам одкрио?

ЛАДЗАР: Ма кому?

РАДОСЛАВ: Бану Миклеушу.

ЛАДЗАР: Ма ко ти је рекô?

РАДОСЛАВ: Малоприје Бисерница, и рекла ми је још̀те да си се одкрио с ўгоћâјим да не приповиједају[7] засада твога имена, и да си се оповидио бану Миклеушу.

ЛАДЗАР: Ја не знам како је ово! бану се Миклеушу ја очитовô[8] нијесам[8]; бан Урош да ме је издао, не могу вјеровати; на сврху ја сам у труду неизреченому[9].

РАДОСЛАВ: Ход'мо тја, докле смо на вријеме[10], ер ми почиње додијеват смрад од тамнице.

ЛАДЗАР: Ма гдје ћемо отити?

РАДОСЛАВ: Ја то не бих веле мислио гдје ћемо отити; ја бих да отидемо дèлôнго пут Бòêмијê.

ЛАДЗАР: А да оставимо Крунославу?!

РАДОСЛАВ: Поведимо је с нами.

ЛАДЗАР: Ах, како си слабе памети, страх ме је[6] да си ме ти оповидио!

РАДОСЛАВ: То ја?! лаже ко ће ријет[11]! Бисерница је мени оповиђела, ма[6] не ја њој[12]. Је ли ти она то рекла?

ЛАДЗАР: Ах, од ништа[13] човјече! оваку[14] ли сам ја примио вјернос од твоје службе? на ово ли ме си довео? овако ли ме си у рукам главнијех непријатеља на очиту довео смрт?

[1–1] оди замлати A; [2] говорити A; [3] оди A; [4] приповиједај A; [5] tuoi A; [6] *нема* Ч; [7] приповидају A; [8] очитовао нисам A; [9] неизреченом A; [10] бријеме A; [11] ријети A; [12] њом Ч; [13] ni scta A; [14] овако Ч.

РАДОСЛАВ *(овди*[1] *клèкнȗвȃ):* Прости, госпару[1]! кунем ти се да ја нијесам тога учинио.

ЛАДЗАР: Дигни се и òнчас отиди исприд мене! бјежи у Боемију, приповјеђи[2] краљу Градимиру, ћајку мому, на што ме си довео! он ће ти подати достојно уздарје за тако вјерну службу. Ја ћу весео остати на смртној погуби, не хајући ми се живјети, ако не могу бити у дружби Крунославе, у којој се мој живот уздржи.

РАДОСЛАВ: Нека познаш да сам ти ја вјеран слуга, нећу те оставити; и нека познаш истинито јесам ли те ја приварио, хоћу при потреби с тобом погинути.

ЛАДЗАР: Ја не знам што вјеровати; слиједи ме.

РАДОСЛАВ: Ево ме.

Говор девети: Војисава и Даница слуша, а[3] пак говори[3].

ВОЈИСАВА *(сама*[4]*):* Лијепу ти срећу изнађох у двору овому и за мене и за синка Мирослава! Ну бих узела с бољом срећом ȁли, за боље ријети, с већом памети да се владамо у двору овому неголи смо се уздали[5] у босанскому.

ДАНИЦА *(сама*[6]*):* Ово је Војисава! говори да је жив Мирослав; заисто се и он оди[5] находи у овому[7] двору. Тȍт није била јака омраза сваколика, пáчек десница ова, извадит му душу? А, Мирославе, нећеш живјети заисто, нити ћу да се можеш похвалити да си имȏ срце у нѐсцјени држати једну[8] краљевску кћер[8].

ВОЈИСАВА (*сама*[6]*:* Ну који ово лијеп младац одовуда исходи? ах, како ми је угодан! њешто се јежим!) — Стани, о прилијепи, имај милос врх мене!

ДАНИЦА (*сама*[6]*:* Једа ме је по несрећи познала тер пита милос?) — Коју, о мајко, иштеш милос од мене?

ВОЈИСАВА: „Мајко“, је ли? а не видиш да сам млађахна, да нијесам још̂те ни зубе промијенила?

ДАНИЦА: Видим да ти падају а већ не расту.

ВОЈИСАВА: Још̂те бо им није ни вријеме[9]; од прикојучер ми су ови испали — брзо ће нарастити.

ДАНИЦА: То може бит[10]! дану, што ћеш, о младице?

ВОЈИСАВА: Процијени, о мој љубљени, да сам ја у мору од љубави једна йспенгâна галија којој надимају једра моји чести[11] уздаси[12], којој служе за весла моје љувене мисли. Зато хтјела бих

[1–1] прости, господару (оди клекне) А; [2] приповиј А; [3–3] *нема* А; [4] *над ретком додала прва рука* Ч, *нема* А; [5] *нема* Ч; [6] *нема* А; [7] овему А; [8–8] једне краљевске кћери А; [9] бријеме А; [10] бити А; [11] честити Ч; [12] уздахи А.

— да ти право речем — да би се ти достојао бити[1] вјеран поморац од ове галије.

ДАНИЦА: Разумијем што хоћеш покривено ријети[2]; зато одговарам ти: за довестит[3] у жуђену луку ту галију, друго знање[4] неголи моје и бољи се поморац хоће неголи сам ја; зашто[5], ако море од љубави узрасте и смете се, изгубићемо уфање[6] свако[6] и међу морскијем валовим оба[5] ћемо[5] удрити на сухо.

ВОЈИСАВА: Стави се, мој животу, и ако не дођемо[7] у луку жуђену, дај кривину самој мени.

ДАНИЦА: Несрећну бисмо сврху имали и испразно би нам свако изишло дјело, зашто не може невјеш поморац и без т и м у́ н а ништа учинити.

ВОЈИСАВА: Малахне капље од љубави могу велик огањ угасити; мени је и мало задости.

ДАНИЦА: Малахна ствар не може велику жељу наситити; а ја знам да и оно[5] мало што је у мени у твојијем руками не би се ништа изнашло.

ВОЈИСАВА: Лудијех ријечи!

ДАНИЦА: Лудијех, ма истинитијех[8].

ВОЈИСАВА: Дакле ме нећеш љубити?

ДАНИЦА: Љубим те веће неголи могу.

ВОЈИСАВА: Смилуј[9] се на мене!

ДАНИЦА: Жалим твоје зло.

ВОЈИСАВА: Да оздрави га!

ДАНИЦА: Кад бих могô[10], бих заисто.

ВОЈИСАВА: Што ти м а̀ њ к а̂[11]?

ДАНИЦА: Оно што нејмам.

ВОЈИСАВА: Чини што можеш!

ДАНИЦА: Не могу ништа.

ВОЈИСАВА: Усилуј се!

ДАНИЦА: Не бих могô усиловати ино[12] неголи саму[5] нарав.

ВОЈИСАВА: Немили младче!

ДАНИЦА: Жено беспаметна.

Г о в о р д е с е т и: Даница сама.

На освету, жеље моје! Што вас смета? Мирослава[13] љепос[13]? Не, није достојан живјети ко је смио погрдити моју љубав! Нека не

---

[1] bieti A; [2] *од ове ријечи даље писала у* A *до конца десете сцене друга рука;* [3] довести A; [4] знање A; [5] *нема* A; [6] свако уфање A; [7] дојемо A; [8] истиних A; [9] смили A; [10] могао A; [11] мајнка Ч; [12] друго A; [13] љепос Мирослава A.

уфа игда проштења[1] од мене имати ко је могô[2] исту оставити мене за другу љепос. Ко се овому[3] лицу одметник учинио пастит[4] ће[4] на тле од овога мача убијен[5]! ко је умио своје побјегуће ступаје одвратити од мене, од овијех рука веле немилије неголи од чељусти бијесна лава раздрпљен остати има! Учинити[6] ћу[6] од његова срца посветилиште угодно мојој омрази; и ако је[7] према мени досада у леду било остинуто, хоћу да се ражеже, изгори и у пепео обрати на пламу огњеному. На осветy, сй, сй, на осветy!

Говор[8] једанаести[8]: Крунослава сама.

Ето видиш, о мој љубљени Мирославе, како је драг урес лица[9] твога[9] могô мене довестит[10] на изгубљење[11] од краљества и владања[12]; и она круна којом ја сцијењах твоје ведро уресити чело мени се је од одметне господе и банâ ограбила и поставила немилом Вучистраху, брату мому. И све ово ништа јес, зашто, за бити твоја, још̑те да ми се и живот ограби, угодно би ми било. Али гдје си сада, о жуђено моје уфање[13]? дођи у ове руке, пека с тобом сједињена утопим се у мору од љувенијех раскоша, зашто

ти си, ти сâм мê младости
слатко уфање[13], драга жеља;
без тебе ми н'је радости,
без тебе ми н'је весеља!

Говор дванаести: Сунчаница[14] и Мирослав[14].

МИРОСЛАВ: Простри, о драга, ту руку од лијѐра прибијелога и загрли, пачек вежи ову душу.

СУНЧАНИЦА: Мирославе, ја не вјерујем сама себи да сам у час један могла освојити благо од твоје љепости и учинити се удионица од твоје љубави.

МИРОСЛАВ: Вјеруј, слатки узроче мога добра! и нека знаш да без тебе живјети не могу, молим[15] те да пустиш на једној[16] по̑стави упѐнгати твоју прилику, с којом ћу, кад те по̑лак мене не будем гледати, моћи[17] подати разговор мојијем љувенијем трудима.

СУНЧАНИЦА: Чини што хоћеш! једанпут[18] ја сам на твоју посвећена заповијед, и честите бројим свеколике оне[19] ступаје које сам прострла по двору овему[20] за изнаћи те, ако тâч лијепу сам плату примила од твоје љубави.

---

[1] проштења А; [2] могао А; [3] овему А; [4–4] пастиће А; [5] *пема* Ч; [6–6] учинићу А; [7] 'е А; [8–8] Шена једанадеста А; [9–9] твога лица А; [10] довести А; [11] изгубљење А; [12] владања А; [13] уфање А; [14–14] Мирослав и Сунчаница А; [15] молин Ч; [16] једном Ч; [17] моћ А; [18] једампут А; [19] мê А; [20] овому А.

МИРОСЛАВ: Отидох приправити што је од потребе за испуњење[1] мојијех чистијех жеља.

СУНЧАНИЦА: Пођи, мој драги.

Говор тринаести: кнез Ладзар и Сунчаница.

СУНЧАНИЦА (*сама*[2]*:* Ево кнеза Ладзара! требује нађ начин за одврћи се од њега.) — Кнеже Ладзаре, љубав неизмјерна кȳ[3] ти носим поднијети не може да ти навијестим оно што не бих[4] узела.

ЛАДЗАР: Све што ми од тебе дође, о прилијепа, бити ће утјеха и радос мому животу.

СУНЧАНИЦА: Иста љубав притрпјети не може да те видим на погуби од живота.

ЛАДЗАР: Изгубити живот на служби твојој није ино неголи дотећи име неумрло.

СУНЧАНИЦА: Бјежи, кнеже, из двора овога, бјежи из ове краљевине гдје[5] проглашено твоје име свачија срца бȳдȳ на твоје погубљење[6].

ЛАДЗАР: Вајмех, што чух, о госпође[7]?!

СУНЧАНИЦА: Чуо си истину[8] очиту.

ЛАДЗАР: И моћеш притрпјети да један који малоприје завеза своју вјеру твојој љепости надалече од твога уреса погине?

СУНЧАНИЦА: Погинути ће прије ко тебе иште погубити! и за нека у изгубљењу[9] твому ја се иста не изгубим, ако ме љубиш, бјежи!

ЛАДЗАР: Како ћу без душе бјежати? у двору овому моја остаје душа а ја надалече од ње мртав свијем дȍбрима — вајмех!

СУНЧАНИЦА: Таки је удес, така је чес! Дође, о мој драги, вријеме[10] угодно, кад се буде наша довршити[11] вјера у честитијему[12] покоју; али сада вријеме[10] није! остављам те у рукам твоје слободе: ако љубиш живот, бјежи[13]! ако за смрт не хајеш, остани! чини што ти је угодно.

Говор четрнаести: бан Миклеуш, бан Урош, бан Радомир и Селомир.

МИКЛЕУШ: Не, не — ја притрпјет нећу увријȅђење[14] тешко овако — мојијем ћу се рукам осветити.

УРОШ: Не, не — ја поднијети[15] не могу да ови живот који на служби краљества овога стократ је исту смрт погрдио овако сада погрђен[16] остане — осветићу се на страховит начин.

[1] испуњење A; [2] *нема* A; [3] коју A; [4] би Ч; [5] gdieie A; [6] погубљење A; [7] госпоје A; [8] истиниту Ч; [9] изгубљењу A; [10] бријеме A; [11] довршит A; [12] честитијем A; [13] bisi (*мјесто* bisci) A; [14] увриђење A; [15] поднијет A; [16] pogarien (= погрјен) A.

*

СЕЛОМИР: Уставите, о витези, плахе жеље од освете! није право да вјернос ваша, у свако вријеме[1] за узвишење[2] краљества овога с погубом од живота достојно свему свијету за изглед указана, невјерна се укаже супротива краљевској глави; он крив није — ви сте криви који га сте на ови сто успели! Јес начинâ веле бољијех и замјерйтијех[3] за осветити се а не увриједити вјернос вашу.

МИКЛЕУШ: Али тешко погрдјење[4] не иште други начин неголи освету; зато пуштите[5] да се свак на свој начин ўтажй.

УРОШ: То су исто и моје мисли[6], зашто витез који носи чâс на челу а начин од освете на пасу не иште другога начина.

РАДОМИР: Молим вас, утажите се! Је ли ово они исти Вучистрах који с вашега свјета и наука био је постављен, још те за живота краља Бранивоја, у једну спилу?

МИКЛЕУШ: Јес.

РАДОМИР: Да зашто је, реците ми, био постављен?

СЕЛОМИР: За његову ћуд опаку, нека не би искоријèпио усионством од његова владања[7] краљество и погубио[8] господу.

УРОШ: Ово је истина!

РАДОМИР: Да на што се тужите? Ви сте га знали, и[8] ви сте ово хтјели — на себе се тужите!

УРОШ: Има разлог бан Радомир: ко је сам себи од свога зла узрок нека плаче сама[9] ~~себе~~[9].

МИКЛЕУШ: Да како се могу, о Селомире, оздравити ране од нашега увријèђења[10]?

СЕЛОМИР: На исти начин на који се довео из спиле на краљество нека се поведе из краљества у спилу; а сто ћајков нека се поврати Крунослави. А моја ће мисао бити од љубави потиштена роба чинит да се одврати и ужеже на љубав племенита краљевића.

УРОШ: Добро си споменуо! и мени је веома угодан твој свјет и наук.

МИКЛЕУШ: И ја то исто потврђивам[11]! Буди твоја помња, о бане Радомире, извршити ово.

РАДОМИР: Живите весело, а[12] нека је мени ш њим главу разбијати[13].

Говор петнаести: Вучистрах[14] сам.

Колико је лијепо бити краљ: онога замлатит[15] руком, онога[16] удрити[8] ногом, онога врћи[17] низ продзор на улицу, а страх ставити

[1] бријеме А; [2] узвишење А; [3] замјеритијих А; [4] pogardienie А; [5] пустите А; [6] одлуке А; [7] владања А; [8] *нема* Ч; [9] себе истога А; [10] увриђења А; [11] потврђујем А; [12] и А; [13] разбити А; [14] Вуцистрах А; [15] замлатити А; [16] овога А; [17] врћ А.

на свакога, нека те се свак боји — није љепше ствари на свијету! Јоште обалити ови двор, ужећи ови град, сатрти пук, погубити банове[1] и витезе[1] веле би љепше било, нека се ти нејмаш од кога бојати[2] ни страшити. Ма што рекох[3]? а ко мени може[4] што[4] учинити? Сй, нека се моје жеље насите, а нека свијет погине! Ну што велим?! да кад бих ово учинио, а од чеса бих био краљ? Није госпар, ако[5] нејма кому заповиједат; није краљ ко подложника нејма. Право бан Радомир говори да се хоће нарав блага, мисао свијесна, ћуд мила ко заповиједати хоће и у краљеству се утврдити, и у разазнању[6] битја свачијега частити ко је части достојан, љубити ко љубав умије дотећи, и онаки начин држати како се може притегнути љуство[7] свеколико под влас твоју, а не да од твога самосиља[8] бјеже[8] пуци цијели испод твоје заповиједи. Сй, Вучистраше, да се промијени ћуд и да се настоји уздржати[9] се у госпоству!

Говор шеснаести: град[10]. — Крунослава и кнез Ладзар с мачима; сваки[11] о себи[11].

КРУНОСЛАВА: Што ћу да учиним веће? у омрази од господе, изагнана с краљевскога пристоља, ужежена на љубав иностранца потиштена — није ми живота! сй, да се умре!

ЛАДЗАР: Што могу учинити? у омрази Крунославе, изагнан од Сунчанице, издан од пријатеља, прогоњен од свакога — живјети не могу! сй, да се умре!

КРУНОСЛАВА: Ти, о удесни мачу, имаш довршити моје невоље.

ЛАДЗАР: Ти, о бритки[12] мачу, имаш подати најљепши покој мојијем смртнијем трудима.

КРУНОСЛАВА: Није право да живе[13] једна[13] која није могла ни умјела живјети у краљеству.

ЛАДЗАР: Није право да у[14] животу борави[14] ко живе у омрази истијем небесима.

КРУНОСЛАВА: Умијеси се, о немило гвоздје, у овому срцу, и пролијевши[15] из њега ријеке од крви пусти нека се насити ко је умио с унгарскога пристоља мене дигнути.

ЛАДЗАР: Пробиј, о жестоко гвоздје[16], ове прси, и нека се развеселн ко је прогонио једнога краљевскога сина, кад га простртa види на црној земљи у крви огрезнута.

[1–1] витезе и банове A; [2] bogliati A; [3] rekoh *с доцније доданим* h Ч, ријех A; [4–4] што може A; [5] ко A; [6] разазнању A; [7] људство A; [8–8] самосиља биже A; [9] утврдити A; [10] *нема* Ч; [11–11] *нема* A; [12] brietki A; [13–13] у животу борави A; [14–14] живе A; [15] proliepsci A; [16] guosgdie *гдје је друго* g *прва рука исправила од* d Ч.

КРУНОСЛАВА: Збогом, зраче драг сунчани!
ЛАДЗАР: Збогом, зраци св'јетла дана!
КРУНОСЛАВА: Збогом, родна земљо, остани!
ЛАДЗАР: Збогом, родна земљо избрана!

Говор седамнаести: Селомир, Крунослава, Сунчаница и кнез Ладзар.

СЕЛОМИР: Што чиниш, о краљице?!

СУНЧАНИЦА: Што си памет изгубио, кнеже[1] Ладзаре?!

КРУНОСЛАВА: Пусти, о Селомире, да она која је умрла[2] свијем дòбрима не живе веће.

ЛАДЗАР: Пусти, о Сунчанице, да ко је умро свакому уфању[3] не живе ни себи.

СЕЛОМИР: Да како си то[4] одлучила у час један изгубити оно краљество које ти се од мене обећало вјековито уздржати у руци?

СУНЧАНИЦА: Да како си, непослушан мојој заповиједи, могô уздржати се један час у двору овому?

КРУНОСЛАВА: Али знам да ми се је по теби обећало веле а мало извршило; зато, не имајући уфања[5] успети се на оно[6] пристоље с кога сам неправедно дигнута, сцијеним веле боље не живјети. Зато пушти[7] ме мојој слободи.

ЛАДЗАР: Али знајући да свакако живот ми се дигнут[8] има, будући се обазнало да сам непријатељ краљества овога, одлучио сам од моје руке погинути. Зато пушти[7] ме мојој одлуци.

СЕЛОМИР: Пачек реци да ти се од мене мало обећало а веле извршило, зашто су ето опета господа послали Вучистраха у спилу а теби ћајков сто краљевски повратили. Зато одагни те[9] смртне и неправе мисли твоје.

СУНЧАНИЦА: Али ја хоћу да живеш и зáсве да је теби[10] свак[10] супротива, ну далече од[11] краљества овога гдје ти се смрт вије око[12] главе. Зато остави те несвијесне одлуке.

КРУНОСЛАВА: Оживјех, Селомире, с твоје вјерности!

ЛАДЗАР: Оживјех, Сунчанице, с твоје љубави!

КРУНОСЛАВА: Ход'мо на краљество!

ЛАДЗАР[13]: Ход'мо на тешке невоље[13]!

СЕЛОМИР: Ходи, о госпође[14], и живи твому пуку.

СУНЧАНИЦА: Ходи, о краљевићу, и живи краљеству твому.

Сврха[15] *другога ата*[15].

---

[1] кнезе А; [2] *нема* Ч; [3] уфанју А; [4] ти А; [5] уфанја А; [6] ово А; [7] пусти А; [8] дигнути А; [9] тej А; [10–10] свак теби А; [11] из А; [12] около А; [13–13] *нема* А; [14] госпоје А; [15–15] *нема* Ч.

СКАЗАЊЕ[1] ТРЕЋЕ[1].

Говор[2] први[2]: Крунослава у столу сама[3].

Ево ме опета узвишене врху унгарскога краљества, али вржене у дно од несрећа! љубав витеза̑ и бана̑ уздигла ме на величанство, љубав Мирослава меће ме у невоље. Ах, неприличнијех и супротивнијех дјела од једне исте љубави! уздигнута сам с ӱгоӈа̑јим[4] да не љубим Мирослава, а ја ћу сама се добровољно обалити за љубити га. Ах, Мирославе, која те худа моја чес у мој двор довела, нека освојиш ово срце, пачек нека ово срце, изгорјено на плам твоје љубави, у сух се обрати пепео, нека моја мисо̑[5] не може се простријети изван тебе, нека мој поглед допријети не може неголи до твога лица. Ах, Мирославе, изгубила сам памет — изгубити[6] ћу[6] и краљество, пачек изгубити[6] ћу[6] и мој[3] живот, ѝштом да ми се ти не ограбиш, да тебе не изгубим! Уресити ћу, вјерӱј мени, овом круном твоје чело, којему се веле веће чести достоје, за с тобом краљевати; или — ако та сила буде — поплесати ћу ово величанство и живјет с тобом у невољи за не одијелити се од тебе. Ах, Мирославе, твоја сам и твоја ћу бити до смрти!

Говор други: Селомир и Крунослава.

СЕЛОМИР: Јоште ли, о краљице, не мож одагнати из прсӣ они потиштени плам који ти је ограбио круну с главе? јоште ли, о Крунослава, не видиш она зла која[7], с[8] тако[8] тамне љубави достијѐзају[9] тебе? јоште ли, у слјепилу отврднута[10], не мож разабрати на које те невоље доводи љубав неприлична? Одређено је, вјерӱј мени, ово краљество не иностранцом, не туђином, не непознанијем тукáчима неголи нáроду од краљевскога племена. Устави, устави, молим те, жеље плахе с којијем неразборна срӣеш на погубу од твога живота! Познала си што хоће ријети за један само дан не сједити на пристољу од владања[11]; виђела си колико је необично подложити своје влаштито[12] госпоство у туђе руке и обалити се под заповијед. Познала си у мало бремена који[13] се труди, туге[13] и муке подносе бити друзијем подложена[14]; виђела[15] си како је трудно своје госпоство у туђијем пазити руками. Свиђ се, промијени мисао, устави жеље теби неприличне и утврди у теби и у твому породу заувијек краљество ово у руци.

[1–1] ат трећи A; [2–2] *послије* сама Ч; [3] *нема* A; [4] ugagħijm A; [5] мисао A; [6–6] изгубићу A; [7] *додано са стране* Ч; [8–8] тако с A; [9] doſtieſaju *с превученим* е Ч; [10] отврнута A; [11] владања A; [12] властито A; [13–13] које се туге, труди A; [14] подложна A; [15] видјела A.

КРУНОСЛАВА: Нијесу ми скровне[1], о мој вјерни Селомире, свеколике погубе које ми си тако лијепо прибројио[2]. И колико ми су прије били[3] твоји свјети необични, толико их с боље воље слушам сада; али, вајмех, не могу их извршити!

СЕЛОМИР: Зашто?

КРУНОСЛАВА: Зашто сцијеним да Кȳпйдо, бог од љубави, одријешио је сам себи и одвезô ону златну[4] копрениuу којом држи покривене своје очи и на моје[5] их[5] поставио, ако знам и видим да је веле[6] веће неголи истина да сам, премда узвишена[7], али ближе[8] погубе и изгубљења[9] од краљества и живота. Ну не могу се уставити од мојијех жеља — љубим и[6] љубим Мирослава!

СЕЛОМИР: Одврати мисао од њега и спомени се само једаннут да ти о[д] давнијех[10] унгарскијех краљева и од унгарскога племена исходиш, а да је он толико потиштен, да истога свога не позна[11] битја, и да није он твоја сȳпротива и да ти његова бити не можеш; тако ћеш у час један, кô паметна и вриједна краљица, узети у омразу супротиву тако неприличну.

КРУНОСЛАВА: Познам да је све то тако; али Мирослав, слатка зáмјера од мојијех очи, не може за један само час из моје отети се памети. Да што могу учинити?!

СЕЛОМИР: Пусти[12] га у руке од банâ[13] и витезâ[13], нека они нађу начин изгнати њега из двора овога.

КРУНОСЛАВА: Не, не! ко њега из двора пошље овога нека прије мени отме и краљество и живот! поднијети нећу, нећу, о Селомире, притрпјети да се Мирослав за хȋп један одијели од мене. Ако ја не будем вриједна окрунити га мојом круном, неће ми нитко[14] забранити да обучем[15] хаљину од његова потиштења — тако ћу свакако његова бити!

СЕЛОМИР: И тако си одлучила?

КРУНОСЛАВА: Овако хоћу.

СЕЛОМИР: И није разлога да те приврати?

КРУНОСЛАВА: Ко љуби не иште разлог неголи од љубави.

СЕЛОМИР: Љубав је слијепа.

КРУНОСЛАВА: И ја то знам.

СЕЛОМИР: Да не дај се слијепу божанству владати.

КРУНОСЛАВА: Кад не могу инако!

СЕЛОМИР: Спомени се ко си.

---

[1] скровене А; [2] приповидио Ч; [3] bieli А; [4] позлаћену А; [5–5] mojeh Ч; [6] *нема* А; [7] uscesena (*т. ј.* ужежена) А; [8] bliescije А; [9] изгубљења А; [10] давњијех А [11] познаје А; [12] пустити А; [13–13] витеза и бана А; [14] итко А; [15] оберем Ч.

КРУНОСЛАВА: Краљица сам.

СЕЛОМИР: Можеш краљица и не бити!

КРУНОСЛАВА: Ѝштом да будем Мирослава, а нека нијесам краљица!

СЕЛОМИР: Луде одлуке!

КРУНОСЛАВА: Лијепа дјела[1] од љубави!

Говор трећи: град[2]. — Кнез Лаꙗзар и Радослав.

ЛАДЗАР: Веће сам, о Радославе, у омрази свијету свему, пачек мени истому! што да учиним?

РАДОСЛАВ: Ти не хоћеш слушати[3] мога свјета, него, кад ти ја што речем, говориш да те сам издао: то ми је веле боље мучат[4].

ЛАДЗАР: Пачек у овакој невољи говòри! козна да твој свјет[5] којигоди и[5] наук изведе мене из утопнога мора од мојијех тешкијех невоља.

РАДОСЛАВ: Кад ми даваш облас да говорим, ја бнх ти рекô једну лијепу ријеч а научио те јоштер[6] љепшу[7] ствар; ма не знам хоћеш ли је хтјети учинити.

ЛАДЗАР: Ако прилична буде и подобна, зашто нећеш да је ичиним?

РАДОСЛАВ: Молим те, прије[8] ми реци, зашто смо оставили наше краљество и дошли овди[9]?

К.[10] ЛАДЗАР: То ли не знаш?

РАДОСЛАВ: А ко ми је рекô[10]?

ЛАДЗАР: Нијеси ли икада познô, по биљегу од мојијех тешкијех уздаха, огањ који разгара ове прси?

РАДОСЛАВ: Познам да љубиш, ма нијесам икад[11] могô[11] обазнат кога љубиш.

ЛАДЗАР: То није ни подобно да ти[5] знаш.

РАДОСЛАВ: Да ја те не могу ни[5] помоћи!

ЛАДЗАР: Ма[2] зашто?

РАДОСЛАВ: Зашто скровена[12] се рана лијечити не може[12].

ЛАДЗАР: Рана је од љубави.

РАДОСЛАВ: Добро да је рана, али се хоће знати ǎли те је змија ударила[5] али те[5] је[5] вук уио, али[13] си се на кли́чак обô[13], зашто разликос од ране разлике лијеке хоће; а ти ме разумијеш[14].

ЛАДЗАР: Имаш разлог! одкривам ти срце — буди вјеран.

---

[1] дила А; [2] *нема* Ч; [3] слушат А; [4] мучати А; [5] *нема* А; [6] јоште А; [7] liepiu А; [8] прво А; [9] оди А; [10–10] *нема* Ч; [11–11] икада могао А; [12–12] скровне се ране личити не могу (*испр. од* може) А; [13–13] *нема* А; [14] разумиш А.

РАДОСЛАВ: Не могу бити вјернији неголи сам досада[1] био; сцијеним да ме добро познаш, госпару.

ЛАДЗАР: За љубав краљице Крунославе дигô сам се из двора ћајка мога и дошô овди[2] међу моје најглавније непријатеље за моћ само погледом наситити се у разгледању[3] ње сунчанога лица. Али она анђеоска прилика[4] и[4] љепос тако јацијем[5] везијем завезала[6] је срце моје, да се веће не умијем од ње одијелити.

РАДОСЛАВ: Не чудим ти се ништа, ер је заисто лијепа! и ја, госпару, одкад сам је видио, не знам што ти[7] се[7] од мене учинило, ер је достојна свачије љубави. Ну, кад бих ја био краљев син кô си ти, а не слуга кô сам ја, ставио бих се на висока и чудновита[8] дјела[8] за дотећи ње љубав и да ми не може утећи из руке.

ЛАДЗАР: Ма што би учинио?

РАДОСЛАВ: Јеси ли ти[9] кадгоди отворио јој[9] се и одкрио да је љубиш?

ЛАДЗАР: Не икада, зашто, отврднута, за љубав не хаје.

РАДОСЛАВ: То је што говори они спијèвалац:

Мучећему, знај, дјетету
ни иста мајка не разум'је:
нлам потајан рађа штету,
скровној рани л'јека није.

ЛАДЗАР: Тер си ме то хтио научит?!

РАДОСЛАВ: Не, не, чуј[10] ме! Ја бих јој се настојô[11] у вечер увући у камару, и ту прво молбом одкрио љубав, а послије и силом и снагом настојô[11] дотећи оно за чијем тако мучећи[12] замани уздишеш.

ЛАДЗАР: Једнога ми си црва у срце усадио а грйзицу у[13] мисô увео. Ходи за мном.

РАДОСЛАВ: Хоће се бити смион; вели они други спијевалац:

Смионство се и слобода
хоће у дјелим од љубави:
смион'јех сл'једи добра згода;
ко н'је смион виле òстави!

Говор четврти: бан Миклеуш сам.

Уздигнута опета на пристоље Крунослава бýдй у мени оне жеље од краљества које[14] ш ње невољам у мени бјеху задријемале. А тко[15] йнй с бољом чести може се успети на владање[16] од унгарскога кра-

[1] досад A; [2] оди A; [3] разгледању A; [4–4] *нема* A; [5] jaciem Ч; [6] favela *друга рука исправила у* faveſala Ч; [7] се је A; [8–8] чудновата дила A; [9] *нема* Ч; [10] ‚cju' Ч; [11] настојао A; [12] мучећ A; [13] и A; [14] које се Ч; [15] ко A; [16] владање A.

љества изван мене који од ведре крви краљевске бројим дуг ред старијех дједа и прадједа? Братучед[1] сам краљичин и нитко ини прије мене не може се ње назвати[2] вјереник. И зáсве да битје непознано кнеза Ладзара у велику ме било сумњу обалило[3] да он[4] не двори оне среће којијем[5] ја[6] се[6] мислим уресити, и зато сам био силован и[4] на бој позвати га; али, да буде највећега краља од свијета син, не страшим се веће да може смести ни у малахан дио моје[7] високе мисли, зашто краљица, ужежена љубавим једнога потиштена туђина, свачију мрзи службу, на ничију љубав не пази, од ничије службе не ставља се. Ну ја, који сам досада с[8] крепостим мојом и с јакостим ове деснице прид свакијем ногу постављô, на велика справио сам се дјела: или Крунослава има бити моја, и[8] силом, или живјети[9] нејма! Нека се ноћ учини, ја ћу у вечер[10] испуњене вићет ове моје темељите одлуке.

Говор пети: камара[4]. — Сунчаница и Мирослав гдје чини ње рѐтрат.

СУНЧАНИЦА: Ево ме, мој животу, нека ово моје лице од изврсне мâсти, äли веле веће од[8] крепосне руке, дотече неумрлос.

МИРОСЛАВ: Сједи овди[11], о Сунчанице, и немој се, молим те, засрамити[12], ако смије твоју рајску слику испѐнгати једна понижена рука. Овако се устави; утолико ја[13] хоћу[13] дати почетак мому чињењу[14].

СУНЧАНИЦА: Гледај ме да се не мичем, за нека можеш изврсну ме учинити.

МИРОСЛАВ: Видим те да си темељита, али једва могу вјеровати.

СУНЧАНИЦА: Ма зашто[15]?

МИРОСЛАВ: Зашто није обичајно да сунце на једному може се мјесту уставити.

СУНЧАНИЦА: Али сунце, зáсве да околиш небески без пристања[16] и без умора свакчас протјече, али не бјежи из свога међаша[17] ни из паса онога којијем[18] се паше лијепа грађа од високога свијета.

МИРОСЛАВ: Не разумијем зламење[19]!

СУНЧАНИЦА: Разумијеш[20] веле добро, о мој драги, да, зáсве[21] да[21] ја не будем ставна на једному мјесту[22] стâти[22], али свијетло сунце од мојијех чистијех[23] пожуда неће изити икада из међáша[17] од твоје љубави.

[1] brattucet Ч; [2] назват А; [3] поставило А; [4] *нема* Ч; [5] којима А; [6] се ја А; [7] *послије* мисли А; [8] *нема* А; [9] живјет А; [10] *у* А *послије тога још* оçç (= *очи*) мјесто mochi (= *моћи*)? [11] оди А; [12] срамити А; [13–13] ћу ја А; [14] чињењу А; [15] што А; [16] пристанка А; [17] битја Ч; [18] кијем А; [19] зламење А; [20] разумиш А; [21–21] и засве ер А; [22–22] стати мјесту А; [23] честитијех А.

МИРОСЛАВ: Ах, Сунчанице, одвеће си с високога[1] неба твога ведрога племена понижила твој поглед у низоке дубине мога потиштена рода!

СУНЧАНИЦА: Немој се ругати, о Мирославе.

МИРОСЛАВ: Не руга се ко умира.

СУНЧАНИЦА: Нека видим како ти дјело исходи.

МИРОСЛАВ: Све добро; само би се хтјело, о госпоће[2], за у свему изједначити ову мртву прилику живој теби, ограбити руменило ведрој дзори, свјетлос сунцу, бјелоћу бисеру а[3] црљенило кòраљи и рубину.

Говор шести: Крунослава и[4] исти[4].

КРУНОСЛАВА: Које безочно смионство видим у краљевскому стану[5]?! Која се пênга чини? чија се прилика оживљива? А, а, изнашла сам, познам! Бесрамна Сунчанице, смиони Мирославе, тако[6] ли непоштена љубав оскврњује[7] душе у вами? таку ли чâс краљевском[8] носите[8] двору? Ти, безочна, хоћу да одсада не само Мирослава будеш у нèсцјени[9] држати, кô се за њега пристоји, ну нећу да се унапријед ни[10] од његова споменеш имена. Ти, худи и опаки, нећу да смијеш не[10] само[10] погледати на Сунчаницу, ну хоћу да се од исте ње сјене[11] чуваш и бјежиш. И ако овијем оштријем, ну праведнијем заповиједим непослушни се у малахан дио укажете, оба имате пастит[12] мртви, за угодно посветилиште од моје омразе, прид ове краљевске ноге.

Говор седми: град[10]. — Мирослав сам.

Који гром, који трйјес удрио јес мене? што се је ово учинило? Ах, Сунчанице, на што ме твоје огњене доведоше пожуде! вајмех, што ми се је догодило? не знам, бјеше ли ово краљица унгарска äли пакљена која ме је овако оштро покарала? је ли оно ријечи изустила äли отроване[13] стријеле, које ми до срца дотегоше, из устй испустила? Вајмех, што ми[14] ово ўчинй, Крунослава? Сунчанице, ко ми ово срце из прсй угрàбљйвâ[15]? Што ми се ово прид очима дан свијетли у ноћ тмасту обраћа? Стинем, тресу ми се ноге — што је ово? снага гине, јесам ли жив äли мртав? вајмех! *(Овди*[16] *пада кô мршав.)*

---

[1] висока А; [2] госпоје А; [3] *нема* А; [4–4] Сунчаница и Мирослав А; [5] станју А; [6] како А; [7] оцкврњује А; [8–8] носите краљевскому А; [9] нецјени А; [10] *нема* Ч; [11] сјени А; [12] пасти А; [13] отровне А; [14] ми се А; [15] ограбља А; [16] оди А.

Говор осми: Даница и Мирослав гдје лежи.

ДАНИЦА: Ово ли си дочекала, несрећна Данице, да један Мирослав живе, а да ти, мртва не само краљеству[1] твому ну и краљевској још̑те славној[2] части, овако се непознана у мушкијем одјећами скиташ по свијету? Ну што ријех? нијесам ли ја моју ча̑с прилијепу са мном за'едно[3] из мајчине утробе[3] на свијет изнијела? јесам[2]! Нијесам ли ја ову исту[4] ча̑с неоскврњену[4] у мени до овога часа уздржала? јесам! Да како могу ријет[5] да сам овој свијетлој части мртва веће? Не, не, није праведан ко смије оваку[6] лаж промислити! Али, вајмех, што говорим? краљевска дјевојчица сама, без помње о̨ ста̑ријех, без страже од узданијех[7] побјегнут[8] из ћајкова двора и из краљества свога — не може него нечасно име[9] дотећи[9], ни може изнаћи обране — засве да се голом огради[10] истином! — да јој се зо̑[11] и срамотан глас не стави[11]. Да што требује учинити? Ко је једанпут поплесо̑ ча̑с нека не живе; и не могући живот ста̑т[12] раздијељен[12] од части, за ча̑с слиједити веле јес боље часној мени умријети неголи нечастан глас имати. Сӣ[13], нека се умре! овијем мачом хоћу заплатити све моје невоље. Умри веће, о Данице, нека се свијет васколик ӣзгле̑да̑ у твоје замјерите[14] и часне одлуке! — Ну што видим? није ли ово они[13] Мирослав, мој[15] непријатељ[15]? Ах, он је заисто! Данице, учини срце крепко: сад је вријеме[16] за осветити се! све ове тешке[17] смеће твоје[17] нека он животом својијем[13] заплати, и нека се моја час увријеђена[18] замијени ш његовом смрти! сӣ, сӣ, умри, о немили! *(Овди*[19] *га хоће мачом*[13] *убиш.)*

Говор девети: Крунослава, Даница и Мирослав лежи[13].

КРУНОСЛАВА: Устави се, о ср̑до немила! није допуштено наказни пакљеној врх лијепа[2] лица небескога руке простријети!

ДАНИЦА: Пусти ме! ко си ти? Нека угасим жеље од праведне освете у крви једнога издајника.

КРУНОСЛАВА: Поклони се, звијери злосрда[20], Крунослави, угарској краљици, ако смионство толико[21] слободно не мислиш твојијем животом заплатити. — Ко је тамо? *(Овди*[22] *доходе*[22] *двије слуге, а Даница бјежи.)*

---

[1] *и* A *тако;* [2] *нема* Ч; [3–3] *нема* Ч; [4–4] час исту неоцкврњену A; [5] ријети A; [6] таку A; [7] уздајнијех Ч; [8] побигнут A; [9] дотећи име A; [10] обрани A; [11–11] не стави зао и срамотан глас A; [12] стати раздиљен A; [13] *нема* A; [14] samjerite Ч; [15] непријатељ мој A; [16] бријеме A; [17–17] твоје тешке смеће A; [18] увриђена A; [19] оди A; [20] злосрдна A; [21] толи A; [22] оди дотеку A.

КРУНОСЛАВА: Однесите овога младца у моје станје и на моју краљевску перницу поставите њега, докле му се побјегућа душа врати. *(Овди*[1] *односе Мирослава*[1]*.)*

Говор десети: спила. — Вучистрах[2] и Радомир.

ВУЧИСТРАХ[2]: Ја сам, о[3] Радомире, изван себе!

РАДОМИР: Ма што ти је?

ВУЧИСТРАХ[4]: Јесам ли ја Вучистрах[2]?

РАДОМИР: Да ко си?

ВУЧИСТРАХ[2]: Да јесам ли ја они Вучистрах[2], краљ унгарски, који малоприје у величанству сједећи држах облас од краљества у руци?

РАДОМИР: Јеси ли спô?

ВУЧИСТРАХ[2]: Спô сам досада.

РАДОМИР: Да теби се њешто снјело заисто.

ВУЧИСТРАХ[2]: Ако ми се оно снјело, не могу ријети неголи да је сан једна лијепа ствар.

РАДОМИР: Него реци да ови наш живот није друго неголи један сан, који у час дође и у час прође.

ВУЧИСТРАХ[2]: Требује тако ријет[5] заисто, зашто су се мени чудноватe[6] и замјерне[7] ствари приказале.

РАДОМИР: Ма што си видио? реци ми.

ВУЧИСТРАХ: Чињаше ми се да сам се у један час нашô на пристољу унгарскога[8] краљевства[8], да ми се свак клања, да ме се свак боји; нег само[9] што тî[9] даваше ми корисне и мудре науке од владања[10].

РАДОМИР: Да како си те науке у дјело поставио?

ВУЧИСТРАХ[2]: Зло, зашто сам поплесô свакога начиним[11] од немилости.

РАДОМИР: Видиш да твоја ћуд опака не може ни у сну благодарна се указати! Вараш се, Вучистраше[12]: козна да су небеса хтјела кушати тебе за видјет би ли ти дошло од руке краљеством владати; а послије да те су, кô худа и опака, у твому битју оставили.

ВУЧИСТРАХ[2]: Али сам познô да моја в р л и́ н а и немилос могаше мене на зло велико привести; зато бих веће одлучио промијенит[13] ћуд и, испросивши проштење[14] у увријеђенијех[15], утврдити се љубављу и миром у краљеству. Утолико опета заспах, и кад се пробудих[16], нађох се у спили.

[1–1] оди га односе A; [2] Вуцистрах A; [3] *нема* Ч; [4] Vuzistrah *исправљено од* Vucistrah A; [5] ријети A; [6] чудновите A; [7] samierne Ч; [8] краљевства угарскога A; [9–9] што ти само A; [10] владања A; [11] начињем A; [12] Вуцистраше A; [13] промијенити A; [14] проштење A; [15] увриђенијех A; [16] probudu Ч.

РАДОМИР: Да, пођи опета у спилу и[1] настој слиједити вриједна и крепосна чињења[2], како си био замислио; ко зна на што те срећа зове.

ВУЧИСТРАХ[3]: Послушан твојој заповиједи, идем.

Говор једанаести: град. — Сунчаница[4] и Бисерница[4].

СУНЧАНИЦА: Ах, Бисернице, немилосе Круноставе краљице, моје сестре, довела ме на сврху од живота! — Ах, Круностава, худа и[1] немила мајко од мојијех болести, на ове ли ме[5] си[5] невоље довела?!

БИСЕРНИЦА: Не чуди се, о госпоће[6], — љубав је така! Рекла сам ти ја да чуваш твоје погледе од Мирослава: он је једно сунце у[7] које за гледати[7] и краљевскому[8] орлу остају заслијепљене[9] очи.

СУНЧАНИЦА: Не тужим се ја на то, него што краљица, немилосна, хоће да ме раздијели с Мирославом и да ми приграби моје добро.

БИСЕРНИЦА: Али је то што ја говорим: да љепос његова занијела је срце краљици, и[10] да она не може притрпјети гледат друзијех да се ш њом у љубави натјечу[11]. Зато, или ти требује умрити или мисао промијенити.

СУНЧАНИЦА: А може ли се?

БИСЕРНИЦА: Може се све што се хоће.

СУНЧАНИЦА: Јеси ли када љубила?

БИСЕРНИЦА: Љубим и сада, ма не Мирослава.

СУНЧАНИЦА: Ер срце[12] нејмаш!

БИСЕРНИЦА: Имам срце, и млађахна сам; ну[13] она ствар која ти не може бити не требује ни мислити о њој.

СУНЧАНИЦА: Али је ово удеснијех звијезда замјерита одлука; зато одољети не могу мојој горућој пожуди.

БИСЕРНИЦА: Имаш памет: владај[14] се[14] уздом од разлога.

СУНЧАНИЦА: Ни[15] умијем ни могу.

БИСЕРНИЦА: Да што ћеш учинит[16]?

СУНЧАНИЦА: Лијек изнаћи овој отровној рани.

БИСЕРНИЦА: Отровној рани лијска[17] није[17] неголи огањ и гвоздје.

СУНЧАНИЦА: Да што ћу учинити?

БИСЕРНИЦА: Повратити љубав коју си уграбила кнезу Ладзару, краљевићу достојну твоје краљевске љубави.

---

[1] *нема* А; [2] чињења А; [3] Вуцистрах А; [4–4] Бисерница и Сунчаница А; [5] си ме А; [6] госпоје А; [7–7] за гледати у које А; [8] краљевском А; [9] fasliepjegne Ч [10] *нема* Ч; [11] натичу А; [12] срца А; [13] ма А; [14] uladaie (*т. ј.* влада' је) А; [15] не А; [16] учинити А; [17] није лијека А.

СУНЧАНИЦА: Бјежи исприд мене, безочна Бисернице! и ако ти је дошло од руке, супроћ мојој заповиједи, споменути ми кнеза Ладзара име, нећу да икада веће имаш узрок непослухом увриједити ме.

БИСЕРНИЦА *(сама)*: Љубав и махнитос поражају оваке лијепе ствари.

Говор дванаести: бан Миклеуш сам.

Ако ноћ ова која иде не утажи жељу од краљества у мени, замани су[1] свеколике мисли[2] и труди моји[2]. Успети ћу се заисто! није право да ведра крв мога[3] племена[3] остане у нѐсцјени[4] од једне дјевојчице, премда краљице. За припети се на сто краљевски, кушат није мучно путе најпогубније, проћи[5] међу стријеле и мече. Ко се с[1] смионством у ова дјела не тврди, извршене не[6] може вићети[6] жеље своје. Спомењивам[7] се од замјерита и[8] лијепа[8] наука крепосна[9] и[9] славна спијевôца који[10] међу осталијем стварми[11] рече[10]:

До царскога и̏штом[12] стола,
одкуд паде, да узра́стӣ,
не погледа — та̑ч је охола! —
снаге, блага, вјере и части.

Говор тринаести: камара[13]. — Мирослав гдје спи на одру и Крунослава.

КРУНОСЛАВА: Спи у разблудному[14] покоју, о жудјено[15] моје добро, уживај они сан који ти ја тјешим мојијем честијем уздасима. Ви, уздаси моји, целуните оно лице које ја целунити нећу за не пробудит[16] га. О љубави, ти прикажи у сну њему горуће пламе који мене цијења њега прже. Вајмех, ја већ нијесам моја — твоја сам, о Мирославе. Немој, немој, слатко моје благо, мој лијепи, љубити Сунчаницу — љуби мене која те на краљевско могу узнијети величанство. И нека сумње нејмаш од моје вјерне и крепке љубави, прими у овој књизи записане мојом руком твоје среће — ти си веће одсада мој краљ! Кад се пробудиш, у овому писму видити[17] ћеш[17] ко си. Спи утолико; ја, за не смести твоје угодне покоје, одијелити[18] ћу[18] се; остављам те на краљеству, на госпоству.

Говор четрнаести: Мирослав с књигом у руци.

Који дубок сан био је задријемô сваколика очућења[19] у мени? Гдје сам? Ко ме је пробудио? ко ми је ову књигу поставио у

[1] *нема* A; [2–2] труде мисли моје A; [3] племена мога A; [4] нецјени A; [5] поћи A; [6–6] вићет не може A; [7] спомињем A; [8] *нема* A; [9–9] крепосно A; [10–10] *нема* A; [11] stvarmi *превукла прва рука па написала* stvarim Ч; [12] истом A; [13] *нема* Ч; [14] разблудном A; [15] жућено A; [16] пробудити A; [17] видићеш A; [18] одијелићу A; [19] очућења A.

руке? које ли је ово стáње? Овако[1] зламенито отајство не може ми заисто други итко очитовати неголи ова књига. Ово је печат краљевски! *(Овди*[2] *отвора књигу и шшгије*[2]*:)*

„Мирославе, мој љубљени.

Твоја замјерита љепос придобила је једно недобитно срце! бити ћеш мој вјереник и краљ унгарски! Ко је своје смртне труде на мојему испокојио одру право је да пусти и моје смртне муке испокојити у свом[3] крилу. Краљ си — чини[4] се частит!

Твоја вјереница[5]
краљица Крунослава.“

Ах, драге ријечи, које мени свједочите, пачек чините очиту краљевску љубав[6] и[6] милос, у моје срце хоћу вам угодну похрану подат[7]! Пођи због, Сунчанице; не могу твој бити, ако ти[8] сам краљ . . . али је ево!

Говор петнаести: Сунчаница и Мирослав.

СУНЧАНИЦА: Ево мој лијепи! нека краљица чини што хоће — љубим га! — Уздисани Мирославе, ево ме опета на плам од моје љубави: клањам ти се.

МИРОСЛАВ: То мени говориш?

СУНЧАНИЦА: Теби, добро моје!

МИРОСЛАВ: Устави твоје неразборне жеље, плаха дјевојчице; и ако ми ћеш се клањати[9], поклони ми се кô краљу, не кô љубовнику.

СУНЧАНИЦА: Стани! чуј ме, о нехарни!

МИРОСЛАВ: Тако си безочно смиона?!

СУНЧАНИЦА: Коју сам ти учинила кривину? кад ли те сам увриједила?

МИРОСЛАВ: Ни си ми кривине учинила, ни си ме увриједила.

СУНЧАНИЦА: Да што ме погрђујеш?

МИРОСЛАВ: Краљи не придавају разлога икому од својијех дјела.

СУНЧАНИЦА: Ўтажи моје жеље!

МИРОСЛАВ: Не знам ко ме држи . . . . .

СУНЧАНИЦА: Вајмех, чека', не бјежи!

Говор шеснаести: град. — Кнез Ладзар сам.

Утопило је сунце златно коло у морску пучину, а ноћ сиња простире тмасто платно по свему свијету — ноћ она у коју или имам живот довршити или вијет испуњене моје нетрпеће жеље. Уљести ћу

[1] овако ли А; [2-2] оди отвара и лега А; [3] свому А; [4] чин' А; [5] вјерна А; [6] *нема* А; [7] подати А; [8] *нема* Ч; [9] поклонити А.

смион и без страха у станје краљичино, одкрити ћу јој љубав моју, оповидит[1] ћу моје битје, узмнажати ћу молбе; и ако отврднуту изнађем ону милос коју моја погубна служба дотећи достојна је, на ње очи имам сам себи смрт подати, нека се насити моје крви. Стави се, о кнеже[2] Ладзаре; висока је одлука, али од краљевскога сина не могу се неголи замјерна чекати дјела. Сй, да се отиде!

Говор седамнаести: бан Миклеуш сам.

Ево је тмаста ноћ приспјела за подати мени угодну утјеху и у којој ћу вићети[3], ако ме не буде издати моја снага, испуњене моје жеље. Отити ћу и скрити ћу се у краљичину камару, и ако не буду молбе моје могуће за учинити ме честита, хоћу да сила стави ми краљевску круну на главу. Одлучио сам — нека је мени!

Говор осамнаести: Даница сама.

Несрећно и жалосно срце моје, у којој тешкој смећи заплетено се[4] находиш[4]? које те су невоље обастрле? Живе Мирослав, славан да му је могло изити наругати се једном краљевском дјевојчицом! Живе једна краљевска дјевојчица без имати начина за праведну освету учинити врх[5] једнога издајника! Ах, поплесана моја[6] љубави! како су неправе моје[7] жеље[7] биле управити часне мисли пут потиштена младца, тако се неправедно граби мени начин за учинити достојну освету. Ну ỳтажити се нећу заисто, докле не видим твојом крвим[8] òплâкâно оно оскврњење[9] којијем сам увриједила у мислим свијета свега моју нетегнуту чâс. Нека краљица Крунослава штити и брани тебе својом могућом области, нећу простити заисто твому смионству: у ње крилу, у ње руками извадити ћу немилу душу из твога[10] тијела, нека раздијељен[11] остане [с][12] свјетлостим бијела дана ко је мене раздијелит могô од мене исте.

СКАЗАЊЕ[13] ЧЕТВРТО[13].

Говор[14] први[14]: Селомир и Крунослава.

СЕЛОМИР: На овако ли несрећну сврху довеле те су недостојне твоје жеље и плахо смионство твоје, о краљице? На овако ли несвијестан начин срнеш на очите твоје погубе? Краљица унгарска,

[1] оповидити А; [2] кнезе А; [3] *послије* испуњене А; [4] *исправком* А, находи се Ч; [5] од А; [6] мâ А; [7] жеље моје А; [8] крви А; [9] оцкврњење А; [10] *нема* Ч; [11] раздиљен А; [12] *нешто превучено* Ч, у А; [13-13] *нема* А; [14-14] шена деветнеста: камара А

кћи краља Бранивоја, љепос најпоноситија, охола Крунослава, Крунослава љубљена од најмогућијех краља од свијета подала је срце, дарива краљество [1] и сједињује [2] свој исти одар с једнијем потиштенијем тукáчом и туђином?! Што цијениш [3] да ће ријети краљество твоје, на оваки начин на изгубљење [4] доведено? како ће мучати бани и витези теби подложни? Твојој господи, пуку твому, мртвијем ну славнијем костима ћајка твога, суху ну свијетлу пепелу мајке твоје отидох ја, кô стражник и учитељ твој, приповиједети [5] моје жалости и махнитос твоју!

КРУНОСЛАВА: Устави се, почекај, о Селомире.

СЕЛОМИР: Стани се с паметим [6], о краљице.

КРУНОСЛАВА: Љубав нејма закона.

СЕЛОМИР: Јоште ли лудујеш?

КРУНОСЛАВА: Ах, Селомире, да можеш виђет [7] Мирослава мојијем очима!

СЕЛОМИР: Извадио бих очи саму [8] себи.

КРУНОСЛАВА: Усиловати ћу саму себе.

СЕЛОМИР: Није задости.

КРУНОСЛАВА: Да се убијем хоћеш?

СЕЛОМИР: А, то је одвеће!

КРУНОСЛАВА: Да што ћу учинити?

СЕЛОМИР: Послати га надалече, одагнати га и од очи и од срца — ово је само лијек [9] твојијем несвијеснијем ранам [9].

КРУНОСЛАВА: Не већ, о Селомире! узимам твој свјет, извршити ћу твоје науке, и хоћу да позна краљество моје [10] да толико лијепо умијем владати друзијех колико и исте жеље моје.

СЕЛОМИР: О велика, о узмножна, о достојна унгарска краљице! живи весела, краљуј честита! Ја, оживљен од твојијех паметнијех и знанијех ријечи, идем угасити они огањ од побуне који је био веће почео жећи вас твој двор. *(Одходи* [11]*.)*

КРУНОСЛАВА: Проклета величанства, ако он може бити узрок да краљице не могу живјети с испуњењем [12] од својијех пожуда! Ах закона крива под којијем требује да краљеви живу, ако у њиховој није руци за моћ [13] хтјети што желе! — Али ево Мирослава! жеље моје, уставите се!

---

[1] *тако и* A; [2] s'giedignuie A; [3] сцијениш A; [4] изгубљење A; [5] *послије* отидох A; [6] паметним Ч; [7] виђети A; [8] сам A; [9–9] *мјесто тога у* Ч *само неколико тачака;* [10] ово A; [11] *нема* A; [12] испуњењем A; [13] моћи A.

Говор[1] други[1]: Крȕнослава, Мирослав и Сунчаница слуша[2] с стране.

МИРОСЛАВ: Моја изабрана[3] краљице, од благодарства узвишен[4] твога[4] на краљевску величину, с великом те иштем жељом — слуга, сужањ и вјереник.

КРУНОСЛАВА (*сама*[5]*:* Крунослава, не изгуби се!) — Реци ми, Мирославе, ко ти крепко уфање подава од моје љубави?

МИРОСЛАВ: Твоја књига и писмо од твоје краљевске руке уписано.

КРУНОСЛАВА: Да што[6] си то писмо раздро?

МИРОСЛАВ: Ја?!

КРУНОСЛАВА: Тако ми су рекли.

МИРОСЛАВ: Ко ти је то[5] рекô није рекô истине.

КРУНОСЛАВА: Да[7] тȍт[7] је писмо у тебе?

МИРОСЛАВ: Држим га за највеће[8] моје[8] благо.

КРУНОСЛАВА: Да гдје је?

МИРОСЛАВ: Ево, нека видиш у којој сцјёни уздрже се од мене овако изврсни дарови; виђи је ли то.

КРУНОСЛАВА: Безочни и смиони Мирославе! ти краљ?! ти мој вјереник?! Јоште ли не знаш да, за високо успети се, Икаро се обали и погину, и да од једнога испразна смионства плата је смрт? Потиштени тȕкâчу, у мору од вјековитога заборављења[9] угаси твој смиони огањ и бјежи заувијек[10] исприд овога лица у којему не мож виђети неголи величанство оружано стријелам од омразе на твоје изгубљење[11]. *(Овди*[12] *дере књигу и затвора*[13] *се у камару.)*

Говор[14] трећи[14]: Мирослав сам.

Овако ли ме плеше ко ме је досада уздизô?! овако ли се руга мноме ко ми се клањô досада?! овако ли ме оставља ко ме је љубио[15] малоприје[15]?! Несрећан[16], што да учиним? ко ме ће обранити од овако страшна трȉјеса који затријеска врх моје главе из неба ведрога лица страшне краљице? Ну што велим? Не чȕди се, о Мирославе, овако брзу промијȅњењу[17] — и краљице су жене кô и остале! Али, вајмех, гдје да се скријем? гдје да утечем исприд оштра мача ње неправедне сржбе[18]? Ну, не изгуби се, Мирославе! ȕтажи се нијесу толико без уфања[19] штете моје: Сунчаница, љубежљива и крепка у мојој љубави, подати ће, милостива љубовница, мому помањкању[20] жељно[21] проштење[22], милостиви мир; ње блага нарав, ње

[1] шена двадеста А; [2] *пема* Ч; [3] избрана А; [4] твога узвишен А; [5] *пема* А; [6] што Ч; [7] даке А; [8-8] моје највеће А; [9] заборављења А; [10] заувик А; [11] изгубљење А; [12] оди А; [13] затвара А; [14] шена двадести и прва А; [15] малоприје љубио А; [16] *послије* учиним А; [17] промињењу А; [18] срȣбе А; [19] уфања А; [20] помајкању Ч; [21] sgelno Ч; [22] проштење А.

недохитна милос обећава страшној[1] ноћи од мојијех невоља присвијетли дан од радости и весеља. Ако ме је Крунослава одагнала, примити[2] ће ме[2] Супчаница, — а[3] прем је ево! нути како весела[4] иде, справна на моју помоћ!

Говор[5] четврти[5]: Мирослав и Сунчаница.

МИРОСЛАВ: Сунчанице моја[6] драга[6], покајан питам ти проштење[7] и кунем ти се, о лијепа, да је справна на заповијед твоју служба моја и да моја ставна вјера неће се до смрти промијенит[8].

СУНЧАНИЦА: Мени то говориш?

МИРОСЛАВ: Теби, мој животу!

СУНЧНИЦА: Одступи назада, о[9] смиони, безочни и охолни Мирославе! и ако ћеш ме служити, служи ме кô потиштен човјек, не кô љубовник.

МИРОСЛАВ: Ах, милостива Сунчанице[10]!

СУНЧАНИЦА: Јоште ли ме смијеш именом звати?!

МИРОСЛАВ: Прости, добро моје!

СУНЧАНИЦА: Не знам ко ме уздржи . . . .

Говор[11] пети[11]: Мирослав сам.

Вајмех, сад познам да су пале у дубину од невоља сваколика уфања[12] твоја, о Мирославе! с високога[13] сједилишта од краљества, гдје бјеше јур успео твоје племените жеље, обалио си се у веле горе и теже туге неголи[14] си их познô икада! сцијењаше да си утврдио с љубавим краљице Крунославе од твоје среће удесно коло, ну свакако у нестaвности од неприставна обраћања[15] у хîпједан находиш[16] се[16] у дну од сŭпротйвâ. Ну што да учиним? ўтажити[17] ћу се! Оваки је свијет: најприје љуби, послије мрзи; у час један милостив оживљује те и у час исти убија те немилостим. Ко сије весеље жње плач — научите се од мене, о испразни љубовници!

Ах, сад имам памет хитру:
све је што св'јет гледа и двори
на огњу восак, дим на витру[18],
сн'јег на сунцу, сан о дзори,
тренутје ока, стр'јела из лука
кôм потегне снажна рука[19].

---

[1] sctrascnoj Ч; [2–2] примит ме ће А; [3] и А; [4] весело А; [5] шена двадести и друга А; [6] драга моја А; [7] проштење А; [8] промијенити А; [9] *нема* А; [10] Сунчаница А; [11] шена двадести и трећа А; [12] уфања А; [13] висока А; [14] него Ч; [15] obechiania А; [16] nahodisce *(исправком)* А, nahodiscese Ч; [17] утажит А; [18] вјетру Ч; [19] *у* А *са стране* „Син разметни Плач други“ [= Гундулић, *Суза* II, 163—168), *гдје је у предзадњему стиху* стрила *а у задњему* к'јем].

Говор[1] пети[1]: Миклеуш с[2] штѝлетом [бодежом] у руци, Крунослава и кнез Ладзар.

МИКЛЕУШ *(сам[3]):* Дошô сам с намишљењем[4], а нећу отити неголи утјешен.

КРУНОСЛАВА: Приступио си смион и отићеш[5] педепсан; ходи тја, прäљу ти!

МИКЛЕУШ: Не може се добити[6] бјежећи[6].

КРУНОСЛАВА: И нехотећи изнаходи се смрт.

МИКЛЕУШ: Смрт, која није ино неголи један лед, утеће[7] прид једнијем срцем[8] од огња.

КРУНОСЛАВА: Један нечастан огањ гаси поток од крви.

МИКЛЕУШ: Један језик смион умије педепсати љубовник праведно расрчен.

КРУНОСЛАВА: Краљица сам!

МИКЛЕУШ: Зато те молим.

КРУНОСЛАВА: Не могу твоје молбе досећи[9] до мога пристоља.

МИКЛЕУШ: Зато се хоћу успети, нека досегу.

КРУНОСЛАВА: Чекаш да из неба од моје сржбе[10] задажде врх твоје главе громови од освете?

МИКЛЕУШ: Не страшим се, зашто знам да су праведна небеса.

КРУНОСЛАВА: Да[11] тӧт[11] праведно имају педепсати тебе!

МИКЛЕУШ: Ма зашто?

КРУНОСЛАВА: За твоје смјење[12]!

МИКЛЕУШ: Ко неће љубави нека узме силу. *(Овди[13] хоће ухитити[14] је.)*

КРУНОСЛАВА: Што је ово?! ни краљеву двору ни краљевском животу части се не носи?! — Ко је тамо?

ЛАДЗАР *(с[3] мачом[3]):* Устави се, о злочудни бане, ако нећеш виђети ово гвоздје[15] укопано у твојијем прсима!

МИКЛЕУШ: Ко си ти? ко смионством невиђенијем икад прије смио си уљестит[16] у краљичине стане и оскврнити[17] ведру краљевску чâс?

ЛАДЗАР: За уздржати нетегнуту краљичину[18] час[18], комудраго да сам ја, находим се у овому стану; зато бјежи одовуда!

МИКЛЕУШ: Идем, не за поклонити се твому мачу, неголи[19] за приповиђети свијету свему нечасна дјела потиштене[2] и[2] срамотне краљице. *(Одходи[3].)*

---

[1] шена двадести и четврта А; [2] *нема* Ч; [3] *нема* А; [4] намишљеном Ч; [5] отити ћеш А; [6] дијелити ко хоће добити А; [7] uteticlie A; [8] срцом А; [9] дотећи А; [10] срдбе А; [11] даке А; [12] смјење А; [13] оди А; [14] ухитпти А; [15] guoscdje *гдје је* s *исправљено опет на* d Ч; [16] уљести А; [17] оцкврнити А; [18] час краљичину А; [19] него Ч.

Говор[1] шести[1]: Крунослава и кнез Ладзар.

КРУНОСЛАВА: Ну ко си ти који у ово доба нашô си се сред мога станја? ко те је довео и[2] што си хтио?

ЛАДЗАР: Ја сам, о ведра краљице, један који на глас од замјерне љепости твоје, оставивши раскоше од ћајкове љубави и уживања[3] од мога роднога мјеста, с мнозијем погубам скитајући се по свијету допријех до двора твога, и познајући да нијесам замани[2] трудан пут учинио, зашто сам у уресу твога рајскога лица веле веће изнашô неголи је глас принијети могô, благосивљам они час који ми је било дано виђети љепос твоју.

КРУНОСЛАВА: Ко си?

ЛАДЗАР: Не ишти напријед, о краљице!

КРУНОСЛАВА: Зашто?

ЛАДЗАР: Зашто толико несрећно находим моје битје, да се страшим оповиђети га.

КРУНОСЛАВА: Ма од чеса се страшиш?

ЛАДЗАР: Од смрти! зашто име моје ту погубу с[4] собом носи.

КРУНОСЛАВА: Није право да погине ко је моју час умио обранити! Зато оповиђи[5] се!

ЛАДЗАР: Дај ми вјеру да' те нећу увриједити.

КРУНОСЛАВА: Ево ти моје краљевске ријечи да ме нећеш увриједити; пачек ко и малахно посумњи тебе увриједити увриједити[6] ће[6] мене исту.

ЛАДЗАР *(ови*[7] *клѐкнȗвâ*[7]*)*: Ево, узмножна и славна краљице, на твојијем ногами Лауш, син чеcкога краља, они Лауш који својијем именом носи гвоздје[8] од твоје немилости врх своје главе! Љепос твога рајскога уреса, разглашена по свему околишу од свијета, није мене могла уздржати у родној[9] краљевини да не дођем замамљен[10] кô љепйрица око[10] свјетлости тако избране. Веле је времена[11] да сам у двору овому, али познајући веће да се све сўпротиве справљају за поразити ме, одлучио сам смион уљести ову ноћ у твоје стáње, одкрити моје име, отворити љубав скровену срца мога, и ако не бих могô изнаћи милости, отворити овијем[2] мачом ове прси и указати теби[2] твоју рајску слику у срцу овому[12]. Утолико срећа хтје да овијем истијем мачом прије за обрану твоју укажем теби како сам справан живот изгубити на служби твојој!

---

[1] шена двадести и пета А; [2] *нема* А; [3] уживања А; [4] *нема* Ч; [5] оповјеђ А; [6] увриједиће А; [7] оди клекне *послије* на твојијем ногами А; [8] guosgdie Ч; [9] родном Ч; [10–10] смамјена лепирица около А; [11] бремена А; [12] мому А.

КРУНОСЛАВА: Дигни се, о Лаушу! не може тако изврсна дјела од љубави ниједан гнјев[1], ниједна стрти омраза! Достојну имати[2] ћеш[2] плату твојијем племенитијем дјелима.

Говор[3] седми[3]: бан Миклеуш, бан Урош, бан Радомир и Селомир.

МИКЛЕУШ: Чули сте, о господо и витези, како краљица у ноћ ову оскврнила је ведру и славну крв свога рода; зато требује вашијем знањем[4] да одлучите у овако тешку потребу што се има учинити.

СЕЛОМИР: Требује да се изнађе начин и Мирослава педепсати за његово смионство.

УРОШ: Мирослава ја бих чинио у једној тамници душу од невоље да пусти.

РАДОМИР: А ја бих опета Вучистраха[5] узнио на пристоље, нека он педепше свијехколицијех[6], обећавајући ја мојом витешком ријечи да је на таки начин промијенио ћуд и нарав да се изријети не може.

СЕЛОМИР: Ако је тако, љепше се не може ово утврдити[7] краљество[7].

УРОШ: Радомире, изведи Вучистраха[5] на пристоље, не веће у сну, неголи очито.

РАДОМИР: Отидох честите му гласе подати.

МИКЛЕУШ: А ми ћемо утолико ставити начине подобне за утврдити га у краљеству.

Говор[3] осми[3]: Мирослав и Војисава.

ВОЈИСАВА: Јесам ли ти ја свеђерице говорила да се хоће имати памет? а ти, у вјетру васколик, не умијеш за главу ухитити оне среће које ти саме у руке падају.

МИРОСЛАВ: Што ћу, о мајко, да учиним? кад би на овому пристале све[9] моје невоље, све би добро било! То ер ме је краљица одагнала, ер ме Сунчаница мрзи, не губим ништа — свакако остајем опи који сам и[9] био; него ми теже невоље срце гонета, зато бјежимо!

ВОЈИСАВА: Ма гдје? ја те не умијем веће на коју страну одвести неголи у руке од[10] омразе Данице.

МИРОСЛАВ: На смрт очиту!

ВОЈИСАВА: Да што ћемо учинити?

МИРОСЛАВ: Ти вићи, о мајко.

---

[1] ghgnieu (= гњијев) A; [2] имаћеш A; [3] шена двадести и шеста: град A; [4] snaniem *исправљено у* snagniem Ч; [5] Вуцистраха A; [6] suiekolizieh A; [7] краљевство утврдити A; [8] шена двадести и седма A; [9] *нема* A; [10] *нема* Ч.

ВОЈИСАВА: Ја нејмам часа виђети, него да се пустимо у[1] руке од среће да нас она[1] влада.

МИРОСЛАВ: Оставила нас је! гдје ћемо је искат веће?

ВОЈИСАВА: Ходи са мном; вријеме[2] ће нам наука[3] дати[3].

Говор[4] девети[4]: Даница сама.

Замани сам обишла свеколике стране града овога за изнаћи мога[5] немилога Мирослава, ну никако нијесам могла среће имати за ш њим сусрести се. Знам да ћу пастит[6] и ја од руке краљице Крунеславе, ну свакако погинути нећу без освете: прико[7] ријеке од његове крви хоћу прибродити се на[8] стране неумрле, пачек хоћу да ова глава обали се низ његову мртву главу.

Говор[9] десети[9]: Вучистрах[10], бан Радомир, бан Урош, Селомир, бан Миклеуш, Сунчаница, Бисерница[11], Крунеслава[11] и скуп бојникâ.

ВУЧИСТРАХ: На пристољу од краљества овога узнесен од саме благодарности ваше, честити и храбрени витези, требује најпрво да вас молим не држати на памети она увријеђења[12] којијем[13] Вучистрах, опак, худ и немио, смио је вас[14] увриједити[14], а послије да питам у вас оно проштење[15] које ми се не може од ваше помањкати[16] вјерности, нâјлишê кад замислите да ја нијесам веће они врлй и страховити Вучистрах од којега страх имаше све ово моје љубљено краљество, неголи да сам Вучистрах благ и милостив који с крепоснога наука мога бана Радомира научио сам свеколике начине од владања[17].

УРОШ: Мој краљу изабрани, ја, слуга и братучед величанства твога, не могу неголи с[5] срцем у руци одкрити неизмјерну радос коју ћутим, што ми је срећа допустила виђети[18] краљество ово у рукам тако вриједна краља; и ако је подобно да веле већа увријеђења[19] и ране поднесем, поднијети[20] ћу их добровољно, иштом да у миру и[21] у љубави и благодарности будеш ти[5] краљевати.

ВУЧИСТРАХ: Од љубљена братучеда и племенита господичића не могу љепша приказања од љубави примити, и не за друго могу се охолити краљевскијем величанством, неголи ер ми је дано моћи харностим одвратити достојанству твому честито уздарје.

[1–1] да нас срећа А; [2] бријеме А; [3] дати наука А; [4] шена двадести и осма А; [5] *нема* Ч; [6] пасти А; [7] prieko А; [8] у А; [9] шена двадести и девета: камара А; [10] Вуцистрах А *и тако даље увијек са „ц“ у овој сцени;* [11] Крунослава, Бисерница А; [12] уврђења А; [13] кијем А; [14] подати вами А; [15] проштење А; [16] помајкати Ч; [17] владања А; [18] видити А; [19] уврђења А; [20] поднити А; [21] *нема* А.

МИКЛЕУШ: Ја мећем у пепео од заборављења[1] све што ми је од краљеве руке могло супротива доћи, и само чес моју благосивљам што ми је подала дочекат[2] виђет ово краљество у рукам[3] краљевске крви а не пало у смрад од потиштена оскврњења[4] славнога народа унгарскога краљества.

КРУНОСЛАВА: Ко смије досећи до неба од моје неоскврњене части хоћу да паде сатàрисâн од моје исте славе.

ВУЧИСТРАХ: Хвале узмножне подавам[5] теби, славни бане! Не могах од храбрена витеза неголи храбренијех дјела лијеп изглед упазити. Вјеруј ми да све што ми се могло од твоје љубави приказати, све у веле већој држим цјёни[6] неголи ово краљество моје.

СЕЛОМИР: Вјеран слуга и недостојан учитељ краљевске[7] кћери поклањам прид твоје ноге пониженијем начинима моју дугу службу, и у честитости твојој, славни унгарски краљу, нејмам знања[8] подобна за одкрити весеље које у срцу ћутим.

ВУЧИСТРАХ: Примам, вриједни[9] Селомире, приказање[10] од твоје љубави за најљепши дар којијем[11] бих се могô похвалити, и држи у руци да све што буде јака моја снага обратити[12] ће[12] се у испуњење[13] твојијех жеља. — А и[14] ви, Крунослава, Сунчанице[15], љубљене и мени угодне сестрице, немојте у дан од мојијех слава да вам се ниједна милос забрани; питајте, заповиjе'те[16], нека у мому честитом весељу учините се, како је праведно, удионице од радости.

КРУНОСЛАВА: Свијетли и ведри краљу, за не сместит[17] честитости ове славне[18] твоје, мећем за плећи оне праведне освете које бих од твоје праведне руке могла испросити према оному који[19] је смио отровнијем[20] и поганијем језиком допријети до части моје. Само те молим да у ови дан од твојијех слава подпуно се славан укажеш и да примиш у твоје руке, кô вриједна господичића, најглавнијега од твојијех непријатеља.

ВУЧИСТРАХ: Не може се помàњкати[21] милос веле већа оној[22] која је сиђела на пристољу овому гдје ја сједим[23] сада. Ко је тî?

КРУНОСЛАВА: Лауш, син чешког краља, давнога[24] нашега непријатеља, находи се у двору овому; он је с[25] својом десницом од грабећа усионика, не знам како, сачувô краљевску чâс. За њега те молим, за њега проштење[26] питам, и обећавам, за нека срећном[27]

---

[1] заборављења A; [2] дочекати A; [3] рукан A; [4] оскврњења A; [5] подаван A; [6] сцјени A; [7] краљеве A; [8] знања A; [9] вјерни A; [10] приказање A; [11] којим A; [12] обратиће A; [13] испуњење A; [14] *нема* A; [15] Сунчаница A; [16] заповиједjте A; [17] смести A; [18] slaue *исправљено од* slaune A; [19] ко A; [20] отрованијем A; [21] помајнкати A; [22] оном A; [23] сидим A; [24] давњега A; [25] *нема* A; [26] проштење A; [27] несрећном A.

кобим владати почнеш, мир ш његовијем ћајком Градимиром за покој од твога[1] пука[2].

ВУЧИСТРАХ: Не само да му добровољно праштам, ер је тако твоје хтјење[3], ну јоштера, ако ти је угодно, примити ћу га за љубежљива зета и намјесто краљества овога теби подати краљество од Боемије. Чини га дозвати.

КРУНОСЛАВА: Пођи, Бисернице, дозови кнеза Ладзара. — Не само, о ведри краљу, да захваливам твому благодарству, ну примам срећнога вјереника Лауша, ер ми га твоја милос подава.

ВУЧИСТРАХ: А ти, Сунчанице, што не урешиш славе моје с[4] испуњењем[5] од твојијех пожуда? Што би хтјела? реци!

СУНЧАНИЦА: Вајмех, ријеч ми гине! Све што од благодарства твога мени дође, све ми ће бити угодно, (Мирославе, твоје потиштено битје граби ми смионство, вајмех!) и молим те да тê милости којијем си справан уресити мене похраниш ми[6] за подобније вријеме[7].

Говор[8] једанаести[8]: исти сви и[4] кнез Ладзар и Радослав.

КРУНОСЛАВА: Приступи, о кнеже Ладзаре, пачек Лаушу, краљевићу чески, и сједињењем[9] од љубави уједини[10] мир жудјени[11] међу овијем и твојијем краљеством.

ЛАДЗАР: Ведри краљу! колико је моја ћуд и нарав супротивна боју и нескладу, толико с веселијем[12] и с радоснијем[12] срцем примам од твога благодарства они мир који сви наши пуци о[д][13] давнијех[13] жеље времена[14] сједињен вићети, и вјеруј да неће бојници моји одсада за ино оружја узети у руке неголи за обрану од твога[15] величанства супроћ твојијем непријатељима.

ВУЧИСТРАХ: Краљевићу славни, не могах дан од мојијех честитости љепшијем славама уресити неголи с приказањем[16] од твоје љубави; зато не само примам и утврђујем мир међу нами неголи, за увијеке[17] завезати га, подавам ти, ако је теби угодно, моју сестру Крунославу за вјереницу.

ЛАДЗАР: А коју могу[6] љепшу на свијету срећу изнаћи неголи тако замјерном честитости уресити се и донијет ћајку мому[18] и краљеству[18] најљепши и најдражи покој с овако драгом вјером?

ВУЧИСТРАХ: Што велиш, Крунослава?

---

[1] твојега А; [2] *исправљано* Ч; [3] хтјење А; [4] *нема* А; [5] испуњењем А; [6] *нема* Ч; [7] бријеме А; [8] шена тридеста А; [9] сједињењем А; [10] изједини А; [11] жуђени А; [12–12] весељем А; [13] од давњијех А; [14] i briemena А; [15] овога А; [16] приказанјем А; [17] увике А; [18–18] и краљевству мому А.

КРУНОСЛАВА: Испуњење[1] од твојијех заповиједи указати ће теби како ми су драге одлуке твоје. — Лаушу краљевићу, твоја сам!

ЛАДЗАР: Твој сам, лијепа Крунослава! и нека познаш да није прилике на свијету мојој љубави, ево те узимам за не раздијелити[2] се с тобом!

ВУЧИСТРАХ: Сједи, краљевићу, уз лијепу вјереницу. — Донесите столе господи да сједу, ер хоћу да се изврсно прославе све честитости моје у дан пун овако[3] замјерна весеља. *(Овди*[4] *доносе бојници*[5] *столе, и сједају господа.)* — А сада, за малахнијем биљегом указати велику и неизмјерну радос која се у мому срцу находи, почастите, о витези, веселијем тâнцима угодну мени вјеру краљевића ческог и краљице[6] Крунославе[6], моје сестре.

РАДОМИР: Не могаху љепши[7] се[5] изнаћ начини од весеља неголи ови; зато почастите, витези храбрени, вашијем радостима радости ове.

(Овди[8] *ударају иструменти, и доходе двојица и дижу Сунчаницу, и бàлајȗ [играју] бàлеш фрàнчȇзȋ [француски]*[8]*.)*

МИКЛЕУШ: Неправијем начинима, о краљице, увриједио[9] сам твоју славу, и химбенством хотио[10] се уресити овом круном; зато, питајући проштење[11] од твога благодарства, хоћу најприје[12] указати колико ми су угодне твоје честитости.

КРУНОСЛАВА[5]: Чиста се злата рђа не хита! праштам[13] ти, бане Миклеушу, и заборављам све што је прошло[14]. *(Овди*[15] *је диже за тàнцаши*[15]*.)*

МИКЛЕУШ: За лијепо зламење[16] од твога проштења[17] дај да те служим у танцу.

Говор[18] дванаести[18]: исти сви[19]; Даница тјера с[5] мачем Мирослава, који пада на кољена прид краља.

ДАНИЦА: Нећеш ми утећи, о опаки Мирославе! јоште да се будеш скрити у дно пакла, нејма мој гњијев[20] прилике, тво[ј][21] је гријех без проштења! *(Овди бјежи шја*[21]*.)*

ВУЧИСТРАХ: Што је ово? ко си ти? ко те тјера?

МИРОСЛАВ: Ведри краљу, под обрану твоје[22] сјене[22] ето утјечем од нагле смрти! дух заисто пакљени прогони ме!

---

[1] испуњење А; [2] раздилити А; [3] *исправљано* Ч; [4] оди А; [5] *нема* А; [6] Крунославе угарске краљице А; [7] љепше А; [8–8] оди ударају инструменти А; [9] увридио А; [10] хтио А; [11] проштење А; [12] најпрви А; [13] праштан А; [14] пасало А; [15–15] оди је хоће дигнути б[ан] Мик. да бала А; [16] зламење А; [17] posctenia A; [18] шена тридести и прва А; [19] *нема* Ч; [20] ghgniev Ч, ghgnieu A; [21] нејма твој гријех проштења (Оди бјежи Даница) А; [22] сјени твоје А.

ВУЧИСТРАХ: Ко смије смести моје радости и овако немилијем дјелом од погрђења[1] допријети до мога пристоља?

МИРОСЛАВ: Даница, краља босанскога кћи, у химбенијем одјећами[2] сакривена, жедна моје праведне крви, иште се њом напојити.

ВУЧИСТРАХ: Пођи, о Селомире, и чини да се изнађе Даница, нека, педепсом достојном покарана, прими покору за овако помањкање[3].

СЕЛОМИР: Идем, нека прва твâ[4] заповиједь од вјерна слуге буде у они начин испуњена како твоја облас и служба иште моја. *(Овди*[5] *одходи*[5]*.)*

ВУЧИСТРАХ: А ти ко си? не таји твога имена.

УРОШ: Ово је један, о краљу, којему сцијенйм да је срећа на челу усадила смећу, ако не само у босанској краљевини неголи у твому истому двору умио је толико велике смеће пробудити.

СУНЧАНИЦА: (Вајмех, Мирославе, не могу те помоћ[6]!)

РАДОМИР: Није право да живе ко живјет не умије неголи за смећу.

ВУЧИСТРАХ: Бане Радомире, пуштавам га теби, и ако нећеш погубити га, чини га оковим заковати у ону спилу у пустоши, и ја ти обећавам да ће учинит памет: лијеп се наук у онакој учи невољи.

МИКЛЕУШ: Краљевско је дјело проштење[7]! нека се пошље изван ове краљевине — наћи[8] ће што буде искат[9].

РАДОМИР: Није достојно, за себе из смеће извадити, друзијех у невољу поставити! добро је и паметно краљ споменуо да се затвори у спилу.

УРОШ: Није се куд супротивити краљевскијем одлуками.

Говор[10] тринаести: Селомир, Даница и исти[10].

СЕЛОМИР: Ево, честити и узмножни краљу, Даница, краља босанскога кћи, добровољно иде поднијети оне педепсе које јој се од твога праведнога суда подати буду.

ДАНИЦА: Што иштеш, о[11] краљу, од Данице? ево ме прид тобом.

ВУЧИСТРАХ: Ти ли си краља босанскога кћи? Не, не, нијеси заисто, ако тâч мâлу сцјёну умијеш краљевском носит[12] величанству[12].

ДАНИЦА *(сама*[5]*:* Знам да имам једанпут погинути!) — Није праведан ко лаживу[13] мене сцијени[13]; Даница сам, краља босанскога кћи, а[14] ко не вјерује зло се вара.

---

[1] погрђења А; [2] одјећам А; [3] pomagnkagnie *исправљено од* pomagnkanije? А, помајкање Ч; [4] твоја А; [5] *нема* А; [6] помоћи А; [7] проштење А; [8] најти А; [9] искати А; [10] шена најзадња: исти сви, Селомир и Даница А; [11] *нема* Ч; [12] величанству носити А; [13–13] мене сцијени лаживу А; [14] и А.

ВУЧИСТРАХ: Толико се смионство поднијети не[1] може[1], и много ми је жô приказањем смртнијем дат мојој власти почетак. Али[2] гријех величанства увријеђена[3] простити не може[4] се[4]; зато требује да се[5] на смрт подложиш[6].

ДАНИЦА: Али зато ер се гријех величанства увријеђена[3] не пашта, мојом руком иштем погубити једнога који[7] је смио мене у величанству мому[8] увриједити[8]. Подлагам се на смрт, ну мучно веома, зашто ћу умријети без оне освете која ми се немило отима. — Бане Радомире, молим твоју[9] милос[9] да ћајку мому твојом књигом пишеш[10] и[10] прикажеш несрећне згоде моје, и да му свједочиш како сам до часа овога живјела без оскврњења[11] моје свијетле части, нека дај[12] утјеши жалос од мога изгубљења[13] овако лијепијем гласом.

РАДОМИР: Ако служба, учињена с трудом неизмјернијем[14] од мене за краљевску корис, достоји које уздарје, не иштем ни питам друго, могући краљу, неголи проштење[15] за краљевску дјевојчицу.

УРОШ: Достојна је, о краљу, твоје милости, зашто ја знам да љубав, у омразу обраћена, ако је њу могла овако из двора ћајкова извести, још да се је на већа поставила дјела, не би чудо било ниједно.

МИКЛЕУШ: Истина је да је велико ње смионство било допријети с[16] оружаном десницом[16] до твога пристоља; али имала је и сцјёну велику од величанства твога, зашто, нетом је упазила твоје ведро лице, покајана од помањкáња[17] одступила[17] је назада.

ВУЧИСТРАХ: Што говориш, Селомире?

СЕЛОМИР: Изврсно господа ова свјетују твоје величанство, нпти[18] се ја умијем, ни могу, противити њима; само ми остаје споменути, за нека краљевске одлуке изврсно без прикора остану, да се прво очито види и тегне руком је ли ово краљевска кћи, ер ако је, достоји проштење[15], ако ли ко ини ње се покрива именом, не само смрт ма страшне достоји муке и теже[19] педепсе од исте смрти.

ВУЧИСТРАХ: Лијепо свјетујеш, о Селомире. — Ну реци, овди[20] ко ће свједочити мени битје твоје? ко ли указати да си ти Даница, краљева кћи?

БИСЕРНИЦА: Чула сам ја многократи[21], о ведри краљу, од мајке моје, која на служби краљице босанске и у двору ономе довршила је дни своје, да се од онога племена краљевски нáрод пораћа

---

[1] „може?“ А; [2] али се А; [3] уврићена А; [4] може А; [5] те А; [6] подложи А; [7] ко А; [8] мојему увридити А; [9] милос твоју А; [10] *нема* Ч; [11] оскврњења А; [12] да А; [13] изгубљења А; [14] неизмјерним А; [15] проштење А; [16-16] с оружјем у десници А; [17] помајнкања оступила Ч; [18] ни А; [19] тешке Ч; [20] оди А; [21] мнократи А.

с једном златном звијездом на десној[1] руци; зато скрити се не може — нека укаже!

УРОШ: Није ми ствар нова, о ведри краљу, што Бисерница говори: ја сам мојијем очима видио на руци краља Остоје зламење[2] од златне звијезде, кад поклисар краља Бранивоја[3], ћајка твога, нађох се[4] у Смедереву[5].

ВУЧИСТРАХ: Укажи, о дјевојчице, замјерно обиљеже, по којему имаш[6] не само[6] живот дотећи и ћајкову милос изнаћи ну[7] јоштера с велицијем[8] срећам ујединити[9] се.

ДАНИЦА: Ево, о краљу и господо, удесна[10] звијезда с којом се сви краљеви рађају босански; у њој изгледајте да не умију[11] краљевски синови лажом покривати се, и[12] ако сте икада познали што је љубав у омразу обраћена[12], простите мојој расрченој жељи која ме је на погубу од живота довела, и пустите ме праведне освете учинити врх нехарнога Мирослава.

МИРОСЛАВ: Прости, о краљевска дјевојчице, једному који те није икад[13] увриједио, и ако не за[14] друго, за лијепо зламење[2] којијем се и ја поносим, твому прилично! *(Овди*[15] *каже звијезду.)* Ево на мојој десници она звијезда која уфам да ће срећне коби мому[14] несрећному донијети животу.

ВУЧИСТРАХ: Што је то?! по чему звијезда на твојој руци? једа ли и ти од краљеве крви племе изводиш?

МИРОСЛАВ: Не знам, о славни краљу, од мога[16] битја ничеса! Војисава, мајка моја, зна најбоље свеколико; њу доведи прид твоје пристоље, нека истинито теби приповиће.

ВУЧИСТРАХ: Изнаћи се ова Војисава!

РАДОСЛАВ: Нека је мени!

ВУЧИСТРАХ: Ах дана веселога, у којему се све невоље на неизмјернијем честитостим промјењивају!

Говор[17] четрнаести и најпоследњи: исти сви и Војисава[17].

РАДОСЛАВ: Ево Војисаве[18]! нека она приповиће све што зна.

ВУЧИСТРАХ: Старице, је ли Мирослав твој син?

ВОЈИСАВА: Говори ли са мном?

СЕЛОМИР: Да с кијем неголи с тобом?!

ВОЈИСАВА: Ја нијесам стара! тöт са мном не говори.

ВУЧИСТРАХ: Војисава, што одговараш?

---

[1] *нема* Ч; [2] зламење А; [3] Braniuogia А; [4] нахођах А; [5] Смедерову А; [6–6] не само имаш А; [7] ма А; [8] велицим А; [9] сјединити А; [10] udiesna А; [11] умиједу Ч; [12–12] *нема* Ч; [13] икада А; [14] *нема* А; [15] оди А; [16] мојега А; [17–17] *пема* А; [18] Војисава А.

ВОЛИСАВА: О, о! тако ми је име! Свијетли и славни краљу, Гвоздорад, мој покојни пети муж — ер сам одприје четири имала — био је гусар, и у вријеме[1] кад[1] се завриже они страховити бој међу[2] краљеством од Босне и хрваскијем[3] бановим, ови мој муж усуди се с мало дружине отити до под Смедерево[4] и ту, у раскошном краљеву пёривоју, ноћно украде велико[5] благо[5]; и међу инијем плијеном зароби ово дјетешце у колијевци[6] и донесе га мени велећи: „Одхрани га, ер ћемо ш њим на високе успети се среће.“ Ја сам га хранила и[7] давала му сису и на ово одхранила; али прије него сам од његова битја ичеса[8] обазнала[8], Гвоздорад у плијену и у[9] лупештинах оста мртав. Ја се ш њим скитам по свијем краљевскијем дворовима иштући оне среће које су ми по[10] њему[10] биле обећане, али свуд тешке несреће изнаходим! Ево ти укратко истòмачено свеколико — да јесам ли зато срећу коју изнашла?

ДАНИЦА: Ах, Владимире, брате мој! ти си заисто они за којијем жалосна мајка моја од[11] болести с[11] животом се раздијели! Биљег очити од кобне звијезде не може ме издати ни приварити: тебе су гусари дјетешце у повоју заробили! ти си, ти Владимир[12], босански краљевић! Прости, молим те, ономе неприличну огњу од љубави којијем разгорјена, у твому незнању[13], тебе сам љубила, и[7] прости оној омрази којом сам те прогонила, не сцијенећи икада да брата прогоним.

МИРОСЛАВ: Данице моја драга, не могаше притрпјет[14] срце моје ону љубав коју ми си носила; зашто бо[7] небо, које од мојијех чистијех жеља на обрани прибива, није поднијети могло сједињење[15] од неправе љубави. Прими ме, молим те, за мила брата, која ме си досада за вр̀ла непријатеља држала.

ВУЧИСТРАХ: Лијепијех и замјернијех згода! Краљевићу Владимире и[7] Данице, ако је вами угодно, нека се ови дан подпунијем прослави весељем! ја ћу узети за вјереницу Даницу, а Сунчаницу, моју сестру, уресити ћу Владимиром.

ДАНИЦА: Твојој заповиједи подложна, узимам за највећу срећу моју краља тако достојна.

СУНЧАНИЦА[16]: Владимире, краљевићу босански, ево ме, твоје вјеренице!

МИРОСЛАВ: Сунчанице, прости Мирославу, а ево ме твога до смрти[16]!

---

[1] бријеме када А; [2] међу А; [3] Hauarzkiem *с превученим* г *а с* к *доданим над ретком* А; [4] Смедерово А; [5] благо велико А; [6] колијепци А; [7] *нема* А; [8] обазнала ичеса А; [9] *нема* Ч; [10] од онога мужа по овому А; [11–11] *нема* Ч; [12] Владимире Ч; [13] незнању А; [14] притрпјети А; [15] сједињење А; [16–16] *у* А *иде овако:* Мирослав:

ВУЧИСТРАХ: А ти, Бисернице, кô господска[1] кћи, узми вјереника којега хоћеш од господе.

БИСЕРНИЦА: Ја идем пут моје љубави! Бане Урошу, краљ заповиједа да будеш мој.

УРОШ: Твој сам давно, и твој ћу свеђ[2] бити!

ВОЈИСАВА: Нијесу подпуне ове радости.

ВУЧИСТРАХ: Што мањка[3]?

ВОЈИСАВА: Да и ја вјереника изберем на мој начин.

ВУЧИСТРАХ: Узми кога хоћеш.

ВОЈИСАВА: Радославе, не мисли ништа: ја сам за тебе ову љепос одхранила.

РАДОСЛАВ: Ја се, о краљу, нећу женити.

ВУЧИСТРАХ: Зашто?

РАДОСЛАВ: Ер ме није воља.

ВУЧИСТРАХ: Да чекај, Војисава, докле га дође воља.

ВОЈИСАВА: Мене је сад ўдйљ воља!

РАДОСЛАВ: Али није мене!

ВУЧИСТРАХ: Сила се у слободнијем неће одлуками! Војисава, ја ћу ти изнаћ[4] вјереника прилична теби. — Селомире, буди помња твоја честите ове гласе по улацијем чинити дат на знање краљим[5] ческому и босанскому, нека пирне справе чине краљевићем, својијем синовом[6].

СЕЛОМИР: Помно испуњене бити ће заповиједи твоје.

ВУЧИСТРАХ: Бане Радомире, бане Урошу, ви два имате справит[7] пир мој[7] и честите тâнце и пјёсни наредити, нека се у весељу довpши ови дан пун сваке честитости!

С в р х а.

Сунчанице, прости Мирославу! — Сунчаница: Владимире, краљевићу босански, ево ме твоје вјеренице! — Мирослав: Ево ме твога до смрти!

[1] госпоска Ч; [2] свеј А; [3] мајнка Ч; [4] изнаћи А; [5] краљем А; [6] синовима А; [7–7] мој справити пир А.

РЈЕЧНИК.

Скраћенице: грч. = грчки; *далм.* = далматски, т. ј. романски језик што се говорио у далматинскијем градовима некако до половице XV. вијека; *лат.* = латински; *млет.* = млетачки (венецијански) дијалект талијанскога језика; *њем.* = њемачки; *перс.* = персијски; *стар.* = стари; *тал.* = талијански; *тур.* = турски; *Д.* = Дубровник; *П.* (уз број странице гдје се налази односна ријеч) = ријеч што говори *Пераштанин* а није из дубровачког дијалекта; *број* (у заградама уз ријеч) = број странице овога издања гдје се ријеч налази; *звјездица* (*) пред показном ријечи = ријеч која се данданас у Дубровнику не говори, а звјездица уз ријеч којег другог језика = ријеч или облик који није засвједочен.

А

авертишка́вати, -тѝшка̂ва̂м (69), трајни облик од *авертѝшкати, -а̂м* од тал. *avvertire* — *avvertisco*, опомињати.

авиза́вати, -вѝза̂ва̂м (101), трајни облик од *авѝзати, -а̂м*, од тал. *avvisare*, обавијестити кога, јавити кому.

ака̀нцати, -а̂м (42): чуо сам у Д. од некога да значи ‚завршити' а од другога ‚испсовати'; ако је то тачно, онда би то могло бити млет. *aconzar* (тал. *acconciare*), удесити, накитити.

акоста́вати се, -ко̀ста̂ва̂м се (23), трајни облик од *ако̀стати се, -а̂м се*, од тал. *accostarsi*, приближавати се.

alamirè (22), старо је тал. име за музикалну скалу а-дур.

а̀ли, или.

а̀лмêно, од тал. *almeno*, барем.

**алоџа̀мêнт*, од тал. *alloggiamento*, стан.

а̀манат, -а̂нта, од тал. *amante*, љубавник.

**а̀ма̂нца*, од тал. *amanza*, љубавница.

а̂ндиоски̂, анђеоски.

**а̀нимо*, од тал. *animo*, срчаност, куража.

а́нци, од тал. *anzi*, штавише.

аплаудѝшкати, -а̂м (146), од тал. *applaudire* — *applaudisco*, пљескати (у позоришту).

а̀пу̂нто, од тал. *appunto*, баш, управ.

ара̀ј̣дати се, -а̂м се на кога (80), уживати гледајући некога.

ардѝшкати, -а̂м, од тал. *ardire* — *ardisco*, смјети, усуђивати се.

arma, у стар. тал. језику мјесто *alma*, душа.

**армизин* (67), конопчић? можда од млет. **armizin* што би могао бити умањени облик од *armìzo*, неки коноп на лађи.

**а̂рт, -ти* (56, а данданас *а̂рта*), од тал. *arte*, вјештина.

**арцидо̀бро* (118), састављено с тал. *arci-* ‚над', веома добро.

асикура́вати, -ку̀ра̂ва̂м, трајни облик од *асику̀рати, -а̂м*, од тал. *assicurare*, увјеравати.

атрибуишка́вати, -ѝшка̂ва̂м (117), трајни облик од *атрибуѝшкати, -а̂м*, од тал. *attribuire* — *attribuisco*, приписивати.

*

**аугмѐнтати, -а̂м* (147), од лат. *augmentare*, умножити, повећати.

**а̀фрôнт*, од тал. *affronto*, увреда.

**афронта́вати, -фрòнта̂ва̂м*, трајни облик од *афрòнтати, -а̂м*, од млет. *afrontar*, вријеђати.

Б

ба̏ба, дојкиња, дадиља.

ба̀гôче, -а̂, чељусти? лице? *дизати кому багоче* (149, стих 39), соколити кога? — Данданас се у Д. говори *па̏ле су му ба̀гôче* за онога који не може да жваће ни да гута; биће од тал. *baga*, мијех.

ба̀дањ, -дња, каца доље широка а горе уска.

**ба̀здӯх, -у́ха* (22), пастух.

**базѝлишко, базѝљишко* (26), од тал. *basilisco*, нека врста змајева.

**балòтати, -а̂м*, од тал. *ballottare*, гласати кругљицама (како се гласало у дубровачкијем вијећима).

ба́нда, од тал. *banda*, страна.

**ба̀њестар (ба̀њештар), -тра*, од лат. *banestra*, лӯк.

**бара̀банат, -а̂нта* (103), од мац. *darabant*, пандур.

**бара̀ба̂нскӣ* (126), што припада *бара̀ба̂нтима*.

ба̀рашка (93), од тал. *burrasca*, олуја.

ба̀рета, од млет. *bareta*, капа.

ба̀стати, -а̂ кому, од тал. *bastare* (бити доста), смјети, моћи.

**ба̀ста̂х, -а́ха* (66), биће прије од тал. *bastagio* неголи од грч. βάσταξ (јер би тада било *вастах*), носач.

ба̏тити, -ӣм (44), од тал. *battere* (лупати), настојати.

ба̀шета, од тал. *bassetta*, нека врста игре карата.

**бевѐрач* (110, 144), од тал. *beveraggio*, бакшиш.

**бербѐрија* (36), берберница.

**бестѝјаца* (38), од млет. **bestiazza*, велика живина.

бѐстужан, -жна (73), што је без туге, немаран.

бѐша (149, стих 36), од перс. *peš*, мана.

бѝјељ, бијѐља (111), бијели вунени покривач.

би́ће, имање.

блӯта, од лат. *abluta*, цвијет на вину, покварено вино.

Бо̀ѐмија, од тал. *Boemia*, Чешка.

бо̀кӯн, од тал. *boccone*, комад.

бокӯнић, мали *бо̀кӯн*.

**бока̀глије* (28), букагије.

**боре: по ране боре* (13, 30, 49), *за ране боре* (99), мјесто *божје*.

**бра̏шковина* (6, 7), неко бијело грожђе.

**бра̏че*, пети падеж од *братац*, али се говори и женској (отприлике као *чедо*).

Бр̏гат, село над Д.

**брѐча̂д, -а̂ди* (12), пашчад (од *брече* ‚пашче‘).

бр̏жек (а то је *брже* с доданим *к*), прије, радије.

**бр̏жех* (174), в. *бр̏жек*.

бријѐме, вријеме.

бро̀ка, од тал. *brocca*, велики лимени суд за воду; можда је с тиме у свези: *чинићу да му с броком скочи* (68), као да би се рекло ‚великом мјером‘, па и *чи́нио би ми да ми сва љубав с брохом скочи* (62).

броха, в. *бро̀ка*.

бу̀брешчић (40), мали бубрег.

булѐнтӣн, -и́на (46), без сумње у свези с тал. *bullettino* (цедуља), нека рибарска справа.

бу̀рдио, -дјела, од тал. *bordello*: 1. кућа гдје живе блуднице (133); 2. велика бука (обично данданас).

бӯрла, од тал. *burla*, шала.

бу̀рлати (се), -а̂м (се), од тал. *burlar(si)*, шалити се, ругати се.
бу̀ти̂га, од тал. *bottega*, дућан.
бу̀ти̂гарица (75), жена што држи *бу̀ти̂гу*.

В

вачѐлати, -а̂м (42, 84), од тал. *vacillare* (тетурати), тлапити.
**вентозита* (10), од тал. *ventosità*, вјетрови (у пријевима).
**вѐнтриг* (11, 51 итд.), од тал. **(cinto) ventrico*?, утега за килу.
**вестид* (109 П), од млет. **vestido*, хаљина.
**вѐтах, -тха*, стар.
виђе́ње: познати кога у виђење (66), познати по виду.
ви̏јоглава (55), лакомислен младић.
вѝлан (81, 85), од тал. *villano*, сељак, прост човјек.
**вјѐдрица* (84), ведрица.
вјѐтри̂ц (93), вјетрић.
**во̀дница* (18), разводњено вино.
**враго̀лов* (28), враг, ђаво (у Стулића има *враголовић* ‚ђавољак‘, а у Д. још сада презиме *Враго̀лов*).
**вра̀гути̂* (60), вражји, цигли.
**врлѝна* (190), плахост, окрутност.
**вр̏о, вр̏ла* (201), плах, окрутан.

Г

гаву̀на̂ра (41), од тал. **gavonara*, мрежа којом се лове *гаву́ни* (врста рибе).
**га̀дзета* (120 П.), од тал. *gazzetta*, мали млетачки бакрени новац.
га̏ће, хлаче, чакшире.
гѐра, нека риба.
гѐт или *гѐта* (20), од тал. *ghetto*, дио од града гдје су живјели Жидови.
гла̏маза, шарлатан, човјек што од других тражи да све мукте има.
**гламаза̀рија* (101), посао *гла̏мазин*, шарлатанство.
гла̂нде, гла̏на̂да̂ (132), од тал. *glandole*, болест у жлијездама на грлу.
**говно̀гризац* (19).
**го̀ворак, -о̂рка* (69), брбљавац.
го̀дишница, слушкиња (узета на годиште).
го̀диште: јес (има) влашко годиште да . . . (68), има дуго времена да . . .
**го̂мбати се, -а̂м се* (47), свађати се.
**го̀ру̂шти̂* (40), врућ, жарки.
го̀стара, од грч. γαστέρα, стаклени суд, доље широк, с уским грлићем.
гра̀јски̂ (18), градски.
грѐб, гроб.
**грѝвеша* (19), гриваст човјек, т. ј. с дугом косом.
**гри̏зица* (186, а данданас *гри̏злица*), мољац.
гри̂нтав, на којему је *гри̂нта* (од њем. *Grint* — *Grind*), а то је болест од које изађу неке красте на глави.
**гри̂нтати, -а̂м*, љутити се (као *гри̂нтав* човјек).
**гри̏ња* (149, стих 24), мољац; мана.
**гру́бити, гру̂би̂м* (150, стих 78), грдити, кварити.
гру̏ј (46), од тал. *grongo*?, врста рибе.
Гру̂ж, Гру́жа, велика лука дубровачка.
гулѝман (29), лакомац, скупац; проф. Перо Будмани ми је причао да се говори: „Йване гулѝмане гу̂ли̂ буху на трбуху“.
гу̏с (35, 145) мјесто *гу̏ст*, од тал. *gusto*, укус, воља (за чим).
гу̀стати, -а̂м, од тал. *gustare*: 1. *г. кога*, милити се, допадати се кому; *ја се не густам намуравати* (93), мени није мило . . .; 2. *г. што*, окусити што.

гу̏та, од тал. *gotta*, улози (болест).
гу̏чула, од тал. *gocciola*, кап, капља (болест).

Д

**да̏ровати: да̏ру̂ј* као ‚дај, допусти‘ (46, 49, 104, 118).
дѐбото, од млет. *deboto*, готово, умало.
**деведу̀шица* (5), (змија) у којој је девет душа, која је врло љута.
дѐзêрта (106), од тал. *deserta* (пуштеница), блудница.
дѐзêртина (31), увећани облик од *дѐзêрта*.
делѐктати, -âм кога, од лат. *delectare*, веселити кога, допадати се кому.
**делѐхсати, -âм* кому једну (38) (а данданас *оделѐскати*), дати кому ћушку.
дѐлôнго, од млет. *delongo*, одмах.
**демѝскûнê* игле (50), игле из Дамаска?
дескривáвати, -скрѝвâвâм (99), трајни облик од *дескрѝвати, -âм*, од тал. *descrivere*, описивати.
**десòлêнца* (55, 72) } биће (као у
**десòлêнција* (53) } шали?) мјесто *инсòлêнца*, од тал. *insolenza*, неуљудност.
десперáвати се, -пѐрâвâм се (73), трајни облик од *деспѐрати се*.
деспѐрати, -âм кога (40), од тал. *disperare* (очајати), довести кога до очајања; — *се*, очајати.
дѐспет, од тал. *dispetto*, пркос.
дестрѝгати, -âм (99), од млет. *destrigàr*, размрсити, уклонити.
**дилаберѝнтати, -âм* (67), од тал. **dilaberintare*, размрсити.
дисвàдати, -âм (99), од тал. *dissuadere*, одвратити.
диспòњати, -âм (78), од тал. *disponere*, уредити, натјерати.
**дифѐнџати, -âм*, од тал. *difendere*, бранити.
дјѐвôјка, слушкиња.
дјѐвôјчица, дјевојка (а *дјевојчи́ца* је млада дјевојка).
дјѐстро (82, а данданас *ђѐстро*), од тал. *(luogo) destro*, заход.
дјѐтић, слуга.
**днàр* (16), од тал. *denaro*, грош.
дòбро: хтјети кога д., вољети кога.
довијàџати, -âм (76), путујући стићи, од *вијàџати, -âм*, а ово од тал. *viaggiare*, путовати.
дòкту̂р, -у́ра, од лат. *doctor*, доктор, љекар.
**докту̀рија* (38), од *дòкту̂р* према тал. *dottoria*, ученост.
**доктурѝжати, -âм* (84), (у шали) говорити као *дòкту̂р*.
**дòмâћâ* (6), домаћица, жена.
**достијѐзати, дòстијезâм* (183), дòстизати; Стулић има *дости́зати*.
дòтамо (46), састављено *до* и *тамо*, врло много, врло јако.
др̏жâн (156), према тал. *tenuto*, обвезан.
**дрѝјево* (93), лађа.
**дрòпина* (12), дроп.
**дундỳрило* (30), врло дуг човјек.
ду̂нкве, од тал. *dunque*, дакле.
ду̏плû, од лат. *duplus*, двострук.

Ђ

ђѝдија (83, 85), од тур. *gidi*, нитков.

Е

**ѐпитроп* (31), од грч. ἐπίτροπος, извршитељ тестамента.
ѐр, јер, што.
**есклу̀жати, -âм* (70, а данданас *ѐсклу̂дити*), од тал. *escludere*, искључити.

Ж

жбѝр (127), од тал. *sbirro*, судски стражар.
жѝгерица, џигерица.
**жѝми*, скраћено од *жив* или *жива ми*, тако ми био жив . . .

**жи̂нти*, скраћено од *жими* и *ти*, тако ти био жив . . .
**жљѐ*, зло, у зао час.
жму̀лић (143), мали *жму̏о*.
жму̏о, *жму́ла* (84), од лат. *modiolus* преко далм. *mezul* (или болоњскога *mdzul?*), одакле наш старији облик *мжул*.
Жу̀дио, *-дјела*, од тал. *Giudeo*, Жидов.
Жу̀дјелић (25), млади *Жу̀дио*.
Жу́па, кнежина међу Д. и Конавлима.
жу̀туга (79), жутица (болест).

З

загрли́вати, *-гр̀ли̂ва̂м* (141, 145), трајни облик од *загрлити*.
заду́шити, *за̀ду̂ши̂м*, загушити.
зака̀нтати, *-а̂м*, запјевати, од *ка̀нтати* а то од тал. *cantare*, пјевати.
замлати́вати (92) } ћушкати.
замлаћи́вати (41) }
**за́мира* (165) } поглед, призор.
**за́мјера* (184) }
**занове́штина* (30), велика *зановет* (сметња, неприлика).
**запа̀чати*, *-а̂м* кога, од *пачати (се)*, задавати кому посла; *запачана сам у послу* (71).
за̀постат, од грч. ὑποστάτης, управљач сеоског посједа.
за̀постатица, жена *запостатова*.
**за́прдац*, *-рца* (23), човјек што *запрдује* (досађује); Стулић има *запрдица* за женско.
**за̀прскати*, *-ска̂м* кога (45), попљувати.
зарофѝјати, *-а̂м*, в. *рофѝјати*.
**зару́дити се* (82), зарудјети, сазрети.
за́све да или *за́све ер*, премда (према тал. *con tutto ciò*).
**засвијѐтлити* кога (45), утјерати кому памет у главу (по Стулићу ‚увјерити кога‘).
заста̀њати, *-а̂м*, в. *ста̀њати*.
**затра́вити*, *за̀тра̂ви̂м* (171), опчинити.
зау̀дарати, засвирати, од *у̀дарати*, свирати.
**за̏утра* (31, 54), сутра.
**захва́лê* (16), краћи облик од *захвалећи* (а данданас *зафалéћи*), а то мјесто *захваљујући*.
захекати, *захекам* (33), завикати ‚хе!‘, зазвиждати (да се покаже незадовољство у позоришту); за ово друго значење исп. најбоље Делабелин рјечник под *fischiata;* али на стр. 146 *захехати* значи баш напротив, пљескати (да се покаже задовољство), биће дакле да значи уопће ‚завикати‘, па било да се покаже задовољство или незадовољство. — Перу Будману ова ријеч није била позната; он ми је причао да је у дјетињству чуо приповиједати ово: док се је у Д. још представљало у староме позоришту (у *о̂рсану*, исп. напомену на стр. XI), кад је публика била задовољна којим глумцем, довокивала би му (мјесто *браво!*) *ши̂нди! ши̂нди* (од тал. *scendi* = сађи), и тада би тај глумац сашао с позорнице с тацом у руци и купио прилоге од гледалаца.
**за̀цијеħ* (157), од *цѝјеħ*, ради.
**звијѐрче*, *-ета* (10), звијере.
**звјерење* (12), звјерење.
**згрогоњати се*, *-а̂м се* (38), с лупом пасти?
**здѝмати се* (54), у свези с *(на)димати се?*, надути се?
**зду̂р* (10), слуга *кнéжев*.
**зѐтњи̂* дан (53), дан у који (још невјенчани) зет посјећује заручницу?
**зêц: слијепи зец* (47), игра када се једному од играча̂ повежу очи па он лови остале.
**зѝвнути*, *-нêм*, зовнути.

**зрâчан, -чна* (73), Стулић има значење ‚свијетал, сјајан'; али би „*srʒacian*" могла бити погрешка мјесто „*sarcian*", то јест *сȓчан*, које значи и ‚степен, јак'.

И

**изавàнцаши, -âм* (46), од *авàнцаши, -âм*, а то од тал. *avanzare*, преостати.

**избурдешкаши се, -âм се* (95), биће у свези с *бȕрдио*, помамити се?

**именшȉваши* (139) } **ȉменшоваши* (140) } именовати.

**ȉмпласшро* (52), од лат. *emplastrum* а тал. *impiastro*, мелем.

**ȉнâко*, иначе, друкчије.

**индемнȉша, -шаши* (35), од лат. *indemnitas*, осигурање од штете, накнада.

**инèшкаши, -âм* пистолу (63), од тал. *inescare*, метнути губу на кубуру.

**ȉнû*, други.

**инкрèшкаши, -âм* кому (101), од тал. *increscere* — *increscо*, досадити.

**инспирȉнгаши, -âм* (99), од тал. **inspingere*, наводити, тјерати.

инсусиешȉшкаши се, -âм се (40), од тал. *insospettirsi* — *m'insospettisco*, посумњати.

иншерèсаши се, -âм се у што (102), од тал. *interessarsi*, учествовати у којем трговачком послу; *бити у кога иншèресâн* (67), бити с киме везан заједничким интересима.

ȉншијерна (37, нап. 3), од тал. *lanterna*, фењер.

ȉншијерницa (65), мала *ȉншијерна*.

иншравењáваши, -вèњâвâм (72), трајни облик од *иншравèњаши, -âм*, од тал. *intravenire*, догодити се.

ȉншрȗг, од тал. *intrigo*, сметња, неприлика, али на стр. 31 узето је мјесто *вèншриг*.

иншродȕкаши, -âм, од тал. *introdurre* — *introduco*, увести.

инфамáваши, -фâмâвâм (83), трајни облик од *инфâмаши*, од тал. *infamare*, оклеветати.

инфлуȉшкаши, -âм (46), од тал. *influire* — *influisco*, утицати.

инфȍрмаши, -âм, од тал. *informare*, обавијестити, јавити; — *се*, обавијестити се, распитати.

**иньорâнцијa*, од лат. *ignorantia*, незнање, лудост.

искоријèшиши, -кȍријешȗм, искоријенити, уништити.

исиèнгаши, -âм (176), од *иèнгаши*, насликати, бојадисати.

исиȕшаши у кога нешто (67), питањем (тражењем) од некога нешто добити.

ȉшшом, истом, сâмо.

Ј

Јàкȗн, -úна, град *Ancona* у Италији.

**јâмачан, -чна* (79), јак, крепак.

**јацун* (94, 99, 104, 126, 144), зар, ваља да је турска ријеч; у Стулића *јацу*.

**јèђушчиши, -ȗм* (50), радити као *Јèђупак* (Циганин).

јèмâње, берба.

јèмâч, -áча, берач.

јемàчицa, берачица.

**јèшȍјска* (92) } **јèшȏска* (143) } храна.

К

калáваши, кàлâвам, трајни облик од *кàлаши, -âм*, од тал. *calare*, спустити; *калаши је кому* (77), према тал. *calarla a . . .* или *к. кому бȕрлу* (77), наругати се кому.

кàлужина (51), увећани облик од *кàлужа*, мутна вода.

**камàрош* (65), од млет. *camaroto*, тамна собица.

**камбрај* (50)} без сумње у свези
**камбрас* (49)} с тал. *cambrà*, врло фино платно.

кàнташи, -âм, од тал. *cantare*, пјевати.

кâнтора (38), од тал. *càntaro*, земљани суд за тјелесне потребе.

кàнтула, од тал. *canna — cannella*, цијев, запипак од бачве.

кàнтўн, -ўна, од тал. *cantone*, угао, ћошак.

**кàњâра* (38, 115), од млет. *cagnara* ‚нешто неваљало', па као усклик отприлике ‚бога ти!'

кâњац, -њца (46), нека морска риба.

**капàлијера* (35), од тал. *cappelliera*, шкатуља за шешир?

**капàтанијо* (123 II.), од млет. *capitànio*, капетан.

кàра (62), од тал. *carro* ‚кола'?, јавно мјесто гдје су се у Д. кривци везали, да им се народ руга.

кàраг, кâрга (62), од млет. *cargo*, терет, товар.

карàташ, -ти (73), од стар. тал. *caritate*, милост; преписивач је ту записао свој далматински облик *каритад* мјесто дубровачкога са *-т* при крају (исп. стр. 86 гдје је сам преписивач исправио своје *facultadi* у дубровачко *facultati*).

**карўбîна* (56), од тал. *carabina*, карабинка.

кàстио, -стјела, од тал. *castello*, кула; *чинити кастјеле* (81), према тал. *far castelli (in aria)*, зидати куле по облаку.

кàшета, од тал. *cassetta*, собни нужник.

кàшпишта (39), од млет. *càspita!*, бога ти! к врагу!

кàшўн, -ўна, од тал. *cassone*, велика шкриња.

квалàташ, -ти, од стар. тал. *qualitate*, својство.

**квàнтâна*, од тал. *quintana*, дрвена лутка у коју се копљима гађало.

кèлôмна, од далм. *kelauna*, ступ.

**кјарàшкаши, -âм* (8), од тал. *chiarire — chiarisco* (просвијетлити), преварити; исп. *скјарàшкаши*.

**клàскўн* (41), неко одијело.

**клàшôн* (50), **клàшўн, -ўна* (43, 57 итд.), од тал. *colascione*, врста музичке справе са двије жице.

**клекнúваши, клèкнûвâм* (176, 199, а данданас *клекњúваши*), трајни облик од *клекнути*.

клúнци, клàнâци (13, 85), клини, клинови (почеци киле).

**клúчак, -чка* (185), дрвен клин? трн?

кмèт, сељак што живи на туђој земљи.

кмèтица, кметова жена.

Кнéжица, извор воде и село код *Шумéта*.

кнêз, поглавица (лат. *rector*, тал. *rettore*) дубровачке републике.

**колàјина* (38, 162), од тал. *collana*, ђердан, огрлица.

колèндаши, -âм, пјевајући честитати који светачни дан (особито божић или нову годину).

кòлора (52), од тал. *collora*, љутост.

**колорàжаши, -âм* (32), бићи од *кòлора*, љутити се.

**Калòрîња* (11, а данданас *Колòрîна*), мали морски залив код Д.

кòмâрда, од далм. *camarda*, месарница.

кòмâрдâр, месар.

кòмбашиши, -âм (57), од тал. *combattere*, борити се.

комодàташ, -âти, од стар. тал. *comoditate*, удобност; *узети своју к.* (55), чинити по својој

вољи (према тал. *prendere il suo commodo*).

Кòмолац, -ôца (97), село у дубровачкој *Ријèци*.

комòмила (37), од тал. *camomilla*, камила (љековита трава).

комиаштùшкаши, -âм (88), од тал. *compatire — compatisco*, сажалити, не замјерити.

**комиùмêнш* (35), од тал. *compimento*, извршење, испуњење.

комиòршаши, -âм кому (73), од тал. *comportare* (подносити), ићи кому у рачун.

Кòнâвли, -навâлâ, жупа јужно од Д. (тал. *Canali*).

конàвôскû, из *Кòнавâлâ*.

Кòнао, -âла, предграђе над *Пùлама* у Д.

кòнаш, кôнша, од тал. *conto*, рачун; *дјевојка од конша* (према тал. . . . *di conto*), уважена.

конвèньаши (се), -â (се) кому (83, 110), од тал. *convenire*, пристојати се.

**конич* (7, 12, 28, 29), справа од прућа у којој се држи винска комина под тијеском (*конич* пише Стулић, али рукописи пишу и *коníћ* и *коник*).

**конклùжаши, -âм* (83, 86, а данданас *кòнклўдиши*), од тал. *concludere*, закључити, одлучити.

**конклùцаши* (149, стих 18), в. горе.

консегèшкаши, -âм, од тал. *conseguire — conseguisco*, постићи.

**кòншêнш* (33, 47, 69, *коншен* 31, а данданас *кòншенаш*), од тал. *contento*, задовољан.

коншèншаши, -âм, од тал. *contentare*, задовољити.

коншрòбанаш, -âншта (35), од тал. *contrabbando*, криомчарство.

**кôшша* (41, а данданас *кôиса* или *кôвса*), од лат. *coxa*, стегно (исп. влашко *coapsă*).

**кòраља* (188, а данданас *кòраљ*), кораљ, мерџан.

кòрдýн, -ýна, од тал. *cordone*, пантљика.

кордýнић, танки *кòрдýн*.

кòрет (39), женско горње одијело, од млет. *coreto* (срдашце)?

кôрша, од тал. *corte*, први простор у који се улази кроз кућна врата.

кòсшаши, -âм, од тал. *costare*, коштати, стајати.

**косшионùжаши, -âм* (42), од тал. *questionare* (управ **questioneggiare*), препирати се.

**кошòлâш* (59), коло, котач?

кôшúц, кошић.

крàлијеш, -ијèша: 1. бројанице; 2. кичменица (51).

**крèâи* (81, а данданас *крèанаш*), *-âншта*, од тал. *creante*, уљудан.

**крèâнција* (105), од лат. *creantia*, уљудност.

кр̀сш, **у кр̀сшу свијеша* (101), у цијелом свијету.

кукòнос (24), што има кукаст нос.

кумиàньија, од тал. *compagnia*, друштво.

кýмиâр, -âра, од млет. *compare*, кум.

кýпац, -нца (66), комад хљеба (кад се хљебац попријеко нареже).

кýндурица, брбљава жена.

кýнијељ, -ијèља, од тал. *coniglio*, кунац, зечић.

**кушлица* (4), некакав накит што су жене носиле на глави, од тал. *cupola*, кубе?

**курвàцаши, -âм* (29), курварити?; завршетак *-ацаши* биће тал. *-azzare*.

кýриши, -âм, од тал. *correre*, трчати.

**кýс* (108 П.), залогај, комад.

кýшао, -шла, мјера за вино и лимени суд с ручицом што толико прима.

кýчâша (42), врста рибе, биће у свези с тал. *coccia* ‚љуштура' и с млет. *cochia*, врста мреже, али

је можда и овдје то управ презиме као што је на стр. 8, напом. 5.

**кушȕндјед* (92), шукундјед.

Л

**лâнкроја* (23), од тал. *lancroja*, стара и ружна жена.

**лâпнути, -ê м* (50), лакомо прождријети.

лâрад, лâрда, од тал. *lardo*, сланина.

**лахнути, -нê м* (71), ограбити.

**лахчȉна* (158), лакоћа.

лâшкати, -â м, од тал. *lascare*, попустити.

**лèвêнта* (53), од тур. *levend*, јунак.

**лелешати се, -ћем се* (141), љуљати се.

лèмô зина, од млет. *lemosina*, милостиња.

лȉјер, лијèра, од грч. λείριον, љиљан.

**ликашац* (29) = ?

лȋмица, мала *лȋма*, од тал. *lima*, турпија.

**лисȉбета* (40), од млет. *lissabeta* (или и само *beta*) стара, ружна жена, женетина, а то опет од личног имена *Elisabetta*, без сумње одатле што се библијска Јелисавета слика као стара жена.

лȉшра, од грч. λίτρα, дубровачка фунта (нешто мање од $^1/_2$ килограма).

**љепахан, -хна* (25, а сада би било у књиж. језику *љепахан*), љепушан.

**љепашан, -шна* (108, а сада би било у књиж. језику *љепашан*), љепушан.

љепȉрица (199, а сада би било у књиж. језику *љепȉрица*), лептир.

**љȅполȋст* (7, а сада би било у књиж. језику *љеполист*), нека врста лозе.

**љепушица* (10, а сада би било у књиж. језику *љепушица*), лијепа жена.

Лȍкрум, мало острво до Д.

лȍшика, земљани лопац, од неке тал. или далм. ријечи.

Лȍшушка, жена с острва *Лошуда* код Д.

лȕдô рија (90), глупо чељаде.

лȕкијерна, од далм. *lukerna* (лат. *lucerna*), свијећњак.

лумбȁрдаши, -â м (113), пуцати *лȕмбȁрдама* (а то су *бомбе*), па уопће ‚пуцати'.

**лȕпешковић* (95), лупежов син.

Лучȁрица (92), улица у Д. гдје се луч продавао; сада се име окренуло на *Лончȁрица*, као да су тамо лончари лонце продавали.

Љ

**љубилиȉшâш, -ши* (67), од шале грађено од *љубим* с тал. завршетком *-initate*, заљубљеност.

Љȕшâ (5, придјев узет као именица), извор воде у дубров. *Жујаи.*

М

мâгања, од тал. *magagna*, мана, порок.

мȁјде (84), *мȁјдех* (54, а данданас *мȁјдек*), заиста, од тал. *madiè?*

мȁјкаши, в. *мâњкаши.*

мâлопријашњȋ (53, 84), који је малоприје (скоро) био, скорашњи.

мáма (161), мамац, пријевара.

манȁвјела (122), од тал. *manovella*, озиб, полуга.

манȉгô до (131), од тал. *manigoldo*, целат, лопов.

манȉчаши (манȉжаши), -â м чим, од тал. *maneggiare*, у рукама држати, употребљавати; *манижаши жељезим* (81), радити жељезним алатом који занат.

мâнкаши, в. *мâњкаши.*

мâнтала, од тал. *mantala*, слатко јело од вареног вина и брашна с разним мирођијама.

мантѐњати, *-âм*, од тал. *mantenere*, одржати.

**манџàгата* (39), од тал. **mangiagatti*, човјек што мачке једе.

**мањица* (4) = ?; у Д. *мàњица* обично значи ‚дјевојчица‘, али то овдје не пристаје, можда од млет. *manizza* држак.

мàњкати (мàјнкати, мàнкати), *-âм*, од тал. *mancare*, фàлити.

**марùјô*, *-óла*, од тал. *mariolo*, лопов.

**мâска*, мазга.

**мàскара* (57), в. *мàшкар*.

**мàскарити се*, *-îм се* (123), шалити се, ругати се.

**мâслан* (84), глуп човјек?

мâст (187), боја.

**мастовина* (7, 12), од *мàст*, шира.

Машùôли (52, 73), *Пешар Mattioli*, тал. љекар XVI. вијека, који је написао и нека медицинска дјела.

**машрик* (73), од тал. *(male) matrico*?, нека болест (у материци?).

**мафàшýр* (10, 34 итд.), од тал. *malfattore* (зликовац), био је у Д. неки мали чиновник што је пазио на крчме (исп. стр. 46) и уопће на продају хране (исп. стр. 54, а особито стр. 10 гдје се пише, у напом. 6, и *малфàшур*, па стр. 75 гдје се тал. пише *malfatore*).

махнúшати, *мàхнîшâм* за ким, лудовати за ким.

махнúшина, сасвим махнит човјек.

**мацàруо*, *-ýла* (106), дух мртвог дјетета што плаши људе.

мàцýла, од тал. *mazzuola*, (дрвен) кораћ.

мàшкар (11), од тал. *maschera*, маскиран човјек.

машкарáвати, *-шкàрâвâм*, трајни облик од *машкàрати*, *-âм*, од тал. *mascherare*, маскирати.

мèдзâн, *-áна* (67), од тал. *mezzano*, соба под првим спратом, особито (према млет. *mezzà*) она гдје је писарница којег трговца.

међу̀ цревљâрима (121, 139, а данданас *између цревљâрâ*), улица у Д.

**мекùшица* (10), мекушаста женска.

**мènаца* (121), од млет. **minazza*, пријетња.

**менèцати*, *-âм* (42, 44, 52), од млет. *minazzar*, пријетити.

**мердик* (38), у шали мјесто *медик*, према тал. *merda*, говна.

мерùшати (мирùшати), *-âм*, од тал. *meritare*, заслуживати, бити вриједан.

мîнца, од њем. *Münze*, у Д. мали бакрени новац који се некад звао *мјèд*.

мîр, *мúра*, од тал. *muro*, зид.

мирùшати, в. *мерùшати*.

**мјèд*, у Д. се тако звао мали бакрени новац, зато су *мјèди* = новци; исп. и *мîнца*.

**мјеншиваши*, *-âм* (70), учестани облик од *мùјеншовати*, а ово је од тал. *mentovare*, спомињати.

**многокраши*, много путâ, често.

**мòзаг — мòска* (24) = мозак — мозга.

morra (68), тал. игра при којој спружају оба играча по неколико прстâ, па погађају колико их је усве.

мòршâр, *-ára*, од стар. тал. *mortaro*, аван, ступа.

мр̀диши се, *-îм се*, казати лицем незадовољство.

Мр̀дољ, *-дља* (5), село у дубров. *Ријèци*.

**мудрдљубни̂к* (151), филозоф.
**музувијер* (34 итд.), од тур. *müzévvir*, опадач, зликовац.
**му̀ни̂да* (104 П.), од млет. *moneda*, новац.

Н

**наба̀шкати, -а̂м* (38), набрбљати? можда је у свези са *шамба̀шкати* што у Д. значи ‚погрешно говорити (неки језик)‘.
навѐгати, -а̂м, од млет. *navegàr*, бродити, пловити; *нав. с киме*, проћи с киме.
**на̀вјесити* (72), објесити.
на̏влâш, нахвалице, хотимице, особито.
на́влаштито (у Вука *навла̀штито*), особито.
**назадвија* (68), од *назад* и тал. *via* (према млет. *driovia* [114]), натраг, страга.
**на̂јлишê* (158), највише, особито.
на̏мањê доћи, умањити се, не одржати се.
**на̀мласкати се* чега (7), намљескати се, до сите воље изљубити што.
намура́вати, -му̀ра̂ва̂м, трајни облик од *наму̀рати*.
**наму̀ра̂нца* (142), од *на̀мура̂н* с тал. завршетком *-anza*, заљубљеност, љубав.
наму̀рати, -а̂м, од тал. *innamorare*, заљубити.
напипи́вати, -пи̏пи̂ва̂м (66), трајни облик од *напипати*.
напомењи́вати, -мѐњи̂ва̂м (79), трајни облик од *напоменути*.
**на̀прца̂н* (7), помамљен, исп. ‚коза се пр̏ца̂‘.
На̂пула (83), тал. град *Napoli*. Напуљ.
на̀раслице, -а̂ (49), гроник (месо испод грла).
**на́род* (152, 183, 206), пород.
**насамбе́чê* (68), ходајући на једној нози; па опет и као именица: . . *за малопријашњу насамбечу* (84); можебит да је у којој свези с млет. *sambèco* (тал. *sciabecco*), врста дуге а уске лађе, која се иначе у Д. зове *ша̏бака*.
**наспомени́вати* (*наспомењи́вати* 69), *-мѐни̂ва̂м* (32), напомињати.
**на̀туркати, -а̂м* (65), натјерати.
**нахара* (47) = ?
нѐбог, убог.
нѐбога, убога, јадница.
**недо̀бро* (171), према тал. *non bene*, тек што, чим.
**нѐдочињења̂к* (23), ‚недочињен, (несвршен) човјек, нитков.
**непа̀цијент* (76), нестрпљив, од *па̀цијент*, а то од тал. *paziente*, стрпљив.
нѐпу̂тић, мали *нѐпу̂т*, а то је од лат. *nepos, -otis*, братов или сестрин син, унук.
**нѐсмотрн*, неуљудан, груб.
**нѐсцјена* (152, 176, 188, 192), непоштовање, презир.
нѐтом, тек што, чим.
**ништанѐмањê* (38), према тал. *niente meno*, ипак.
но̂ва, од тал. *nuova*, вијест.
**но̀рити* (44, а данданас *њо̀рити*), ронити.

Њ

**њи̏да*, у Конавлима мјесто *гњида*.

О

о̀би̂ти, обаћи.
облѐгати, -а̂м, од тал. *obbligare*, приморати, задужити.
о̀во, ево.
**оволиси* (110 П.), оволишни, ако није погрешка мјесто *оволи́сни* или *оволишни* како што се данданас говори у Боки.
**о̀гухнути* (55), оглухнути.

одлàргати се, -âм се, од *лàргати се,* а то од тал. *largarsi,* одалечити се.

ȍжичица, 1. мала *ȍжица* (жлица); 2. јамица од стомака (51).

**окúпјети, -ûм: окипјети на вјешалима* (100), свршити на в.?

**окȍрати, -рâм,* од тал. *occorrere,* требати.

**ȍметина* (62), увећани облик од *омета,* а то је као метла за жрвње и наћве.

ȍно (131), ено.

**ȍнôмвечери* (58), претпрошле вечери.

ȍнчас, одмах.

опрдȍвати (а данданас *опрдúвати*), *опр̏дујêм* (11); *опрдуј!* иди! престани!

орѝнао, -áла, од тал. *orinale,* врчина (за ноћ).

**ȍсао, ȍсла,* магарац; *ставити кога на осла* (62): била је у Д. казна за мање преступке за које би ставили кривца на магарца, па га водили по улицама градским, да му се свијет руга.

**ȍсвем* (79), осим.

**освјеснúвати, -свјѐснûвâм* (127), трајни облик од **освјеснути,* као да значи ‚свијест губити'; можда мјесто **одсвјеснивати.*

оскàчати, -âм (64, мјесто *одскачати*), отворити браву *скачатýром* (скакавицом).

**ȍслица,* магарица.

**ослȍгôнскû* (29), што припада *ослогонцу,* а *ослогонац* је по Стулићу ‚човјек што гони осле (магарце)'.

**оспрéмити, ȍспрêмûм* (48, 65), справити.

**отворéње: отишô је у отворење у Груж* (67), у зору? (у отворење дана?).

ȍто (51), ето.

оћáли, -â, од тал. *occhiali,* наочари.

оћýтјети, осјетити, нањушити.

офѐнџати, -âм (128), од тал. *offendere,* увриједити.

оферѝшкати, -âм (69, 83), од тал. *offerire* — **offerisco (offro),* нудити.

**ȍхајати се, -јêм се* кога (126), не *хајати* више за кога, оставити га на миру.

**ошце* (мјесто *очце,* 128), мало око.

П

**пàзушина* (49), увећани облик од *пазухо.*

**пàнчати, -âм* кому (61), као сметати кому, биће мјесто *пачати; панчати се у кога* (41), дирати у кога; исп. *запàчати.*

папрáца (52), папрат.

парàнгао, -áла (41), од млет. *parangàlo,* справа с много удица за рибање.

пàрати (се), -рâм (се), од тал. *parere,* чинити се.

пâри: моји пари, од тал. *i miei pari,* људи мени слични, људи према мени.

**пàрјати, -âм,* оставити, пустити.

парлàисати, -àишêм (84, 112), брбљати, од тал. *parlare* ‚говорити' с наставком *-исати.*

пàрŷн, -ýна (117 П.), од млет. *parȍn,* в. *пàтрŷн.*

**пасàлијер, -ијѐра* (132, 142), дрзак момак, у свези с лат. *passer* а ладинским *pasler* ‚врабац'?

пàсати, -âм, од тал. *passare,* проћи; *п. се од чему* (25), према тал. *passarsi di qualche cosa,* задовољити се чим.

пàте или *фàте,* од тал. *fate* (чѝните), заповиједајте; тако одговарају млађи а особито морнари кад им старији (капетан) даде какву заповијед.

пàтрŷн, -ýна (92), од лат. *patronus,* господар од лађе.

пàцијенца, од тал. *pazienza*, стрпљивост; често *пàцијенца!* као ‚треба се стрпјети, хвала богу!‘

**пàцијенција*, од лат. *patientia*, в. горе.

пáчек, штавиште.

**пáчех* (96), в. горе.

**пàџо* (*пàџ*), од тал. *paggio*, паж.

пêнга (188), сликање, слика; начињено од *пèнгаши*.

пèнгâње, сликање.

пèнгаши, *-âм*, од тал. *pingere* — *pingo*, сликати, бојадисати.

**пенгàшýр*, *-ýра* (147), сликар; начињено од *пèнгаши* завршетком *-ашур* (тал. *-atore*).

пèндаши, *-âм* (37, 68), од тал. *pendere*, висјети.

пепèљуха, нека врло отровна змија.

Пèрашћанин, човјек из варошице *Пèраш* у Боки которској.

пёривôј, *-оја* (208), од нов. грч. περιβόλιον, башча.

пêрличица (112), умањени облик од *пêрлица* а ово опет од *пêрла*, од тал. *perla*, зрно бисера.

персвàдаши, *-âм*, од тал. *persuadere*, увјерити, углавити.

пешенáли, *-â* (51), жлијезде у слабинама; у свези с тал. *pettigone* ‚слабине‘?

**пешдногâ* сотона (18).

**пèћаши*, *-âм* (55, 62), метати у пећ (хљеб, да се пече).

**пёћиûк* (34 итд., а данданас *пèћâр*), пекар.

пёча, од тал. *pezza*, велики комад.

пúљак, *пúлька* (4), чекиња.

**пùнêз* (мјесто *пјèнêз* 100 П.), новац; од стар. њем. *pfenning*.

**пистолâша* (24), од тал. **pistolata*, хитац из пиштоља.

**пистолêз*, *-éза* (98), од тал. *pistolese*, нека врста мача, особито дрвени мач што га носи тал. маска *Pantalone*, па зато мало даље на истој страни говори „овди се бију дрвом“.

**Пјàџа* (100 П.), према тал. *piazza*, в. *Плàџа*.

**пјàчêр*, *-éра*, в. *пјàџêр*.

пјàџêр, *-éра* (58), од тал. *piacere*, љубав, весеље.

**пјèсан*, *-сни*, пјесма.

**плавчаши*, *-âм* (95), раскошно живјети (тако у Стулињa).

Плàџа, од лат. *platea*, пијаца, главна улица у Д.

Плòче, *Плòчâ*, источно предграђе града Д.

**пòбахоришu*, *-âм* кога (31), обајати.

**побљýвâнда* (31), од *побљуван* с тал. завршетком *-anda*, побљувана жена?

**поделèкшаши*, *-âм* кога (146), од *делèкшаши*, допасти се кому.

**пòдријеш*, *-ши* (69), подријетло, племе.

покарèцаши, *-âм*, од *карèцаши*, а то од тал. *carezzare*, миловати руком.

пòкли, поклем, пошто.

поколèндаши, в. *колèндаши*.

пòкоп (6), копање.

пòлак (63), кôд.

**полùндраши*, *-âм* (54), опоганити; исп. *слùндраши*.

пôма, мјесто *шаома*, од тал. *palma*, палма.

**помајкáње*, в. *помањкáње*.

помањкáње (*помајкáње*, *помајнкáње*, *поманкáње*), несташица.

помàњкаши (*помàјкаши*), *-âм*, свршени облик од *мàљкаши*.

Пôшта (10), насип (мало) у дубров. градској луци.

**попрдòваши*, *-прдујêм* (7), попрдивати.

пòраш, *пòрша*, од тал. *porto*, лука.

**пòршић* (93), мали *пòраш*.

**пòсилаши*, *-âм*, пошиљати.

пòсjед (70), посјета, сијело.

**по̏става* (178, а данданас *по̀став*), платно.

**постѐнтати, -а̂м* (111), мало *стѐнтати*, од тал. *stentare*, причекати.

поте́гнути, пукнути из пушке, према тал. *tirare*, што значи и ‚потезати' и ‚пуцати'.

по̀тежити се, -и̂м се, пожурити се.

**потокочити, -и̂м* (7, напом. 14), *потокочи жаба ногу* = ?

**по̀хабити*, в. *ха̏бити*.

**поца̀пати, -а̂м* (122 П.), од тал. *zappare*, копати.

**почи́тати, по̀чи̂та̂м*, почастити.

**по̏шлица* (79, у Стулића *пошљица*), куга.

**пра̀зовина* (54), месо од *праза*, т. ј. од неујаловљеног овна.

**пра̏љу* (98, 108, 121, 135, 161, 162, 198, *пра̏љух* 135), говорим, вељу; постало од *прављу* које је стари облик 1. лица једнине од *правити*; од *праљу* је опет постало *пра̏ју* (17, 18), а према *прају* начињени су нови облици и за остала лица: 2. једн. *прајиш* (18) итд., *пра̏ја̂х* (113).

**праторски̂* (6), *протезавица праторска*, фратарска?

**пр̏давац, -а̂вца* (23), човјек што *прди* (глупо говори).

**превàљати се, -а̂м се* (90, 103), од тал. *prevalersi*, послужити се чим.

**преју̀дицијо* (18, 31), од лат. *praejudicium*, штета.

**прѐм*, баш.

прѐпозит или *прѝпозит*, од тал. *proposito*; *на препозит*, у згодан час.

претѐнџати, -а̂м (44, 53, 116), од тал. *pretendere*, захтијевати.

прѐтио (**прѝтио* 16), *-ила*, дебео, туст.

прѐшити, -и̂м (43), хитјети; од *прѐша*, а то од тал. *prescia*, хитња'.

пр̏жина, пијесак.

**прѝвидјети* (152, 154, 169, мјесто *превидјети*), према тал. *prevedere*, предвидјети; на стр. 154 има значење трајног глагола.

**при́дор* (54), кила.

Прѝјеки̂ (а треба уз то помислити *пут*), улица и дио од града гдје су у Д. живјеле блуднице.

при̂нчип, од тал. *principe*, кнез, а напосе млетачки дужд.

прѝпозит, в. *прѐпозит*.

**прѝсеџба* (153), присега, заклетва.

**прѝтио*, в. *прѐтио*.

**пркàчати се, -а̂м се* (101), од тал. *procacciarsi* (себи добавити), помоћи се.

**про̀бити* (170), проћи.

пробу̀жати, -а̂м (92), пробушити; од *бу̂жа* а то од млет. *buso*, рупа.

Про̀ва̂љена̂ улица (30), улица у Д. иза цркве *До̀мина*.

про̂вати, -а̂м, од тал. *provàre*, покушати.

**провѝжати* (43), в. ниже.

провиџа́вати, -вѝџа̂ва̂м (47), трајни облик од *провѝџати* (46), од тал. *provvedere*, набавити.

**про̀гна̂ница* (31), прогнана жена.

**продеве́тити се, -дѐве̂ти̂м се* (31, 133), од *деве́тити се*, чудити се (које се говори у Лици).

**проди́љити, про̀ди̂љи̂м* (155, 173), продужити.

**про́ждор* (45, 97), прождрлица; у Стулића *прождро*.

**прождрлац* (81, 97), прождрлица.

простудѝјати, -а̂м, проучити, од *студѝјати*, а то од тал. *studiare*, учити.

**просумати, -а̂м* (31), од тал. **prosumere*, посумњати.

проте́завица (6, 61), стање кад се човјек једнако протеже.

пр̀ћија, од грч. προικίον, мираз.

**прȗг* (17), скакавац.
**прȕцавица* (4), (мазга) што се *прȕцâ* (рита се).
**пу́до* (12), умањени облик од *пудар*.
пȕздро (23), крај од кошуље што малој дјеци страга вири кроз распор од хлача.
**пȗм* (12), од тал. *fumo*, дим, задах.
**пустòловица* (21, 142), неки злобни дух у облику малог човјека.

Р

рабȕјати, -јâм, од млет. *rabiar*, љутити.
**рàбуља* (15), *рабина* кћи (а у Д. *рàба* је била проста слушкиња), исп. у Стулића *рабуљак* ‚рабин син‘.
**Рàгȗза* (127 П.), од *Ragùsa*, како се Дубровник талијански зове.
рàзвјеришти се (44), прекинути *вјеру* (заруке).
рâљ, ра́ља (23), мотка којом се *рàљâ* (равна) огањ у пећи.
**раскòмурâн* (121), исто што *рàскосмâн*?
рàскосмâн, неочешљан.
**рàскрити* (17), свући, оплијенити.
**расцукну́вати, -цȕкнȗвâм* (128), трајни облик од *расцукнути*.
**расчѐшљавац, -âвца* (69), човјек што рашчешљава (гребена) вуну.
**рђавац, -âвца*, неваљао човјек.
**рèао, реа́ла* (121), од тал. *reale*, шпањолски сребрни новац.
**реверишка́вати, -рȉшкâвâм* кога (124), од тал. *riverire — riverisco*, клањати се коме.
редȕкати, -âм, од тал. *ridurre — riduco*, свести на мање, стегнути.
рекупѐрати, -âм, од тал. *ricuperare*, опет добити.
**репòзати, -âм*, од тал. *riposare*, починути.
ретирáвати, -тȉрâвâм, трајни облик од *ретȉрати*, а то од тал. *ritirare*, повући натраг, *р. се*, узмаћи.
рѐтрат (187), од тал. *ritratto*, портрет.
**решȕшкати, -âм* (а данданас *ребȕшкати*), од тал. *riuscire — riesco*, поћи за руком, успјети.
рèфати, -âм, од млет. *refar*, накнадити.
рѐцȗр, од тал. *raggiro, rigiro*, пријевара.
**рȉбôда* (мјесто *рȕбаода*), од тал. *ribalda*, опака жена.
**ривѐцати, -âм* (64, 67), од тал. *rivedere*, прегледати.
**рȉједица* (49, 50) = ? Није сигурно у вези с *рјèдица* што у Д. значи ‚мјесто гдје је тканина гријешком превећ ријетко ткана‘; да није од млет. *rede*, мрежа (за косу)?
Ријèка, ријека што извире код Д. и послије врло кратког тијека губи се у море; тако се зове и цијела долина куда тече.
ри́кнути, провалити (о води, кили итд.).
рȉлица (23, 97), уста.
рȉличица (25), мала *рȉлица*.
**рименча́вати, -мѐнчâвâм* (25), можда стоји у свези са тал. *rimettere*, послати, вратити, исп. *учȉнити рȕмесу* (19) ‚послати новаца мјеницом‘.
рȉнути, -ȇм, бацити, потиснути.
ричȕјак, -а́ка (41), од лат. *reticulum*, врста мреже што се баца на рибу.
рòгâч, -а́ча (54), рошчић (воће).
рофȕјан, од тал. *ruffiano*, подводник.
рофȕјана, од тал. *ruffiana*, подводница.
рофȕјати, -âм, од тал. *roffiare*,

бити *рофѝјâн(а)*; исп. *зарофѝјати.*

рýго (48), срамота.

рỳсâшâ вода (50, 54), од тал. *(aqua) rosata*, ружична водица.

рỳшина (69), рита, дроњак.

С

**сàлчица* (33, напом. 4), од тал. *salciccia*, нека врста саламе.

**салчѝчâша* (33), од *сàлчица* с тал. завршетком *-ata*.

сансàрија, од млет. *sansaria*, самсарска плата.

Santa Croxe (93) млет. је облик, а *Santa Croce* тал. је облик за већу дубровачку луку *Грỳж*.

**сâш*, стари други падеж множине од *сто̂* ‚100‘.

**сашàрисати*, *-шêм* (143), сатрти, уништити.

свидáвати, *свѝдâвâм* (98), трајни облик од *свѝдати*, а то од тал. *sfidare*, изазвати на меґдан.

**свјѐшан* (16, напом. 26, стр. 62 итд.), сјетан (као да постаје од *свјѐш!*).

свòгати, *-âм* што (92), од тал. *sfogare*, дати чему одушка.

**свр̀дионица* (47, 53, а данданас *свр̀дôница*), мала свирала.

сѐбица (52), кучине од лана.

**сѐбравац*, *-âвца* (170), човјек из проста народа.

**сѐкрêшо* (90, а данданас *сѐкрêш*), од тал. *secreto*, тајна.

сѐњао, *-áла*, од тал. *segnale*, знак.

**сѐрвати*, *-âм* (8, 20), од тал. *servire*, послужити.

**сѐригаћа* (26), који у *гàће с. . .*, плашљивица.

сѝ, дȁ, дедер, од тал. *sì*.

сѝглара (85), камени аван у којему се пелин туче; биће у свези са *сѝгло*, дрвени суд за воду.

сѝкỳр, од тал. *sicuro*, сигуран.

сѝмплик (133), од лат. *simplex* (једноставан), наиван.

**сѝндик*, од лат. *syndicus*, бранитељ, старјешина.

сѝнигле, *-гâлâ* (15), шуљеви; биће у свези с тал. *senici* ‚ȍтôк‘ и лат. *senecia* ‚празнина‘ (исп. M. G. Bartoli, *Das Dalmatische* II, 431).

сѝпа (46), од тал *seppia*, нека морска животиња (полип).

**сјерепита* или *сјецепица* (5) = ?

скȁла, од тал. *scala*. стубе.

скàлати, *-âм*, од *кàлати*, спустити.

скâндао, *-ала*, од тал. *scandalo*, саблазан, шкандал.

скапỳлати, *-âм*, од тал. *scapolare*, избавити, избавити се.

скàрноч (61), замотуљак; биће у свези с тал. *scartoccio* што исто значи.

**скѝна* (6, 51, 136), в. *шкѝна*.

скјâв, од тал. *schiavo*, роб.

**скјаришкáвати*, *-ѝшкâвâм* (40, 74), трајни облик од *скјарѝшкати* (24, напом. 22), в. *кјарѝшкати*, али на стр. 28, напом. 17, и стр. 74 *скј. кога* као да значи ‚утјерати кому памет у главу‘.

скопрѝшкати, *-âм* (37), од тал. *scoprire*, открити.

**скрàбѝца* (80, а данданас *шкрàбѝца*, управ *шкрàбијица*), мала *шкрабија* (фиока)

**скрѝвâн*, *-áна* (102, а данданас *шкрѝвâн*), од тал. *scrivano*, замјеник капетана, или господара од лађе, који пише рачуне.

**скрôва* (18, а данданас *шкрôва*), од млет. *scrova*, неки вијак на тијеску.

скрòкати, *-âм*, од тал. *scroccare*, 1. измамити; 2. пушка *скрока* кад се пуца а не састави.

скỳжа (104), од тал. *scusa*, исприка, оправдање.

скỳжати, *-âм* (133), од тал. *scusare*, испричати, извинити.

скỳла, од лат. *schola*, школа.

скурúвати, скȕрȗвâм (71), трајни облик од *скȕрити*.

скȕрицења (39), од млет. *scoranza*, врста рибе што се суши.

скȕрити, -îм (132), од тал. *scorrere*, протећи, проћи; исп. *кȕрити*.

**скурлáвати, скȕрлâвâм бȕрдио* (15); можебити у свези са *скурлàменат*, од тал. *scolamento* (женска болест), и с презименом *Скȕрла*.

**слàвȗц* (22), славуј.

**сладунȉжати, -âм* (13, 118), забављати се; ваљда за шалу начињено од *сладак* и *дунижати*.

**слизȉкати, -âм* (51), биће што данданас *слузȉгати, -âм*, тећи (о нечему житком).

**слȉндрати, -âм* (57, 75), опоганити; исп. *колȉндрати*.

**слȕжица* (94), (покорна) *слуга*.

**смȑдати, -âм* (16, нап. 28, а на стр. 16 и данданас *шмȑдати*), њушкати, сркати.

смрдȅћица (4, 31, 61), смрдљива жена; нека длакава трава што смрди и пали.

смȑдуља (32), смрдљива жена.

**снахòдити* кога (82), напастовати.

**снȏм* пасати (14), проћи као сан? или са сном проћи, т. ј. тако да сутра нема више (да се до сутра заборави)?

**сода:* „уписати кога на соду“ (4), уписати кога у *содаше*?

сóдаш (107, 135), од тал. *soldato*, војник, али како су у Д. војници били и јавни носачи, тако *содаш* значи у исто доба и ‚носач‘.

сòклȋн, -ína (16), од лат. **sacculinus*, тоболац.

**сокòрати, -âм* (9), од тал. *soccorrere*, помагати.

сòрицȇ, носити кога с. (11): у Д. сам чуо да значи „носити кога низ какву стрмен“; у другом је рукопису *сочице*.

**сôрта* (30, а данданас *шôрта*), од тал. глагола *sortire* ‚излазити‘, рупа.

**сорштȉкати, -âм* (33, 45), од тал. *sortire*, запасти, успјети.

**софȕјȗн, -ýна* (130), од тал. *soffione*, врста пушке.

**сочице*, в. *сȍрицȇ*.

спâда (98 II.), в. *шпâда*.

спарàвâница (71), од *спарáвати* с тал. завршетком *-anza*, пуцњава.

спарáвати, спàрâвâм, трајни облик од *спàрати*, а то од тал. *sparare*, пуцати из пушке.

спедȕшкати, -âм, од тал. *spedire — spedisco*, слати, отправљати; *спед. се* (61), трсити се.

спȇнџа, од тал. *spesa*, трошак.

спѐнцати, -âм (81), од тал. *spendere*, потрошити.

**спѐција* (37), од млет. *spezie*, врста.

спијáвати, спȉјавâм, трајни облик од *спȉјати*, а то од тал. *spiare, сп. кога*, уходити за ким.

**спијèвалац, -ваоца* (186), пјесник.

спȕчâр, -áра (38), од тал. *speziaro*, апотекар.

спичàрија, од тал. *speziaria*, апотека.

спрàвити: у Д. слушкиње би се, тек пошто су неколико година служиле, признале као праве слушкиње, а то се је звало *спрàвити дјèвȏјку*; том приликом би се приредила домаћа свечаност која се је звала *спрàва*.

**спȕре* (29), умањени облик од *спȕрјан*?

спȕрјан (29), од тал. *spurio*, копилан.

**спȗрта* (46), од тал. *sporta*, кош.

**спȕшан, -шна* (81), згодан, ваљан.

**срáда* (189), фурија, неман.

**срȑчити, -îм* (156), срдити.

*

сшȁвиши се } чега, у Д. значи
сшȁвљаши се } и ‚сјетити се, сјећати се‘.

сшȃвнȏсш, -осши (128), сталност.

**сшáње* (168 итд., старији облик од *сшáње*), стан.

сшȃнција (21. 57), од лат. *stantia*, строфа (од пјесме).

сшȁњ, од млет. *stagno*, (бачва) што не пропушта воду.

сшàљаши, -ȃм, од тал. *stagnare*, учинити да нека ствар (бачва) буде *сшáња*.

сшáње, в. *сшáње*.

сшáрежина (23, 90), врло стар човјек.

сшишњúваши, сшȉшњȗвȃм (47), стискивати.

**сшȏ, сшòла* (36, а данданас *сшóчић*), столица.

сшȍмак, сшȏмка (*сшȏнка* 51), од тал. *stòmaco*, стòмȃк, желудац.

Сшȍњанин, човјек из *Сшóна*, а Стȍн је градић у негдашњој дубровачкој области.

Сшрȃвчанин, човјек из села *Сшрȃвчȇ* у *Кȏнȃвлима*.

**сшрамȁхниш* (113 II.), од тал. *stra-* ‚одвећ‘ и *махниш*.

сшрȁњ, од лат. *subterraneum*, крчма у подруму од куће (у Д. сваки је посједник имао право да продаје своје вино у својој кући).

сшрȁха (142), велики страх, страва.

**сшрȅшјеши, -ȗм*, по Стулићу значи исто што *шрешшјеши*, али на стр. 141 као да значи ‚издахнути‘.

**сшрȍрог* јарац (29, 33, *сшророго јарцо!* 74), биће мјесто *осшророг* а ово опет мјесто *ошшророг;* исп. *овне вишороги* (74) опет као псовка.

**сшȗчиши, -ȗм* (158), причврстити, саставити.

сȗбишо, од тал. *sùbito*, одмах.

**сукȗнџјед* (160), шукундјед.

супоњáваши, -пȍњȃвȃм (69), од млет. *supòner* (тал. *supporre*), узимати (мислити).

**сȗпрошива*, противност, незгода (199); нешто што је према нечему (*pendant*, 184).

**сȕфȉченаш, -чȇнша* (3), од тал. *sufficiente* (достатан), кадар.

сȗхве, сȗхȃвȃ, сушено грожђе.

**сфланка* (37), исто што *флàнак*?

**сцијѐниши, сцȗјенȗм*, цијенити, мислити; *с* у почетку није приједлог, зато је глагол трајног значења.

**сцјѐна* (156, 196), према *сцијѐниши* као *цјѐна* према *цијениши*.

Т

шамбр̀лȗн, -úна (113), од тал. *tamburino*, бубњић.

**шȁнац, шȃнца* (204), од њем. *Tanz*, игра.

**шȁнцаши, -ȃм* (204), од њем. *tanzen*, играти.

**шȁилȗн, -úна* (75), од стар. млет. *taplon*, врањ од бачве.

шàршȃна (102), од тал. *tartana*, врста лађе.

шȁс (22), мјесто *шȁсш*, од тал. *tasto*, таста на клавиру.

**шȁч* (179), тако.

**шȗјермулица* (7), нека врста смокве, без сумње тако прозвана, јер је донесена из града *Termoli* у јужној Италији.

шȗјес (15, 28), мјесто *шȗјеск*, а то је старији облик од *шијесак*.

шȕмȗн, -úна, од тал. *timone*, крмило.

**шишша* (47), *шишшу* (51), ‚стани!‘? тихо?

**шјȁ*, старији облик од *ћа*.

**шлàка* (161), тлапња, варав говор.

**шмȁ* (59), тама.

шòвар, магарац.

шòвијерна, од тал. *taverna*, крчма.

шòвијернарица, крчмарица.

тòдӯр, -ýра (31), од млет. *tudor, todor,* тутор, старатељ.
тòкати, -âм кога, од тал. *toccare,* ићи кога, припадати кому.
тȍт, дакле.
традѝшкати, -âм, од тал. *tradire — tradisco,* издати.
тратѐњати, -âм, од тал. *trattenere,* забављати, задржавати.
**тр̏бљан* (19, а у Стулића *трбјан*), од тал. *trebiano,* врста вина.
тр̏гати, грожђе брати.
**трѐбидрâг* (7), нека врста грожђа.
трѐска, од тал. *tresca,* бука.
**тр̏жница* (40 итд.), жена што носи господарев хљеб пећару и помаже га пећи.
трѝјес (188, 196), тријесак, гром.
**трѝмула* (37), од тал. *tremola,* врста рибе?
**трûш* (54), три пута.
**тỳкâч, -áча* (161, 183, 195, 196 итд.), скиталица.
**тỳрица* (24), нека чудна двонога животиња с коњском главом која је била једна од маскâ дубровачких поклада.
**тỳфа* (77), од тал. *tufo,* задах, смрад.

Ћ

**ћајко* (158), тата, отац.
**ћỳдина* (8), зла ћуд.
ћýтјети, -ûм, осјећати; вољети.

У

ỳбрушчић (61), мали *убрусац,* рубац.
**ỳгођâј* (175, 183), погодба.
**уграбљúвати, -грàбљûвâм* (188), трајни облик од *уграбити.*
ỳдарати, свирати.
**ỳдûљ* (209), одмах.
**ỳзôва* (4, напом. 16, стр. 16, напом. 20), *ỳзôвај* (4, 16), исто што у Вукову рјечнику „*ỳзôвне* (у Рисну) зар не? (у чуђењу)“; ја сам иначе у Боки которској слушао *узôне,* па је то без сумње „у зао (час) не“, како што доказује облик *узаова* што га има већ М. Држић (*Стари писци хрв.* 7, 265).
**укинúвати се, -кѝнûвâм се* (83), трајни облик од *ỳкинути се,* пасти спотакнувши се.
ỳкљатица (41), мала *ỳкљата,* а то од лат. *oculata,* врста рибе.
ỳличина (137), повећани облик од *улица.*
уљезúвати, -љѐзûвâм (143), трајни облик од *уљести.*
умѝжати, -âм (54), од *мѝжати,* мокрити.
**умикýљити се, -мѝкỳљûм се* (127), згурити се, поплашити се; свршени облик од *микýљити се,* гурити се.
ỳмјеште (12), умјесто.
**ỳнгар,* од тал. *ungaro,* угарски златни дукат.
упѐнгати, -âм, свршени облик од *пѐнгати,* сликати, бојадисати.
упѐћати (55), свршени облик од *пѐћати.*
**усéрница* (54), биће само у шали за ‚пролив‘.
**ỳсион* (93, 169), силан, плах.
**ỳсионûк* (175), силник.
**ỳсионôст, -ости* (93), сила, плахост.
**ỳскиснути* (*укиснути* 85, напом. 1), на стр. 84, 85 као да значи ‚опити се‘.
успàрати, свршени облик од *пàрати.*
устратѐњати се, свршени облик од *тратѐњати се.*
ỳтажити, -ûм (156, 180 итд.), смирити.
ỳхитити, -ûм, ухватити.

Ф

фаворѝшкати, -âм кога, од тал. *favorire — favorisco,* ићи кому на руку, учинити му љубав.

факу̀лта̂т, -ти (42), од стар. тал. *facoltate,* имање.
фа̏лити, -и̂м, од тал. *fallire,* не погодити.
фа̏те, в. *па̏те.*
фа̏ца, од млет. *fazza,* лице.
**фѐрфа̂нт* (75), в. *фр̀фа̂нт.*
фѐца (81), од млет. *fezza,* талог, најгори дио.
фи̏јерса (24), од тал. *fersa,* ожиљак на лицу.
фѝнгати, -а̂м, од тал. *fingere,* хинити, претварати се.
**фи̏шкет* (54, 56), од тал. *fischietto,* звиждаљка.
фла̏нак, фла̂нка (15), од лат. **flancus*?, каменац (болест); исп. *сфланка.*
**фра̀гра̂нца: ухитити кога у фрагранци* (143, мјесто *флагранци*), од тал. *prendere in flagrante,* уловити кога при самом дјелу.
**фра̀нкати, -а̂м* (а данданас *фра̀кати*), од млет. *fracàr* (притиснути), *франкати је кому* (69, 84, према млет. *fracarghela*), учинити кому какву штету или злобу.
**фра̀скета,* в. *фра̀шкета.*
**фра̏шка* (38), од тал. *frasca,* глуп човјек.
**фра̀шкета* (39, *фра̀скета* 62), од тал. *fraschetta,* лакомислено чељаде.
фрѐшак, -шка, од тал. *fresco,* фрижак, свјеж.
**фр̀жоп* (120 П.), бешкот, од млет. *frisòpo,* смрвљен и самљевен бешкот (говори се још данданас у Боки а на острву Хвару *фаржо̏п*).
фрлѐсија (103), неразмишљеност, хира.
**фру̀стијер, -ијѐра* (120), исп. *alla frustiera* (144); в. *фурѝстијер.*
**фру̀стијерка* (118), женско од *фру̀стијер.*
**фр̀фа̂нт* (63), *-а̂нта,* од тал. *furfante,* лопов, нитков.
**фрфанта̀рија* (62), од тал. *furfanteria,* лоповлук.
**фу̀мѐнт* (38), од тал. *fomento,* облог.
фу̀њестра, од тал. *finestra,* прозор.
фу̀њестрица, мала *фу̀њестра.*
**фурѝстијер, -ијѐра* (63, 66), од тал. *forestiere,* странац.
**фурѝши̂т* (74), **фуру̀ши̂т* (63), од тал. *fuoruscito,* прогнаник, хајдук.
**футивѐнтати, -а̂м* (45), ваљда као ‚несташно лепршати', од тал. *fottivento,* постолка (птица).

Х

**ха̏бити, -и̂м,* срати.
ха́кати, ха̂чѐм (117), дисати.
ха̏ла (49), нечистоћа; нитков.
**ха̂р, -и* (159), милост.
**хва̏ста* (69), хвастање.
хи̂п (148), час.
хи̏тати, -а̂м, хватати.
хро̀пити, -и̂м (63), хркати.
ху̂хор, пијетлова креста.

Ц

**ци̏јеħ,* ради, с (чега).
**ци́кнути, ци̂кнѐм* кога (65), позвати кога гласом ‚ци, ци'.
**цинци̏био, -бјела* (21), од тал. *zinzibello* (у дјечјем језику), мушки уд.
цјѐна (94): *цјѐна* је старим Дубровчанима вриједност што се нечему даје или што нешто има *(la valeur),* док је *цијѐна* вриједност изражена новцем *(le prix);* исп. *сцјѐна.*
**цкњѐнје* (179, мјесто *цкњење*), кашњење, отезање.
**цкњѐти, цкни̂м* (170), каснити, отезати.
**цу̀рмати, -а̂м* (59, а данданас *ацу̀рмати*), вући, потезати (кад на лађи цијела војска исти посао ради и при томе једнако вичу „са̄-ља̏! са̄-ља̏!); од млет.

zurma (тал. *ciurma*), војска на лађи; исп. на истој стр. 59 *saglia!* које тамо није добро преведено са „затвори!“ већ би требало „вуци!“

цу̏цнути, чучнути.

Ч

ча̏гаљ, *-гља*, врста дивљег пса, шакал; ‚гладан као чагаљ‘.

**чѐму* (69, 81), јер.

че́пчег, млијечац.

че̂рса (50), од лат. *cerussa*, бјелило за лице.

чѐтица (50), четка.

чѐхуља, неколико зрна што се с петељкама откине од грозда.

чѝпула (120 П.), од тал. *cipolla*, црљени лук.

**Чѝпут* (27), Чифут.

**чи́тати*, *чи̂та̂м*, частити.

чма̏р (42, 68), дебело цријево; кобасица начињена од дебела цријева.

чо̏ка (67), од тал. *ciocca* ‚кита цвијећа, перчин‘?

чу̀рли̂н, *-и́на* (12 итд.), нека врста птица.

чу̏ти, у Д. значи и ‚осјећати‘.

Џ

џилѐзија (73), од тал. *gelosia*, љубоморност.

џу̏сто, од тал. *giusto*, баш, управ.

Ш

ша́вац, *-вца*, кројач.

**шала̀ра̂нда* (24), можда исто што данданас у Д. *шала̀ва̂рда*, дебело, лијено чељаде.

Шѝпан, повеће острво код Д.

шки̂на или *ски̂на*, од тал. *schiena*, хрбат.

шпа̏г (66), џеп.

**шпа̂да* (108 П.), **спа̂да* (98 П.), од тал. *spada*, сабља.

штѝвала (38), од тал. *stivale*, чизма.

**штѝнхати*, *-а̂м* (50), дати (ћушку).

штѝрити, *-и̂м* кому пест (38), чуо сам у Д. да значи ‚ударити кога пешћу‘.

шту́рак, *-рка* (59), цврчак.

Шу̀ме̂т, *-е́та*, село код Д.

шу̏та, суша; од тал. *(a)sciutta*, суха.